

A ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAROS MEGYEI TANÁCS
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztők:

MARKÓ BÉLA

(1989. december – 2005.)

GÁLFALVI GYÖRGY

(2005. december – 2007.)

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

(2008. január – 2019. május)

Főszerkesztő:

Szerkesztők:

VIDA GÁBOR

DEMÉNY PÉTER

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

LÁNG ZSOLT

SZABÓ RÓBERT CSABA

VARGA LÁSZLÓ EDGÁR

Tördelőszerkesztő:

MOLNÁR ROZÁLIA

Korrektor:

SZÓCS KATALIN

Tipográfia:

BIRTALAN KÖLÖK ZSOLT

IRSAI ZSOLT

TARTALOM

SzínházLátó

HATHÁZI ANDRÁS:

Színház (Ideologizáló kabaréjelenet) ■ 5

MÁRTON LÁSZLÓ:

Bátor Csikó ■ 26

AYHAN GÖKHAN:

Henger ■ 62

KISS NOÉMI

Frau Holle (Színmű) ■ 76

VISKY ANDRÁS:

A test történetei: Éva, Lina ■ 97

SZABÓ RÓBERT CSABA:

Agamemnón kutyája, avagy A győzelemre várva (Dráma) ■ 133

STEWART PARKER:

Észak Csillaga (Mesterházi Márton fordítása) ■ 154

TALÁLT VERS

AISZKHÜLOSZ:

Agamemnón (Részlet; Devecseri Gábor fordítása) ■ 214

NÉVJEGY

AYHAN GÖKHAN ■ 215

WWW.LATO.RO

archívum / szerzők / hírek / Látó Színpad – képek / linkek /
szemle / Látó-repertórium

Hatházi András

SZÍNHÁZ

IDEOLOGIZÁLÓ KABARÉJELENET – ANGOL MÓDRA

Szereplők:

AZ EGYIK
A MÁSIK

AZ EGYIK Jó estét kívánok!
A MÁSIK Jó estét!

AZ EGYIK Nos.
A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Ez még nem az előadás.
A MÁSIK Nem. Ez még nem az. Csak mielőtt elkezdenénk...
AZ EGYIK ... szeretnénk bemutatkozni.
A MÁSIK Már amennyire ez lehetséges.
AZ EGYIK Hogy ne higgyék azt, hogy mi mások vagyunk.
A MÁSIK Nem, mi ugyanazok vagyunk.
AZ EGYIK Mi semmit sem változunk.
A MÁSIK És nem is fogunk.
AZ EGYIK Mi végig megmaradunk önmagunknak.
A MÁSIK Végig.
AZ EGYIK Igen.
A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Szóval én vagyok az egyik.
A MÁSIK Én pedig a másik.
AZ EGYIK És ma este itt önök, mint már tudják, a színházat fogják látni.
A MÁSIK Na, nem az egész színházat, ezt az épületet vagy mit tudom én,
hanem ezt az előadást.
AZ EGYIK Aminek ez a címe.
A MÁSIK Hogy színház.

AZ EGYIK Igen.
A MÁSIK Igen.
AZ EGYIK Igen. Színház.

A MÁSIK Nem könnyű elkezdni.

AZ EGYIK Nem.

A MÁSIK Még ezek után sem.

AZ EGYIK Hát nem.

A MÁSIK Végeredményben semmilyen előadást nem könnyű elkezdni.

Én például színre lépés előtt mindig azon gondolkodom, hogy mi lenne, ha ma este nem mennék be? Úgy értem, nem jönnék be. Ide. A színpadra.

AZ EGYIK És aztán mégis bejössz.

A MÁSIK Be. De nem tudom, miért.

AZ EGYIK Hát nem.

A MÁSIK Nem.

AZ EGYIK De fontos ezt tudni?

A MÁSIK Nem. Nem hiszem. Mégis ezt tanították...

AZ EGYIK Végül is arról sincs fogalmunk, hogy mi a színház?

A MÁSIK Nincs. Egyáltalán nincs. Semmi.

AZ EGYIK Pedig azt is megtanították.

A MÁSIK Meg. Még vizsgáztunk is belőle.

AZ EGYIK Ja.

A MÁSIK Bizony.

AZ EGYIK Annyit talán mégis tudunk, hogy mi *nem* színház.

A MÁSIK Igen. És hogy hogyan nem szabad csinálni.

AZ EGYIK Igen.

A MÁSIK És mi mégis bemutatjuk.

AZ EGYIK Mert talán sejtéseink vannak.

A MÁSIK Igen, azok vannak.

AZ EGYIK Ha vannak.

A MÁSIK Csakhogy azok nem elegendők. Mihez? Mindegy. Ne kezdjük, ne bonyolítsuk, maradjunk az egyszerűség mellett. A természetesség mellett. Az életszerűség mellett. Főleg, hogy ez még csak az expozíció.

AZ EGYIK Vagyis a bemutatkozás.

A MÁSIK A felvezetés.
AZ EGYIK Amelyben kiderül, hogy ki kicsoda? Mit akar? Mik a céljai?
A MÁSIK Körvonalazódni kezd a konfliktus.
AZ EGYIK Aminek során a nézők is kezdik érteni.
A MÁSIK Legalább ők –
AZ EGYIK Nem, ők mindenképp!
A MÁSIK Persze, még akkor is, ha most arra gondolnak: a fene egye meg,
ülhettünk volna inkább otthon a tévé előtt, mert ez megint egy modern
előadás.
AZ EGYIK Amiből semmit sem lehet megérteni.

A MÁSIK Ne féljenek! Ez nem egy modern előadás.
AZ EGYIK Érteni persze ugyanúgy nem lehet belőle semmit.
A MÁSIK De mi most azért vagyunk itt...
AZ EGYIK ... hogy minden érthető legyen.

A MÁSIK Nem mintha a színházat érteni kéne.
AZ EGYIK Sőt, azt lehet a legkevésbé érteni.
A MÁSIK Mert nincs rajta, mit.

AZ EGYIK A színházon tényleg nincs mit érteni!
A MÁSIK Nekünk igazán elhihetik!

AZ EGYIK A színház nem a szavakban van.
A MÁSIK Sem a mozgásban.
AZ EGYIK A látványban sincs.
A MÁSIK Sem a zenében.
AZ EGYIK A színház nem a fejünkben történik.
A MÁSIK És nem a lelkünkben.
AZ EGYIK És nem a zsigereinkben.

A MÁSIK A színház –

AZ EGYIK Maradjunk ennyiben.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. Még akkor is, ha a többiek számára, akik ma este nem jöttek el, a színház továbbra is abból áll, hogy néhányan bejönnek, úgy tesznek: mintha; mások megnézik...

A MÁSIK Ők is úgy tesznek, mintha.

AZ EGYIK ... és a végén mindannyian megegyeznek abban, hogy ez egy előadás volt.

A MÁSIK Ennyi.

AZ EGYIK De mi most már tudjuk.

A MÁSIK Legalábbis kijelentettük.

A MÁSIK Mindenesetre köszönjük, hogy eljöttetek, és tanúi lettek ennek az...

AZ EGYIK Eseménynek.

A MÁSIK Eseménynek? Igen. Talán.

AZ EGYIK Esemény. Biztos. És nem múlt időben. De még jövő időben sem.

A MÁSIK Tessék?

AZ EGYIK Nem „lettek” és nem is „lesznek”. Tanúi. Hanem most tanúskodnak. Ebben a pillanatban. Mi mind *most* vagyunk. Nem?

A MÁSIK De.

AZ EGYIK Bármit is jelentsünk ki magunkról.

A MÁSIK Ezek szerint hiába mondtuk azt, hogy mi végig önmagunk maradtunk, lehet, hogy az egész egy téveszme?

AZ EGYIK Nem. Én mindig az egyik maradok, és te meg a másik.

A MÁSIK Hát... már nem vagyok annyira meggyőződve.

AZ EGYIK Mért? Te vagy én, és én vagyok te?

A MÁSIK Nem, nem úgy.

AZ EGYIK Hanem?

A MÁSIK Abban nem vagyok biztos, hogy miközben én vagyok a másik, én mindig én vagyok.

AZ EGYIK Én az időről beszéltem.

A MÁSIK Carpe diem?

AZ EGYIK Úgy is mondhatni. Úgyhogy tényleg köszönjük, nem is reméljük, hogy ilyen szép számban tisztelnek meg bennünket.

AZ EGYIK Én tudtam, hogy ennyien lesznek.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. Megkérdeztem a kasszánál. Előadás előtt. Hogy hányan lesznek.

A MÁSIK Ja. Én is szoktam leskelődni a takarás mögül. Vagy ahonnan csak lehet. Hogy kik vannak itt. Hogy eljöttek-e a fontos emberek, a meghívottak, az ismerőseim. A fogorvosom, a vízszerezőm, a volt tanárom, a polgármester. És egyáltalán.

AZ EGYIK Nagy probléma nekünk a közönség.

A MÁSIK Végül is nem könnyű néhány vagy sok idegen előtt megjelenni és megmutatni magunk. Még akkor sem, ha éppenséggel ez a szakmánk.

AZ EGYIK Végeredményben: igen.

A MÁSIK Elég hülye szakma.

AZ EGYIK De szakma, nem? Végül is ugyanolyan szakma, mint bármelyik más. Bejössz, hajtasz, mint a hülye, főleg, ha kezdő vagy, amikor minden szart rád nyomnak, de később már kikéred magadnak, mert nagy művész lettél, zúgolódsz, ha túl sok a munkád, zúgolódsz, ha nincs, lúzernek érzed magad, hogy ennyi pénzért teszed, többször is megfordul a fejedben, hogy abbahagyod, emigrálsz, és reméled, hogy majd térden állva könyörgnek azért, hogy maradj, majd nyugdíjas leszel, és szépen elfelejtenek.

A MÁSIK És taps. Köszönjük. Igazán nem kellett volna.

AZ EGYIK Nem azért mondtam.

A MÁSIK Tudom. Én ellenben ezt, hogy „tudom”, azért mondtam.

AZ EGYIK Kedves.

A MÁSIK Egyébként azt mondtad, hogy lúzer.

AZ EGYIK Igen.

A MÁSIK Ne használjunk idegen szavakat.

AZ EGYIK De ez nem idegen szó.

A MÁSIK De, ez egy idegen szó!

AZ EGYIK Nem teljesen idegen szó.

A MÁSIK De, az!

AZ EGYIK De hát ez már bekerült a magyar nyelvbe. Mint a lájk. Vagy a laptop vagy a komment. Sztikk, pentdrávj, szoftver, hárđver...
A MÁSIK Akkor se.

AZ EGYIK Te ilyen hagyományörző vagy?

A MÁSIK Nem. Csak tisztelem a nyelvet.

AZ EGYIK Jaj, ne mondd, hogy te is...

A MÁSIK Nem. Én csak a nyelvről beszélek.

AZ EGYIK És a nyelvében él a nemzet.

A MÁSIK Nem. Ne keverjük a fogalmakat. Én le se szarom március tizenötödikét, augusztus huszadikát, Mohácsot vagy Trianont. Utálok a hatvannégy vármegyét, és a jobbik nekem a nouádrjáptó. Persze kinyílik a zsebemben a bicska, ha lebozgoroznak vagy visszaküldenek az ázsiai sztyeppékre. És azt is tudom, hogy része vagyok annak, amit a nagy magyar történelem az ő összmagyarjaival jelent, de ez nekem se nem miszsió, se nem ok a hálára és az örökös megemlékezésre. Én csak arról beszélek, hogy valami véletlen folytán magyar maradtam, és hogy számomra ez a nyelv, amit nem én választottam, csupán egy eszköz. Semmi más. De az egyik lényeges szerszámom, amit, ha kicsorbul, dobhatok a fenébe. Ami ráadásul azt a téves képzetet kelti a fejemben, hogy a világ és benne a színház is: magyar. Utálok.

AZ EGYIK Jó. Akkor mi a lúzer magyar megfelelője?

A MÁSIK Nem tudom. Nincs. Ilyen értelemben nincs.

AZ EGYIK És akkor?

A MÁSIK Akkor se.

AZ EGYIK Ma bal lábbal keltél.

A MÁSIK Nem, nem keltem...

AZ EGYIK Olyankor vagyok én is ideges.

A MÁSIK Engem csak az idegesít, hogy most csak így ülünk velük szemben, és ahelyett, hogy tennénk a dolgunkat, összevissza fecserészünk.

Hülye hagyományos magyar színház!

AZ EGYIK Mért? Te tudod, hogy mit kéne tenni?

A MÁSIK Rendezni végre közös dolgainkat, s ez nem is kevés.

AZ EGYIK Hülye.

A MÁSIK Tudom. Bocsánat! Magukat nem zavarja, hogy még mindig nem történt semmi?

AZ EGYIK Szerinted fog itt történni valami?

A MÁSIK Nem állnak fel?

AZ EGYIK Bármi...

A MÁSIK Nem háborognak?

AZ EGYIK Ugyan már!

A MÁSIK Vagy majd a végén, ha kimentek, puszognak egy kicsit magukban.

AZ EGYIK Ugyan, dehogy!

A MÁSIK Vissza merik követelni a jegy árát? Vagy lehet, hogy belógtak?

AZ EGYIK Ismerik a jegyszedőket.

A MÁSIK Vagy innen valakit.

AZ EGYIK Persze.

A MÁSIK Itt mindenki ismer mindenkit. Felszállsz a helyközi járatra vagy a kurszára, és öt perc múlva kiderül, hogy a fél utazóközönség valahonnan a rokonod. Vagy legalábbis koitált valakivel a családoból. Mi egy nagyon kedves kis összetartó közösség vagyunk.

AZ EGYIK De hát még csak néhány perce ülünk itt. És jóformán el se kezdtük.

A MÁSIK Nem igaz. Attól a perctől fogva, hogy mi ide beéptünk, elkezd-tük. Amikor te megkaptad a havi munkatervet, és láttad, hogy előadá-sod lesz, már akkor elkezdted. Ők is, amikor megvették a jegyet, már ak-kor elkezdték.

AZ EGYIK Ezt Önök is így gondolják?

A MÁSIK És az se zavarja őket, hogy pofátlanul beszélek róluk.

AZ EGYIK Ők is beszélnek rólunk.

A MÁSIK Igen. De amikor ők beszélnek rólunk, mi nem vagyunk jelen.

AZ EGYIK Ez igaz.

A MÁSIK A legrosszabb az, amikor némelyikük kiír bennünket az újságba. Mert akkor senki sincs jelen.

AZ EGYIK Ez is igaz.

A MÁSIK Kölyökkoromban, amikor veszekedtem a húgommal, a szüleim mindig engem vettek elő, utána meg azt mondták, igazad van, de ő még kicsike. Úgyhogy nem mindig tölt el örömmel, ha igazam van.

AZ EGYIK Akkor most nem örülsz?

A MÁSIK Nem tudok.

AZ EGYIK Gyere, örülj!

A MÁSIK Mért? Kéne?

AZ EGYIK Hát végül is itt vagyunk.

A MÁSIK Ja. Valamikor nagyon akartam, hogy itt legyek.

AZ EGYIK És most már nem akarod?

A MÁSIK A fene tudja. Most meg vagyok sértődve.

AZ EGYIK Miért?

A MÁSIK Nem mindegy? Mellőzöttnek érzem magam. Én akarok játszani minden szerepet, mindenben benne akarok lenni, azt akarom, hogy ajánározzanak, hogy minden nap írjanak rólam, minden díjat megkapjak, és hogy én is megkerülhetetlen legyek.

AZ EGYIK Ismerős érzés.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. És aztán amikor felkínálják, páros lábbal rúgom seggbe a lehetőséget.

A MÁSIK Igen. Mert infantilis maradtam, és azt akarom, hogy minden úgy legyen, ahogy én akarom.

AZ EGYIK Ja. Hát ez az állapot valóban újtába áll az örömmek.

A MÁSIK És tudom, hogy nem kéne sértettnek lenni, mert röhejes, de jól-esik.

AZ EGYIK Igen. Meg tudom érteni.

A MÁSIK Nem tudod megérteni.

AZ EGYIK De. Én is szoktam duzzogni.

A MÁSIK De ez az enyém. Ez az én duzzogásom.

AZ EGYIK De: duzzogás. Nem?

A MÁSIK De. De ez az én duzzogásom. Mért? Kinek fáj jobban a foga? Nekem, neked vagy nekik?

AZ EGYIK Hoppá! Hoppá! Ha ez így van, akkor mért van a színház? Mi mért vagyunk itt? Ők mért jöttek ide?

A MÁSIK Erről őket kéne megkérdezni.

AZ EGYIK Szerinted fognak válaszolni?

A MÁSIK Nem tudom, hogy mért van a színház, fogalmam sincs, hogy mi a fenét keresünk mi itt, és arról aztán végképp fingom sincs, hogy ők mért jöttek ide. Honnan tudjam?

AZ EGYIK Szerintem nem fogják megmondani.

A MÁSIK Szerintem sem.

AZ EGYIK És egyébként sem jó őket provokálni.

A MÁSIK Vajon?

AZ EGYIK Isten őrizz! Nem akarom! Szerintem nekik ott kell maradni! Nekünk meg itt. Ezt a határt nem szabad erőszakkal átlépni.

A MÁSIK Te hiszel a negyedik falban?

AZ EGYIK Nem igazán...

A MÁSIK Önök hisznek abban, hogy közöttünk létezik egy negyedik, láthatatlan fal?

AZ EGYIK Te, lehet, hogy éppen ezért jönnek! Hogy ők ott legyenek, mi meg itt!

A MÁSIK És erre te hogyan jöttél rá? Egyébként lehetséges. Minden lehetséges. Az emberi magatartásról semmi bizonyosat nem állíthatunk. Ergo önmagunkról se. Tehát én, aki ekként érzem magam, nem tudhatom, hogy épp melyik én vagyok, hiszen szerinted már egy másik lettem. Mint ahogy mindig az is vagyok. A másik.

AZ EGYIK Pontosan! És én az egyik.

A MÁSIK Így van! Ezt jelentettük ki az elején. Hogy mi ketten itt ma este változatlanok maradunk. Én mindvégig a másik vagyok, te pedig ezalatt mindvégig az egyik.

AZ EGYIK A sok közül.

A MÁSIK A sok közül. Igen. A sok mi közül?

AZ EGYIK A sok magam közül. Azok közül vagyok az egyik.

A MÁSIK Ja! És én meg a sok magam közül vagyok a másik. A melyik másik?

AZ EGYIK Hát sosem az, akit kijelentesz. És ők ezért hiszik azt, hogy a színházban szerepelni kell.

A MÁSIK Micsoda? Szerepelni?

AZ EGYIK Igen, szerepelni.

A MÁSIK Ez viszont már több mint furcsa. Nem értem az összefüggést. Az empátiáról és az értelemről beszéltünk. Hogy jön ide a szereplés?

AZ EGYIK Nem érted?

A MÁSIK Nem!

AZ EGYIK Mert nem is értheted! Mert minden létező csak belső, saját logikával rendelkezik. Kívülről érthetetlen, ésszerűtlen, megfeythetetlen. Olykor még belülről is.

A MÁSIK Túl nagy csavar. Keresett. Erőltetett. De igyekezetedet fölmenti az, hogy a létezőkről beszéltél.

AZ EGYIK Köszönöm.

A MÁSIK Igazán nincs mit.

AZ EGYIK Mellesleg az sem érdektelen, hogy mindig egyszer én szólok meg, és aztán te.

A MÁSIK Talán azért, mert te vagy az egyik és én meg a másik.

AZ EGYIK Igen? Úgy gondolod, hogy ennek köze van a megszólalási sorrendhez?

A MÁSIK Hát nem? Ha ketten vannak, egyszer mindig az egyik szól meg, és aztán a másik.

AZ EGYIK Ja, erre nem is gondoltam...

A MÁSIK Na!

AZ EGYIK Ja, igen...

A MÁSIK Tehát annak a ténynek, hogy mi itt léteünk, nincs semmi, de abszolúte semmi értelme.

AZ EGYIK Tessék?

A MÁSIK Csak folytatom azt, amit elkezdtem.

AZ EGYIK Ja.

A MÁSIK Mondom: a mi létezésünknek nincs semmi, de semmi értelme!

AZ EGYIK Biztos, hogy van, de mi azt nem tudhatjuk.

A MÁSIK Biztató álláspont.

engedelmesen el is jövünk, mert itt kell lennünk. De ez nem egy belső kényszer, hanem egy parancs végrehajtása, szoktatás, és mi csak azt hiszünk, hogy ez a saját döntésünk. Magyarból van egy tízese annak, aki színházba jár.

A MÁSIK Tehát ők most nem akarnak itt lenni, de mély meggyőződésük, hogy – mivel azt hiszik így döntöttek – ebben a pillanatban nem lehetnek máshol.

AZ EGYIK Elképzelhető.

A MÁSIK Tehát ők most egy illúzióban vannak?

AZ EGYIK Akár.

A MÁSIK És annak az illúziónak mi is részei vagyunk?

AZ EGYIK Pontosan. Részei és nem részesei.

A MÁSIK És ők majd a végén megszokásból fognak tapsolni, nem pedig azért, mert véleményük van.

AZ EGYIK Lehetséges.

A MÁSIK De még mindig nem értem, hogy került a képbe a szereplés.

AZ EGYIK Mivel ők a térnek azon az oldalán vannak, azt hiszik magukról, hogy nézők. Ebből arra következtetnek, hogy mi, akik itt vagyunk, színészek kell legyünk. És a színészekről mindenki azt tanulta, hogy szerepelnek.

A MÁSIK Igen?

AZ EGYIK Igen. Még maguk a színészek is. Különleges tanodákba járnak, ahol különféle technikákat igyekeznek elsajátítani, változatos elméleteket gyártanak, és a végén sutba vágják az egészet, mert kiderül, hogy az a rengeteg irányzat mind ugyanarról beszél, és a színészet nem azokban rejlik.

A MÁSIK A színészet semmiben sem rejlik, a színészet itt van az orrunk előtt.

AZ EGYIK Az igazi színészet.

A MÁSIK Csak egy színészet van.

AZ EGYIK A hiteles színészet.

A MÁSIK Én az emberi színjátékról beszélek, és nem azokról, akiknek oklevele van erről.

AZ EGYIK Ja! De még ebben az esetben is a válasz, mint mindenre: két esélyes. Az ember vagy színésznek születik, vagy nem.

A MÁSIK Igen. Az ember vagy színésznek születik, vagy nem.

AZ EGYIK Hát legalábbis úgy tűnik...

A MÁSIK Mondatot „hát”-tal nem kezdünk.

AZ EGYIK Hogyhogy?

A MÁSIK Nem emlékszem miért, de így tanultam.

AZ EGYIK És te elhitted mindazt, amit mondtak neked? Gondolkodás nélkül?

A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Igazad van. Én is így tanultam.

A MÁSIK Na, látod?

AZ EGYIK Te mit tanultál?

A MÁSIK Nem emlékszem.

AZ EGYIK De valamit tudsz. Nem?

A MÁSIK De. Valamit tudok.

AZ EGYIK De, hogy mit, azt nem tudod.

A MÁSIK Nem. Azt nem. Te mit tudsz?

AZ EGYIK Én is valamit.

A MÁSIK Csak nem pontosak az ismereteid.

AZ EGYIK Igen. Nem vagyok meggyőződve róluk.

A MÁSIK És akkor hogyan mutassuk meg nekik?

AZ EGYIK Mit?

A MÁSIK Amit tudunk. Valamit kell mutatni nekik. Ha már itt vannak.

A MÁSIK Ha már itt vagyunk.

AZ EGYIK Igen. Ha már mi is itt vagyunk.

A MÁSIK Végül is még el sem kezdtük az előadást.

AZ EGYIK Hát nem igazán. Legalábbis hagyományos értelemben.

A MÁSIK Akkor megpróbáljuk?

AZ EGYIK Próbáljuk meg.

A MÁSIK Ketten vagyunk.

AZ EGYIK Igen. Ők meg egyek.

A MÁSIK Igen. Akkor gyerünk.

AZ EGYIK Gyerünk!

A MÁSIK Nincs vesztenivalónk.
AZ EGYIK Az égvilágon semmi.
A MÁSIK Így van. Gyerünk!
AZ EGYIK Gyerünk!

A MÁSIK De nekem semmi kedvem bohóckodni.
AZ EGYIK Nekem sincs. De ki mondta, hogy bohóckodni kell?
A MÁSIK Senki. Én úgy gondolom. Mert ezt is tanultam! Hogy azt várják
el tőlem. Hogy szórakoztassam őket.
AZ EGYIK Igen? Maguk tényleg azt várják?
A MÁSIK Ne provokálj! Te mért jársz színházba?
AZ EGYIK Én már régóta nem járok színházba.
A MÁSIK Nem?
AZ EGYIK Nem. Mikor járhatnék? Egyfolytában ott vagyok.
A MÁSIK Jó. Igaz. Én is egyfolytában ott vagyok. De, amikor sikerül. Ami-
kor végre te is eljutsz oda, hogy ott legyél, és ne itt. Mit vársz el akkor?
AZ EGYIK Hogy mit várok el..
A MÁSIK Igen.
AZ EGYIK Hogy mit várok el? Nem tudom. Lepjen meg. Felejtsem el, hogy
hol vagyok. Ragadjon magával. Tegyen boldoggá. Csupa közhely. Nem
tudom. Mért? Te mért jársz?
A MÁSIK Én nem járok.
AZ EGYIK Ezt nem hiszem.
A MÁSIK De, tényleg nem járok. Nem érdekelnek a többiek.
AZ EGYIK Ezt komolyan mondod?
A MÁSIK Igen. Holt komolyan. Látom, hogyan szerepelnek. És az engem
nem érdekel. Engem ne akarjon átverni valaki azzal, hogy úgy tesz,
mintha egy másvalaki volna. Egy eredeti, érdekes figura, holott mesz-
szire lerí róla, hogy mindezt csak játssza. Mert egyrészt nincs bennünk
semmi érdekes, másrészt pedig eredetiek is csak akkor vagyunk, amikor
sikerül önmagunknak maradni. Ez pedig csak egyetlen helyzetben lehet-
séges. Amikor magunkra maradunk. Mindegy, hogy hol, a lényeg az,
hogy abban a pillanatban senki se legyen velünk, aki nézhetne, hallhat-
na bennünket. Még mi se magunkat.
AZ EGYIK Akkor ezek szerint semmi esélyünk itt önmagunknak lenni.
A MÁSIK De. Éppenhogya itt van a legnagyobb esélyünk önmagunkkal leg-
inkább azonosnak lenni.
AZ EGYIK De hát itt egyfolytában látnak és hallanak!

A MÁSIK Hát éppen azért!
AZ EGYIK Mondatot „hát”-tal nem kezdünk.
A MÁSIK Nem a francot!

AZ EGYIK És te most önmagad vagy?
A MÁSIK Remélem igen.
AZ EGYIK És most egyáltalán nem szerepelsz?
A MÁSIK Nem. Semmit.

AZ EGYIK De, most is szerepelsz.
A MÁSIK Én? Hogyan?
AZ EGYIK Hidd el nekem. Te most szerepelsz.
A MÁSIK Úgy nézek én ki? Mint aki szerepel?
AZ EGYIK Nem, de itt vagyok én. Nekem szerepelsz. Nekem. Nekik lehet, hogy nem, ők lehet, hogy átlátnak rajtad, ismernek, felismernek, beazonosítanak, végül is ez a célod, hogy ők megtudják: ki vagy? Nem? De előlem viszont rejtve tartod magad. És akkor ez azt jelenti, hogy szerepelsz. Nekem, előttem szerepelsz.

A MÁSIK És te? Te is szerepelsz?
AZ EGYIK Szerintem igen.
A MÁSIK Ebben a pillanatban?
AZ EGYIK Végig. Amióta ide bejöttem.
A MÁSIK És ha kimennék? Akkor is szerepelnél?
AZ EGYIK Nem.
A MÁSIK Itt ülnél a nézők előtt, és nem szerepelnél?
AZ EGYIK Nem.
A MÁSIK Tessék. Önök ezért fizettek.
AZ EGYIK Ők nem ezért fizettek. Ők az előadást akarják látni.
A MÁSIK És ez nem egy előadás?
AZ EGYIK Nem, ez nem egy előadás.
A MÁSIK Bocsnat, újrafogalmazom. Ez nem az előadás?
AZ EGYIK Nem, ez nem az előadás. Ez nem előadás.
A MÁSIK Nem? Mit gondolsz, ők kik?
AZ EGYIK Ők a nézők.
A MÁSIK Na, és ha ők a nézők, mi meg itt vagyunk a színpadon, akkor ez micsoda? Nem előadás?
AZ EGYIK Ami a külsőségeket illeti: igen.

A MÁSIK Na, látod? Ráadásul címe is van: Színház. Micsoda fellengzős cím!
AZ EGYIK De én akkor sem szerepelek.

A MÁSIK Én sem.

AZ EGYIK Akkor ebben megegyeztünk.

A MÁSIK Meg. Miben?

AZ EGYIK Abban, hogy az a tény, hogy mi a színpadon vagyunk, ők meg
itt vannak velünk egy térben, még nem előadás.

A MÁSIK Nem.

AZ EGYIK De színház.

A MÁSIK Az?

AZ EGYIK Hát ez a címe.

A MÁSIK Ha te mondd...

AZ EGYIK Ez: színház.

A MÁSIK De attól még kéne csinálni valamit.

AZ EGYIK Sőt: éppen azért.

A MÁSIK Bizony. Mondj egy monológot.

AZ EGYIK Monológot?

A MÁSIK A színházban azt szoktak mondani. Valaki az előadás közepén
kiáll, és mint a hülye, beszél magában.

AZ EGYIK Nem feltétlenül a közepén.

A MÁSIK Nem, de most ez az az előadás, amelyiknek a közepén jön a hosz-
szú rizsa.

AZ EGYIK Lehet, hogy oka van rá.

A MÁSIK Az lehet, de én azt tapasztalom, hogy a beszélőnek fogalma sincs
róla.

AZ EGYIK Mondjak egy monológot?

A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK A monológ nem cselekvés!

A MÁSIK De engem megindíthat.

AZ EGYIK Feltétlenül szükséges ide egy monológ?

A MÁSIK Épp itt az ideje.

AZ EGYIK Inkább énekelj valamit.
A MÁSIK Mért? Ez egy zenés előadás?
AZ EGYIK Nem, de lehetne.
A MÁSIK Lehetne, persze hogy lehetne. De mért kell nekem énekelni? Énekelj te. Ha nem mondasz monológot, énekelj.
AZ EGYIK Nekem nincs hangom.
A MÁSIK Színész vagy, és nincs hangod...
AZ EGYIK Nincs. Mi olyan hihetetlen ebben? Manapság nem azok lesznek színészek, akik szépek, magasak, gyönyörű a testük, és csodás a hangjuk, hanem azok, akik jelentkeznek a felvételire.
A MÁSIK Téged lehet, hogy így vettek fel, de engem nem. Én még tudok énekelni és táncolni.
AZ EGYIK Na, látod? Akkor mért nem énekelsz te?
A MÁSIK Én? Mert nem szeretek.
AZ EGYIK Színész vagy, és nem szeretsz énekelni...
A MÁSIK A kettőnek semmi köze egymáshoz.
AZ EGYIK Épp erről beszélek én is. Úgyhogy ne mérj kettős mércével.
A MÁSIK A színészet nem attól színészet, hogy az ember énekel. Mindenki tud énekelni. És énekel is. Mindenki tud táncolni. És táncol is. Több ezren szavalnak szanaszét a világban, mindenütt, ahol hirtelen valami ünnepi esemény lesz, és az mégsem színészet.
AZ EGYIK Akkor mi a színészet?
A MÁSIK Nem tudom. Ha valaki jelen van.

AZ EGYIK Ők most jelen vannak. Ők ezek szerint színészek?

A MÁSIK Végül is fontos szereplői az előadásnak.
AZ EGYIK De nem színészek.
A MÁSIK Nem. Színházi értelemben: nem. Ebből a szempontból ők inkább az egyik problémát jelentik.

AZ EGYIK Problémát?
A MÁSIK Igen. Nekem ők egy nagy problémát jelentenek. Honnan tudom, hogy jelen vannak?
AZ EGYIK De hiszen látod őket.
A MÁSIK Igen. Most. És beszélek is hozzájuk. De amikor úgy teszek, mint-ha? Mintha itt egy negyedik fal volna? Akkor hazudok. Mert itt nincs egy negyedik fal.

AZ EGYIK Nincs, de lehetne.

A MÁSIK De nincs!

AZ EGYIK És ha nincs, akkor te soha nem vagy Othello? Hamlet vagy Ványa bácsi?

A MÁSIK De. És ha kell, én vagyok Hedda Gabler, Getrúd és Irina.

AZ EGYIK Te most férfi vagy, vagy nő?

A MÁSIK Szerinted?

AZ EGYIK Ez igaz. Erre nem is gondoltam eddig...

A MÁSIK És te mi vagy?

AZ EGYIK Ebben az esetben az a világ, ami itt van, az mindig a valóság marad?

A MÁSIK Igen.

AZ EGYIK Ha én most bejövök ide, és azt mondom, York napsütése rossz-kedvünk telét tündöklő nyárrá változtatta át, akkor ki a York?

A MÁSIK Mindazok, akik a túlsó oldalon állnak. Akikkel harcolnom kell. Nem mindegy, hogy miként nevezzük őket? Ez a valóság! Mert ez van. Ez a deszka, ez a fal, ez a reflektor, és ez a függöny.

AZ EGYIK És ha azt mondom, hogy két nagy család élt a szép Veronában?

A MÁSIK Ez itt Verona.

AZ EGYIK A színház.

A MÁSIK A színház.

AZ EGYIK A színház Verona...

A MÁSIK Mi itt mind tudjuk, hogy színházban vagyunk, senki sem hülye, hogy azt higgye, ez tényleg Verona! Vagy igen?

AZ EGYIK Nem értem. Ha mindez így van, akkor mi a bajod azzal, hogy itt állhatna egy negyedik fal is.

A MÁSIK Mert az hazugság. Mert ők azért jöttek, hogy lássanak, én meg azért vagyok itt, hogy megmutassam azt, ami van. Nem azt, amit látni akarnak. Úgyhogy itt nincs negyedik fal!

AZ EGYIK Rendben van, végül is nekem teljesen mindegy. Én csak azt nem értem, hogy mit változtat ez a helyzeten?

A MÁSIK Azt, hogy akkor ők többé nem jelentenek számomra problémát. Tudom, hogy itt vannak, és kész.

AZ EGYIK Jó. Hallották. Önök mostantól fogva jelen vannak. És nem jelentenek problémát.

A MÁSIK Hülyéskedsz, de ez a fontos szempont egy másik nagy gondomat is megoldja.

AZ EGYIK Éspedig?

A MÁSIK Azt, hogy ki van itt.

AZ EGYIK Hol?

A MÁSIK Itt, ahol mi ketten vagyunk.

AZ EGYIK Na, ez azért már túlzás! Hogyhogy ki van itt?

A MÁSIK Például mi ketten most kik vagyunk?

AZ EGYIK Hogyhogy kik vagyunk? Hát mi magunk vagyunk. Ezt kijelentettük az elején, amikor ide bejöttünk. Ezzel kezdtük! Hogy én vagyok az egyik, te pedig a másik!

A MÁSIK Ezt én is így gondolom, de például ők nem biztos, hogy így gondolják.

AZ EGYIK Hogyhogy?

A MÁSIK Ők azt hiszik, hogy ezek csak színpadi nevek. És hogy valójában nincs is ilyen, hogy az egyik vagy a másik. Ők arról vannak meggyőződve, hogy mi ezt csak kijelentjük magunkról, de, hogy kik is vagyunk valójában, az még csak ezután fog kiderülni.

AZ EGYIK Mért? Eddig nem derült ki?

A MÁSIK Dehogynem. Ők mégsem bíznak abban, amire rájöttek, hanem inkább szüntelenül keresik bennünk azt a valakit, akit feltételeznek rólunk. Abban a történetben, amit ők raknak össze maguknak.

AZ EGYIK De hiszen olyasvalaki nincs! Nem létezik! Én mindig én vagyok! És a történet is az én történetem!

A MÁSIK Ez így van, de ők nem így gondolják.

AZ EGYIK Mért? Számít az, hogy ők mit gondolnak?

A MÁSIK Nem.

AZ EGYIK Na, látod.

A MÁSIK De nekik szükségük van a biztonságra. Ezért kell nekik az a skatulya, ami szerintük ránk illik. Ami nem is volna baj, mert mi mindannyian mindig valakik vagyunk. Vagyishogy éppen ez a baj, hogy mi mind valakik vagyunk, és nem az az egy valami. Mi mindig más- és más-

valaki vagyunk, és egyre távolabb kerülünk attól, ami valójában vagyunk. Nem valójában! Igaziból. Azt hisszük, hogy a felszíni változatosságban vagyunk.

AZ EGYIK Nekünk is kell a biztonság.
A MÁSIK Ajjaj, de még mennyire!
AZ EGYIK Mert már lassan belezavarodtam.
A MÁSIK Igen. És képtelen vagyok abbahagyni!

AZ EGYIK Akkor erre való a szöveg?
A MÁSIK Melyik szöveg?
AZ EGYIK Hát az, amit mondunk. Ez a szöveg. Amit most mondok. Amit te mondasz. Amit megtanultunk, és minden alkalommal, amikor ide kijövünk, elisméltünk. Ami le van írva, és amitől nem térünk el még akkor sem, amikor úgy tűnik, hogy most találjuk ki.
A MÁSIK De mért ismétljük?
AZ EGYIK Hát ez az...

A MÁSIK Akkor ez az egész, ami itt ma este eddig történt, érvénytelen, mert már akkor tudtuk, hogy mi fog történni, amikor ide bejöttünk.

AZ EGYIK Úgy tűnik, igen.

A MÁSIK És mégis mért érezzük úgy, mintha ez igaz volna?
AZ EGYIK Mert ez tényleg igaz. Ez nem valódi.

A MÁSIK Akkor nekifutunk még egyszer?
AZ EGYIK Neki. De már csak a következő alkalommal. Van egy barátom, aki mindig azt mondja: na, még ezt az egy életet végigcsinálom, de aztán hagyjanak már végre békében!

A MÁSIK Akkor mi most innen kimegyünk.
AZ EGYIK Ki.
A MÁSIK De előtte meg kell tennünk a kísérletet.
AZ EGYIK Igen. Na ez az, ami a ma estében kiszámíthatatlan.
A MÁSIK Igen. A szöveg szerint meg kell kérnünk önöket arra, hogy fogják meg egymás kezét.
AZ EGYIK Mindenki a mellette ülőét.

A MÁSIK De ez egyáltalán nem biztos, hogy meg fog történni.
AZ EGYIK Mi mégis arra kérjük önöket, hogy tegyék meg.
A MÁSIK Mert addig innen nem megyünk ki. Na, nem. Ez vicc volt.
AZ EGYIK Önök akkor mennek ki, amikor csak akarnak. Mi, amikor a
színházi körülmények engedik.
A MÁSIK És ha ezt eddig még nem tették meg...
AZ EGYIK Akkor ez azt jelenti, hogy önök szabad emberek.
A MÁSIK Mi is azok vagyunk, de ezt most nem fejtem ki.
AZ EGYIK Másnap holnap reggel is itt ülnénk.
A MÁSIK Legalábbis mi, a kitartóbbak.

A MÁSIK Tehát önök arról is szabadon döntenek, hogy nem teszik meg azt,
amire most kérjük.
AZ EGYIK Mi mégis kérjük. Hogy fogják meg egymás kezét. És köszönjük.
A MÁSIK Ilyenkor derül ki, hogy jó, ha van az ember mellett valaki.
AZ EGYIK Nyugodtan, bátran fogják meg, nincs ebben semmi beugratás.
A MÁSIK Tudom, kényelmetlen, mert nem igazán szoktuk a mellettünk
lévő kezét fogdosni.
AZ EGYIK És most elmondjuk önöknek, hogy mi a színház.

A MÁSIK A színház egy tündérgert.

AZ EGYIK A színház egy csillagkapu.

A MÁSIK A színház egy szent és profán misszió.

AZ EGYIK A színház porból, sárból, lélekből és szeretetből van.

A MÁSIK A színház a mi mentsvárunk.

AZ EGYIK A színház a mi menedékünk.

A MÁSIK A színház a nyelv fellegvára.

AZ EGYIK A színház a nemzet találkozóhelye.

AZ EGYIK A színház az elillanó pillanat művészete.

A MÁSIK A színház az egész világ.

AZ EGYIK Istenem! Nem érdekes? Önök hallgatják ezt a hülye, közhelyes szöveget.

A MÁSIK Mert a színházról csak közhelyeket lehet összehordani.

AZ EGYIK És közben fogják egy eleven ember kezét.

A MÁSIK Köszönjük szépen. A viszontlátásra.

AZ EGYIK Viszontlátásra. És ne engedjék el egymás kezét.

Márton László

BÁTOR CSIKÓ

Szereplők:

CSIKÓ, kisfiú, egyre gyorsabban növekszik

BORISKA, egyik nővére

MARISKA, másik nővére

PÓK

EGÉR

APA

POLGÁRMESTER

POLGÁRMESTER FELESÉGE

BAGOLY

KESELYŰ

ÉJSZAKAI SZÉL

I. HULLA

II. HULLA

III. HULLA

BÖZSI NÉNI, háborús bűnös

EGÉRKE, avagy a másik Egér

MADÁRKA

KOLBÁSZKA

KELKÁPOSZTA

KIRÁLY

KIRÁLYLÁNY

SZELINDEK

BULLDOG

EGY FÉLBEVÁGOTT EMBER KÉT RÉSZE

HALÁL

ÖRDÖG

NAGY INKVIZÍTOR

KAKAS

UDVARONCOK

1. JELENET

A szülői házban.

CSIKÓ Azt a mindenit! Már megint kezdődik a szokásos cirkusz. Fogadni mernék, hogy Boriska csinálja a műbalhét. Mihelyt meglát egy pókot, felszalad előle a plafonra. Pedig a póknak kéne felszaladnia, nem neki.

BORISKA *(berohan)* Segítség! Itt egy pók! *(Felugrik az asztalra.)*

PÓK *(jön)* Igen, itt vagyok, tessék. Na és akkor most mi van? Megmondom, mi van: pókháló! *(Hálót sző.)*

BORISKA *(toporzékol az asztalon)* Csikó! Egy percig sem bírom tovább! Csupa libabőr vagyok! Taposd el azt a pókot!

CSIKÓ Eszem ágában sincs eltaposni. Hadd éljen!

BORISKA *(toporzékol az asztalon)* De hát ez csak egy pók! Pik-pak-pók, és már meg is ölted.

CSIKÓ Attól még, hogy pók, ugyanúgy szeret élni, mint te meg én.

PÓK Hű, de rendes gyerek vagy te, Csikó! Na majd ezt egyszer még meghálálom. *(Kimegy.)*

CSIKÓ Nevetséges, hogy ennyire megijedsz egy póktól. Jó, ez egy kicsit nagyobbra nőtt a szokásosnál, de akkor is.

BORISKA Könnyű neked. Te nem félsz semmitől.

CSIKÓ Hidd el nekem, Boriska, én nagyon szeretnék félni, de nem tudok. Egyszerűen képtelen vagyok rá. Légy szíves, Boriska, taníts meg, hogyan kell.

BORISKA Dehogy tanítlak! Eszem ágában sincs. A testvéred vagyok, nem a tanárod.

CSIKÓ Úszni is te tanítottál meg. Biciklizni is tőled tanultam.

BORISKA Az más. Az sokkal egyszerűbb. Én még nem tudok elég jól félni, én még kezdő vagyok. Nézd csak meg Mariskát, ő mennyire fél az egerektől. Úgy fél, mint egy félisten!

MARISKA *(berohan)* Jaj nekem! Végem van! Az előbb láttam egy egeret! *(Bebújik az ágy alá.)*

EGÉR *(jön)* Érdekelnek is engem a visítózó, hülye csajok! Engem csak a kockacukor érdekel. Hoppá! Itt van egy egész dobozzal! Bingó! *(Ropogtatja a kockacukrot.)*

CSIKÓ Figyusz, egér! Nem akarsz velem kirakósozni?

EGÉR Hoppá! Kirakós! Zamatos, friss papundepliból! Pont az ilyet szereti a rágcsló. Csám, csám. *(Megrágja a kirakóst)* Ez jólesett. *(Csikó felé fordul)* Nocsak! Te nem félsz tőlem?

CSIKÓ Nem félek senkitől és semmitől. Nem tudok félni.

EGÉR Megszoktam, hogy minden ember vagy fél, vagy undorodik az eger-től. Ószintén szólva, jólesik, hogy te nem olyan vagy, mint a többi ember.

MARISKA *(kapálódzik az ágy alatt)* Csikó! Üsd már agyon azt az egeret! A hideg futkos tőle a hátamon!

CSIKÓ Agyonütni? Azért, mert megrágta a kirakósodat? Ugyan már! Hadd éljen!

MARISKA De hát ez egy rágcsló! Egy kártevő! Az ilyeneket ki kell irtani!

CSIKÓ Ezt azért mondod, mert félsz tőle. Én viszont nem félek tőle, és nem is bánom.

EGÉR Hú, de nagy kő esett le a szívemről! Kedves Csikó, jótett helyébe jót várj! *(Kimegy.)*

BORISKA *(lemászik az asztalról)* Megette a kockacukrohohohot... *(Sír.)*

MARISKA *(előbújik)* Megrágta a kirakohohohóst... *(Sír.)*

CSIKÓ Mit kell annyira félni attól az eger-től? Jó, egy kicsit nagyobb a szokásosnál, de akkor is.

MARISKA Hallod-e, Csikó, ne legyél olyan büszke rá, hogy nem tudsz félni. Az nem kiválóság, hanem rendellenesség. Fogyatékoság. Olyan, mintha nem látnál vagy nem hallanál. Vagy mintha nem tudnád megfogni a dolgokat, mert nincs kezed.

CSIKÓ Hát éppen arról van szó, hogy szeretnék félni. Szeretnék olyan lenni, mint a többi ember. Légy szíves, Mariska, taníts meg félni!

MARISKA Dehogyan tanítlak! Eszem ágában sincs! Te sem ütötted agyon az egeret, én sem mutatom meg, hogyan kell félni. Tudod, hol kezdődnek veled a bajok? Ott, hogy Csikónak hívnak. Pedig ilyen név nincs is.

CSIKÓ De van! Csikó egy spanyol szó, és azt jelenti, hogy „fiú”. A mama nevezett el így, amikor még élt.

MARISKA A mamáról nem beszélünk. A mama nem téma. És aki csikó, az nem rendes ember, hanem ló.

BORISKA Te nem vagy ember! Te egy két lábon járó ló vagy!

MARISKA Nyihahahaha!

BORISKA Nyihahahaha!

APA *(jön)* Nagyon félek, drága gyerekeim!

MARISKA Tényleg, papa, te most olyan furcsán nézel ki. Mintha egy kicsit összezsugorodtál volna. Ez attól van, hogy félsz, papa?

BORISKA Na és mitől félsz, papa?

APA Attól félek, hogy nagyon betegek lesztek mind a hárman. Attól félek, hogy én is nagyon beteg leszek.

BORISKA És még mitől félsz?

APA Attól félek, hogy drágább lesz a benzin és a cigaretta. Attól félek, hogy háború lesz, és milliószámra jönnek a migránsok.

MARISKA És még mitől félsz?

APA Attól félek, hogy ki fognak rakni a munkahelyemről. Ma is olyan furcsán nézett rám a főnök. Hogy nem érzem-e fáradtnak magamat? Az a baj, hogy tényleg fáradt vagyok. Ha viszont kirúg a főnök, akkor nem lesz másik állásom, mert ötvenéves elmúltam, és ilyen öregem az ember már nem kell senkinek. *(Csikóhoz)* Erről jut eszembe, Csikó. Mondd meg nekem: mi leszel, ha nagy leszel?

CSIKÓ Olyan akarok lenni, mint az összes többi ember.

APA Jó, jó, de abból nem lehet megélni. Mi lesz a foglalkozásod?

CSIKÓ Én a félelemmel szeretnék foglalkozni. Meg akarok tanulni félni.

APA Az nem elég. Azzal nem keresed meg a kenyeredet. Mi lesz a mester-séged? A szakmád?

CSIKÓ Borzongásmesterség. Libabőrszakma. Szorongásművészet. Rettégstudomány. Tessék, te is borzongsz. Te is csupa libabőr vagy.

APA És azt hiszed, hogy azzal pénzt lehet keresni?

CSIKÓ Hát persze. *(Énekel)*

Én elmentem a vásárba
fél pénzzel,
tyúkot vettem a vásárban
fél pénzen.

Tyúkom mondja: „kitrákotty”.

Kárintyom, édes tyúkom,
mégis van egy fél pénzem.

MARISKA és BORISKA *(énekelnek)*

Én elmentem a vásárba
fél pénzzel,
libát vettem a vásárban
fél pénzen.

Libám mondja: „gigágá”.

Kárintyom, édes tyúkom,
mégis van egy fél pénzem.

CSIKÓ Na ugye. Aki fél, annak van egy fél pénze. Tyúkot vesz belőle, és még mindig van egy fél pénze. Libát vesz belőle, és még akkor is megvan neki a fél pénz. Azért, mert megtanult félni. Ügyesen, okosan.

APA Jaj, Csikó, te nagyon buta vagy. Példát vehetnél a nővéreidről. Boriska közgazdász akar lenni. Az igen, az egy mesterség. Mariska logisztikai menedzser akar lenni. Az igen, az egy szakma. Igaz is, lányok, söpörjétek fel a szobát, terítsétek meg az asztalt! Mindjárt itt lesz a polgármester, megbeszéljük a falunapra tervezett programokat. Mert lehet, hogy a munkahelyről előbb-utóbb kirúg a főnök, de azért itt a faluban mégiscsak fontos ember vagyok. *(Mariska söpröget, Boriska asztalt terít.)*

POLGÁRMESTER *(jön)* Szervusz, Ferikém!

APA Isten hozott, Palikám!

POLGÁRMESTER Minden rendben?

APA Oké a balhé, csak az a baj, hogy nem tudom, mit csináljak a fiammal. Nem akar tanulni semmilyen tisztességes mesterséget. Mi lesz belőle így? Azt mondja, hogy félni akar megtanulni. Borzongani. Libabőrösnek lenni. Brrr!

POLGÁRMESTER Hát, ezen könnyen segíthetünk. Ide hallgass, Csikó: nálam egykettőre megtanulhatsz félni. Különben is, éppen kisegítőre van szükségem az irodában, aki letörölgeti a port a számítógépről. Meg a háztartásba is kell valaki, hogy a feleségem helyett elmosogasson. Fizetést is adok neked, még hozzá három krajcárt egy hétre. Mit szólsz hozzá?

CSIKÓ Én nem bánom, ha megtanulhatok félni és borzongani.

POLGÁRMESTER Na megállj csak! Úgy rád ijesztek, hogy még harmadnap is borzongani fogsz!

CSIKÓ Akkor gyerünk!

APA Jaj de jó! Végre megszabadulok ettől a haszontalan kölyöktől. Egészségedre, Palikám!

POLGÁRMESTER A tiédre, Ferikém!

2. JELENET

A polgármesternél.

FELESÉG Csikó! Gyere a konyhába! Mosd el a tányérokat!

CSIKÓ Igenis! *(Mosogat.)*

POLGÁRMESTER Csikó! Gyere át az irodába hozzám! Tegyé! festékpátront a nyomtatóba!

CSIKÓ Igenis! *(Elhajítja a tányérokat, elővesz egy festékpátront.)*

FELESÉG Csikó! Szaladj fel a padlásra! Szedd össze a kimosott lepedőket!

CSIKÓ Igenis! *(Eldobja a festékpátront, fröcsköl a fekete festék. Felszalad a padlásra, leszedi a zsinórról a lepedőket.)*

POLGÁRMESTER Csikó! Szaladj le a pincébe! Hozz a nagy hordóból egy kancsó bort!

CSIKÓ Igenis! *(Kiszórja az ágyneműt a padlásablakon. Leszalad a pincébe, korsót tart a hordó csapja alá.)*

FELESÉG Csikó! Azonnal gyere ide hozzám!

POLGÁRMESTER Csikó! Hozzám! Ide! Gyere! De azonnal!

CSIKÓ Igenis! *(Elejti a kancsót, a hordóból folyik a bor.)*

FELESÉG Hát ez rettenetes!

POLGÁRMESTER Hát ez hihetetlen!

MINDKETTEN Hogy ez a haszontalan kölyök mennyi bajt csinál!

CSIKÓ Sajnálom, de nem lehetek egyszerre három vagy négy helyen. Különben is azt ígértétek, hogy nálatok majd megtanulok félni, és még mindig nem félek semmitől.

POLGÁRMESTER Hát ha csak az kell! Úgy fogsz félni, mint a pinty. Vagy mint a vöcsök. Még ma. – Annuskám, tudod. Ahogy megbeszéltük.

FELESÉG Úgy lesz, Palikám. Ahogy megbeszéltük.

POLGÁRMESTER Akkor én most megyek is. Testületi ülés lesz. Éjfél! Biztosan el fog tartani. Isten veled, Annuskám. – Te meg arra készülj, hogy még a mai napon nagyon, de nagyon félni fogsz. *(Kimegy.)*

FELESÉG Ide hallgass, Csikó! Most jut eszembe, hogy reggel ottfelejtetem a zsebkendőmet a temetőben a nagymamám sírjánál. Légy szíves, hozd vissza, mert én félek odamenni. Azt hallottam, hogy a temetőben sötétedés után kísértetek mászkálnak. Ugye nem félsz a kísértetektől?

CSIKÓ Hányszor mondjam, hogy nem félek semmitől! Bárcsak tudnék félni!

FELESÉG Akkor indulás! Egyik lábad itt, a másik ott! A nagymamám sírját megtaláld balról a harmadik sorban az ötödik parcella végén.

CSIKÓ Bárcsak borzonganék! Bárcsak libabőrös lehetnék!

3. JELENET

Temető.

POLGÁRMESTER Hű, de vadregényes ez a temető ilyenkor, sötétedés után!
Egy kicsit még én is félek, pedig én aztán nem ijedek meg a saját árnyé-
komtól.

BAGOLY Huhú!

POLGÁRMESTER Mi volt ez? Ja, csak egy bagoly. Na nézzük csak. Itt a fele-
ségem nagymamájának a sírja.

BAGOLY Huhú!

POLGÁRMESTER Mondom, hogy nagyon bátor vagyok! Annyira bátor, hogy
még én is csodálkozom rajta. Hát ez meg mi? Egy gödör! Ja, persze.
Ide temetik holnap a Miska bácsit. Szociális temetés lesz.

BAGOLY Huhú!

POLGÁRMESTER Ne is vesztegessük az időt. Szépen beöltözöm kísértet-
nek. *(Beburkolódzik egy lepedőbe)* Gyorsan! Itt jön! Hű, de félelmetes va-
gyok! Még szerencse, hogy itt nincs tükör, mert akkor nagyon megijed-
nék magamtól!

CSIKÓ *(jön, énekel)*

A gödör
jó mély és jó üres,
a vödör
tele van és vizes.
Az ősz
lekopasztja a fát,
a csósz
kertet őriz, nahát!

Traranuretum traranuri runtunderive!

POLGÁRMESTER *(lepedőbe van burkolódzva, énekel)*

A félelem és az ijedelem,
az nem légből kapott hiedelem.
Az aggodalom és a riadalom,
Az, meglátjátok, hogy nagy hatalom.
Huhú!

CSIKÓ Hát te ki vagy? Te vagy a csósz?

POLGÁRMESTER Huhú!

CSIKÓ Mit keresel itt? Miért ástad ezt a gödröt?

POLGÁRMESTER Huhú!
CSIKÓ Nekem te itt ne huhogjál! Mondd meg az igazat, mert baj lesz!
BAGOLY Huhú!
POLGÁRMESTER Bagolynak kuss legyen! Most én huhogok. Huhú! Huhú!
Huhú!
CSIKÓ Szóval sírrabló vagy. Éjszakánként kiásod a halottakat, és lehúzd az ujjukról az aranygyűrűt.
POLGÁRMESTER Huhú!
CSIKÓ Na megállj csak! Adok én neked sírrablást! (*Belöki a Polgármestert a gödörbe*) És most megkeressük a zsebkendőt. Itt sincs. Itt sincs. Hol az a zsebkendő?
FELESÉG (*jön*) Hol a férjem?
CSIKÓ Azt nem tudom. Csak azt tudom, hogy valaki itt kalimpált és huhogott a gödörnél. Látszott rajta, hogy gazember, ezért aztán belelöktem.
FELESÉG Hát te meg hogyhogy nem félsz? Nekem a férjem azt mondta, hogy el fogsz ájulni a félelemtől, és hogy hozzak ide tiszta nadrágot. Ne-sze, itt van.
CSIKÓ Nem kell nekem a tiszta nadrág. Jó az, ami rajtam van.
POLGÁRMESTER (*nyöszörögve*) Pirikém, segíts...
FELESÉG Annus vagyok. Összetévesztesz a szeretőddel. – Te meg mit műveltél, Csikó?
CSIKÓ Nem tehetek róla. Hiába kérdeztem, hogy kicsoda, meg hogy mit keres itt, nem válaszolt.
FELESÉG Jaj, édes Palikám! Minden disznóságodat megbocsátom, csak mássz ki a gödörből! Jaj, ja, jaj!
POLGÁRMESTER Te csak hallgass! Most én jajgatok. Jaj! Jaj! Jaj!
APA (*Mariskát és Boriskát maga után húzva, jön*) Ki jajgat éjfélkor a temetőben? Biztosan az öcsétek. Végre megtanult félni.
MARISKA Apu! Muszáj volt idejönni? Nagyon félek! Csupa reszketés vagyok!
BORISKA Apu! Menjünk már haza! Csupa libabőr vagyok!
APA Én is nagyon félek, de a polgi bácsi iderendelt minket a temetőbe, hogy tanúsítsuk, milyen jól megtanította félni az öcséteket.
FELESÉG Jaj, édes Palikám! Jaj, jaj, jaj!
APA Polgármesterné asszony, te vagy az? Valami baj van??
POLGÁRMESTER Itt vagyok a Miska bácsi gödrében, Ferikém. Húzzál már ki, légy szíves.
APA Add ide a kezedet. Hó-rukk!
FELESÉG Majd én segítek.

MARISKA és BORISKA Én is segíték! Én is! Én is! Hó-rukk!

(Kiráncigálják a Polgármestert a gödörből.)

APA De hát mégis, mi történt veled, Palikám?

POLGÁRMESTER A te drágalátos fiad, a Csikó belökött ebbe a gödörbe.

Aztán a hasamon ugrált. Aztán a fejemet rugdosta. Aztán rám lapátolt egy szekér földet.

APA Igaz ez, Csikó?

CSIKÓ Annyira igaz, hogy kerestem egy zsebkendőt, és találtam egy lepedőt.

POLGÁRMESTER Nézzetek csak ide! *(Eltűzött színlelő mozdulatok)* Eltört

a kezem. Eltört a lábam. Eltört a fejem. Ráadásul meg is fulladtam. Ezek után, Csikó, egy percig sem maradhatsz nálam.

CSIKÓ Annyi baj legyen. Majd szépen hazaköltözöm.

APA Azt te csak hiszed. Az én házamba ugyan be nem teszed a lábadat.

CSIKÓ Akkor hová menjek?

APA Azt már neked kell tudnod. Fel is út, le is út. *(Átad egy erszényt)* Tes-

sék, itt van ötven krajcár. Ezzel gazdálkodj, amíg el nem fogy. Aztán boldogulj, ahogy tudsz.

CSIKÓ Hát jól van. Isten veletek, többé nem látjuk egymást. Addig járom

a világot, amíg meg nem tanulok félni. Legalább lesz egy mesterség, amihez értek.

4. JELENET

Országút.

CSIKÓ *(énekel)*

Az út

valahova vezet,

a kút

ad inni vizet,

az olló

a papírt szétcincálja,

a holló

a hulla szemét kivájja.

Traranuretum traranuri runtunderive!

KESELYŰ (*odaröppen, énekel*)

Dögeltakarítóként működök,
minden élőlény egykettőre dög,
az élő ember egykettőre hull,
ötven esztendő vagy egy óra múlva.

(*Prózában*) Mindig csak arról a vacak fekete hollóról énekelsz? Énekelj már valamit a keselyűről is!

CSIKÓ Miért olyan fontos az neked?

KESELYŰ Mert én vagyok a keselyű! A dögevő! Halott emberek húsát eszem!
Döglött állatok húsát eszem! Nem félsz tőlem?

CSIKÓ Miért félnék? Egyrészt nem tudok félni. Másrészt te mondtad, hogy csak a halottakat eszed meg, én pedig élő vagyok.

KESELYŰ Ez igaz. Erre nem is gondoltam. No és mit keresel itt, ezen az elhagyatott, félelmetes vidéken?

CSIKÓ Mondom, hogy nem tudok félni. Viszont szeretnék. Örülnék, ha valaki megtanítana. Egész nap vándoroltam, bejártam tizenkét falut, és senki sem mutatta meg, hogyan kell. Lassan este lesz, és még mindig nem tudok félni.

KESELYŰ Hát, ezen könnyen segíthetünk. Látod ott a kanyarban azt az akasztófát? Hárman lógnak rajta. Egy egész bünszövetkezet. Tavaly még megúszták volna életfogytiglani fegyházzal, de közben volt a népszavazás a halálbüntetés visszaállításáról. Úgyhogy most vannak ezek az akasztófák. Az akasztott embernek fűszeres ízű, finom húsa van. Nyilván a halálfélelemtől.

CSIKÓ Szerinted ők megtanítanak félni?

KESELYŰ Menj csak oda, maradj ott reggelig. Meglátod, reggel már úgy fogsz félni, mint a pinty. Vagy mint a vöcsök. Na, csá! (*Elrepül.*)

CSIKÓ Hogyan fél a vöcsök meg a pinty? Bárcsak borzonganék! Bárcsak libabőrös lehetnék!

5. JELENET

Akasztófa, három hullával és egy létrával.

CSIKÓ (*tüzet rak*) Kezd nagyon hideg lenni. És egyre jobban fúj a szél. Brr! Nocsak! Mi az, hogy „brr”? Talán bizony megtanultam félni? Nem, sajnos egyáltalán nem félek, viszont nagyon fázom. (*Rözsét rak a tűzre. A*

láng fellobog) Így már azért jobb egy kicsit. *(Ugrál, kezét dörzsöli)* Így meg már egész jó. *(Énekel)*

A hurok
magasban tartja a testet,
a szurok
színe utánozza az estet,
a szél
borzol tavat,
a tél
zúdít havat.

Traranuretum traranuri runtunderive!

ÉJSZAKAI SZÉL *(erősen fúj, közben énekel)*

Hidegen fúj az éjszakai szél,
jégcsapok közt szálló hangon beszél,
fagyos pokollá teszi az időt,
kiszívja mellkasodból a tüdőt.

(Egyre sűrűbben esik a hó. A hullák himbálódznak, összekoccannak és nyikorognak.)

CSIKÓ Hiába dudál a szél, nem félek tőle. Jól megrakom a tüzet, és kész.

(Felnéz a hullákra) Ejnye, Csikó, hogy te milyen önző vagy! Mindig csak magadra gondolsz! Ha te itt lent a tűz mellett is fázol, mennyire fázhatnak azok a szegény bűnösök odafönt! Csak úgy kalimpálnak a hidegtől! Lehozom őket, hadd melegedjenek egy kicsit. Na gyertek, pajtikák! *(Felmegy a létrán, leakasztja a holttesteket. Egynek a gallérját a foga közé veszi, a másik kettőt a hóna alá csapja, és leereszkedik. Amikor leér, leülteti a hullákat a tűz köré)* Nyújtsátok a tűz fölé a kezeteket! Meg sem mozdultok? Hát ez így nem lesz jó. Ne legyetek már ilyen lusták! Akkor legalább álljatok fel, toporogjatok, dörzsöljétek a kezeteket, szóval csináljatok valamit! Vagy legalább meséljétek a bűneitekről! Valamit biztosan elkövettetek. Ok nélkül nem szoktak senkit sem felakasztani. Mondjatok már valamit!

I. HULLA Nekem nincs mondanivalóm.

II. HULLA A bűnökről nem beszélni kell, hanem el kell követni őket.

III. HULLA Nem félsz tőlünk? Te is ilyen leszel, ha majd meghalsz.

CSIKÓ Hogyhogy tudtok beszélni? Hiszen ti már meg vagytok halva!

I. HULLA Hát nem is a szájunkkal beszélünk.

II. HULLA Mert az már nincs nekünk.

III. HULLA Megette a keselyű!

I. HULLA Hanem a hasüregünkben képződő gázok mozognak ide-oda.
 II. HULLA Attól van ez a hang.
 III. HULLA Még mindig nem félsz? Iüeöüörk...
 II. HULLA Pfrüttyy platty...
 I. HULLA Blugy-blugy-blugy...
 CSIKÓ Ne bugyborékoljatok! Beszéljetez tisztességesen, tagoltan, magyarul!
 I. HULLA Traranuretum...
 II. HULLA Traranuri...
 III. HULLA Runtunderive...
 CSIKÓ Hé, megálljatok! Ez az én szerzeményem! Ne vegyétek el a szavaimat!
(A hullák felugrálnek, majd elterülnek a földön.)
 III. HULLA Rintindaravi bluggy.
 II. HULLA Trörönira platty.
 I. HULLA Tririnüretom iüeöüörk.
 CSIKÓ Na, most már kezdek dühös lenni. Ha nem becsülitek meg magatokat, mehettek vissza a helyetekre. *(Az előbbi folyamat fordítottja: felmegy a létrán a három hullával, visszaaggatja őket, és leereszkedik)* Csak himbálódzatok! Lengedezzetek! Fityegjetez! Lóghatok! Olyan érzésem van, mintha süketeknek beszélnek. Reggel van, felkelt a nap, egy egész éjszakát eltöltöttem az akasztófa mellett, és még mindig nem tudok félni. Egy percig sem maradok itt tovább.

6. JELENET

Patakpart.

CSIKÓ Végre tavasz van. Megolvadt a folyókon és a patakokon a jég. És én még mindig nem tudok félni! Sebaz. Addig járom a világot, amíg meg nem tanulom a borzongást és a libabőrözést. *(Énekel)*

A patak
 medrében kanyarog,
 a kupak
 pipán ül és forog,
 a tavasz
 zöld lombokat kibont,
 a terasz
 egy magaslati pont.

Traranuretum traranuri runtunderive!

– Nocsak! Már megint jön valaki. Egy öreg néni. Hű, de mérges arcot vág. Mint aki haragszik valakire. – Csókolom! Segíthetek?

(Jön Bözsi néni egy nagy fazékkal és egy fakanállal.)

BÖZSI NÉNI Nekem akarsz te segíteni? Tudod, ki vagyok én? Én vagyok Bözsi néni.

CSIKÓ Gratulálok. Én meg Csikó vagyok. A bátor Csikó.

BÖZSI NÉNI Nem is félsz tőlem?

CSIKÓ Ugyan már. Nincs itt semmi félnivaló.

BÖZSI NÉNI Mondom, hogy én vagyok Bözsi néni.

CSIKÓ Na és aztán? Akkor mi van?

BÖZSI NÉNI De ha egyszer tényleg én vagyok az igazi Bözsi néni! Nem olvasol újságot? Bablevest főzök, és még büszke is vagyok rá. Jönnek a riporterek, és kérdezzetnek. „Tényleg be tetszett gyújtani a konyhában a tűzhelybe? És tényleg szalmával?” Hát persze hogy szalmával. Nem is hidrogénbombával! „És nem tetszett sajnálni azokat a szegény szalmaszálakat?” Én? Sajnálni? Ha bablevest akarunk, nincs irgalom! Igen, mert néhány szalmaszál kicsúszott a kezemből, és hogy ők a túlélők, én meg tömeggyilkos vagyok! Hát igen, mi tagadás, elégetem azokat a szalmaszálakat. Az elején mindig van egy kis rumli a tűzhelyen. Balhéznak a szalmaszálak. Sírnak, rimázkodnak: „Ne tessék bántani! Ártatlan vagyok!” Nem jó érzés, de már megszoktam. Ha bablevest akarunk, nincs irgalom! Még mindig nem félsz tőlem?

CSIKÓ Nem tudok félni. Hiányzik belőlem ez a képesség.

BÖZSI NÉNI És nem sajnálsz a babszemeket? Mert az újságírók mindig ezzel jönnek. Hogy az micsoda trauma szegény babszemeknek, amikor felteszem őket a fazékban főni. Az biztos, hogy az elején van egy kis rumli a fazékban. Balhéznak a babszemek. Sikítoznak, könyörögnek. „Tessék elengedni! Családom van! Élni szeretnék!” Nem jó érzés, de bírni kell idegekkel. Ha bablevest akarunk, nincs irgalom! Nekem ezek a babszemek teljesen egyformák. Nem érdekel, hogy mit gondolnak magukról. A lényeg az, hogy leves lesz belőlük. Aztán mindig vannak túlélők. Egy-két babszem az utolsó pillanatban kiugrik a kezemből. Aztán ők a nagy túlélők. Sipákolnak, hogy én milyen kegyetlenül bántam velük. Örüljete, hogy életben maradtatok! – Te meg mit bámulsz? Te is megeszed a bablevest! Vagy nem?

CSIKÓ Én azért vagyok vándorúton, hogy megtanuljak félni. Vagy legalább egy kicsit megijedjek.

BÖZSI NÉNI Hát, ha csak az kell... Itt a fazekam, hopp! Nézd, milyen nagy!
Nézd, milyen forró! Beleduglak, és megfőzlek bablevesnek!
CSIKÓ Őszintén sajnálom, de engem már a polgármester felesége sem tudott megfőzni.
BÖZSI NÉNI Jaj, de kár. Úgy látszik, megöregedtem. Az lesz a vége, hogy kiadnak a Hágai Nemzetközi Bíróságnak!
(*A fazekat és a fakanalat maga után vonszolva, kimegy.*)

7. JELENET

Túl a patakon.

CSIKÓ Odanézzetek! Sárkányrepülő! Vagy nem is. Hiszen ez a múltkori keselyű!
KESELYŰ (*leszáll*) Halihó! Na mi a nagy helyzet? Megtanultál már félni?
CSIKÓ Á, dehogy. Csavargok, tekergek mindenfelé, de hiába. Senki nem képes megtanítani rá, hogyan kell félni. No és veled mi van? Kitört már a háború? Találtál újabb holttesteket?
KESELYŰ Ugyan, hol van az már. Amióta az állam betiltotta a döggutakat, én vagyok az állatifehérje-feldolgozó hivatal végrehajtó részlege. Itt egy elgázolt kutya, ott egy döglött malac, ilyesmiken tengődöm. És ha tudnád, milyen sokat kell repülnöm egy-egy elhullott állat kedvéért.
CSIKÓ Hát akkor miért csinálod?
KESELYŰ Két évem van hátra a nyugdíjig, azt muszáj ledolgoznom. Utána megírom az emlékirataimat, és majonézes krumplisalátát fogok vacsorázni. Hogy az milyen finom!
CSIKÓ A krumplisalátát szereted? Miféle keselyű vagy te?
KESELYŰ Barátkeselyű. Latinul vultur monachus.
CSIKÓ Tudod mit? Ha már barátkeselyű vagy, legyünk barátok!
KESELYŰ Éljen a barátság! És ha már barátok vagyunk: neked mi a neved?
CSIKÓ Csikó vagyok.
KESELYŰ Szeretem a csikókat. Jó édeskés húsuk van. Csak az a kár, hogy ritkán döglenek meg. Te vagy az első olyan Csikó, akit élőnek szeretek.
CSIKÓ Mostantól mindig együtt fogunk vándorolni.
KESELYŰ Hát mindig azért nem. Tudod, a munkám. (*Telefoncsengés*) Halló, tessék. Aha, értem. Rendben van. Pontos címet kérek, helyrajzi számmal. Megjegyeztem. Félóra múlva ott leszek. (*Elteszi a mobiltelefont*)

Bocs. Megdöglött egy birka a kukutyini kerek erdő mellett, oda kell mennem. Találkozunk legközelebb!

8. JELENET

Madárkákéék háza.

EGÉRKE Hol kujtorog már megint az a kelekótya madárka?

KOLBÁSZKA Én már nagyon éhes vagyok!

EGÉRKE Sajnálom, de amíg madárka nem hoz tűzifát az erdőből, addig nem tudjuk megfőzni a kelkáposztát.

KOLBÁSZKA De én már nagyon éhes vagyok!

EGÉRKE Nem tehetek róla. Vízet, azt hoztam a kútról. Úgyhogy víz, az van. De tűzifa, az nincs.

KOLBÁSZKA De én akkor is nagyon éhes vagyok!

EGÉRKE Esetleg csinálhatnánk azt, hogy madárka helyett te mész az erdőbe tűzifáért, és madárka zsírozza a kelkáposztát. Vagy én zsírozom a kelkáposztát, mert az a legkényelmesebb munka, és madárka hoz vizet a kútról.

KOLBÁSZKA Én menjek az erdőbe? Hogyan! Mit képzelsz! Én kolbász vagyok! Egy kolbász nem mehet ki a házból! És különben is, én már nagyon éhes vagyok!

MADÁRKA (*jön a tűzifával*) Képzeljétek, találkoztam Csikóval, aki nem fél semmitől!

EGÉRKE Ki az a Csikó? Vajon lónak vagy számárnak a kicsinye? Vagy talán zebráé?

MADÁRKA Mindjárt meglátjátok. Meghívtam hozzánk ebédre.

KOLBÁSZKA Én már nagyon éhes vagyok.

MADÁRKA Azt mondta nekem, hogy ő a bátor Csikó, és nem fél semmitől, pedig az a szíve vágya, hogy végre megtanuljon félni.

CSIKÓ (*jön*) Szevasztok! Itt lakik madárka?

EGÉRKE Hát te ki vagy?

CSIKÓ Én vagyok a bátor Csikó, és nem félek semmitől, pedig az a szívem vágya, hogy végre megtanuljak...

EGÉRKE Féhéhéhéhélni!

KOLBÁSZKA Ne most tanuljon meg félni, mert én már nagyon éhes vagyok! Majd ebéd után!

MADÁRKA Na jól van. Gyorsan megfőzzük az ebédet.
EGÉRKE Csikónak is jut belőle.
KOLBÁSZKA (*konferál*) Kezdődik a gasztro-showműsor! És most következ-
zik Miss Madárka konyhafőnök junior!
MADÁRKA (*sűrög-forog, tollaiból lángnyelvek lesznek*)
Pik-pak, pattog a tűz,
prölölölöm!
Asztalhoz űz
a sok-sok gasztro-öröm!
KOLBÁSZKA És most színre lép Mr. Egerke, a Nagyerdei Kulipintyó sztár-
séfje!
EGÉRKE Hölgyeim és uraim, üdvözlöm önöket a csapatom nevében. Jó ét-
vágyat! (*Pépeket és habokat töltöget.*)
Szuvidálunk, konfitálunk,
molekuláris konyhát csinálunk,
gasztroforradalom zajlik minálunk!
Sonkából fagylalt lehet akár!
Nálunk zöldséget eszik az agár!
Ez itt algazselé! Az ott agár-agár!
KOLBÁSZKA És most csillogtatja meg konyhatudományát szerény szemé-
lyem, Lord Füstölőfelvéghy Kolbásztöltéssy Kolbászka!
KELKÁPOSZTA (*a sarokban*) Halló! Hé! Én is itt vagyok! Engem észre se
vesztek?
KOLBÁSZKA (*kiesik a szerepéből*) Te csak maradjál csendben! Van fogalmad
arról, hogy én már milyen éhes vagyok? (*Észbe kap*) Hölgyeim és uraim,
bemutatom Kelkáposztát. Régebben takarítónő volt, jelenleg munka-
nélküli és hajléktalan! Ő a szociális gasztrokampány egyes számú arca!
Bújj elő, Kelkáposzta! Ne szégyelld a rongyos cuccaidat! Nem vagyunk
egyformák! Mindenki olyan, amilyen.
KELKÁPOSZTA (*előjön*) Tessék, itt vagyok. Nem láttatok még kelkáposztát?
Akkor nézzetek meg jól!
KOLBÁSZKA Hölgyeim és uraim, kezdődik a szociális gasztrofitnesz! Hogy
mindenki pontosan értse, amit lát: először is, Kelkáposztát megfőzzük!
A hőkezelés hatására Kelkáposzta megpuhul, és távozik a szervezetéből
az alkohol. Tessék, már meg is puhult! Alkohollevonó kúra puhítással!
És most jön, ami még nem volt! Kolbászka megszírozza Kelkáposztát!
Tornagyakorlat! Zsírleszívás! Fogyókúra!
Kolbászka válik vékony alakúra!

A zsír
bevonatot képezni bír.
A paprika
csípős és piros karika.
Kolbászka szép karcsúra lefogy.
Kelkáposzta a tányérra lerogy.
Hölgyeim és uraim, kész az ebéd! Még egyszer: jó étvágyat!

EGÉRKE És mondd csak, te bátor Csikó: hogyhogy nem félsz semmitől?
CSIKÓ Hát úgy, hogy nem tudok félni. Pedig akarok. Az a legfőbb kívánságom, hogy végre félhessek egy kicsit. Szeretnék borzongani a félelemtől. Meg lúdbőrözni.

KOLBÁSZKA Ugye, milyen finom ez a kelkáposzta? Én zsíroztam! A saját zsírommal! Ez a legmodernebb zsírleszívósos fogyókúra!

CSIKÓ Szeretném végre megtalálni a félelmet! Az aggodalmat! A szorongást! A rémületet! Az ijedséget!

EGÉRKE Igen ám, de csak olyasmit találhat meg az ember, amiről tudja, hogy micsoda. Te tudod, hogy mi az a félelem meg a többi ízé?

CSIKÓ Tényleg, mi az? Jé, nem tudom. Te tudod?

MADÁRKA Tényleg nagyon finom ez a kelkáposzta. Valósággal szárnyakat ad!

EGÉRKE Arisztotelész azt mondja a *Nikomakhoszi etika* című munkájában...

KOLBÁSZKA Ki az az Arisztid vagy hogyishívják?

EGÉRKE Te csak egyél, Kolbászka. Mindegy, ki volt. Nagyon okos ember volt. – Szóval, Arisztotelész azt mondja, hogy a félelem a rossz dolgokra való várakozásból adódó szenvedés. Világos?

CSIKÓ Világos, mint a nap.

EGÉRKE Nahát, ezt kell megtalálnod.

CSIKÓ És mit gondolsz, hol találhatom meg?

MADÁRKA Én tudom! Én tudom!

EGÉRKE Ugyan már, mit tudsz te?

MADÁRKA Hallottam egy másik madárkától, amikor tűzifáért voltam az erdőben, hogy van az erdő kellős közepén egy elátkozott kastély. Ezt a kastélyt a király fel akarja újíttatni, méghez a államköltségen, mert wellness-hotelt akar berendezni benne, amely óriási haszonnal járna a magánkincstára számára. Igen ám, de a kastély el van átkozva, és tele van félelmetes, ijesztő, hátborzongató, gonosz szellemekkel. És a kőművesek meg a villanyszerelők nagyon, de nagyon félnek a szellemektől. És addig

nem hajlandók odamenni dolgozni, amíg valaki meg nem szabadítja a kastélyt az átok alól.

CSIKÓ És azt hogy kell csinálni, azt a megszabadítást?

MADÁRKA Azt mondta nekem a másik madárka, hogy őrködni kell. A kastély dísztermében egy éjszakán át, napnyugtától napkeltéig. Azt mondta nekem a másik madárka...

EGÉRKE Engem idegesít ez a másik madárka. Nem tetszik, hogy folyton róla beszélsz.

MADÁRKA Szóval, azt mondta a másik madárka, hogy már sokan megpróbálták, de eddig még mindenki szörnyethalt a félelemtől. Olyasvalaki tudná megcsinálni, aki nem fél senkitől és semmitől.

CSIKÓ De hiszen az éppen én vagyok!

MADÁRKA Azt mondta a másik madárka...

EGÉRKE Hagyd már azt a másik madárkát a francba! Megőrjítesz vele!

MADÁRKA Szóval, azt mondta, hogy a királynál kell jelentkezni, és akkor a király beírja a nevedet a nyilvántartó-könyvbe, aztán átküld az elátkozott kastélyba. És ha kibírod az éjszakai őrködést, és reggelig nem halsz bele a félelembe, akkor másnap a király feleségül adja hozzád a lányát.

CSIKÓ Huhú! Az lesz csak a nagyon jó. Már megyek is a királyhoz! Rohanok, szaladok. Igaz is: hol lakik a király?

MADÁRKA Azt mondta a másik madárka...

EGÉRKE Fogd már be a csőrödet!

MADÁRKA Szóval, azt mondta, hogy a király ott lakik a Király utcában, egy szép nagy házban. Jó nagy betűkkel ki van írva, hogy „Király”.

CSIKÓ Hát ez király! Ne haragudjatok, hogy máris megyek, de sietős az utam!

9. JELENET

A király irodája.

KIRÁLY *(telefonon beszél)* Igen. Jól van. Intézkedem. Ti meg verjétek már le azt a felkelést! Hogy a szomszéd országban kitört a polgárháború? Na és! Odavonultok, és beavatkoztok. Na csá! *(Leteszi vagy kinyomja a telefont)* Ezek folyton akarnak valamit. Mindig van valami probléma, amit én kell megoldjak. Beázik a tető: gyere, király, tedd a helyére a cserepet! Csöpög a vízcsap: gyere, király, tegyél bele kenderkócot. Ráadásul itt

van még ez az átkozott elátkozott kastély. Nem tudok mit kezdeni vele. Bárcsak találnék valakit, aki végigörkődne benne egy egész éjszakát! *(Kopogtatnak)* Na tessék! Már megint jönnek az ügyfelek! Kérés, kívánság, óhaj, sóhaj.

CSIKÓ *(jön)* Itt lakik a király?

KIRÁLY Mi a kívánságod? Hadd halljam! Legyünk túl rajta!

CSIKÓ Az én kívánságom? Hogy megtanuljak félni.

KIRÁLY Szóval te egy gyáva nyúl vagy.

CSIKÓ Ellenkezőleg, én a bátor Csikó vagyok.

KIRÁLY Nem értem, mire akarsz kilyukadni.

CSIKÓ *(énekel)* Hová mész, te kis nyulacska?

KIRÁLY Kérlek, beszélj világosabban!

CSIKÓ *(énekel)* Ingyom-bingyom táliber.

KIRÁLY Vagyis?

CSIKÓ *(énekel)* Tutáliber máliber.

KIRÁLY Más szóval?

CSIKÓ *(énekel)* Az erdőbe!

KIRÁLY Jaj, ne! Az erdőbe ne! Én legalábbis nem megyek. Ott van az erdő közepén az elátkozott kastély. Az egy nagyon félelmetes hely!

CSIKÓ Én nem félek semmitől. Mondtam már, hogy én vagyok a bátor Csikó.

KIRÁLY Márpedig az én elátkozott kastélyomban még te is félnél, akármi-lyen bátor Csikó vagy. Hű, de félnél! Hú, de lúdbőröznél! Hí, de borzonganál!

CSIKÓ Megnézem én magamnak azt az elátkozott kastélyt. Légy szíves, írd be a nevemet a nyilvántartó-könyvbe, és vezess oda!

KIRÁLY Én? Soha! Még a közelébe sem megyek annak a szörnyű kastélynak. És te se menj, légy szíves. Olyan rokonszenves fiú vagy! Olyan jól megértjük egymást! Nem szeretném, ha szörnyethalnál nekem a félelemtől. Tudod mit? Kinevezlek tárnokmesternek! Vagy inkább te leszel a főpohárnok! Reggeltől estig együtt töltjük az időt. Ingyom-bingyom táliber, tutáliber, máliber...

CSIKÓ Márpedig én örködni fogok abban az elátkozott kastélyban. Írd be a nevemet! *(Kényeskedő hangon)* Felséges királyom, méltóztassék felséged írásban rögzíteni a nyilvántartó-könyv lapjának papírsíkján azt a nevet, hogy: bátor Csikó.

KIRÁLY *(előveszi a könyvet)* Csak nézd meg, milyen sok név. Királyok, hercegek, grófok, naplopók és burzsoák. Mindnyájan szörnyethaltak a félelemtől. Utánozni akarod őket?

KIRÁLYLÁNY *(jön, maga után húz egy kerekeken guruló kalitkát, benne madárkával)* Papa, elmehetek a Harmónia Fesztiválra?

KIRÁLY Nincs pénzünk belépőjegyre. Üres az államkassza.

KIRÁLYLÁNY De papa... Tök jó programok vannak. Idegkisimító gyakorlatok. Nyugtatóteafőző verseny. Fellép a tudomisenmilyen együttes... Még bábszínházi sátor is van! Legalább napijegyre valót adj!

MADÁRKA *(a kalitkában)* Ártatlan vagyok! Engedjete ki!

CSIKÓ Nicsak! Hiszen ez a madárka! – Helló, madárka! Te is itt vagy?

KIRÁLYLÁNY Igen, ő az én madárkám. Ugye, milyen gyönyörűen csicsereg?

MADÁRKA *(a kalitkában)* Ártatlan vagyok! Engedjete ki!

KIRÁLYLÁNY Tegnap fogták az erdő szélén a kőművesek meg a villanyszerelők. A gonosz szellemek miatt nem tudják felújítani a kastélyt, úgyhogy fizetés nélküli szabadságon vannak, és ettől olyan boldogok, hogy madarat lehet velük fogatni.

CSIKÓ Én ezt a madárkát ismerem.

KIRÁLYLÁNY Na és aztán?

CSIKÓ Nem lehetne egy kicsit kiengedni?

KIRÁLYLÁNY Hogy kiengedjem az én drága madárkámat? Soha! – Papa, légy-szí, adjál pénzt belépőjegyre! Légy-szí, légy-szí!

KIRÁLY Most mondtam, hogy üres az államkassza.

KIRÁLYLÁNY Akkor hozzá kincseket az elátkozott kastélyból! Te mondtad, hogy hordószámra van a pincében arany meg ezüst.

KIRÁLY Te is tudod, hogy a pincében gonosz szellemek vannak.

KIRÁLYLÁNY De papa... Csak egy egész kis aranyat hozzá... Légy-szí, légy-szí... Csak annyit, amennyibe a napijegy kerül.

KIRÁLY Sajnálom. A gonosz szellemektől félni kell.

CSIKÓ Én nem félek tőlük.

KIRÁLYLÁNY Látod, papa, ő nem fél. – Te tulajdonképpen ki vagy? Kiféle, miféle?

CSIKÓ Én vagyok a bátor Csikó. Odategyek az elátkozott kastélyba, és felszabadítom az átok alól.

KIRÁLYLÁNY Nem muszáj máris felszabadítani. Nekem az is elég, ha hozol egy kis pénzt. Amennyi a fesztiválra kell.

CSIKÓ De én akkor is felszabadítom!

KIRÁLY Nohát, ha tényleg megteszed... úgy értem, ha sikerül... akkor nem is főpohárnok leszel, hanem feleségül adom hozzád a lányomat! Igen, odaadlak neki, ő lesz a férjed, és akkor tőle kérd a pénzt, ne tőlem.

KIRÁLYLÁNY Jó, de én most akarok menni a fesztiválra. Csak ötven krajcárt adjál, papa! Légyszi, légyszi....

CSIKÓ Nálam van éppen ötven krajcár, azt neked adom. Apai örökség.

KIRÁLY Nahát, ez már beszéd! Látom, hogy tényleg bátor vagy. Na jó, akkor én is adok egy krajcárt ráadásképpen. Hogy vehess egy szendvicset meg egy üdítőt. Neked pedig beírom a nevedet a nyilvántartó-könyvbe. *(Irja)* Bá-tor Csi-kó.

KIRÁLYLÁNY Szuper! Ha ötvenegy krajcár van nálam, akkor viszem a kedvenc madárkámot is a kedvenc kalitkájával együtt.

MADÁRKA *(a kalitkában)* Ártatlan vagyok! Engedjete ki!

KIRÁLYLÁNY Ugye, milyen gyönyörűen csicsereg?

10. JELENET

Erdő széle.

(Jön egy szelindek, szájában Kolbászkával.)

KOLBÁSZKA Segítség! Segítség!

SZELINDEK *(szájában Kolbászkával)* Nem kell ide segítség, egyedül is meg-eszlek.

BULLDOG *(jön)* Hé, hé, nekem is adjál belőle!

KOLBÁSZKA Segítség! Segítség!

CSIKÓ *(jön)* Valaki segítségért kiabál.

BULLDOG Valaki jön. Vigyázz, lehet, hogy fegyver van nála. Nekem is adjál belőle! *(Kitépi Kolbászkát a szelindek szájából.)*

KOLBÁSZKA Jaj!

CSIKÓ Miért bántjátok ezt a szegény Kolbászkát?

SZELINDEK Tetszik tudni, ez egy határsértő. Egy migráns. Átmászott a pengekerítésen, és idejött azért, hogy ne dolgozzon semmit. Meg azért, hogy elvegye más emberek munkáját. – Adod vissza a zsákmányt! Az az enyém! *(Kitépi Kolbászkát a bulldog szájából.)*

KOLBÁSZKA Ártatlan vagyok! Itt lakom madárkánál, és tűzifáért jöttem az erdőbe... Au! Ez fáj!

BULLDOG Szabályszerűen igazoltattuk. Nem volt nála se útlevel, se igazolvány, se lakcímkártya. *(Kitépi Kolbászkát a szelindek szájából.)*

SZELINDEK Fizikai ellenállást tanúsított. *(Kitépi Kolbászkát a bulldog szájából.)*

BULLDOG Mi pedig kényszerítő intézkedést alkalmaztunk. *(Fogaival belekapaszkodik Kolbászkába, rángatja. Kolbászka kettészakad.)*

CSIKÓ De hiszen ismerem!

SZELINDEK *(felfalja Kolbászka ráeső részét)* Hamm, hamm. És ezt csak most mondod?

CSIKÓ Tényleg itt lakik. Arrafelé. *(Mutatja az irányt.)*

BULLDOG *(habzsolja a neki jutó részt)* Nyami! Mostantól a gyomromban lakik.

SZELINDEK *(megböki Bulldogot)* Te! Ez azt mondja, hogy ismerte. Nekem ez gyanús.

BULLDOG Nekem is. Szerinted van nála érvényes útlevel? Vagy személyi igazolvány lakcímkártyával?

CSIKÓ Be van írva a nevem a király nyilvántartó-könyvébe.

SZELINDEK Minket nem érdekel a király.

BULLDOG A király csak a Király utcában király. Itt az erdőben én vagyok a király. Én, a bulldog.

SZELINDEK Meg én, a szelindek. Mondd csak, nem félsz tőlünk?

CSIKÓ Nem.

BULLDOG És miért nem félsz? Ha szabad érdeklődnöm.

CSIKÓ Mert nem tudok félni. Én vagyok a bátor Csikó.

BULLDOG Csodáljuk a bátorságodat.

SZELINDEK Csodálatunkat azzal juttatjuk kifejezésre, hogy szétmarcangolunk.

BULLDOG Ezzel a pompás, hatalmas állkapcsommal töröm el a csontjaidat.

SZELINDEK Ezzel a vakítóan fehér, gyönyörű fogsorommal harapom el a torkodat.

BULLDOG Miért nem kiabálsz már, hogy „segítség”? Hrrr, vrrr, brrr!

SZELINDEK Kiabálj csak, úgysem jön senki. Vau, vau, vau!

KESELYŰ *(leszáll)* Mi folyik itt? Hatalommal való visszaélés? Rendőri túlkapás?

CSIKÓ Helló, keselyű!

KESELYŰ De hiszen ez a barátom! A bátor Csikó! Az én barátomat akarjátok bántani?

BULLDOG Miért nem mondtad, hogy a keselyű a haverod? Ezzel kellett volna kezdened!

SZELINDEK Bocsi, de nem mondta, hogy te vagy a barátja. Helyette arról hablatyolt, hogy nem fél tőlünk. Gondoltuk, egy kicsit megtaníjtuk félni.

KESELYŰ Inkább én tanítlak meg titeket, de nem kicsit, hanem nagyon. Kitépem a májatokat, mint Prométheusznek.

BULLDOG Te, vigyázz, ez tényleg kitépte! Láttam a You Tube-on. *(Hátracsapja a fülét, és elfut.)*

SZELINDEK Bocsánat a zavarásért. Már itt sem vagyok. *(Behúzza a farkát, és elfut.)*

11. JELENET

Ugyanott.

KESELYŰ Na, mi az ábra, bátor Csikó? Úgy veszem észre, még mindig nem tanultad meg, mi fán terem a félelem.

CSIKÓ Hát nem. Pedig nagyon szeretném megtanulni. És veled mi van? Felfaltad azt a döglött birkát, amelyhez hívtak a múltkor?

KESELYŰ Ugyan, hol van az már. Amióta kitört a polgárháború, az ország déli részében százával hevernek a temetetlen hullák. Azokat mind nekem kell megzabálnom. El nem tudod képzelni, milyen gonosz tud lenni az ember. Teljesen kikészültek az idegeim.

CSIKÓ Ha nem szereted csinálni, akkor miért csinálod?

KESELYŰ Azért, mert ha kilépek a cégtől, megadják rám a kilövési engedélyt. És akkor nincs olyan, hogy nyugdíjba megyek, otthon ülök, nézem a focimeccset, és majonézes krumplisalátát szopogatok. Hogy az milyen finom!

CSIKÓ Szóval te is félsz.

KESELYŰ Hát igen.

CSIKÓ Pedig milyen erős vagy! Milyen éles karmaid vannak! Milyen hatalmas, görbe csőröd van!

KESELYŰ Hiába, mert ha egyszer megadják rám a kilövési engedélyt, akkor nem számít, hogy milyen a csőröm. De ha már barátok vagyunk, megkérdezem: miért olyan fontos neked, hogy megtanulj félni? Miért kell neked mindenáron az a borzongás? Az a libabőrözés?

CSIKÓ Mert olyan akarok lenni, mint az összes többi ember.

KESELYŰ De hát az lehetetlen! Az összes többi ember ugyanúgy különbözik egymástól, ahogyan te is különbözöl mindenkitől. *(Telefoncsengés)*
Halló, tessék. Értettem. Körülbelül hány holttestről van szó? Világos, mint a nap. És pontosan hol van? Madártávlatból is könnyen felismerhető? Rendszerben van, máris indulok. *(Elteszi a mobiltelefont)* Bocss. Találtak egy tömegsírt az országhatár mellett. Oda kell mennem. És neked mi a következő projekted?

CSIKÓ Megszabadítom az elátkozott kastélyt a gonosz szellemektől.

KESELYŰ Húha. Az egy nagyon durva hely. Na jó, mihelyt elvégeztem a munkámat, én is odamegyek. Hátha tudok neked segíteni.

12. JELENET

Az erdő közepe.

CSIKÓ *(énekel)*

A szelindek
vadabb, mint társai,
nem éppen szelídek
a pillantásai.
A bulldog
a szelindek mostohabátyja:
csak az a boldog,
aki sohase látja.

Traranuretum traranuri runtunderive!

EGÉRKE *(jön)* Ilyen szépen csak bátor Csikó tud énekelni! Én ugyan eddig még sohasem hallottam, de mindenki dicséri a hangját. *(Énekel)*

A zöld erdőben nincs egérfogó,
nem pöfög füstöt a kipufogó.
Így lett belőlem erdei egér.

Ez itt az erdőm. Minden pénzt megér!

CSIKÓ Egérke! Hát te hogy kerülsz ide, ahol a madárka sem jár?

EGÉRKE Hát a madárka biztosan nem! Odaköltözött hozzá a másik madárka, akiről olyan sokat beszélt már régebben is, nekem pedig fel is út, le is út.

CSIKÓ Ez bizony nagyon szomorú történet. De én ennél szomorúbbat is tudok. Szegény madárkát megfogták a villanszerelők és a kőművesek, berakták egy kalitkába, és odaajándékozták a királylánynak. Úgyhogy a te madárkád a Király utcában raboskodik a királynál.

EGÉRKE Jaj, de nagy kár érte! De tudod, azóta nekem is lett egy másik egérm. Itt élünk együtt az erdő közepén egy szép, kényelmes, földbe ásott üregben. Úgyhogy nem lettem hajléktalan, és itt az erdőben egércsapdák sincsenek. Egyszer majd látogass meg minket!

CSIKÓ Meglesz, csak előbb megszabadítom az elátkozott kastélyt.

EGÉRKE Ja, persze. Hiszen ez volt a célod, emlékszem. Mondtad is, hogy akkor majd érdemrendet ad neked a király. Lovagkeresztet vagy ilyesmit. Arisztotelész azt írja a *Nikomakhoszi etikában*, hogy a legtöbb ember, mivel kitüntetésre vágyik, inkább akar másnak a szeretetében részesülni, mint mást szeretni. Ez az oka annak, hogy a legtöbb ember kedveli a hízelgőket, mert a hízelgő ember olyan, mint az alantas viszonyban lévő barát, vagy legalábbis olyannak tettet magát, és azt színeli, hogy ő inkább szeret, semmint másnak a szeretetére számít. Viszont a másoktól kapott szeretet igen közel áll a mások részéről élvezett kitüntetéshez, amire pedig a legtöbb ember pályázik.

CSIKÓ De én nem pályázom semmiféle kitüntetésre! Én félni akarok! Lúdbörzeni! Borzongani.

EGÉRKE Ja, persze, tényleg. Ezt is mondtad, emlékszem. Jut eszembe: képzeld csak, az én másik egérm ismer téged. Egyszer még vendégségben is volt nálatok. Azt mondta, hogy nagy tisztelettel fogadtátok. Kapott kockacukrot meg rágszálalni való társasjátékot. Az egyik nővéred még az ágy alá is bebújt a kedvéért. Most viszont elbúcsúzom. Ott az elátkozott kastély a fák mögött. Sok szerencsét, kellemes félelmet és borzongást kívánok!

13. JELENET

A kastély díszterme.

CSIKÓ Ez ám a pompás kastély. Ki lehet az a szigorú arcú ember ott a falon? Biztosan a király apja. És az a másik, az a még szigorúbb? Az meg a király nagyapja lehet. Hát csak szigorkodjatok, amíg ott vagytok a falon bekeretezve. (*Óraütések*) Hét, nyolc, kilenc. Tessék, kilenc óra van,

és még mindig nem félek. Viszont álldogálni fárasztó. Ez a karosszék egészen kényelmesnek látszik. *(Beleül a karosszékbe, a szék elindul)* Ho-hó, ez a szék járni is tud! Hé, te szék, hová mész? *(A szék összevissza rohangászik a teremben, Csikóval együtt)* Gyorsabban! Gyí! Ne balra menjél! Jobbra menjél! Hó! Csá! Hajsz! Hökk! *(A szék megáll, majd újra elindul)* Most attól kellene megijednem, hogy szaladgál a szék? Ide hallgass, te karosszék! Ha nem fogadsz szót nekem, kitöröm a lábadat, meg a karodat is! *(A szék nekiiramodik Csikóval, felszalad a falra)* Mi ütött beléd? Póknak képzeled magadat? Ezt most komolyan gondolod? Mert viccnek rossz! *(Leugrik a padlóra, ripityára törí a széket)* Ettől féljek? Ettől a roncsból? *(Óraütések)* Nyolc, kilenc, tíz. Hát az meg micsoda? *(Egy lovagi páncél a sarokból, ahol addig állt, elindul Csikó felé)* Hát te ki vagy? Bunkóság, hogy nem mutatkozol be. *(A páncél magasba emeli a karját, mint aki le akar sújtani)* Akkor legalább az arcodat mutasd meg, hogy a szemedbe nézhessek! Azt sem? Na, megállj csak! *(Leemel egy buzogányt a falról, és fejbe vágja a páncélt. Az darabjaira hull szét)* Ettől kellett volna megijedni? De hiszen ez üres, mint egy dióhéj! *(Óraütések)* Kilenc, tíz, tizenegy. Vajon mi lesz a következő produkció? Egyre kíváncsibb vagyok. Szerintem itt sokkal érdekesebb programok vannak, mint a Harmónia Fesztiválon. Na tessék! Bumm! *(Az egyik képkeretből hangos robajjal kidől egy hosszában félbevágott ember egyik fele)* Hé, hé! Te meg mit keresel itt? Különben is, téged csak félemlernek számíthatlak. Nekem te így kevés vagy. Hol a másik feled? *(A másik képkeretből egy másik félbevágott embernek dől ki a fele)* Hát, ez így nem lesz jó. Ti egyáltalán nem vagytok egyformák. Még csak nem is hasonlítok egymásra. Így nem lesz belőletek énekes halott! *(Óraütések)* Tíz, tizenegy, éjfél. Hát ezek mit csinálnak? *(A két félemler egymás mellé kúszik, és összeforrad)* Hé, ezt ne csináljátok! Ti nem vagytok összeillők!

A KÉT FÉLEMLER Mi vagyunk a toledói Gólem. Akarsz velünk kuglizni?

CSIKÓ Hát persze. Mi lesz, ha ti nyertek?

A KÉT FÉLEMLER Akkor megölünk.

CSIKÓ És ha én nyerek?

A KÉT FÉLEMLER Akkor is megölünk. *(Óraütés)*

CSIKÓ Egy óra. Még szerencse, hogy nincs teke. Sőt, úgy veszem észre, bá-bok sincsenek.

A KÉT FÉLEMLER Mindjárt lesznek. Ne aggódj! *(Leesik a magasból egy láb-szárcsont.)*

CSIKÓ Hát ez meg mire jó?

A KÉT FÉLEMBER Szerinted? *(Nyolc további lábszárcsont zuhan a színpadra, majd egy pillanat múlva egy koponya is.)*

CSIKÓ De furcsa állat! Ilyen sok lábhoz ilyen kevés fej?!

A KÉT FÉLEMBER Volnál szíves felállítani a bábukat?

CSIKÓ *(énekel)*

A nyár
kiszárit folyót, tavat.

A sár
a cipőmre tapad.

A koponya
döcögve gurul,
a csontbaba
mind felborul.

Traranuretum traranuri runtunderive!

(Közben a lábszárcsontok maguktól alakzatba rendeződnek, és fölegyenesednek.)

EGYIK FÉLEMBER *(énekel)* A kettő, az annyi, mint egy meg egy.

MÁSIK FÉLEMBER *(énekel)* Ha kevesebb vagy, el ne keseredj.

EGYIK FÉLEMBER *(énekel)* Két félből mindig kijön egy egész.

MÁSIK FÉLEMBER *(énekel)* Vagy ha mégsem, akkor megáll az ész.

A KÉT FÉLEMBER Ugye örülsz, hogy a mi bűvös énekünkötől sorba állnak a csontok? És mégis beleénekelysz? Na, majd mindjárt elveszük a kedvedet az énekléstől. Ne énekelj, hanem dobjál!

CSIKÓ *(elgurítja a koponyát, az összes lábszárcsont ledől)* Elsőre taroltam! Úgy-hogy én nyertem.

A KÉT FÉLEMBER Igen, te nyertél. Úgyhogy megölünk. *(Óraütések)*

CSIKÓ Már két óra van. – Micsoda? Meg akartok ölni? Vigyázzatok, ahhoz én is kellek! *(Leakaszt a falról egy kardot, nekibuzakodik, és az összeforrt félembereket kettéhasítja)* Úgy kell nektek, váljatok csak külön, ahogy eddig voltatok! Mars vissza a képkeretbe!

HALÁL *(jön, homokórával és kaszával a kezében)* Eljöttem hozzád, bátor Csikó. Tudod-e, ki vagyok én?

CSIKÓ Majd megtudom, ha bemutatkozol.

HALÁL Én vagyok a hahahahalál. Nem félsz tőlem?

CSIKÓ Nem tudok félni. De különben is, mitől féjlek?

HALÁL Hát attól, hogy egyszer majd nem leszel. Hogy vége lesz az életednek. Ráadásul beteg leszel, tehetetlenül fekszel, és egy csomót szenvedsz, mire nagy nehezen meghalsz. Nem félsz?

CSIKÓ Menj a fenébe! Nem elég, hogy meg kell halni, még féljek is?
HALÁL Hát, ez reménytelen eset. No de sebj: mire megöregszel, nem lesz ennyire bátor. Szia, puszi, a viszontlátásra! *(Kivonul. Óraütések)*

CSIKÓ Három óra. Nem is tudom, ki az ördög jöhet még.
ÖRDÖG *(jön)* Maga az ördög.
CSIKÓ Jó, jó, de milyen ördög? Az a kedves kis fekete krampusz, aki a Mikulást kíséri, virgáccsal a kezében?
ÖRDÖG Távól áll tőlem a krampusz-szerep.
CSIKÓ Vagy a táncparkett ördöge?
ÖRDÖG Nem fogok táncra perdülni a kedvedért.
CSIKÓ Hát akkor?
ÖRDÖG Viszlek magammal a pokolba.
CSIKÓ Nem félek én a pokoltól. Ott is emberek vannak. Úgy hallottam, hogy unalmukban vicceket mesélnek. Én is tudok néhány jó viccet. Vigyél csak, ha tudsz.
ÖRDÖG Nem most viszlek, hanem amikor majd megdolgoztalak egy kicsit. Amikor depressziós leszel. Amikor úgy látod, hogy az életnek semmi értelme. Amikor megérted, hogy a bűn az egyetlen részrehajlás nélküli objektivitás.
CSIKÓ Ezt nem értem.
ÖRDÖG Persze, most még nem érted. Majd akkor viszlek a pokolba, amikor már megértetted. Amikor már olyan súlyos árnyékot vetsz önmagadra, hogy ahhoz képest az összes emberi hitványság cirkuszba illő bohóctréfa.
CSIKÓ Ez hülyeség!
ÖRDÖG Jó, lehet, hogy tényleg hülyeség. Akkor mondok valami sokkal okosabbat. Tudd meg, Csikó, hogy minden elátkozott kastély alatt van valahol egy mélységes mély kút. Olyan mély, mint a múlt. Úgyhogy aki abba a kútba véletlenül belezuhan, az onnan soha többé nem tud kijönni. *(Óraütések)*

CSIKÓ Négy óra.
ÖRDÖG Azt is tudd meg, Csikó, hogy te most éppen a kút fedelén állsz. De már nem sokáig. *(A titkos kútfedél Csikóval együtt lezuhan)* És most kinyitom a vízcsapot.

14. JELENET

A kút fenekén.

CSIKÓ Hát, nem állítom, hogy kellemes volt zuhanni, de úgy veszem észre, megvagyok. Fejem egyben van, kezemet tudom mozgatni, lábam nincs eltörve. *(Folyni kezd a víz)* Azt a mindenit! Az előbb itt még egy csepp víz nem sok, annyi sem volt, most meg már a bokámig ér! És folyton-folyvást emelkedik. Már térdig ér! Már derékig! Muszáj kimászni, különben itt fulladok meg. *(Megpróbál felkapaszkodni a kút falán, visszaesik. Ismételt próbálkozás, újabb kudarc. Már a válláig ér a víz)* Hát akkor, úgy látszik, végem van. Szervusz, világ, jó éjszakát, földi élet!

EGY HANG *(fönről)* Ne félj, Csikó!

CSIKÓ Nem félek, hanem fuldoklom. Emelkedik a víz!

HANG Még egy pillanatig tarts ki! Mindjárt segítek rajtad. *(Az első jelenetben látott pók ereszkedik le egy kötélre)* Emlékszel még rám, Csikó?

Én vagyok az a pók, akinek megmentetted az életét. Vagy legalábbis nem tapostál el, amikor a nővéred erre kért. Jó tett helyébe jót várj.

CSIKÓ Tényleg nagyon kedves vagy, de igyekezhetsz egy kicsit, mert már a szájamig ér a víz.

PÓK Már húzlak is ki! *(Négy lábával kiemeli Csikót a vízből, a másik négyel pedig alaposan összekötözi)* Ugye nem félsz tőlem?

CSIKÓ Nem félek, de mintha megnőttél volna egy kicsit. És mintha összekötöznél.

PÓK Tényleg összekötözlek, de másképp nem tudnák kivinni a kútból.

Kicsi koromban így szállítottam a legyeket meg a szúnyogokat is. *(Csikóval együtt mászik fölfelé a kútban. Óraütések)*

CSIKÓ HANGJA Öt óra.

PÓK HANGJA És már kint is vagyunk a kútból!

15. JELENET

A kastély díszterme.

CSIKÓ Köszönöm, hogy kiszabadítottál.

PÓK Igazán semmisség.

CSIKÓ Azaz még nem szabadítottál ki teljesen. Megtennéd, hogy kioldozol? Merthogy teljesen össze vagyok kötözve.

PÓK Jé, tényleg. Tudod, van itt egy kis probléma. Mi, pókok csak összekötözni tudunk, kioldozni nem.

CSIKÓ És akkor most mit csináljunk?

PÓK Hát, nem is tudom. *(Döngő léptek odakint)* Húha! Baj van! Jön a Nagy Inkvizítor!

CSIKÓ Kicsoda?

PÓK Üldözi a pókokat. Azt hiszi, hogy minden pók eretnek.

CSIKÓ Mi az, hogy eretnek?

PÓK Most nincs idő elmagyarázni. Nagyon félek a Nagy Inkvizítortól!

CSIKÓ Még te is tudsz félni? De jó neked!

PÓK Ne haragudj, de itthagylak! *(Kirohan.)*

CSIKÓ *(a földön fekszik összekötözve, énekel)*

Ha nyakig ülünk
a vajban,
akkor nem üdülünk,
hanem baj van.
A földön heverve,
összekötözve,
lehetünk leverve,
nevetünk mégis közbe-közbe.

Traranuretum traranuri runtunderive!

NAGY INKVIZÍTOR *(jön)* Na tessék, itt a következő. *(Énekel)*

Na tessék, itt hever egy új eretnek.
Az összes bűnei abból erednek,
hogy nem fél a Szent Inkvizíciótól.
Pedig a félelem mindent kipótol! *(Prózában)*
Mi a neved?

CSIKÓ Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij. Én írtam a Nagy Inkvizítort.

NAGY INKVIZÍTOR Én a helyedben nem viccelődnék.

CSIKÓ Jó, jó. Akkor Edgar Allan Poe. Az én ötletem volt *A kút és az inga*.

NAGY INKVIZÍTOR Természetesen tudjuk, hogy te vagy az úgynevezett bátor Csikó. Kinyomoztuk. És, ahogy elnézem... *(Nagyítóval vizsgálja Csikó kötelékeit)* ...pókokkal barátkozol. Nekik van ilyen ragadós kötelük. Pedig a pókok eretnekek. Nem hisznek a Szentháromságban. Úgy-

hogy máglyára kerülnek mind egy szálíg. És te, Csikó, valld meg az igazat: ugye félsz az Istentől?

CSIKÓ Nem félek.

NAGY INKVIZÍTOR Hogyhogy nem félsz?

CSIKÓ Úgy, hogy nem félek senkitől. Egyszerűen képtelen vagyok félni. Még tőled sem félek.

NAGY INKVIZÍTOR Látod, ez az igazi nagy baj. *(Nagyítóval vizsgálja a kútnyílás peremét)* Ahogy elnézem, a kútból kijutottál. Nyilván az ördög segítségével. De a Szent Inkvizíció szigorú keze által rád mért büntetés alól nem tudsz kibújni! Most pedig magadra hagylak. *(Távozik.)*

CSIKÓ *(továbbra is a földön fekve, összekötözve)* Csak azt tudnám, miféle büntetésről beszélt a Nagy Inkvizítor. Ja, már tudom. Csak fel kell nézni. Ott van, odafönt. Kellett nekem az ingával viccelődni! Még hogy az én ötletem volt! *(A magasból fokozatosan ereszkedik egy félhold alakú pengében végződő inga. Egyre nagyobb ívben leng ki, éppen Csikó fölött)* Ez mindjárt kettéfűrészel! Várjunk csak? Mit csinálhatnék? Legjobb volna félregurulni. De nem lehet, mert a kötél nemcsak összekötöz, hanem oda is ragaszt a padlóhoz. *(A penge még lejjebb ereszkedik)* De ha egy kis szerencsém van... ha a penge először a kötelet vágja el... akkor kiszabadíthatnám magamat! De nem. Semmiképpen sem. A pók olyan erősen összekötözte a kezemet meg a lábamat, hogy hiába vágja el a kötelet az egyik helyen a penge, akkor sem tudok elmozdulni. *(A penge még lejjebb ereszkedik)* Na, jól van. Szervusz, világ, jójszakát, földi élet! Jöhet a halál és az ördög.

EGY HANG *(kintről)* Ne félj, Csikó!

CSIKÓ Nem félek, csak mindjárt meghalok.

MÁSIK HANG *(kintről)* Egy pillanat! Segítünk! Addig bírd ki valahogy! *(Óraütések)*

CSIKÓ Hat óra. Most már tényleg mindjárt fölkel a nap.

EGÉR *(az első jelenetben láttuk; jön)* Hú, de sok finom kötél! Zsenge kötél, zamatos kötél. Csám, csám, csám. *(Rágja a köteleket. A penge még lejjebb ereszkedik)* Ezt szereti a rágcsáló!

EGÉRKE *(jön)* Jaj, ezeket a ragacsos, édeskés köteleket valósággal imádom! Nyami! *(Rágja a köteleket)* A bátorság a kívánatos középút a félnétség és a vakmerőség között. *(Csikó kiszabadul, félrehemperedik. A penge a következő pillanatban a padlót horzsolja. Még egyszer-kétszer kileng, aztán belezuhban a kútba.)*

CSIKÓ Köszönöm, hogy kiszabadítottatok.

EGÉR Igazán semmiség. Én vagyok az az egér, akit nem ütöttél agyon, amikor vendégségben voltam nálatok. Most végre viszonzozhattam a nagylelkűségedet.

EGÉRKE Arisztotelész írja a *Nikomakhoszi etikában*, hogy a nagylelkű ember nem rabja sem indulatainak, sem vágyainak, hanem éppen ellenkezőleg, uralkodik önmaga fölött, ezért legyőzi önmagában az irigységet és a féltékenységet.

CSIKÓ Édes jó Istenem, mikor lesz már reggel?

KAKAS (*kintről*) Kukurikú!

16. JELENET

A kastély díszterme, nappali fényben.

KIRÁLY (*jön, kíséretével együtt*) Megállapítom, hogy a kastély felszabadult az átok alól.

UDVARONCOK Hurrá!

KIRÁLY Ez azt jelenti, hogy Csikó végigörködte az éjszakát, és nem halt meg a félelemtől. Itt kell lennie valahol.

CSIKÓ Itt vagyok, nem haltam meg.

KIRÁLY Nem is féltél?

CSIKÓ Félni nem tudok, elfáradni tudok. Úgyhogy elfáradtam egy kicsit. Nem is kicsit.

KIRÁLY Mindjárt kipihenheted magadat, csak még gyorsan megjutalmazlak.

CSIKÓ Felséges király, előbb a segítőimet jutalmazd meg, ezt a két jóra való egeret, akik az életemet mentették meg!

KIRÁLY Nohát, ha tényleg megmentették az életedet, akkor kinevezem őket udvari egérnek. Fizetésük heti három szem kockacukor.

UDVARONCOK Hurrá!

EGÉRKE A legalázatosabb és legengedelmesebb rágcsálóid vagyunk.

EGÉR Rojtosra harapdáljuk a palástod szegélyét. Csám, csám, csám.

KIRÁLY Akkor tehát rátérhetünk a lényegre. Édes fiam, bátor Csikó, neked adom a lányomat és a fele királyságomat. Vagy inkább az egészet. Az egyházi esküvővel semmi gond. Én fogom vezetni a szertartást, mivel királyi rangom mellett a kukutyini püspök is én vagyok. Kislányom, itt vagy valahol?

KIRÁLYLÁNY (*jön Boriskával, Mariskával és a gurulós kalitkában ülő madárkával*) Itt vagyok, ragyogok. Továbbá itt a madárkám is, valamint az udvarhölgyeim, Boriska és Mariska.

CSIKÓ De hiszen ők a testvéreim! Hogy kerültök ide?

BORISKA Szegény papát elütötte egy teherautó.

MARISKA Állami gondozásba kerültünk.

BORISKA Megszöktünk.

MARISKA Csavarogtunk, koldultunk, loptunk.

BORISKA Felvételiztünk az udvarhölgyképző főiskolára.

MARISKA A királylány meglátott és megszeretett.

BORISKA Nem jól mondja, mert engem szeretett meg, és az én kedvemért vette őt is maga mellé.

KIRÁLY Hagyjuk az életút-interjúkat, essünk túl a szertartáson! Csiribú-csiribá: neked, Csikó, odaadom a lányomat, neked, lányom, odaadom Csikót.

MARISKA Nyihahahahaha!

BORISKA Nyihahahahaha!

CSIKÓ Csönd legyen! Mostantól én vagyok a királylány férje. Továbbá enyém az egész királyság, úgyhogy én vagyok a király. Úgyhogy mostantól én parancsolok nektek. Azt parancsolom, hogy tanítsatok meg félni!

KESELYŰ (*berepül az ablakon*) Itt vagyok, Csikó! Jöttem, hogy a segítségére siessek! Nincs az a gonosz szellem, akit ketten együtt ne tudnánk legyőzni!

KIRÁLY Hát ez meg kicsoda?

CSIKÓ Ő az én barátom. Ő egy barátkeselyű. Ő a legbecsületesebb keselyű, akit valaha is láttam. – Hát, édes barátom, elkéstél egy kicsit. A gonosz szellemeket már legyőztem. De legalább a menyegzőmre időben érkeztél. Most vettem feleségül a királylányt, ezt itt, és mindjárt megüljük a lakodalmat. Téged is szeretettel várunk. Ugye, felséges nyugalmazott király? Ugye, drága hitvesem?

KIRÁLYLÁNY Ez most egy madár? Vagy inkább valami kaktuszféleség?

MADÁRKA (*a kalitkában*) Ártatlan vagyok! Engedjétek ki!

CSIKÓ Tudd meg, drága barátom: ő a mi madárkánk. Régebben az erdőben élt szabadon, jelenleg udvari szolgálatban áll.

KIRÁLYLÁNY Ugye milyen gyönyörűen csicsereg?

KESELYŰ Mindig is arról álmodoztam, hogy egy ilyen szép kis madárka lesz a feleségem. Üldögélünk otthon kettesben, nézzük a tévében a fo-

cimeccset, és majonézes krumplisalátát vacsorázunk. Hogy az milyen finom!

CSIKÓ Idehallgass, madárkánk! Akarsz-e feleségül menni a keselyűhöz?

MADÁRKA Akkor kiengedtek a kalitkából? Hát persze hogy akarok!

KIRÁLYLÁNY Hogy én kiengedjem az én drágalátos madárkámat? Soha!

Nem bírok meglenni a csicsergése nélkül.

CSIKÓ Szabad lesz! Boldog lesz! Még sokkal szebben fog csicseregni, mint eddig. *(Kinyitja a kalitkát)* Gyere, madárka, bújj elő! De ugye nem repülsz el?

MADÁRKA *(kijön a kalitkából)* Elrepülni? Amikor szerelmes vagyok? Először egérkébe voltam szerelmes, aztán a másik madárkába voltam szerelmes, de most már tudom, hogy a keselyű az igazi. Édes, drága keselyű, milyen gyönyörű kopasz nyakad van! És különben sem tudok repülni, el van törve mind a két szárnyam.

KESELYŰ Csak az a baj, hogy leépítések vannak a cégnél, és elbocsátottak.

KIRÁLY Az nem baj. Mondom én. Hogy végre az én hangomat is lehessen hallani. Kinevezlek udvari keselyűnek. Te leszel az egészségügyi miniszter, madárka pedig esténként énekel nekünk. És most kezdődjék a lakodalom!

UTOLSÓ JELENET

Ugyanott.

KIRÁLY Hölgyeim és uraim! Állampolgárok, alattvalók! Öt perccel ezelőttig én voltam a király. Most, hogy nyugdíjba vonultam, új tevékenységi profilt választok. Én vagyok a voltkirály, az exkirály, a szidővankirály... és... és... és az Udvari Fesztiválszervező régikirály. Ünnepelesen kijelentem, hogy a Harmónia Fesztivál megszűnik. Helyébe lép a Nemzeti Rettégés Gálaest! Idegkisimító gyakorlatok helyett nyomasztási tréning! Nyugtatóteafőző verseny helyett csapatépítő lidércnyomás! Húsvéti körmenet helyett az újkirály, Első Csikó nyilvános megfélemlítése! Kezdődik a showműsor. Tratatatam!

I. UDVARONC Én vagyok a pénzügyminiszter. Felséges király, bajok vannak. Nincs meg a jövő évi költségvetés.

II. UDVARONC Én vagyok a honvédelmi miniszter. Felséges király, bajok vannak. Kukutyinban fegyverkeznek a szeparatisták.

III. UDVARONC Én vagyok a belügyminiszter. Felséges király, bajok vannak. Egy terrorista csoport fel akarja robbantani a főpályaudvart és az egész Király utcát.

IV. UDVARONC Én vagyok a katasztrófaminiszter. Felséges király, bajok vannak. Piripócsnál átszakadt a központi iszaptározó gátja. A nép nyakig ül a vörösiszapban.

V. UDVARONC Én vagyok a külügyminiszter. Felséges király, bajok vannak. Jövő héten lesz a népszavazás az Európai Unióból való kilépésről, és ha megszavazzuk, márpedig megszavazzuk, mert a propagandaminiszter már fél éve nyomatja ezerrel, hogy szavazzuk meg, akkor a két szomszédos nagyhatalom, Abszurdisztán és a Groteszk Szövetségi Köztársaság kihirdeti ellenünk a hadiállapotot.

KIRÁLY Nem félsz, Csikó? Tényleg nem félsz? Még mindig nem félsz?

CSIKÓ Én nem félek a bajoktól, hanem megoldom őket. Ne a bajokat magyarázzátok, hanem tanítsatok meg félni!

SZÍNHÁZIGAZGATÓ (*jön*) Én vagyok a gyáva színházigazgató, és nem merem bemutatni ezt a mesejátékot, mert nagyon félek.

CSIKÓ Mitől félsz, te sűrűn bukott színházigazgató?

SZÍNHÁZIGAZGATÓ Attól félek, hogy ez a mesejáték bátorságra tanítja a gyereket, és a bátorság miatt elveszik a színháztól a támogatást.

RENDEZŐ (*jön*) Én vagyok a gyáva rendező, és nem merem megrendezni ezt a mesejátékot, mert nagyon félek.

CSIKÓ Mitől félsz, te harcedzett rendező?

RENDEZŐ Attól félek, hogy ez a mesejáték bátorságra tanítja a színészeit, úgyhogy olvasópróba közben tigrisekké változnak, és kiskanállal megesznek.

CSIKÓ (*kibújik a szerepéből*) Én vagyok a gyáva színész, és nem merem eljátszani ezt a főszerepet, mert nagyon félek. (*Visszabújik a szerepébe*) Mitől félsz, te fiatal, tehetséges színész? (*Kibújik a szerepéből*) Attól félek, hogy egyáltalán nem vagyok tehetséges, hanem egy kutyaütő B kategóriás, tahó, suttyó dilettáns vagyok, és kiröhögtetném magamat. El sem tudnám olvasni a szövegekönyvben azt, hogy „traranuretum traranuri runtunderive”. Attól félek, hogy nem tanultam meg írni-olvasni a Színművészeti Egyetemen.

SZERZŐ (*jön*) Én vagyok a gyáva szerző, és nem merem megírni ezt a mesejátékot, mert nagyon félek.

CSIKÓ Mitől félsz, te kevesek által ismert, öregedő szerző?

SZERZŐ Attól félek, hogy ez a mesejáték bátorságra tanítaná magát a szerzőt is, és ha megírnám, akkor én is bátor lennék, pedig én a gyávaságra és a művészi hatást keltő mellébeszélésre tettem fel az életemet.

CSIKÓ Jól értettem? Te ezt a mesejátékot nem merted megírni? Akkor én ezek szerint nem is vagyok megírva?

SZERZŐ Sajnálom, de nem tudtalak megalkotni. Képtelen vagyok foglalkozni veled. Azzal vagyok elfoglalva, hogy nagyon félek, hogy egyszer tiszta véletlenségből bátor leszek, és akkor többé nem tudok félni.

CSIKÓ Akkor én ezek szerint nem is létezem? Nem is történt meg ez az előadás? Hű, de ijesztő érzés ezt elgondolni! Na, most már nagyon félek. Nagyon félek! Nagyon félek!

MARISKA, BORISKA és a KIRÁLYLÁNY *(énekelnek)*

A félelem
és a vakmerőség,
a fürtelem
és a felelősség:
a bátor férfi
ezt együttvéve mindig érzi.

CSIKÓ *(énekel)*

Nem az a bátor,
aki nem fél.
Ha szörnyű gladiátor
az ellenfél,
és csupa tüske a bőre:
félek, mégsem futok előle.

A HÁROM LÁNY *(énekel)*

Hallgass ránk: ne félj félni!
Borzongás közben jót lehet remélni.
Lúdbőrözve, szorongva szép csak élni.
A meséből ennyit mindenképp megjegyezz:
bátran félj, merészen ijedezz!

CSIKÓ Traranuretum traranuri runtunderive!

(Mindnyájan el.)

Vége

Ayhan Gökhan

HENGER

„Mivelhogy ez az ő része a világban.”
(*Prédikátorok Könyve*, Károli Gáspár fordítása)

„There are no more words to be said”
(Harold Pinter)

Szereplők:

VILI
SNICKERS
CSUKLÓFELÜGYELŐ

Mindhárom szereplő úgy szólal meg, mintha egy kar része volna, abból tenne megjegyzést a párbeszéd formájában.

ebéd

VILI Éhes vagy?
SNICKERS Éhes.
VILI Éhes vagy?
SNICKERS Éhes.
VILI Éhes vagy?
SNICKERS Éhes.
VILI Éhesebb?
SNICKERS Nem.
VILI Éhesebb?
SNICKERS Nem.
VILI Hanem?
SNICKERS Éhes.
VILI Hanem?
Sncikers Éhes.
VILI Éhes vagy?

SNICKERS Éhes.
VILI Éhes vagy?
SNICKERS Éhes.
VILI Még éhes vagy?
SNICKERS Éhes.
VILI Még éhes vagy?
SNICKERS Éhes.
VILI Még éhes vagy?
SNICKERS Éhesebb.

szorongás mint társadalmi trükk

SNICKERS Bemutakozom. 170 centiméter magas vagyok, 62 kiló. Kezdem újra? Nem jó? Ez az egész nem jó? Elhibázott bemutatkozást nem tolerál a Társaság? Bemutakozom. 170 centiméter magas vagyok, 62 kiló. Felelős a helyért. Felelős a gondoskodásomért. Felelős. Itt önként osztályoz a Társaság. Fenyegtetést jelent? Fenyegtetést jelent. Rólam jelent fenyegtetést. Feljelent. Hány folyosón jártam szám szerint, nem tudom. Nem tudhatom jól. Nem kellett volna elmesélnem? Kellott, nem kellett, elmeséltem. 170 centiméter magas vagyok, 62 kiló. Lemértem? Nem, meg én nem mérlegelek. A mozgáskorlátozás én vagyok, az egyszemélyes az én személyemnek fenntartott intézmény. A folyosón az én szembejövése tapintható. Kitapintható? Ki. (*Minttha mondókát mondana*) Tapodtat tapint tapintat nélkül tapodtat nem mozdul tapintat nélkül. Kimondom. Ki mondja ki? Megszólított? Meg. Megszólított vagyok. Meg. Hogy jövök én ahhoz, magam hívogassam az egyszemélyest? Kérdezhetnéd, nem kérdezed. Kérdezhetnéd, nem teszel fel kérdést. Mondhatnám, nem érdekel, létezhetek-e, ha nem érdekellek? Ha az egyszemélyes foglalkozási ártalom baklövése az értékítéletedben. Állítás cselez ki állítást, egyszemélyes intézmény kényelmes intézményt. Csalás cselez csalást.

A Társaság, az még hagyján. Hagyján, hogy személyiségemet formálta, köpést a nyál.

(*Vili bejön, bal tenyere nedves, Snickers kap két hatalmas pofont.*)

SNICKERS Ez most meg mi volt, pofon? Tulajdon. Pofon? Tulajdonom. A verést birtoklom, a verést habzsolom, habcsóktól ragadt a gyerekkori, veréstől ragad a felnőttkori pofám. Van hozzá képem. Jogom. Jogorvos-

latért nem fordulok, nincs hozzá jogom. Pofonokba húzom az arcom, jól áll, ha kihúznám az arcomat, sérülne a személyiség. Verésemért született arcom.

VILI Snickers!

SNICKERS Igen?

VILI Snickers!

SNICKERS Igen?

VILI Vagy?

SNICKERS Vagyok.

VILI Vagy Snickers?

SNICKERS Vagyok Snickers.

VILI Mondd fel, megtanultad.

SNICKERS Felmondjam?

VILI Fel!

SNICKERS Feljelent. Rólam jelent fenyegetést. Fenyegetést jelent. Fenyegetést jelent? Itt önként osztályoz a Társaság. Felelős. Felelős a gondoskodásomért. Felelős a helyért. 170 centiméter magas vagyok, 62 kiló. Bemutakozom. Elhibázott bemutatkozást nem tolerál a Társaság? Ez az egész nem jó? Nem jó? Kezdem újra?

(Snickers kap két hatalmas pofont.)

SNICKERS Ez most meg mi volt, pofon? Tulajdon. Pofon? Tulajdonom. A verést birtoklom, nyálat a száj. Van hozzá szám. Jogom a nyál. Nyálam. Jogorvoslatért nem fordulok, nincs hozzá jogom.

VILI Rajta, mutakozz be, a Társaság követel bemutatkozást.

SNICKERS A Társaság követel?

VILI Bemutatkozást.

SNICKERS Muszáj?

VILI Muszáj.

SNICKERS Bemutakozom. 170 centiméter magas vagyok, 62 kiló. Mozgássérült, fél éve itt élő személy, cél, célszemély, cél. Öntörvényű és toleráns, jól tűröm az időjárást és a verést. Kezdem újra? Nem jó? Ez az egész nem jó?

VILI Kezdd újra! Nem jó. Ez az egész nem jó.

SNICKERS Bemutakoztam.

VILI Kezdd újra! Nem jó. Ez az egész nem jó.

SNICKERS Figyelmeztet, fegyelmez, fegyelmeztet, fed el, megfigyelt vagyok, hívja a figyelmem fel, megfigyelt személy, cél, célszemély, cél.

Nem lép be rajtam semmi, átlép,
megkerül, menekül körül a semmi,
lépéselőnye semmi.
Zárt helyiség vagyok,
liliom virágzik a sarkaimban,
virág-e a liliom, tudom, virágzó liliom a sarkam, tudom,
zárt hely vagyok, tér,
minden sarkam élmény, védetté nyilvánított.
Szép mező. Szép mező? Szép. Szép mező
lóg a számon, kitenyészített és illatos tér.
Szélén behajtott részlet
testrészt, a test részleteiben túlhajtogatott,
túlnőtt és kitenyészített, illatos rétem, lógok
a szádon, illatos rétem, széleden heverésem,
illatos rétem, beszélj, kérj, bocsánatot, kérj,
amiért nem takartál el jól, nem takarítottál be mindenhol.
(Snickers kap két hatalmas pofont.)

SNICKERS Teremtő szégyen.

VILI Szégyen?

SNICKERS Teremtő.

VILI Nyálat a száj.

SNICKERS Nyálam.

VILI Díjazott teljesítmény.

SNICKERS Jogom a nyál.

VILI Teljesítmény.

SNICKERS Vérzik a nyálam.

VILI Teljesítmény.

SNICKERS Megfigyelt személy, cél, célszemély, cél.

bűntényvégrehajtó

CSUKLÓFELÜGYELŐ Ezt a játékot, azt hiszem, én találtam ki, magam állítottam fel a szabályt. A játék egyszerű, mint a játék. Ez szabály. A verseny mindjárt kezdetét veszi, figyelem! Álljon készen minden versenyző! Szabály érthető? Érthető szabály.

(Hajnali két óra. Kivétítőn vélhetően betegek rohannak egyszerre Snickers ágyához, egymást taszigálják, lökik félre. Míg az egyik eszik, addig a má-

sik rálép, hogy a harmadik kösse ki Snickerst a csuklóján. A győztes a mobiljával fényképezi, szelfizik vele. Nyert.)

CSUKLÓFELÜGYELŐ Fogadd őszinte gratulációm!

Díjazom a teljesítményt.

Hidd el!

Díjazom.

Elhíheted.

A teljesítményt díjazom.

Reggel kilenckor az irodában, ott osztom ki a pofont, a teljesítményt ott jutalmazom.

Gyógyszert szedtem az agresszióm ellen. Kitüntettem a gyomrom.

Savtúltengés.

Ellenállt.

A gyomor ellenállt, nem kért,
nem kért a kitüntetésből, árt,
a kitüntetést ártó szándék szerezte,

tévedést talált,

savtúltengést,

ellenállt,

ártó szándék,

ellenállt,

alkalom, hogy hallucinál, nem a legmegfelelőbb alkalom.

(Kivetítőn vélhetően betegek tolonganak, zűrzavar, a menekülés összes gesztusa. A következő pillanatban elfogják őket, a kivetítő eltűnik.)

Itt mi jól megvagyunk,

kösz a kérdést,

meglenni jól, mentegetőzni helyesen,

kösz a kérdést, környezetszennyezést bálnavadász hajók,

figyelmen kívül hagyom.

Önáltatás önéletrajza. Mint minden sikertelenségtörténet, az enyém sem kezdődhetett volna rosszabbul. Mint olajfűrótoronyok orgonasípjá, megszólalt bennem a szenny. Kezdjük mindjárt ott, hogy kényszeragresszív vagyok.

Agresszív kényszer, mondom.

(A tenyerét nézegeti meghatóan)

Intézményesített tenyér. Verésre született tenyér, szép. Nem hagy el, az épületet el nem hagyhatja, szép szabály, szép. Néhány négyzetméter a felségterülete, néhány nagykorú az alattvalója. Szép.

A verés szép.
A verés szép.
A verés szépség.
Intézményesített reménytelenség. Született reménytelenség, szép.
Nem hagy el, az épületet el nem hagyhatja, szép szabály, szép. Néhány négyzetméter a felségterülete, néhány nagykorú az alattvalója. Szép.
A verés szép.
A verés szép.
A verés szépség.
Éj királynője.
Királynóm, úrnóm.
Kösz,
megfontolom,
a verés kiirtja az intézmény
szervezett köztársaságában
az ellenállást, kitakarított,
szigorral felügyelt köztársaság.
Pár napja magyarázták a továbbképző órán, a tenyér vizesen hasznos,
tartsa hűvösen a figyelmes adagoló,
tartsa nedvesen az erőszak tulajdonosa,
félre ne értse,
mert jó, határozottan jó.
Állítom, és nem értem félre,
állítom, törvényes és törvényszerű.
Hogy?
Hogyan?
Hogy?
Gondolod, én ezt élvezem? Örökölttem, szorongást fogyasztói társadalom.
Kaptam, nem választottam, nem vártam választást, a sort nem én kezdtem.
Nem én kezdtem el.
A patkányok soha nem hagyják el a kölykük,
hallottam a továbbképző órán,
hitem a pedagógiában.
Nem szabok irányt,
ő szab irányt nekem.
Ragaszkodó ragaszkodást.
Önálló entitást,

szabálysértő szabályt,
norma követel normakihágást.
Tény,
tényem,
tényleg.
Itt mi jól megvagyunk.
Nem?
Szerinted nem?
Vedd tudomásul, én ezt nem fogadom el.
Persze, tehetsz ellenvetést,
meghallgatást követelő érveket,
gyakorolhatsz tévedést.
Probléma?
Na most ez mért probléma?
Hogy?
Hogyan?
Mért?
Tárgyasult tárgy,
Tudomásul vett tudomásulvétel,
megvesztegetett.
Akár a jól nevelt gejzír, az elkényeztetett szeretet hőit ad magából. Ne feledkezz meg, milyen a testtartás, és hogyan fordul a tenyér, amikor moráldiktátor, már bocsánat, intézményvezető, már elnézést, csoportok demokratikusan megválasztott igazgatója várja a kézfogást. Szabály: a hangsúlynál fontosabb a tenyér hőmérséklete, mielőtt az érintett gyanút fog, jól jön a begyakorolt tenyérhőmérséklet-tréning, a manipulálható tenyérhőmérséklet dönthet el vitát, és oldhat fel krízist.
Vitát felold, és vitát felülír.
Vitára fordult testtartást,
vitát,
testtartást,
átrendez vitát és testtartást.
Megalázó intézmény a testem, pulzusszámláló népszavazás,
választásával tüntet.
Az ember választásaival tűnik el.
Szégyen kiismerte, beismerés eltakarította.
Szégyen kiismer.
Beismerés eltakarít.

Leír.
Leírt szégyenem eltakarítóm.
Gyanítom.
Például.
Hogy példát is mondjak.
Példával illusztráljam.
Igen, a játék módszertana
példával illusztrálható:
Snickers,
Vili,
Snickers,
Vili,
Snickers,
Vili.
Megszólított,
megszólalt,
megszólított a megszólalt,
közel hajolt, és azt mondta: az intézményesített beteg, mint fogságban
született állat. Nem fejlődött szabadságtudata. Persze, mert nem fejlőd-
hetett. A tudás, a szépségről gondolt, a szépségről szerzett, a legkénye-
sebb kevés, saját magát érintés nélkül hagyó kerület, a szeretet saját ma-
gán érintést hagyó kerület.
Miért a szabadságtudat lenne pont a legszebb?
A kifejlődött szabadságtudat rendellenesség, csonka terror a szépség,
szebb, szabadsághiányos szeretet, nem mondom szebben, szebb.
Vesződéseimmel vesződtem.
Megszólított,
megszólalt,
megszólított a megszólalt,
közel hajolt, és azt mondta: tudja, tisztában van vele, arca árulja el a go-
noszt, a gonoszt árulja el, menyasszonyt szép ruhája,
közel hajolt, és azt mondta: tudja, tisztában van vele, arca árulja el a jót,
a jót árulja el, gyászolót szép ruhája.
Megmondom, milyen koordináták,
megmondom, milyen koordináták szerint
találsz meg a helyszínt,
leleplezéshez kevés,
szennyezett jégablán

rést talált folyadék
fulladáshoz kevés,
koordináták
a helyszínt
feltakarítják,
olvadás és kihálás után
embermaradékot
természet
természete szerint.
Szalbutamol utca,
nincs több adat,
nincs több közlemény,
Szalbutamol utca,
maradékaim
maradékaimból,
koordinátáim
koordinátáimból,
természet
természete szerint.

gonoszjáték

VILI Figyelj, a játék nagyon egyszerű.
SNICKERS Egyszerű?
VILI Nincs is egyszerűbb.
SNICKERS Mehet.
VILI Mehet?
SNICKERS Ha a játék nagyon egyszerű.
VILI Ennél egyszerűbb nem is lehet.
SNICKERS Mehet.
VILI Megy.
SNICKERS Várj még egy kicsit, szünet.
VILI Na ne csináld már, félsz?
SNICKERS Félek.
VILI Miért?
SNICKERS Miért félek?
VILI Na mért?

SNICKERS Mert annyira azért nem.
VILI Mi nem?
SNICKERS Egyszerű.
VILI Most aztán elég.
SNICKERS Félek.
VILI Félsz?
SNICKERS Félek.
VILI Kinyitnád végre?
SNICKERS Félek...
VILI Kinyitnád?
SNICKERS Nyitom...
VILI Nyitod?
SNICKERS Kinyitottam...
VILI Kinyitottad?
SNICKERS Kinyitottam...
VILI Mehet?
SNICKERS Mehet.
VILI Ennél nincs is szebb.
SNICKERS Nincs is szebb?
VILI Mért nem?
SNICKERS Mehet.
VILI A félelemnél nincs is szebb.
SNICKERS Nincs is szebb?
VILI Megy.
SNICKERS Mehet.
VILI Megy.
SNICKERS Menjen.

álm

SNICKERS Visszatérő álm. Kislány vagyok a visszatérő álmomban, a spanyol polgárháborúban, visszatérő a görög katonai diktatúrában. Az otthon melege azt mondta, a liliomokat körültekintően és maszkban szedik – a mérgezés ellen. Egyszer mutatta az otthon melege, ő az az ember, ő szedi a liliomokat hivatásból, egy bolt előtt állt, maszkban, el nem hittem volna, az a liliomszedő maszk. El nem hittem. A férfi észrevett, meghallotta, róla szól a beszéd, róla szól a mutogatás, a maszkos megszólalt,

az egész férfitest azt mondta: Én szedtem. Hivatásból. Jött, mint a köröm. Egy lilium. Egy köröm. Egy lilium. Egy köröm. A férfi folytatta, a férfi nem hagyta abba: A zúgás évében sztrájkba kezdtek a liliomszedők. A zúgás évében sztrájkba kezdtek a liliomszedők? Igen, sztrájkba kezdtek a liliomszedők. Maszkos férfiak csoportja az utcán járkáló tömeg legnagyobb döbbenetére ellepte a várost, maszkos férfiak csoportja követelte, legyen tiltott a kötelező liliomszedés, legyen törvénybe foglalva a mindenkori liliomszedés tilalma. A tömegeből hang biztatta, forduljon gyűlésbe a többi hang. Milyen zúgást említett a liliomszedő férfi? Részt vett-e a liliomszedés ellen tiltakozó nagyszámú tömegben, okozott-e bajt, keltett-e valakiben fájdalom közeli érzést? Jó, én szedtem, szépen és sorban, szálanként és szedtem, illatos az ujjam a liliumtól, aztán most az ujjam véres, körömszedésig fájult a viselkedésem. Ebben én nem látok egyensúlyvesztést, természetes. Egyszer lilium, másszor testrészt, mert hát akárhogy, a lilium testrészt. Megint megszólalt a férfi: Volt a tömegben egy kislány, agyonvertem. Nem tetszett, a tekintete sehogy nem tetszett. Nekem aztán mondhatják. Gyerek, nem gyerek, agyonvertem. Meg nem rendített, gyerek, nem gyerek, az agyonverés nem rendített meg. Gyerek, mint fogságban született állat, természetes. Nem fejlődött szabadságtudata, természetes. A tudás, a szépségről gondolt, a szépségről szerzett, a legkényesebb kevés, saját magát érintés nélkül hagyó kerület, a szeretet saját magán érintést hagyó kerület. Miért a szabadságtudat lenne pont a legszebb?
Visszatérő álom, aztán felébredtem.

magára hagyott vélemény a hang

(A helyzet agresszív és ironikus, a nevetségesség határán.)

CSUKLÓFELÜGYELŐ A Társaság szigorú elbírálása alá tartozó esetekért személyesen én kaptam megbízást.

VILI Szaladtam az ebédhez, szaladtam....

CSUKLÓFELÜGYELŐ Szaladt?

VILI Szaladtam az ebédhez, szaladtam, a napi teendőim el ne tévesszem, ki ne hagyjam...

CSUKLÓFELÜGYELŐ Ki ne hagyja?

VILI Ki ne hagyjam, el ne tévesszem, szaladtam. Aztán meg pontosan nem emlékszem, megtörtént, megtörtént a megtörtént, mint kolera, asztma, pestis...

CSUKLÓFELÜGYELŐ Nyugat-nílusi láz, epekő, bárányhimlő... Folytassa!

VILI Szaladtam az ebédhez, szaladtam, a napi teendőim el ne tévesszem, ki ne hagyjam. Ki ne hagyjam, el ne tévesszem, szaladtam. Aztán meg pontosan nem emlékszem, megtörtént, megtörtént a megtörtént.

CSUKLÓFELÜGYELŐ Megtörtént?

VILI Szaladtam az ebédhez, szaladtam, a napi teendőim el ne tévesszem, ki ne hagyjam. Ki ne hagyjam, el ne tévesszem, szaladtam. Aztán meg pontosan nem emlékszem, megtörtént, megtörtént a megtörtént.

CSUKLÓFELÜGYELŐ A saját agresszióm a létező legszebb agresszió a világon, és gondolhatja, nem kalóriaszegény. Még hogy az agresszió nem gyógyszer. Éberem tart. Hadd ne mondjam, vezérlőpultomban agresszió a kegyelem. Rég kivette az életemből az irányítást, személyiségem felszámolt és központosított, Ön meg itt jön azzal, hogy felelőssége teljes tudatában kijelenti satöbbi...

VILI Szaladtam az ebédhez, szaladtam, a napi teendőim el ne tévesszem, ki ne hagyjam. Ki ne hagyjam, el ne tévesszem, szaladtam. Aztán meg pontosan nem emlékszem, megtörtént, megtörtént a megtörtént.

CSUKLÓFELÜGYELŐ ... satöbbi kijelenti, nem direkt követte el.

VILI Szaladtam az ebédhez, szaladtam, a napi teendőim el ne tévesszem, ki ne hagyjam. Ki ne hagyjam, el ne tévesszem, szaladtam. Aztán meg pontosan nem emlékszem, megtörtént, megtörtént a megtörtént.

CSUKLÓFELÜGYELŐ Nem engedte, hozzáférjen, nem engedett hozzáférést, mint az emésztést, önálló működésében hagyta. Nem engedett belőle. Továbbá sikerült arról tudomást szerezni, hogy a sértettel folytatott beszélgetés zárásaképp eltörte öt ujját. Hadd kérdezzem meg, miért ebéd-időben?

VILI Szaladtam az ebédhez, szaladtam, a napi teendőim el ne tévesszem, ki ne hagyjam. Ki ne hagyjam, el ne tévesszem, szaladtam. Aztán meg pontosan nem emlékszem, megtörtént, megtörtént a megtörtént.

CSUKLÓFELÜGYELŐ Mondjon el mindent, nincs következménye, megsza-
badítom a következményektől. Beszéljen! Hivatalból tette? Megbízásból? Egy visszatérő alkalmat nem mulasztott el? Mozgássérültekre specializálódott? Maga szadista? Maga hormonzavaros? Maga mit keres itt? Mossa a fogát, és eszik rendesen? Ön szerint a népességrobbanás ebben az évszázadban rekordokat dönthet? Szereti a statisztikát? Ön

szerint ma hány fokot emelkedett a hőmérséklet, mondjuk úgy, globálisan? Eperleves volt ebédre vagy spárgafőzelék? Édesebb, keserűbb, sósbabb? Nincs ételallergiája véletlenül? Veseköve? Rendben a prosztatája? Látja, milyen korán keltem? A hangomból állapítja meg? Gondolja, én ezt élvezem?

A „tárgyalást” ezennel berekesztem.

(Mintha kérdésekre válaszolna.)

Nem.

Igen.

Nem.

A csuklót meg lekötöttem.

VILI Az egész valami bekamerázott hely.

Megfigyelt személy, cél, célszemély, cél.

Bekamerázott, blokkoló intézmény.

Szorongásgyár, nem megfelelő EU-szabvány. Az egész bekamerázott. Az egész hely az erőszakos kamerák hatósugarában baszik, zabál, él. El-lentmondást nem tűrően életem herezacskójában turkál, mint egy mindenre elszánt bolti alkalmazott. Én nem akartam. Nem akarhattam úgy. Bemutatkozom. 168 centiméter magas vagyok, és elromlott a kalóriaszámlálóm. Kezdem újra? Nem jó? Ez az egész nem jó? Elhibázott bemutatkozást nem tolerál a Társaság? Bemutatkozom. 168 centiméter magas vagyok, és elromlott a kalóriaszámlálóm. Felelős a helyért. Felelős a gondoskodásomért. Felelős. Itt önként osztályoz a Társaság. Fenyegtetést jelent? Fenyegtetést jelent. Rólam jelent fenyegetést. Feljelent. Hány folyosón jártam szám szerint, nem tudom. Nem tudhatom jól. Nem kellett volna elmesélnem? Kellett, nem kellett, elmeséltem. 168 centiméter magas vagyok, és elromlott a kalóriaszámlálóm.

CSUKLÓFELÜGYELŐ Az agresszió azonosító jel.

VILI Azonító kényszer.

SNICKERS Éhes vagyok.

VILI Éhes?

SNICKERS Éhes vagyok.

VILI Éhes?

SNICKERS Éhesebb.

VILI Nem.

SNICKERS Éhesebb.

VILI Nem.

SNICKERS Hanem?

VILI Éhes.
SNICKERS Hanem?
VILI Éhes.
SNICKERS Még éhes vagyok.
VILI Éhes?
SNICKERS Még éhes vagyok.
VILI Éhesebb?
SNICKERS Éhesebb.
VILI Kérdezhetnéd, nem kérdezed. Kérdezhetnéd, nem teszel fel kérdést.
Én nem akartam. Nem akarhattam úgy. A Társaság, az még hagyján.
Hagyján, hogy személyiségem formálta, köpést a nyál.
Koordinátáim
koordinátáimból,
maradékaim
maradékaimból,
természet
természete szerint.

(Csend. Vége)

Kiss Noémi

FRAU HOLLE

SZÍNEMŰ

Szereplők:

MÁRIA, a lány
CÉGVEZETŐ, a mostoha
FRAU HOLLE
ALBERT, személyzetis
+ 1 kenyérsütő automata és 1 joghurtautomata

Játszódik egy irodaházban a Duna-parton. Pesten és a föld alatt, HOLLE anyó birodalmában.

MÁRIA Rákospalotán lakik. Ott, ahol negyven éve a városszéli kiserdő helyén tízemeletes házak nőttek ki a földből. FRAU HOLLE évszázadok óta él itt a föld alatti világában, és immár a városból járnak hozzá a szorgalmas, dolgozó lányok. Nyáron olyan forróság lepi el a kerületet, hogy a járda aszfaltján tükrötjást lehet sütni. MÁRIA egy informatikai cégnél asszisztens. Korán reggel munkába indul, a 69-es villamoson utazik. Majd átszáll a metróra. Szokásához tartozik, hogy tesz egy kis kerülőutat a lipótvárosi sétányon. Egy pillanatra megáll a Duna betonnal szegett, kikövezett partján, és benéz a híd lábához. Ez a vékony, pesti lány szereti bámulni a sodró, sebes folyót. Szeret beleszagolni mocsaras, bűzlő illatába, és figyelni az elhaladó, roskadozó hajóvontákat. Az úszó olajfoltokat a hullámokon.

Miközben örvénylik a sárga, sáros víz, MÁRIA odaképzeli magát a híd tömzsi lábához. Vajon mi történne, ha beugrana? Képzletében ilyenkor szét-tárja karjait: fejjel lefelé, a hajánál fogva sodródik bele egy örvénybe. Libabőrös lesz. Egészen a teste belsejében érzi a merülést, ahogy bizseregve lebukik az egyre mélyülő örvény tölcserén, és soha többé nem látja a forró várost. Az informatikai céget, a főnökkasszonyát, a CÉGVEZETŐT. A jóképű, személyzetis ALBERTET. Kollégái hatalmas, gyűrött kupacát, ahol mindenki agyonnyomja a másikat. A kantint, a tárgyalót, a számítógépe google-táblázatát, a naptárakat, teendőket. Maga mögött hagyja a földi világ idegesítően lüktető, parancsoló hangját.

ELSŐ JELENET

Pipacsmező, madárcsicsergés. FRAU HOLLE háza, egy ágy, ablak. MÁRIA ájultan fekszik a mezőn. Pár másodperc múlva ébredezni kezd. Elindul, megy és megy... aztán eltűnik.

HOLLE az ablakban ülve mosolyog. MÁRIA újra feltűnik, megjelenik a kert kapujában.

HOLLE Hát te meg hogy kerülsz ide?

MÁRIA Én? Ja, igen. A lefolyón át érkeztem. Talán el is ájultam, alig emlékszem valamire.

HOLLE Sápadt az arcod, kedvesem.

MÁRIA Nem is tudom, mi volt. De igen, rémlik, mintha kifordult volna minden. A hajamnál fogva lógtam fejjel lefelé. Egy sötét tölcsérben zuhantam, behunytam a szemem, hogy ne lássam, mi történik. De nem volt rossz. Többre nem emlékszem. *(A levegőbe szagol)* Milyen jó illatok vannak itt! Vadvirágok!

HOLLE Miért jöttél? Mi hozott erre?

MÁRIA *(kapkodik)* Jaj, elhagytam, a... Ó, vérzik az ujjam!

HOLLE Elvesztettél valamit?

MÁRIA A telefonomat keresem. Beejtetem zuhanyozás közben a csatornába, és nem tudtam kiszedni. Ma nagyon meleg volt, irtóra leizzadtam a cégnél, hosszú, végeláthatatlan tárgyalás... otthagytam, úgy éreztem, nem bírom tovább, téglák nőttek a vállamon. Igazából jó volt beugrani a csatornába, csak a telefonom... Azóta sem találom. Nem látta valahol?

HOLLE *(mosolyog, kedves)* Ha csak ekkora a bajod, könnyen segíthetünk.

MÁRIA Nem, vagyis nem egészen. Úgy kezdődött, hogy... kiszöktem a tárgyalóból... A főnököm, a Cégvezető és Albert, a személyzetis beráncigáltak a minisztériummal való üzletbe. Jól jövedelmez majd a cégnek, ezt mondták, végre sok embert felvesznek, mindent rögzítenem kellett egy diktafonnal. Aztán másnap begépelni, jegyzőkönyvet írni, szóval a szokásos.

HOLLE De hát ez csak munka? Ennyire a szíveden viseled?

MÁRIA Engem cseppet sem érdekelt. Untam, mert ez lopás, és elegendem van a lopásaikból. Minden nap lopás. Kit érdekel századszor, hogy szívják le a közpénzt. Egy informatikai cégnél dolgozom, telefonokat gyártunk. Irtó meleg van, napok óta 43 fokot mutat a hőmérő odakint. Hiába a klíma, a lezárt irodaház, az óriási ablakokon áthatol a napsugár, és szúrja a szememet, a bőrömet.

HOLLE Hát az tényleg nagyon meleg.

MÁRIA Izzadtam. Patakokban folyt rólam a víz. Szerettem volna zuhanyozni. A mellemen át, le, a derekamra, az egész hátamon, mindenhol, csupa víz voltam...

HOLLE Ó, hát a nyár ilyen, meleg. Ha forró, arról az ember is tehet. Gyerekkoromban imádtam a nyarat! Amikor a nádasban ugráltunk a stégről a vízbe. Egész nap fürdőruhában játszottunk. Csicseregtek a madarak, búza és kukorica nőtt a földeken. A bokánkon piócák laktak. Horgásztunk egy damillal és fabottal.

MÁRIA Én is imádom a nyarat. De most már nem... kibírhatatlan a nap sugara. Pörköli a bőrömet. Kiszöktem a tárgyalóból. Gondoltam, a cégvezető elnézi nekem, annyira rá van kattantva ilyenkor a dologra, hogy észre sem veszi. Rohantam a vállalati zuhanyzóba. Aztán mikor beléptem a zuhanykabinba, kicsúszott a kezemből, és beesett a lefolyóba a telefonom. Valahol egészen lentről jött a hang, hallottam, hogy odakoppan. Mintha egy mély kútba esett volna. Még most is a fülemben cseng. Próbáltam kiszedni. Szereztem egy drótot, turkáltam a búzelzáró alatt, de csak hajszálak voltak, szappan és takony. Mikor végleg lemondtam róla, hogy megtalálom, visszamentem az irodába. Elmeséltem, a főnök-asszonyom azt parancsolta: „ha beejteted, hozd is ki onnan”. Visszamentem a fürdőbe, és beugrottam a csatornába.

HOLLE Milyen biztató, na hát!

MÁRIA Tényleg nem látta valahol? Lila tokja van, raktam rá matricákat. Kis vízipatkányok vannak rajta. Olyan cukik! Törött az előlapja, könnyű megismerni. Felsértette az ujjamat. Már mindenhol kerestem a mezőn. És akkor megláttam az ösvényt és ezt a cuki kis házat.

HOLLE Cuki? Az mit jelent?

MÁRIA Hogy édes. Vonzó. Jó lesz.

HOLLE Majd meglátjuk. Gyere be! A telefonra még visszatérünk. Most azt kérdezném tőled, volna-e kedved a szolgálatomba szegődni?

MÁRIA gondolkodik, majd kis idő múlva válaszol.

MÁRIA Hát... Miért is ne! Szíves-örömet. Mi lenne a dolgom?

HOLLE Főzni, mosni, vasalni. Nem lesz nehéz neked. Úgy látszik, erős lány vagy. Majd elvállik. Gyere utánam, megmutatom, miről lenne szó.

MÁRIA Mondja nyugodtan a feladatokat! Csupa fül vagyok.

HOLLE Azért van itt egy munka, amit nem tud akárki elvégezni.

MÁRIA És mi volna az?

HOLLE Föl kellene rázni ezt a dunnát.

HOLLE anyó egy ágyra mutat. MÁRIA ránéz az ágyra és kacagni kezd. Befekszik, meghempereg. Utána már rázza is a dunnát. Teljes erőből rázza. Egyre jobban...

MÁRIA Ó, hát ez nem valami nehéz, anyó! Minden nap ezt teszem. Anyám is folyton dolgozott. Korán meghalt, a nagynéném nevelt fel. Mit nem adnék azért, ha élne. Biztos nem ugrottam volna be egy csatornába... Ó, ha volna anyám!

HOLLE Szegény árva vagy, akkor azért bírod ilyen jól a munkát. Ez is oka lehet a kitartásnak. Egy fontos, megrázó, saját történet. Az alázat eltanulása, a túlélés ösztöne. A tapasztalat teszi meg a munkást.

MÁRIA A cégnél is egész nap pakolok. Nekem mindegy. A főnökasszonynak persze semmi sem elég.

HOLLE Ki a főnökasszonyod? Ha ő is nő, biztos tudja, mi az a házimunka, és azon kívül mennyi a tennivaló.

MÁRIA Ó a cégünk főparancsnoka. Van családjá is.

HOLLE Dupla munka. Még jobb!

MÁRIA Ó csak osztja. Nyivákol, hogy a lánya, aki persze szintén a cégnél dolgozik, jó kis budai, rózsadombi család, szóval, hogy ő mennyivel precízebb és szebb, mint én. Aztán ott van Albert, a személyzetis. Hát ő ennek épp az ellenkezőjét állítja. Ha meglátja a főnökasszonyunk lányát, kezét mos utána, annyira lebéntja az undor.

HOLLE A góg mondatja vele.

MÁRIA Megszoktam én ezt. Mire berendezem a tárgyalót az üzletfeleknek, már kapom is a következő feladatot. Plusz majdnem minden este jótékonyági gálára megyünk. Még az ágyban sem hagy nyugodtan pihenni a spiné. Mi vagyunk a legjobbak és a legaranyosabbak, a leghumánusabb vállalat. Nálunk etikus munka van, ahogy Albert mondja. Még a honlapján is ez van: etikus...

HOLLE Ezt nem értem pontosan.

MÁRIA Munka és kész, dolog, robot, keccsölés, hajtás, meló, Arbeit. Szépen találva. A kihasználás.

HOLLE Akkor fogj hozzá!

MÁRIA Menni fog, nézze csak!

HOLLE Nem úgy van az! *(Elkapja a lány kezét)* Egyáltalán nem mindegy, hogy kezdesz hozzá. Tudd meg, hogy mikor ebben a dunnában táncolni kezdenek a tollak, a ti fenti világotokban újra hullani kezd a hó. Ha szépen, gyöngéden rázod, odafent mindent puhán beterít a hó. Vagy ha forró nyár van, elered az eső. Hatalmas cseppekkel önti fel a járdát, az

utat. A házak tetejére is jut elég víz. Gyönyörű, érdes földszaga lesz a parkoknak. Az ágyásoknak, az apró városi kertekben virágok nőnek. Ha mérgesen vagy csak ímmel-ámmal dolgozol, marad a forróság, és minden elszárad. Nem esik a hó, és ködös, sáros a tél. Túl enyhe ahhoz, hogy nulla fok alá menjen a hőmérséklet. Ha meleg a klímaváltozás, többé soha semmi nem fog megfagyni.

Az anyó is megrázza a párnákat. Szépen, gyöngéden. De elfárad a karja.

MÁRIA Nem akarom, anyó! Tudod, még sosem láttam havat. Vagyis láttam, mert a telefonomon van egy alkalmazás.

HOLLE Micsoda? Csupa fül vagyok, igyekszem. Jó, hát nem mindent értek. Én a hóhoz értek csak igazán. Sosem nyúlok hozzá. Én csak fasztom a havat.

MÁRIA Ha meglesz a mobilom, szívesen letöltöm neked. Ott lehet évszakokat nézegetni.

HOLLE Kíváncsian várom! Most dologra fel! Jól rázd ki a paplant! Utána jöhetsz vacsorázni. Öreg vagyok, nem bírom már úgy a munkát, mint azelőtt. Kimegyek a kertbe megöntözni a virágaimat. Szeretem, ha illatoznak. Szeretem, ha eredménye van a sok kapálásnak. Majd meglátod, milyen jó érzés, túrni a földet, órákon, napokon át, hogy végül gyönyörű, színes kerted legyen. Az illatok elvarázsolnak.

MÁRIA azonnal munkához látott. Takarított, ebédet főzött, végül odament az ágyhoz, és verte a dunnát. Órákon át, makacs szenvedéllyel. Mígnem a dunna életre keltette a telet. Havazott, hullott a hózápor a városban. Megállt a forgalom, és mindenki táncra perdült.

Szánkóztak, síeltek az emberek. MÁRIA becsukta a szemét, látta maga előtt, ahogy egész Rákospalota befehéredik. A házak, a fák, a panel és a pláza. Mindenki boldogan rohan az utcára, ki a négy fal közül. Ki a klimatizált irodából. Siklanak a havon, a gyerekek kezébe hókristály hull. Hőemberek épülnek, minden háztetőt és járdát ellep a hó.

FRAU HOLLE elégedetten fordult vissza a házába. Teltek a napok. MÁRIA keményen dolgozott. HOLLE finom ebédet és vacsorát főzött neki.

Aztán egy napon szomorúan látta, hogy MÁRIA egyszer csak abbahagyja a dunnaverést, leül az ágy szélére, a dunnák tetejére, és magába roskadva könnyezni kezd.

HOLLE Mi bánt téged? Látom a könnycseppet a szemedben. Látom, ahogy összehúzod magad, gubbasztasz. Akár egy szomorú, éhes vércse a nagy, fehér sziklán.

MÁRIA Életemben nem éreztem ilyen boldognak magam, mint tenálad.

HOLLE Köszönöm a szolgálatod.

MÁRIA Mégis hiányzik az otthonom. A cég, a székem, a szobám, még a mappáim is, a gép legmélyebb fiókjai. Főnököm, a rikácsoló hangja, ke-serves parancsai. A lánya gőgös kacagása, dicsekvései. Mindig új ruhát vesz, hogy elismerjék. A mocskos kis játék, a kolléganőm, a tréningek, a jótekonnykodás. A verseny, a csapatépítés hosszú, végeláthatatlan hétvégéi. A cég ajándéka, egy játszótér. A cég ajándéka, hogy minden per-cedet ott töltheted. A cég ajándéka szolidaritás, a csapatban levés, a gye-rekeid jövője. Karácsonyi buli nevetséges nejlonzacskós adományai az erdélyi árvaháznak. Még őket is megkönnyeztem ma reggel.

HOLLE Nocsak, töröld le a könnyed, nem is áll jól neked.

MÁRIA Igen, letörlöm mindjárt, még pár percet kérek. A minisztériumból minden héten bekopog az államtitkár, aki a farkát vakargatja, miköz-ben beszél. Vagy túrja az orrát. Brrr! Ajánlatokat tesz, és a főnököm lá-nya... szóval ott a számítógépnek dőlve kefél egy nagyot vele. Addig ki-megyek a kávégéphez, és bedobok egy kis aprót, hogy teljen az idő. Még ez is eszembe jut, ha az otthonomra gondolok, nálunk ez a napi rutin. Hatalmas a tét, a kötődés, nagyon erősek a szálak, a főnökasszony min-denkit kötélen tart.

HOLLE A könny hamar elmúlik, hidd el, itt nevetni szoktak. A dunna fi-nom puha lett, olyan szépen felráztad a tollakat.

MÁRIA Igyekeztem és köszönöm a vendéglátást.

HOLLE Hát a fenti világ már csak ilyen, ne sírj miatta. Gyere velem!

MÁRIA Nem mindig értelek... Most nagy a tét, a héten derül ki, melyikünk kapja a cégprémiumot. Ki jut majd el jutalom-hétfévégézni. A háeres iszo-nyúan lecsesz majd, ha kiderül, hogy máshol is vállaltam munkát.

HOLLE Mikor megtudja, te már egy másik ember vagy!

MÁRIA Mit mondtál, anyó? Talán neked ez idegen, új és a régi törvények már nincsenek. A telefonom nélkül nem élhetek.

HOLLE *(vigasztalja)* Ó, csak emiatt sírsz? De hát ez semmiség.

HOLLE némán hallgat egy ideig. Méregeti a lányt, aztán odamegy a kony-haszekrényhez, és kivesszi a telefont, amelyet a réten talált, és odaadja a lánynak.

HOLLE Ez volt az?

MÁRIA Igen, ez az.

HOLLE Tessék, itt a telefonod.

MÁRIA *(síkít)* Látja, itt elrepedt az előlapja. A tokja, a vízipatkány, jaj, de édesek. Nézze!

HOLLE Hazamehetsz, lemostam. Jó kis csatornaszaga volt.

HOLLE dobbant a lábával és tapsol, a lány könnyei eltűnnek.

HOLLE Gyere utánam!

Kimennek a házból egy nagy kapuhoz.

HOLLE A lift a ti világotokba vezet. Köszönöm a szolgálatodat, azt kívánom, légy boldog odafönt!

MÁRIA még hezitál, aztán elindul. Szorong, a kezében a telefon. Bizonytalan, de aztán lép egyet. Kézen csókolja FRAU HOLLÉT, és mikor beszáll a liftbe, hirtelen pár csepp aranyeső hull rá. Meztelenre vetkőzik, kilép a ruhájából. Új ruhát kap, egy dögös kosztümöt, sminkelt, szép arcot, ékszereket, a magabiztosság gazdag jelmezét.

HOLLE Ez a jutalmad a szolgálatodért.

MÁRIA Köszönöm, Frau Holle!

MÁSODIK JELENET

A cég irodája, késő délután. MÁRIA az asszisztensi székekben ül, üzeneteit olvassa. Előkészíti a holnapi feladatokat. Folyton pittyeg a telefonja, lemerül, bedugja a konnektorba.

A cégvezetőnő épp elindulna haza, veszi a táskáját, amikor hirtelen megpillantja a beosztottját.

CÉGVEZETŐ Ó, te itt vagy?

MÁRIA Dolgozom!

CÉGVEZETŐ Ezek szerint meglett a telefonod?

MÁRIA Igen, itt van, csak megint lemerült.

CÉGVEZETŐ Sokáig tartott, hamarabb is jöhettél volna. Nagy szükségünk lett volna rád. Arról nem volt szó, hogy ilyen sokáig eltűnsz.

MÁRIA Mély kútba zuhantam, és egyszer csak egy mezőn találtam magam. Virágok, fák... *(Kényszeredetten mosolyog)* De aztán meglett, megvan, megtaláltam.

CÉGVEZETŐ Jesszus, most látom! Megszépültél, Mária! Wow! Ez a ruha, a smink. Mind arany!

MÁRIA Jutalom.

CÉGVEZETŐ Mondd csak, drágám, ki vette ezt neked? *(Kacagva)* Csak nem a koszos csatornából hoztad fel magaddal?

MÁRIA Frau Holle.

CÉGVEZETŐ Ó, Holle! Az anyó! Hát él még. A föld alatt?

MÁRIA Nála volt a telefonom. A kredencébe tette, csak elfelejtette. Kicsit megöregedett, még annál is jobban, mint hittem. De szerencsére észébe jutott. Olyan aranyos és cuki háza van!

CÉGVEZETŐ Ő aztán jól bírja az éveket, több száz éve kutya baja.

MÁRIA Na, jó. Bőgtem neki kicsit, hogy vissza akarok jönni. Hiányzott a cég!

CÉGVEZETŐ Hát persze, hisz jó itt neked, ugye? Már várom a hóvégi jelentésedet. Sietnünk kell a zárással.

MÁRIA Amikor eljöttem tőle, a liftben aranyeső hullott rám.

CÉGVEZETŐ Istenem, a dunnás anyó! Régebben fájt a dereka, mindig lányokat kért fel, hogy segítsenek neki. Amit ő már nem tudott elvégezni, átadta annak, aki kútba ugrott. Csak a szorgalmasokkal bánt jól.

MÁRIA Te ismered Holle anyót? Találkoztál már vele?

CÉGVEZETŐ Á, mindegy, nem is lényeges.

MÁRIA Engem érdekel.

CÉGVEZETŐ Gyerekkoromban ment a tévében. Annyira azért nem szerettem. A Tom és Jerry jobb. De azt nem nézhettem.

MÁRIA A macska egeret fog, te tuti macska voltál!

CÉGVEZETŐ Kissé mindig tartottam Hollétól. Úgy képzeltem, hogy ha nem írom meg a leckém, vagy nem mondom fel hibátlanul az úttörők tizenkét pontját, átmegek a kapuján és... hagyjuk is! Ha ennyi ékszerre van, én is lemegyek hozzá. Látom, könnyen adja, pár nap dolgosság, és igazán megbecsül.

MÁRIA Persze, menj csak. Addig én itt elvagyok. Van mit pótolnom. Most látom az üzeneteidet.

CÉGVEZETŐ Holnapra kész legyen a leltár, jönnek a belső revizorok.

MÁRIA Meglesz, hisz tudod...

A CÉGVEZETŐ elindul, aztán visszafordul.

CÉGVEZETŐ Ja, még valami, jut eszembe. Mária, mondd csak, hogy csináltad?

MÁRIA Mit?

CÉGVEZETŐ Hol rejti a kincset az anyó? Hogy találtad meg a házat?

MÁRIA A föld alatt.

CÉGVEZETŐ Megnézzem a google-térképen? Ne nevetess! Viszont ha leírnád az utat, sokat segítené! Megspórolnánk az elvesztegetett időt. Hátékony lenne.

MÁRIA Te küldtél le hozzá! Nem emlékszel?

CÉGVEZETŐ Igen? Hahahaha! Milyen feledékeny vagyok. De ne hidd! Hát persze, hogy emlékszem. Csak vicceltem.

ALBERT hirtelen benyit az irodába.

MÁRIA Miért nem kopogsz?

ALBERT So sorry! Szép jó napot!

MÁRIA Már vártunk! Itt vannak a jövő hétre előirányzott felvételek. Most lettem kész az értékelésekkel. Please. Fogd és vidd!

ALBERT Átvettem. *(Aláírja)* Siettem, rohantam hozzád. Azta, Mária, te iszonyú szép vagy ma!

MÁRIA Köszönöm.

ALBERT Ma még két embert kell kirúgnom a cégtől, aztán eljössz velem vacsorázni?

MÁRIA Attól függ.

ALBERT Mitől?

MÁRIA Hová?

CÉGVEZETŐ Kedves Albert, dolgozunk. Itt feladat van. Kérem, hagyjon magunkra minket!

MÁRIA Azt hittem, mész zuhanyozni... vagy nem oda készültél? Ha elindultatok, mindent befejezek. Szeretnék egyedül lenni.

CÉGVEZETŐ Addig nem, amíg nem mondd el, merre van a háza.

ALBERT Este nyolc. Mária, jó lesz?

CÉGVEZETŐ *(csörög a telefonja)* Ó, te vagy az, kedvesem. Rohanok, most el kell intéznom valamit, de itt van épp nálunk a személyzetis, vele beszéld meg.

MÁRIA Este nyolc. Beírtam.

CÉGVEZETŐ Kedves Albert! A lányom ráér ma este. Ha gondolja, hívja csak el vacsorázni. Ott megbeszélhetik az új felvételeket.

ALBERT *(Máriának sűgja közben)* Várlak! Már tudom is, hová viszlek! Selymes, titkos, csendes, hűvös. Fúj a szél! Japán!

MÁRIA Ó, a japán!

CÉGVEZETŐ A teniszedzése pont nyolcig tart. Szóval?

ALBERT Még meggondolom.

CÉGVEZETŐ Szentelen!

ALBERT Nagyon megtisztelő, most mégis inkább sietek. Két embert kell ma elküldenem, kész a dossziéjuk, és mindkettő depressziós. Tuti, öngyilkossággal fenyegetnek majd. Meg a gyerekeik fényképeit mutatják, kiteszik az asztalra és simogatják. Pityeregnek közben. Én részvétet sugallok. Nekem dőlnek. Ráfolyik a vállamra a könnyük. Aztán átkarolom őket, és megerősítem, hogy az elválás számukra egészen új lehetőséget előlegez! A munkanélküliség nem kényszerpihenő! Nem a szomorú gyász

ideje! Felejtsék el a rosszat. A cég a valódi szabadság előszobája volt számukra. Múlt időben! Egy új választás szabadsága... (*Elfut*) Csodaszép napunk van ma!

CÉGVEZETŐ Pontosan... hogy ez a fiú mekkora modor! Mennyire jó, istenem! Úgy siklik, akár egy csúszómászó, szerethetően gesztustalan. Csak a lányom nem kell neki, vagy igen? Nem értem.

MÁRIA Szerintem kell, csak titkolja. Illedelmes.

CÉGVEZETŐ Majd ha meglesz az aranyeső, ez is megváltozik. Nem igaz, Mária? Mária? Mária!

MÁRIA Parancsolsz?

CÉGVEZETŐ Szóval mondd már, hogy volt? Hogy jutottál el Frau Holle házába?

MÁRIA A kilencedik emeleti zuhanyba mentem, az elég nagy. Felújítás alatt van, ki volt szedve a lefolyócső.

CÉGVEZETŐ Ó, ez jól hangzik!

MÁRIA Beléptem a zuhanyzóba, magas tartásba emeltem a karomat, és beugrottam.

CÉGVEZETŐ És aztán? Mi volt?

MÁRIA Fetrengtem a mocsokban.

CÉGVEZETŐ Na!

MÁRIA Nagyon szűknek tűnt, betuszkoltam magam. Tényleg, te be fogsz férni? Majd húzd be a hasad!

CÉGVEZETŐ Pimasz vagy. Kirúgatlak.

MÁRIA Akkor oda az arany. Szóval: mintha mély, fekete kútba esnél. Zuhansz, óriási távolságok. Különös érzés, lebegés, talán, nem is tudom... a föld belseje felé haladtam. Nem éreztem semmi rosszat. Sőt, igen hűvös volt. Jó illatok! Szagok, virágok! (*Felszabadultan nevet*) Jó volt! Nagyon jó! Megszabadultam a forró, 43 fokos pesti nyártól...

CÉGVEZETŐ Jár pár perc szabadidő, utána mindenki jobban teljesít. Szabadság!

MÁRIA Pipacsmezőn feküdtem. A telefon keresésére indultam volna éppen, amikor különös hangokat hallottam.

CÉGVEZETŐ Különös hangok? Mások is vannak ott?

MÁRIA Kiabálást. Ordítást. Nem láttam semmit, csak almafákat, diót és meggyfát. Ott virított az út szélén. A távolban egy ösvény.

CÉGVEZETŐ Holle viskójához vezetett?

MÁRIA Összeszedtem minden bátorságom, és elindultam a hangok irányába. Most már jól értettem a furcsa kiáltásokat. Egy kenyérsütő automa-

ta szólólongatott. „Vagy bedobsz pénzt, vagy megégünk!” „Vagy bedobsz pénzt, vagy megégünk!” Szerencsétlenek, gondoltam, ezt nem hagyhatom. A zsebemben volt egy kis apró, amit amúgy a cég kávégépebe szoktam dobni. De ma reggel még arra sem volt időm, hogy igyak egy kávét. Sóval gyorsan bedobtam. Nejlomba csomagolt, friss szalámis kiflik potyognak egy tálba.

CÉGVEZETŐ Huh, megéheztem! Olyan szépen mesélsz! Totál felvillanyoz ez az egész. A céges nagy meetingen is elmondjuk, jó? Büszkék vagyunk rád itt a csapatban, Mária. Bearanyozol minket!

MÁRIA Tovább gyalogoltam az ösvényen. Újra hangokat hallottam az út mellől. Egy másik automatában folyamatosan joghurtok készültek: gép adagolja a müzlit műanyag poharakba, aztán sorba rendezi a poharakat. Megállás nélkül működik. „Megteltem és nem bírom tovább!” „Megteltem és nem bírom tovább!” – kiabáltak a műanyag poharak. Odamentem. Láttam, hogy a dobozok összenyomták egymást. Fogtam és kipakoltam őket. Jó sok volt, minden erőmet kivette, de mentem tovább.

CÉGVEZETŐ És Holle? Vele mikor találkozta?

MÁRIA Frau Holle épp dobbantott egyet a lábával, odahívta a macskáját, hogy szedje ki a pókot a hajából, mikor észrevette, hogy közeledem a házához. Vidáman körbejárta föld alatti birodalmát. Ugyanolyan pipacsok nőnek ott is, mint amilyenek a mezőn. Körtefa, dió, áfonyabokor, eperföldek.

CÉGVEZETŐ Egy ilyen dögös aranyruhában menni a tárgyalásra. Megduplázzhatjuk az eladást. Mindig mondtam, hogy nőbarát munkahely vagyunk – hisz nálunk libbennek nemsokára a munkatársak a legszebb kosztümökben. Aranyba öltöztetjük az egész ipart. Dupla haszonnal. Danke, Frau Holle! Ez lesz az új feminizmus: emberbarát munkahely a föld alatt.

MÁRIA Mi? Itt vagy? Nem is figyelsz rám...

CÉGVEZETŐ Anyabarát, gyerekbarát, öregbarát, kutyabarát, vega, bió trend, kosztüm, ja, és zaklatásmentes. Itt van már, csak egy pillanat választ el. Megyek, beugrom a kútba.

HARMADIK JELENET

HOLLE és MÁRIA felváltva.

MÁRIA Holle könnyedén varázsol: például automatát, amiben ropogós cipók sülnek, vagy olyat, amelyben müzlis joghurtok készülnek. Kiadós reggelije után rendszerint felmegy a hálósobába a vetetlen ágyhoz, és úgy megrázza a dunnáit, hogy az egész világon hull a hó.

HOLLE Mindenki azt kapja, amit megérdemel. Kedves, jóságos, de nem érdemtelen az ítéletem. Épp tegnap kezeltem meg a 23 675. pesti lányt. Be is írtam gyorsan a naplóba. A lepedők és pokrócok alatt rejtegetem a fiatal lányok névsorát. Akik eljöttek ide a túlvilágra, és aranyban távoztak, örökre lelkiismerettel élnek.

MÁRIA Fáj a munka, meggyötör, hideg és szenttelen dolog a takarítás. Bevándorlók, vendégmunkások, vécépucolók, kőművesek, festők, vasúti árokásók, a ti gondos anyótok, Holle.

HOLLE Bizony, a kiválasztott is szenved. Csak a maga módján nyüszít, nem kiabál, nem sikít. A jóság és a szorgalom sosem volt nagy dicsőség. Hogy mi lett velük, hisz ti is tudhatjátok! Felvirágoztatták a cégük! Ja, hogy velük mi lett? A személyükkel? A fogukkal, a szájukkal, az életükkel. Azt nem tudom... Illetve mégis. Megbetegedtek, elszegényedtek. Hevesen vert a szívéük, aztán megállt. A gyerekeik meg folytatták. És az ő gyerekeik. Ugyanaz fog veletek is történni. A természet örök körforgása ez, és végül az esendő halál.

MÁRIA Hogy Holle anyó dolgozik, onnan lehet tudni, hogy a fenti világban komor felhők gyülekeznek a Duna felett. Télen előfordult régen, hogy fagyott jégtáblák úsztak a folyó vizén. De egyre ritkábban és egyre kevesebbet volt fagyos a város. Eltűntek a fagyosszentek. Maradt a hőség, a pára. Pedig ha Frau Holle úgy akarja, napokig esik a hó. Ám ha ez a hó végleg eltűnik a földről, Holle mama föld alatti birodalma is megszűnik.

HOLLE Nagy szükség van arra, aki úgy hozza a hóvihart, hogy a napsütés boldogsága is beül a hókristályok közé.

MÁRIA Néha egészen elszomorodik Holle, mert látja, hogy az ember teljesen elfeledkezik az időjárásról. A jó, kiadós, dagadt szélről. A hetekig tartó jeges hóesésről, a rövid nyári záporról, mennydörgéssel.

HOLLE Hát, nem különösebben kedvelem a globális felmelegedést. De a szorgalom az első, aki rázza a dunnát, megforgatja a Dunát! Amíg munka van, és akad, aki robotol, én uralkodom, nem a szél!

MÁRIA/HOLLE (*egyszerre*) A cirmosan simogató tollakat szeretem, a dagadt paplant. A tapogatást. Az egész napos rázást. A dús hózáport, ha napokra megbénul a város. Szétcsúsznak a járművek, szánkóznak a buszsofőrök, korcsolyáznak a hómunkások. Jéggé fagy az iskolák udvara. Csúszik-mászik a lakosság bátrabbik fele. Holle anyó szereti a földet, amikor a jéghidegben megül a lélek, akkor él igazán.

HOLLE félrehúzódik és elszenderül.

A CÉGVEZETŐ sikítva beugrik a csatornába.

MÁRIA (*a Cégvezetőhöz*) Sosem láttam még ilyen szenvedélyesnek. Ilyen kapzsinak. Ilyen gyerekeknek. Zsarnokinak és szolgainak. Undorító ez az ember, és a hatalmas undor ad új erőt, hogy minden nap megtegyem, amit kér. *Visszafordul a számítógépéhez, gépel.*

NEGYEDIK JELENET

Ülnek egy asztalnál, esznek.

ALBERT Legközelebb ne ebbe gyere!

MÁRIA Most mégse jó? A főnöknek tetszett. Láttad volna, hogy megszeretett!

ALBERT Ő számít? Nem én?

MÁRIA Folyt a nyála, annyira tátva maradt a szája.

ALBERT Kit érdekel!

MÁRIA Engem, ha másképp beszél velem, már jobb napom van.

ALBERT Nem a ruha a szép. Hanem a száj, a kar, a láb, a mell, a haj.

Szünet, megterítenek, étlapot vesznek magukhoz.

MÁRIA Te mit rendelsz? Vacsorázunk?

ALBERT Halat. Mandulás pisztrángot.

MÁRIA Salátával, rizzsel.

ALBERT Megnézem, szerinted van az étlapon?

MÁRIA Harmadik oldal, a ház ajánlata. Nagyon drága. Jézus! Hisz már alig van víz a Dunában.

ALBERT Majd elmegyünk innen, meglátod, milyen szép helyre viszlek.

MÁRIA Jó, akkor én is halat eszem.

ALBERT Na, jó, tetszik a ruhád, de csak mert szép az, ami a ruhához tapad.

MÁRIA A bőrömrre célzol? (*Nevet*) Iszunk is valamit? Egész nap szomjas vagyok. Túl sok minden történt. Kiszáradt a torkom. A bőröm meg csupa víz, olyan meleg van.

ALBERT Kirúgtam két embert, mit mondjak. Szép, nyugodt napom volt.
Ma nem rinyáltak. Egyik sem akart öngyilkos lenni vagy a gyerekeivel
fenyegetőzni. Igen, szép napom volt, koccintunk?
MÁRIA Fenyegtetett? Szoktak fenyegetni?
ALBERT Mindig fenyegetnek, és én vagyok a szar alak, a cég smasszere.
Az osztály stricije.
MÁRIA Mert az is vagy.
ALBERT Ezer közül egy ilyen, mint én, becsüld meg. Ha sokat kirúgok,
magasabb lesz a fizetésünk. Nem én vagyok a strici, hanem a cég. A ki-
tartott fél.
MÁRIA Nem érdekel már a pénz, a hajam is arany.
ALBERT Szép vagy!
MÁRIA Köszönöm, mindig mondod, és mindig megköszönöm.
Szünet, esznek.
ALBERT Hoztam neked valamit.
MÁRIA Nocsak, kíváncsi vagyok.
ALBERT Mindjárt. Egy... kettő... három. Tessék.
MÁRIA Ó, ez egy gyűrű! Csodaszép.
ALBERT A tied.
MÁRIA Nem, nem fogadhatom el.
ALBERT Dehogynem, semmire sem kötelez, és szívből van.
MÁRIA A cégvezető lánya vár, minden percben itt lehet. Nincs erőm ehhez.
ALBERT Nekem ő nem kell.
MÁRIA Tudom, nem mondhatod meg neki.
ALBERT A mai naptól más lesz. Tiszta arany vagy.
MÁRIA Így már kellek, igaz?
Csók.
MÁRIA Szeretlek, de nem számít.
ALBERT Miket beszélsz?
MÁRIA A következő én leszek. Ha nem teljesül az álma, elküldenek.
ALBERT A cég vezetőiről minden leperreg. Szükségük van rád, nagyon jól
bírod a munkát.
MÁRIA Félek. Még aranyruhában is remegek.
ALBERT Teljesülni fog. A csúcsra jutsz. De mi lelépünk, angolosan távozzunk.
MÁRIA Mondjuk, Angliába?
ALBERT Bárhová!
MÁRIA A föld alá?

ALBERT Frau Holle. Akkor oda. Bár nem kedvelem őt különösebben, hisz ő is csak egy boszorkány, de jó, lehet, ha annyira akarod. Még megmondjuk. A föld alá is veled megyek.

MÁRIA A föld alatt hideg van, nem izzadok. De fogalmam sincs, mi várna ott ránk. Egy ágy, dunna és Frau Holle parancsai.

ALBERT Most együnk.

ALBERT hatalmas falatokat eszik, csámcsog és hörpöli a bort.

MÁRIA Köszönöm a gyűrűt. Tetszik! Szépen csillog.

ALBERT Örülök.

MÁRIA Sosem hordtam gyűrűt. Nem volt pénzem gyűrűkre. Csak párizsis kenyérre. Meg kólára. Dobozos kakaóra. És most aranyat hordok! Ez hihetetlen! Kifordult a világ. Mondd meg, hogy álmodom?

ALBERT Ha rólam álmodsz, azzal jól jársz! Mária, készülj fel! Vacsora után felmegyünk hozzám. És mély álomba merülünk. A gyűrű csak a kezdet. A vég gazdag, tiszta arany, színarany lesz.

MÁRIA Ó, ez jó! Mégsem kell lemennem a föld alá.

ALBERT Nekem a bőröd kell, te kellesz!

MÁRIA Hisz az arany itt van, egy pesti lakásban. Ki gondolta volna? Kérdés, hogy megdolgoztam-e érte?

ALBERT Menjünk már! Úgy izgulok.

Húzza-vonja a lányt.

MÁRIA (*felugrik*) Fura ez a kiváltság. Ez a tukmálás. Ez a rámenősség. Ez a hajhászat. Alig bírok nyelni. Részemről vége a vacsorának.

Ledob egy poharat a földre.

ALBERT Mi történt veled?

MÁRIA Vissza kell mennem az irodába. Még maradt elintéznivalóm.

ALBERT Ez a nő nem az a lány. Egy másikkal ülök.

MÁRIA Engem nagyon lecsesznek, ha nem leszek kész a dolgokkal.

ALBERT Mária! Gyáva vagy?

MÁRIA Aranyból vagyok.

ALBERT Hideg vagy! Te félsz a szerelemtől. Na, gyere már!

MÁRIA nyöszörög, pityereg, aztán újra nevet. Kibúzza magát ALBERT karjaiból.

MÁRIA Szia!

ALBERT ráver egy nagyot az asztalra.

ALBERT Hülye kurva! Ribanc! Teljesen kicsinál!

MÁRIA szédelegve elrohan. ALBERT utána.

ALBERT Bocsáss meg, Mária, nem akartam. Veled megyek! Veled mehetek?

ÖTÖDIK JELENET

Pipacsmező, madárcsicsergés.

CÉGVEZETŐ *(eszméletlenül fekszik, aztán ébredszik, elszántan szedelőzködik)*

Halló! Hahó! Anyó! Merre vagy?

KENYÉRSÜTŐ AUTOMATA Vagy bedobsz pénzt, vagy megsülünk! Vagy bedobsz pénzt, vagy megsülünk!

CÉGVEZETŐ Miért dobnék be pénzt?

KENYÉRSÜTŐ AUTOMATA Vagy bedobsz pénzt, vagy megsülünk! Vagy bedobsz pénzt, vagy megsülünk!

CÉGVEZETŐ Jobb dologra is költhetem. Most nincs időm idiótaságokra. Első a cég! A haszon! Az emberem, az anyó.

Megy tovább, gyalogol, lohol.

JOGHURTAUTOMATA Megteltem, és nem bírom tovább! Megteltem, és nem bírom tovább!

CÉGVEZETŐ Utálom az almás joghurtot. Brrr, tiszta cukor. Miért vennék egyet is akár.

JOGHURTAUTOMATA Megteltem, és nem bírom tovább! Megteltem, és nem bírom tovább!

CÉGVEZETŐ Ezeknek elment az eszük, hogy ilyet telepítenek ide. Inkább egy tábla kéne az aranyeső pontos helyéről. Fenébe, leejtettem a telefonomat, még vérzik is a körmöm, beszakadt.

Madárcsicsergés.

CÉGVEZETŐ *(loholva gyalogol)* A földanyánál persze nem működik a google maps. Még szerencse, hogy hoztam egy másik mobilt. *(Ráz egy telefont)* Ez tök süket. Hol a fenében lakik ez a nő? Nekem szép aranyak kellenek, nem joghurtok. Aranykosztümben vonulni az informatikai bienálén.

Minél többet gondol az új ruhára, annál gyorsabban szedi a lábait. Izzad a homloka, előnti a vágy minden porcikáját.

Ágy, kapu. FRAU HOLLE épp a kertjében dolgozik, gondozza a virágait, amikor észreveszi a CÉGVEZETŐT.

HOLLE *(kedvesen)* Mi járatban vagy erre?

CÉGVEZETŐ Eljöttem hozzád szolgálni. Annyira örülök, hogy megtaláltalak. *(Szünet)*

HOLLE Hisz csak egy út van, könnyű megtalálni.

CÉGVEZETŐ Ja, és leejtettem a lefolyóba a telefonomat. Keresem, de sehol se találok. Szolgálhatok nálad?

HOLLE *(nevet)* Még hogy...

CÉGVEZETŐ Gondoltam, ha már itt vagyok.

HOLLE Ó, igen. De örülök az ajánlatodnak!

CÉGVEZETŐ Gondoltam!

HOLLE Hogy ilyen készségesen akarsz szolgálni! Nagyon kedves.

CÉGVEZETŐ Szívesen.

HOLLE Öreg vagyok, nehezen bírom a munkát. Bizony elkél a segítség, mert reggel óta fáj a derekam, és a bokám is eldagadt.

Rögtön bekíséri új szolgálóját a házba, kitakaríttatja vele a konyhát, az ebédlőt.

HOLLE Kissé ferdén áll a söprű a kezében, semmi baj, majd megtanulod.

CÉGVEZETŐ Gyakorlat teszi a mester. Nem igaz?

HOLLE Aki elég szorgalmas, megtanulja a takarítás fortélyait. Semmi sincs magától, a gyakorlás, a dolgosság hozza el.

CÉGVEZETŐ Semmi sincs magától, ez jó. Miket mondasz, anyó!

HOLLE A kezéd megügyesedik, és élvezni fogod a piszkos kis munkát is. A porcák nyávgóságát, a kis mocskok eltüntetését.

CÉGVEZETŐ *(zavartan libeg)* Igyekszem.

HOLLE Annak repül a seprű a kezében, aki szorgalomra termett. Kérlek, mosd fel újra a konyhát. Csupa kosz megint, a macskák összejárták. Legközelebb már nem is szólok, magad is látod, mennyi itt a teendő.

CÉGVEZETŐ Én sem bírom a koszt, pfúj!

HOLLE Nap mint nap, mindig újra koszos lesz minden. Kezdődik előlről.

Az örök tisztaság birodalma kitaláció! A háziasszonyok hitegetése csak.

CÉGVEZETŐ Munkára fel, anyó!

HOLLE Aztán felmegyünk a hálósobába.

CÉGVEZETŐ Alig várom!

Mikor lent végeznek, felkíséri őt a hálósobába az ágyhoz. A CÉGVEZETŐ nagy kedvvel megy, szinte érzi a pénz szagát. Pedig semmi nincs a levegőben, hacsak nem a friss lepedő illata.

HOLLE Ez lesz a legnehezebb. Akárki nem tudja elvégezni.

CÉGVEZETŐ *(boldogan)* Menni fog.

HOLLE Bízunk benne!

CÉGVEZETŐ Erre tréningeztem, nem ismerek akadályt. Végül is cégvezető vagyok.

HOLLE Megható a lelkesedésed, de most különös dologra kérlek. Nem mindenki állja ki a próbát. Nagy erő és kitartás kell hozzá. A munka szabadsága.

CÉGVEZETŐ Várj, anyó, még nem ismersz.

HOLLE Amikor a dunnát kirázod, a tollak mozogjanak. Rázd és rázd, érzéssel, ahogy csak bírod. Olyan szépen és oly sokáig kell mozgatni a paplant, hogy havazzon a világban, és az emberek örüljenek a hópelyheknek.

CÉGVEZETŐ Kár, hogy nincs itt az asszisztensem, Mária, ő lenne erre a feladatra a megfelelő emberünk...

HOLLE Hát most magadra hagylak, szólj, ha kész vagy.

CÉGVEZETŐ Rendben. Igyekszem! Bízva csak nyugodtan rám.

A CÉGVEZETŐ rázza a dunnát, de ahogy kimegy az anyó, levetkőzik és befekszik az ágyba, hempereg. Magára húzza a takarót, beteszi a feje alá a párnát, és elszundít.

HOLLE anyó észreveszi, hogy nem dolgozik, de nem szól. Mindenkinek finom vacsorát készít. Mindannyian jóllaknak. A CÉGVEZETŐ vacsora után ki szeretne menni sétálni.

CÉGVEZETŐ Most lelépek kicsit. Ugye nem baj?

HOLLE Hogyhogy? Elmész?

CÉGVEZETŐ Elfáradtam.

HOLLE Nocsak?!

CÉGVEZETŐ Fel kell hívnom pár embert. Mindjárt kezdődik egy tárgyalásom, nem maradhatok sokáig. Van nálad wifi?

HOLLE Nincs... nem élek vele.

CÉGVEZETŐ Semmi gond, hagyjuk. Szeretném megkérdezni, mikor ér véget a szolgálatom, Frau Holle? Látod már?

HOLLE Épp most gondoltam rá. Itt az ideje, hogy visszamenj a lifttel a fenti világba.

HOLLE nyúl a kredencbe, visszaadná az okostelefont...

CÉGVEZETŐ (már fut is a kapuhoz) Anyó, tartsd meg nyugodtan! A cég reklámajándéka. Telefonokat gyártunk. Szuper minőségben.

HOLLE Nagy feladat, gratulálok!

CÉGVEZETŐ Mit gondol ez az anyó, mit kezdjek egy koszos, törött telefontal?

HOLLE A viszontlátásra! Minden jót kívánok a földi világnak!

A CÉGVEZETŐ beszáll a liftbe. Csakhogy abban a pillanatban, amikor a lift elindul, érzi, hogy bizseregni kezd a feje búbja. Felnéz és látja, hogy sötét, komor színű eső hull a plafonból. Érzi, ahogy egyre jobban rázkódik, libabőrözik az egész teste. Először a körmei lesznek feketék, aztán a karja, majd a bőre mindenhol, égő érzés fogja el, ahogy az egész testére ráömlik a szurok.

A cég irodája. MÁRIA és ALBERT ott ülnek a gépnél.

MÁRIA Istenem, mi történt?

ALBERT Csupa szurok!

MÁRIA Hol az aranykosztüm?

ALBERT Ez fekete! A gyász jele!

CÉGVEZETŐ Csináljatok valamit, könyörgöm! Ragadok.

ALBERT Hát, nincs sok választásunk. A cégnek vajon mi lenne jobb?

MÁRIA Albert, hisz leöntötték! Minden csupa forró és ragad. Valamit ten-
nünk kell!

ALBERT Még átgondolom.

A CÉGVEZETŐ leül, gyenge, néma, hajladozik a feje, kerülgeti az újulást.

MÁRIA Forró, talán láza is lehet.

ALBERT Azta, ez totál kivan.

MÁRIA Akkor... Először csak szép sorjában.

CÉGVEZETŐ Vegyétek le rólam! Teljesen belém égett, a bőröm alá is be-
folyt.

MÁRIA Gyerünk!

ALBERT Nyugi, ezt ki kell találni. Ehhez többeknek is lesz pár szava. Van
rutinom, mi az ügymenet.

MÁRIA Gyorsan törölöm a naptárat, mindent lemondok mára. Így nem me-
hetsz be holnap a tárgyalóba.

CÉGVEZETŐ Mossál meg! Mária, csinálj valamit!

MÁRIA Hozok kefét.

ALBERT Kérek a takarítóosztálytól Domestost. Mindjárt jövök! Kezdjük
ezzel, a többit közben kitalálom.

CÉGVEZETŐ Siess!

MÁRIA Azért jobb, ha a következő napok utazásait is lemondok. Plusz le-
mondok a holnapi munkaébredet. Beszólok a miniszternek és a vezér-
igazgatónak...

CÉGVEZETŐ Ne, Mária, könyörgöm, takaríts le! Holnapra elmúlik.

MÁRIA Kötve hiszem.

*MÁRIA súrolja. Körömkefével, krémekkel, vegyszerrel lemosni, de ahogy sem
szabadul meg a CÉGVEZETŐ a fekete szuroktól.*

MÁRIA (*pittyeg a telefonja*) Üzenetem jött Alberttől. „Azonnali kényszer-
szabadságra küldik.” Engem bíznak meg, hogy adjam át az üzenetet. A
státuszodról és a végkielégítésedről később döntenek. „Egy órád van,
hogy kipakold a szobádat, és átadd a számítógépedet.” Kemény!

CÉGVEZETŐ Albert hol van? Eltűnt?

MÁRIA Gondoltam, hogy ez lesz. Persze hogy eltűnt, ő ebben már nincs benne.

CÉGVEZETŐ Mindent tudnak, persze. A vezérigazgató évek óta megfigyeltet. Még a föld alá is lejöttek. Ott voltak velem. Vagy ott laknak, ki tudja. Csippet ültettek a bőrünk alá...

MÁRIA Ūristen!

CÉGVEZETŐ Hát, ha ez a protokoll... Így rúgtunk ki eddig mi is mindenkit.

MÁRIA Most rajtunk a sor.

CÉGVEZETŐ Holle kell a cégnek, és kell az aranyeső is nekik, az új kosztümöd, Mária, az is kell nekik.

MÁRIA Profik.

CÉGVEZETŐ Te maradj csak itt, csináld tovább. Azt, amit mondanak.

MÁRIA Mi mást tennék? Van választásom?

CÉGVEZETŐ Kapsz majd prémiumot, előléptetnek. A cég arca leszel. Arany-mária. A csoda mindenkinek jó üzlet. Szolgálj őket. Különben jön a feketeleves. A szutyok, a szurok, az ürülék, a szemét. Látod, mi lett belőlem. Egy fekete nő vagyok.

A földre fekszik és nyüssít.

MÁRIA *(kinéz az ablakon, havazik)* Holle anyó él és virul! Odanézz, odakint havazik.

Nagy pelyhekben hull a hó.

MÁRIA *(kifeszíti az iroda nyílászáróját, megeszi a hókristályokat)* Esik! Csepeg, csepeg és zuhog. Egyre jobban, mintha dézsából öntenék.

CÉGVEZETŐ Tiszta szurok vagytok, fekete a mellem. A körmöm, a szám.

MÁRIA Az fekete, ez fehér! Csuda szép! Nem igaz?

CÉGVEZETŐ Fény és árnyék.

MÁRIA Milyen gyönyörű nap!

CÉGVEZETŐ Szolgálj őket, Mária! Dolgozz, légy szófogadó!

MÁRIA Ja, persze.

CÉGVEZETŐ Ám légy szemforgató! Különben az én sorsom a tiéd. Az enyém a mostoha szerep volt, mindig a mostohát fektetik le a mese végén. A fiatal lány felemelkedik. Ott vagy, fent az égen. Lebegsz a boldogságtól.

MÁRIA Igen, érzem!

CÉGVEZETŐ Menj férjhez, Albert jó lesz neked.

MÁRIA Ha nincs más. És nincs más. Ő lesz a párom, nekem mindegy.

CÉGVEZETŐ Vigyázz! A következő szereped a szurok lesz. Megöregszel!

MÁRIA Cégvezető leszek! Micsoda nap! Istenem!

CÉGVEZETŐ Ha nem cselezed ki őket, csak a szolgájuk lehetsz. Fuss, amilyen messzire csak lehet. A ruhád arany, te megteheted.

HOLLE is megjelenik.

HOLLE A lusta lány, lám, kifeküdt, és a szorgos aranyban fürdik. Lehet, hogy holnap ő fekszik, és a szorgos kapja a feketét.

MÁRIA Micsoda nap, az égbe emel, lebegnek!

ALBERT is megjelenik.

ALBERT Leszel a feleségem? Ez jó tanács. Fogadd meg!

MÁRIA Igen. Nem tudom még. Várj egy kicsit!

HOLLE Dolgozni tudni kell. S ha itt megteszed, a föld alatt puha dunna vár.

Tégy egy próbát, és megkapod. Tiéd az aranyvilág.

CÉGVEZETŐ két vállra fekszik, nem mozdul többet.

HOLLE Lám, már alszik is, örök álom ez. Ha átmész a kapun, jutalmad: a sorsod ömlik rád.

MÁRIA Várj, anyó! Ne menj el! Veled tarthatok?

HOLLE Tégy egy próbát, ott leszek. Várook minden szorgos kezét! Dunnám táncra kél, a tollak lebegnek. Hó hull. Selymes a rét. Jön még a földre fagyos tél!

Folyó, vízcsobogás.

MÁRIA A Duna fényes és habos. Milyen szépen száll rá a hó! Még sosem láttam fehér függönyét! Ha eső esik vizére, pattog az egész folyó!

Begyalogol a vízbe.

A habok alatt csupa örvény, tölcsér és a bolond halak. Szeretnék a víz alatt élni. A föl alatt lélegezni. A hűvös, selymes vízben eltűnni. Milyen vonzó, milyen mély – csupa titok, idegen még. A kút egy másik világ, szabad és boldog.

Levetkőzik meztelenre.

Leveszem az aranyruhám, nem kell, semmi haszna. Beugrom, hisz már egy másik ember vagyok. Sohasem leszek kétszer ugyanaz. A Cégvezető tanácsát megfogadom: vigyázok magamra. Az életet a víz adja. A föld gyomrában lakik a lélek, ám legyen.

Velem madarat lehet most fogatni, olyan boldog vagyok.

Öklendezik. Beleveti magát a Dunába, forog, örvénylik, akár egy feneketlen kút, kapálózik, aztán súlytalanul elmerül, és mosolyog, megfullad.

A TEST TÖRTÉNETEI

A test történetei című sorozat öt¹ szövegből áll, amelyek a nyitott dramaturgia technikájára épülnek. Elképzelésem szerint az öt szöveg különböző kombinációit adná elő a színház, így a néző mindig másik két előadást nézhetne meg, akár különböző sorrendben is. Így a szövegek – és nagyjából 50–60 perces előadások – egymás tükrében és kontextusában mást jelenthetnének: a test történeteit, a lehető legkülönbözőbb fénytörésben, egyetlen színházi tér (dísztet) variációjaként.

Öt darab esetén, ha estéről estére két darabot adnak elő, a nézők 10 különböző előadáskombinációt láthatnak, a következők képlet szerint:

$$C_n^k = \binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!} = \frac{n!}{(n-k)!k!} = \binom{n}{n-k}, \text{ ahol } n = 5 \text{ és } k = 2.$$

A darabok külön-külön is előadhatók, önálló, egyestés előadásként.

A nyitott dramaturgia lehetővé teszi, hogy az előadások egyszemélyes színházként is létrejöhessenek, és hogy a színészek számát a rendező, illetve a producer vagy a társulat döntse el.

Mind az öt darab nők valós történeteire épül, és különböző településekhez kötődik: Budapest, Kolozsvár, Kalkutta, Róma, a 17. századtól a 21-ig.

A darabok fikciók.

A darabok: *Artemisia – Róma; Éva – Budapest; Lina – Kolozsvár; Nadia – Bukarest; Teréz – Kalkutta.*

¹ Ebben a válogatásban két darab szerepel. (A *Teréz* egy korábbi változata megjelent a *Látó* tavalyelőtti számában, az *Artemisia* és a *Nadia* későbbi számainkban lesz olvasható.)

ÉVA

(HANG – SZÍN)

*Be kell vallanom, nem tudom pontosan,
mi az, hogy emberi méltóság.
(Jean Améry)*

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

A darab kiindulópontja és ihletforrása Surányi Z. András és Frivaldszky Bernadett *Az ember lánya* című, 2001-ben bemutatott dokumentumfilmje. A film nem mutat egyetlen prostituáltat sem. Egy budapesti örömlány mondja el a saját megrázó történetét benne anélkül, hogy egyetlen pillanatra láthatnánk őt, a film képsorait ugyanis a töredékes monológ sugallta szabadasszociációk szülik. Nem tudtam elfelejteni ezt a hangot, az ismeretlen nő története mélyen belém ivódott. Az ő hangjából született a darab.

Köszönöm a film alkotóinak, hogy támogató beleegyezésükkel lehetővé tették, hogy a névtelen budapesti lány élete közel jöhessen hozzám. A darabban nem jelöltem külön a lehetséges szereplők dialógusait, a szereplehetőségek többféle változatát.

ELSŐ JELENET

Betöltöttem a huszonhét évet... Huszonhét, igen. És hát ő tartotta a születésnap bulit...

Igen. Amit nekem a huszonhét év alatt soha. Soha senki. És akkor, hát azokat, akiket rég láttam, azokat meghívta, és akkor itt ültek. Rengeteg embert hívott, és az asztalon huszonhét gyertya... El sem képzeltem, soha. Nagyon örültek nekem, láttam.

Idegileg kivoltam, elegendő volt, nagyon. És hát akkor ajánlották, hogy utazzunk el, öt lány, Olaszba vagy hova. Németbe? Örültem, jó lesz, legalább rakok össze lakásra. És otthagytam a helyemet, az utcán. Azt a sarkot, ahol annyi ember. Jöttek, vittek, visszajöttem, visszavittek. Leszámoltam velem, én már jövő héten utazom el. Legyen ház, élet, haza-

jönni este, gyermekek várnak, ilyenek. Ez volt a terv. És hát itt akartam előhozni, a születésnapomon. Bejelenteni, mindenkinek. Elfújni a gyertyákat. Én nem akartam ezt üzni. Újra kiállni az utcára, újra így éljek. Nem.

Akkor inkább az intézet. Mint régen. Amikor elszöktem az anyámtól...

MÁSODIK JELENET

Berohantam egy olyan irodába, és akkor mondtam, hogy én az intézetbe akarok jönni. Hát az anyukád hol van? Hát az anyukám, az ott-hon. Elmondták az anyunak, az anyu meg kegyetlenül, nagyon ütött. Kaptam én intézetet! Maradtam vele. Ütött, ahogy bírt.

Amikor az iskolát kijártam, amikor elvégeztem a nyolcat, azonnal bedobták a téeszbe. Nem adott anyám enni, ez volt a rossz nekem. Mindig éhes voltam. Valamit adott, időre, mindig. Kétszer. Egy órákor. Meg olyan este hat órákor. Alig. Reggel meg nem. Nem tudom, miért. Utált engem, hát engem nagyon utált.

Hat órákor ébresztett, ugrás, a tegnapiakat elmosogatni, rakják rendet, rakják tüzet, és hát én ugráltam, mert én ilyen voltam, hogy hát amit anyu akar. A többiek meg aludtak, anyum is visszafeküdt. Nem tudom, miért. Gondolkoztam, de semmi. Nem tudtam megmagyarázni, és hát én ettől nagyon ideges voltam.

Vettem egyenként a mosatlant, kinyaltam, és sok vizet ittam rá. Hánytam, marta a torkomat a hányás, sok vizet ittam megint, hallottam, ahogy lötyög bennem, mosogatás közben. Egy egész tenger hullámszik a hasamban.

HARMADIK JELENET

Eltört a lábam, és otthagytam az erdőben. Anyu, igen.

Mentünk fát szedni, messze. Csak mi éltünk ott, azon a helyen. Üres hely, senki más. Egy ilyen homokos úton kellett menni. Erdő, ilyen sovány ártéri, nem tudom, hogy hívják. Mindig féltem tőle. Szedtem a fát, leginkább akác, fölvettem a hátamra, de ő már messze volt. Rohantam utána a fával, és elestem. Reccs. Nem a fa, a lábam. Na tessék. Ott hagyott. Ordítottam, de hiába, nem jött vissza. Anyu, anyuuu...! Senki.

Csak az ordítás. A hangom. Uuuuu! Nem tudtam felállni, menni, vinni a fát. Ő meg eltűnt a szemem elől. Meg se fordult. Erős asszony az anyám. Nem baj, mondtam, jönnek majd az őzek meg a farkasok, megnyalják a lábamat, meggyógyítják, megtanítanak járni, és velük maradok. Nem tudom, mennyit ültem ott, meg feküdtem, de már nem fáztam, és a lábam sem fáj. Lehet, hogy elaludtam, és itt voltak az őzek? Itt voltak a farkasok? Nem tudom. Mintha még egy térdem volna a sípcsontomon, akkorára dagadt. Két térd egy lábon, nem rossz. Már nem fáj semmi, elmúlt. Boldogság, végre. De nem, mégsem. Valami orvosnál ébredtem fel, mert felébresztettek a hülyék, anyunak a húga jött értem az erdőbe, ő mentett meg. Kimentett a boldogságból anyám húga.

NEGYEDIK JELENET

Ha egy kicsit boldog vagyok, tudom, hogy jönnek és megmentenek és visszahoznak. A saját életembe. Ott a helyed. Pedig nincs is saját életem. Hova hoznak engem vissza? Nem tudom. Meggyógyítanak. Kikezelik belőlem a boldogságot. Valami csepeg belém, és elmúlik a boldogság. Nem tudom, igen. Ez jó, legyen így: nem tudom. Jön a saját élet, ami nincs nekem.

Nem tudom, hány éves voltam. Még nem jártam iskolába. Emlékszem rá amúgy. A boldogságra, igen. Nem felejttem el. Azt gondoltam, hogy a felnőttek azért vannak. Hogy anyu kiveri belőlem a boldogságot, mert, ha megnövök, akkor könnyebb lesz, ha nem tudom, milyen. Ez a nevelés, azt gondoltam. Én nevellek, nem más, ordította, az anyém vagy, senki másé. Amikor meg az iskolában leszidtak, hogy neveletlen vagyok, tudtam, hogy igazuk van. Mit vigyorogsz, idióta, üvöltötték a fejembe?! Nem tudtam, hogy olyan szép tud lenni, amikor hangosan olvasok az osztályban, és a betűk a papíron az én hangomon szólnak. És akkor kacagnom kellett mindig. Mindig, amikor sikerült elolvasni egy mondatot. Idióta, debil! Miért ordít itt mindenki? Akkor még volt bennem boldogság. Elég sok.

Amit otthon nem vernek ki belőled, az az iskolára marad. Ott folytatják. Ott kiverik.

Otthagytam, az erdő szélén. Volt ennél még rosszabb. A fejemet is ütötte, mert ott lakik a boldogság. Érthető. Amíg halva nem születek megint. Ki kell születni a boldogságból, és akkor minden jó lesz.

ÖTÖDIK JELENET

Otthonról úgy jöttem el, hogy jött az ünnep. Karácsonyeste jött, és akkor odajött valahonnan egy erős hapsi, hogy udvarolhat-e hozzám. Akartam én is, igen. És akkor azt mondta nekem anyu, hogy hozzatok innivalót. Persze, hát hoztunk. És azt mondja a hapsi, hogy itt lakik nem messze az egyik rokona, ugorjunk el hozzá. Mondom, hogy hát jó, ismerjük meg. De azért siessünk majd haza, mondtam neki. Persze, mondta. El is hittem neki. Odaértünk a rokonához, nekem is adtak italt, és ittam. Az erős hapsi először kivitt az udvarra, ölelgetett, kiszívta a nyakam. Hát észre sem vettem, hogy kiszívja... Mit csinál ez itt? Ilyen, ha az embernek udvarolnak, gondoltam, ki kell bírni, a csupasz nyakára mennek. Visszavitt a házba, nagyban ölelgetett ott is, nem hagyta abba, a rokon meg minket néz a sötét sarokból meg szuszog meg nyög nagyokat.

Jaj, jaj, jaj, hagyjál, hagyjál, hagyjál, nem, nem, nem, nem akarom. Kopognak, verik az ajtót. Egy nagy szekrény volt ott, abba raktak be engem, hogy hát bújjak oda, ki tudja, ki az. Hallom, anyu, jön. Elkezdte rángatni a szekrény ajtaját, én meg tartottam belülről. Én is húztam, ő is húzta, de aztán elengedtem az ajtót, mert hát miért húzzam. Ahogy én elengedtem, úgy ütött rám azzal a szíjjal, amit hozott. Az arcomba. Nagyon ütött, de nagyon. Lehet, hogy igaza is volt ebben, hogy hát mit keresek én ott abban a szekrényben. Ütött a szíjjal, az arcomat is, és ahogy ott álltam az ablaknál, hát úgy ugrottam ki, az üvegen át. Kiugrottam a hóba, repültek az üvegszilánkok, utána meg rohantam az erdőbe. Rohantam, rohantam, rohantam, és anyunak a hangját hallottam. Gyere elő, gyere csak haza, majd akkor meglátod! Semmi, egy hang sem. Azt hitte, hogy meghaltam, mert az ablaküveggel összeszabdaltam magam. Csupa vér voltam, de nem fáj semmi, csak az álom szállt rám hirtelen. Meleget éreztem, amikor elaludtam a hóban. Végre, így. Megint ez a boldogságérzés, itt van, ismerem, gyere, gyere már... Nehogy megmentsetek!

HATODIK JELENET

Rohan a hapsi, felrángat, tudtam.
Anyád elment, mondja.
Én akkor most hova menjek?
Haza.
Oda nem.
Hát akkor viszlek az anyámhoz.
Itt maradok inkább.
Hol, te?
Hát itt, a hóban.
Gyere, nem lehet.
Odaértünk, éjszaka, az anyja felébredt, rongyokat hozott. Feküdjünk le, aludjunk. De hát én nem tudtam aludni, csak az egereket hallgattam, ahogy mindenütt rágnak. Nem is aludtam semmit, hanem csak ültem. Mit csinálnak ezek? Reggel aztán látom, milyen az a lakás, csupa kosz, retkesség, szaros ruhák halomra... Úristen, hát hova jöttem én!
Eltelt három nap, azt mondja az erős hapsi, ideje, hogy együtt aludjunk most már. Nem értettem, mit akar. Aludjunk, mondtam. Mit akar ez tőlem? Hát nem együtt élek itt az anyjával meg vele meg az egerekkel ebben a mocsokban, ahol meg se lehet mozdulni?! Eljön az este, lefekszem. És akkor azt mondja nekem, hát te, te hogy alszol?
Mondom, hát így alszom.
Húzd le a ruhádat, a nadrágodat, mindent, és úgy.
Hogy?
Hát hogy ne legyen rajtad semmi.
Jaj, hát én nem, eszembe' sincs.
Hogyhogy nem? Hogyhogy?
Hát úgy, hogy nem.
Nem hagytam, hogy hozzám érjen. Úgy rúgtam, ahogy bírtam, amikor rám feküdt. És nem engedtem, nem én. Hát haragudott rám a hapsi, hogyne, mert hát nem hagytam. Hallgattam az egereket. Reggel azt mondta nekem, hogy gyere, hozzunk fát az erdőből. Megyünk a szép hóban, nincs hang. Egyszer csak puff, elakaszt, lelök a hóba, elestem. Ő meg csak húzza lefele a nadrágját, és azt mondja nekem, hogy, hogy kapd be! Hogy én, hogy én ezt bekapjam? Én bizony nem kapom be!
Rohantam, rohantam, ahogy tudtam, ő meg elkapta a hajam, és újra azt

akarta, és hát újra nem jött össze neki. Egész hazáig ütött. Nem fáj, nem hagyom. Ez is egy boldogságúzó.

HETEDIK JELENET

Járt oda egy idős hölgy, egy öreg, támlás szék volt a hátára kötözve. Mindig vele volt a szék. Láta, hogy én hogyan élek ott. Ütöttek, alig adtak enni. Azt mondja nekem az a székes hölgy, hogy akarsz egy új helyet? Mondtam, hogy hát igen, akarok. Azt mondja, vedd fel a legszebb ruhádat, a többi meg rakd össze. Gyere. Elmentem. Valami pénzt hagyott ott az asztalon.

Nagyon szép idő volt akkor. Mentünk, mentünk, amíg egy tisztásra nem értünk az erdőben. Rengeteg ember állt ott, nem láttam még ilyen sok embert, a mi fajtánk mind. Az idős hölgy meg levette a hátáról a széket, és azt mondja nekem, állj csak fel erre a székre. Ahogy felálltam, kiáltozni kezdett:

Eladó ez a lány! Eladó!

Ne tessék engem eladni!

Hallgass, nem értesz te ehhez.

Ne tessék eladni!

Eladó!

Nem hallotta senki, amit mondok. Rengetegen jöttek oda, jöttek, jöttek... Én megveszem, én, én, én. Látták, hogy én egy új lány vagyok. És hogy még nem voltam senkivel. Garantáltan. Esküszöm mindenre, ami szent, mondja a székes asszony. Új, hú, hú, hú, nagyon szép, vadonatúj lány. Príma áru, full extra, mondta a székes.

Odajött egy ilyen hosszú asszony. Adjátok nekem, az enyém lesz. Fizetett, a többiek összesúgtak, majd elhallgattak. Csend lett. Ennek a hosszú asszonynak volt otthon egy kislánya, arra ügyeltem. És hát ott éltem, elég jól. Nem ütöttek, adtak enni. Tizenhat voltam, amikor eladtak. Tudom, hogy szép is. Erő.

NYOLCADIK JELENET

Egyszer hamarabb hazaért a hosszú asszony ura. Az ajtót kulcsra zárta. Jött, megragadott a hajamnál fogva, tépni kezdte rólam a ruhát. Ne, ne, nem akarok, hagyjon... Adott egy nagy pofont, a földre tepert, és már húzta is lefelé a nadrágját. Én meg rúgtam meg kapálóztam, nem, nem, nem, hagyjon engemet... Nem szólt egy szót sem, csak nyomakodott.

Kevés beszédű emberek voltak ezek, csak néztek hosszan, és gondolkoztak.

A hosszú asszony meg rohant haza, mintha tudta volna, mi készül, vagy nem tudom. Örültem neki, nagyon. Nem mondott semmit, nagyot rúgott az urába. És akkor azt mondta, nem élhetek itt, hanem odaad az öccsének engem, hogy éljek azzal meg az anyjával.

Az meg egy olyan hülye ember volt, hogy mondjam, idegbeteg, nem tudom, olyan éneklő idióta. De nagyon.

Összeraktam a ruháimat, a kislány sírt, hogy elmegyek, én nem. Nem szabad nekem sírni. Minden nap félttem, amikor egy kicsit boldog voltam. A kislány segített. Mondtam neki, vedd át a boldogságomat, nekem nem szabad. Ő meg átvette. Van még? Van. Átöleltük egymást, táncoltunk, így adtam át neki, ami még volt. Ezt játszottuk. Tele volt boldogsággal. Aki sír, tud boldog is lenni, nekem meg ki kell úzni, ami még van. A sírást is.

Elvitt a hosszú asszony az öreganyjához, és hát ott éltünk, vele meg a bolonddal. Jó bolond volt, nem kellett félni tőle. Az öregasszony nem beszélt semmit. Kitakarítottam, mostam, hoztuk a bolonddal a fát az erdőről, elkergettem az egereket. Jó szagot hoztam, mondta a bolond, meg olyan frisset, mint az erdő, és nevetett, nevetett, visítva, mint egy ló. Nem bántam, nevéssen. Örüljön nekem valaki. Egy ember.

Vele jött össze először, azzal a visítós hülyével, az ágyban. Valami szerelemféle. Lengtünk, hullámoztunk egymás felett, egymás alatt. De nemcsak. Nekiadtam, megérdemelte. Semmi boldogság, csak hát odaadtam neki, hogy ne adjanak el megint. Megszabadultam tőle, hadd csökkenjen csak a piaci áram.

KILENCEDIK JELENET

Megtalált a nővérem. Azt sem tudtam, hogy van nővérem. Ő meg megtalált. Elvitt, Pestre. Ragyogó lakása volt neki, igen, na de akkor ő már ott állt az utcán, ebből élt. Én nem is tudtam, hogy ő ezt űzi.

Nem az övé volt a lakás, hanem a fiúé, akinek dolgozott. Akivel együtt élt. Meg még mások is, lányok. És akkor rá, három nap után este, azt mondják nekem, hogy eridj le kenyérért, ide és ide. Megmagyarázták. Én meg mentem.

Láttam, hogy állnak ott a lányok. Ragyogó ruha, rúzsoltak, tükrök, hajvas, kicsi ruhák. Szépek, de valahogy mégse szépek. Mégse.

Már vártak, mondják nevetve.

Kenyéért küldtek, mondtam, sietek.

Gyere, itt fogsz állni, itt keresed a kenyeredet. Ők segítenek.

Nem én.

De igen.

Körbeállnak, magyarázzák, hogy a fiúnak dolgoznak ők is, a nővérem fiújának, ő futtatja őket. Pedig nem futott ott senki, csak állt és várt. Autók jöttek, elvittek egyet-kettőt valahova. De hát nincs is ilyen ruhám, meg hajam, semmi rúzs... Neked nem is kell, mondták, olyan gyönyörű vagy. Prima áru. Szabad leszel, mint a madár.

Egyszer látom, egy ilyen hosszú rendőrautó jön. Ninó, ninó. Ezek elrohantak onnan mind, ezek a lányok, egytől egyig. És hát én ott álltam, persze. Elkaptak engem, engem elkaptak.

Na, azt mondja a rendőr, hát te meg? Irány be a kocsiba!

Mondom, kenyérért küldtek. Nem engedtek el.

Valami papír?

Milyen papír? Nincs nekem papír, nem is volt soha.

Elvisznek az intézetbe.

Vigyenek.

Hát ahogy hajtottak kifelé a városból, egy ilyen nagy hájas rendőr néz engem, de nagyon.

Azt mondja nekem, na egyezkedjünk.

Mondtam, hogy hát miben.

Ha nem akarsz az intézetbe menni, akkor mind a hatunkkal leszel, baby, és minden rendben, elengedünk.

Baby, mondja a hájas, és nyúlkalni kezd. Baby, én.

Mind a hat rendőrrel legyek?!

Hallottad.
Inkább az intézet, mondtam.
Jó, akkor intézet.
Apád?
Anyám, mondtam.
Mindegy. Hol lakik?
Mondom.
Nem az intézetbe vittek, pedig így egyeztünk, hanem anyámhoz. Amit én nem is akartam. Az anyámhoz?! Odaértünk, anyu felkel, jön, azt mondja, minek hozták ide? Ahonnan hozták, ugyanoda vigyék vissza. Visszavittek Pestre.
Pá, baby, fogsz te még engedni.

TIZEDIK JELENET

Dolgozni mentem egy helyre. Takarítónő. Kevés pénz, de valami. Az én életem. Olyan, amilyen, de mégis.
Nem köszön senki, nem baj. Cigánynak nem köszönnek. Nem emelem fel a fejem, így a legjobb. Jönnek, megfogják a fenekemet vagy a mellemet. Ütök, visszaütnek. Hogy merek visszaütni, kérdik. Üvöltöznek, piros a fejük. Nem ütöttem vissza, ütöttem, mondom. Ha fogdosnak, ütök. Ők ütnek vissza, nem én. Mit képzelek? Semmit, mondom, azt semmit. Megfogtak, ütöttem, ütöttek. Nem értem, hogy nem értik. Akadt ott egy fiú, ő is roma. Utána már nem ütöttek. Vele éltem három évig. Ő a fiam apja. Terhes lettem, na de hogy. Mert hát nem lehattunk együtt, úgy, hogy úgy vagy ilyesmi, hanem kint az erdőn vagy ilyen helyeken, bárhol. A munkásszállóba, oda nem jöhetett be. És én sem az övébe. Álltunk az ablakban, integettünk egymásnak. Ő szembe' lakott, a másik blokkban, a fiúkkal.
Először éreztem, egyetlenségyszer, hogy jó volt. Szerelem. Szeretlek. Szeretnek. Mi ez, Uramisten?! Akkor lettem terhes. Hujjé! A vécén volt, én nem bántam. Én leültem, és ő úgy rám, valahogy. Ez ott volt, mikor jó volt.
Egy hónapos voltam, és azt mondtam, utazzunk haza. Anyuhoz. Azt hittem, hogy ez egy öröm, hogy hát én terhes vagyok. Haza is utazzunk. Ott is éltünk mi anyánál, na de csak addig, ameddig adtunk neki. Három hónapos lettem, elfogyott a pénzünk. Takarodjatok el a háztól,

takarodjatok, menjetek innen el. Mondtam, hogy na most hova menjünk, ilyen hassal? Ahova akartok. Sehova.

Anyunak az apja odahívott hozzá, hogy lakjunk ott. Hát az is koszos volt, az a lakás, de hát örültem neki. Helyrehoztam mindent. Jöttek az egerek, puff, egyet ráütöttem, annak annyi. Hordtam a vizet, a fát, az emberem visszament Pestre. Küldte a pénzt, amíg küldte, de anyám apja azt mind elhordta. És akkor egyre nagyobb lett a hasikám. Loptam, amit csak tudtam, uborka, hagyma, kukorica, hát amit. Csirkét is. Eltekertem a nyakát, aztán hazavittem, megfőztem. Így éltem.

Jött az ünnep. Karácsony. És akkor valami a hasamat annyira szorította, egyre, egyre gyakrabban. Mondtam, hát ez nem igaz, én odapisiltem, vagy mi? Mit tudtam én, hogyan születik egy gyermek. Rohanok az egyik rokonomhoz, kérdem, mi ez? Mi van velem? Jaj, hát hívjuk a mentőt. Mentőt? Nekem aztán nem kell. És hát, hívták. Se hálóingem vagy ilyesmi, semmi. Honnan legyen? Retek ruhákban vittek be.

Ülök ott, azt mondják, hogy hát itt az ideje. Énnekem nincs is itt az időm! Ébredtek reggel, és akkor hoznak ilyen rengeteg ollót, ilyen olló, olyan olló. Mit akarnak ezek? Ugrás az ágyról le, futottam, ordítottam, de nagyon, nem adom, nem adom senkinek. Megfogtak, föltettek az ágyra, rám rakták azt a maszkot, én meg letéptem, nekem ilyen nem kell, hagyjanak békén Az orvosok kétségbeestek, hogy jaj, ne, segítenek. Ne segítsen nekem senki, még csak az kell. Attól mindig féltem, ha segíteni akarnak. Fogtak. Na, adjon erőt a babának, nyomja, segítse. És kicsúszott. December 22-én. Roni.

TIZENEGYEDIK JELENET

Hazamentem, gyalog. Esett a hó, fáztam. A fiamat nem engedték ki velem, én meg nem maradhattam tovább bent. Menjek, majd hozzák. Mentem. Semmim nem volt. Az uram meg keresett amúgy, de ivott. És ütött. És én is ütöttem őket. Akkor már ütöttem én is. Az uramat meg az anyám apját. Az öreget. Adtam nekik. Erős lettem a fiamtól. Én nem ittam. Vártam a fiamat.

Hazaengedték Ronikát. Muszáj volt örülni, nem volt mit tenni. Ébredni hozzá, megszoptatni. Muszáj volt. Nem tudtam, hogy van ilyen muszáj, hogy örülni. Baj lesz még ebből. Megfürdetni. Azt játszottam, hogy odaadom neki mind az örömet. Erre meg a fiam mind egy szálig

visszaadja. Még többet is. Tartsd meg, te, nehogy visszaadd. Erre meg nevet, és tessék, máris visszaadta. Baj, baj lesz. Jön majd a büntetés, mert örültem. Elszakítottam a lepedőt, azt raktam alá, mostam. Na, hát így éltünk, egészen míg kilenc hónapos lett Ronika. Már húzta fel magát a kezével. Nem bírtam ezt az életet, nagyon nem. Újra lopni, egy cipőm nincsen, semmim... Hát hogy?

Összeszedem a gyermeket, megyek Pestre vissza, elállok dolgozni, hagyok itt mindent. Hallottam, hogy van hely a húsiparba'. Megyek az orvoshoz, csináljon nekem egészségügyi könyvet, mert felvesznek.

Járja el ezeket, mondja az orvos, és jöjjön vissza. Jó, megyek, sietek, minden rendben. Visszamegyek, az orvos, mondom, adja ki a könyvemet. Nem adja, mert hiányzik a tüdőrontgen. Megyek és hozom, ha ilyen lassan küldik át.

A röntgenes azt mondja, üljek le.

Nem érek rá, ez az egy, ami kell nekem, a röntgen, és mehetek dolgozni.

Úljön már le, mondja az orvos.

Leülök.

Hol élt maga eddig?

Hogy kerül ez ide? Mi köze hozzá?

Nem dolgozhat.

Miért nem?

Maga ragályos beteg.

Hogyhogy? Én nem értem. Úgy éltem, ahogy éltem.

Menjen, vegyen hálóinget, vigye a gyermeket az anyjához. Maga tébécés. Egy év kell, amíg helyrejön.

Egy évig? Na nem.

Ha nem megy, féléven belül meghal.

Hazamentem, elmondtam anyunak. Vállalja el Ronit, amíg helyrejövök. Elvállalta, ilyen aranyos volt. Elhagytam a gyermekemet. De nem fogok meghalni, azért sem, mert ő vár rám.

TIZENKETTEDIK JELENET

Üzent anyám, hogyha nem küldök neki húszezret, a Ronikát adja az intézetbe. Most én a Ronikát az intézetbe nem akartam, hogy ő ott, nem, azt nem lehet, nem és nem akartam. Kiszöktem, elmentem egy rokon-

hoz, ő már ott állt az utcán. Mondtam, hogy hát hogy anyu ezt üzente, adjon húszezret, majd megadom. Itt a hely, állhatsz ide, megkeresed. Én is álljak ki? Miért ne állnál? Hípp-hopp, meglesz a pénz és fizethetsz a Roniért anyádnak.

És akkor jött egy hapsi. Azt mondja a hapsi, jössz akkor? Adok ezret. Mondtam, hogy nem. Adok kétezret. Nem. Adok akkor háromezret. Hát a háromezer rengeteg pénz volt akkor... Elkezdtem sírni, hát hogy én így éljek? Én nem. Nehéz volt ott azért nagyon, de már így egyre okosabb lettem. Akkor sírtam utoljára az életben.

Nincs boldogság, ez a titok, nagyon erős lettem.

Így álltam ott nyolc évig. Ölni akartak, a rugóskést iderakták a nyakamhoz, erdőbe vittek, odakötöztek a fához, mindent, mindent megcsináltak velem. Élek.

Felejtés, mindent. Odaadni mindent. Munka hajnalig, utána felejtés.

TIZENHARMADIK JELENET

Jött egy ilyen német hapsi. Mindig hozzám jött. Addig jött, amíg összeálltam vele. Ragyogó háza volt. Ott laktam nála. Nem akartam boldog lenni, akkor már tudtam, hogy nem is lehet. Ostor, láncok, bilincs meg sok-sok tű. Hat órán át. Odabilincselte az ágyhoz, ütött az ostorral, ez volt neki a gyönyör. Elhatároztam, hogy nem érzek semmit, de hát nem nagyon ment. Sokszor elájultam meg vért köhögtem. Ezt nagyon szerette, amikor jött a vér belőlem. Mindenféle mocsokságra kényszerített, a kutyájával nyalatta fel a véretem. Boldog volt, velem. Elmegyek, mondtam neki, nem bírom, nagyon gyenge vagyok. Nem enged el, mondta, nagyon jó vagyok, a legjobb eddig, verjem ki a fejből. Újra ragályos lettem, mondtam akkor neki. Tébécés vagyok, ordítottam, ahogy a számon kifért. A kutya nyüszített. Erre megijedt és elengedett.

Ittam is, igen, akkor már csak úgy bírtam. Mire jött, már jól beittam. Nagyon rászoktam az italra. Meg hát a rokonok is mondták, igyál, igyál, igyál, megfogtad az Isten lábát, nehogy otthagyd azt a németet! Rengeteget ittam, a német nem bánta. Otthagytam.

Kiálltam megint a német után, kiálltam az utcára. Amit kerestem, mind elittam. Jött egy másik német, Olaf, nagyon szerettem. Ő is szeretett, csak hozzám jött, amikor jött. Gyöngéd volt hozzám, szeretetet láttam a szemében. Volt, hogy tetőtől talpig megmosott, szépen megtörölt, sok

pénzt adott, és elment. Nem kell a pénzed, Olaf. Vedd csak el, a tied. Nem ittam többet egy kortyot sem, vártam Olafot. Ha vele összejön, a fiamat is kihozhatom valahova az intézetből. Egyszer csak nem jött. Megszakadt. Nem szabad szeretni. Meg remélni. Valahogy mindig elfelejtem. Belebukok ebbe a szeretet-dologba, mindig.

TIZENNEGYEDIK JELENET

Sírtam utána. Sírtam, én! Régen sírtam, és most megint. Ebből baj lesz. Álltam kint az utcán, és sírtam. Ne legyek ilyen, ne, ne, ne... De nem bírtam, csak droggal. Jött a pénz, drogot vettem, ment a pénz, semmi. Jött egy szociális munkás, mondta, segít. Ne segítsen, mondtam, nincs mit. Ne szégyelljem, amit csinálok, mondta, szexmunkás vagyok, ő meg szociális munkás. Munka, munka. Ezen sokáig nevetett. Ilyen jó fej vagyok, mondta.

Na jó, mondom, ezt hagyjuk.

Hogy figyeljek az egészségemre, az a fontos, és ő segít, ez a dolga. Ad drogot is, ha muszáj nekem, mert ő nagyon megérti.

Ne segítsen, mondom, abból semmi jó nem sülni ki.

Okos vagyok, és még mindig nagyon szép, mondta nekem, én vagyok a legszebb az utcán, segít, ne féljek tőle.

Nem félek én senkitől, mondtam a szociális munkásnak.

Addig-addig, amíg a pénzemet is kezelte. Mire észrevettem, ő futtatott. Összeköltöztünk. Egy szóval se mondta, hogy szálljak ki az egézből, miért nem mondta, nem tudom. Csak hogy ne szégyelljem. Ő sem szégyenli, hogy szociális munkás. Ezen mindig nevetett.

Ő szállt be, nem én szálltam ki.

Megszívtam ezt is.

Ritkán ütött, ütött ő is azért, én meg adtam a pénzt. Mondtam neki, lakást akarok, ki akarom hozni a gyermekemet az intézetből. Jó, mondta a szociális munkás, én majd gyűjtöm neked. És összejött a lakás ára. Nem mondhatom, hogy rossz volt, mert hazudnék. Az a kevés ütés, az igazán nem sok. Meg hogy kiszolgáltam őt is, amikor kívánta.

Megvette a lakást, én reggeltől hajnalig az utcán álltam és dolgoztam, de azért kitakarítottam és berendeztem. Lejöttem az anyagról, valahogy nagyon könnyen ment. A szociális munkás viszont drogozott, igaz, csak néhanapján.

Lakás. Az enyém. Tiszta volt, mint a patika, és olyan szép is. Egy hajszál se, sehol. Na akkor most kiszállok, mondtam a szociális munkásnak, hozom a fiamat, munkát keresek, ennyi volt. Hozom Ronit.

Ne szálljak még ki, mondta ő, és hogy most már nemcsak engem futtat, ideköltözik még két lány, itt fognak élni velünk, egy ideig.

Menjen innen mindenki a francba, mondtam a szociális munkásnak, menjen ő is a lányokhoz, én kiszállok és kész. Semmit nem tudtam a lányokról, semmit.

Ide nem teszik be a lábukat, az én házam.

Na, na, na, mondta a szociális munkás.

Hazahív anyu, vigyek neki pénzt. Hallotta, hogy van lakás, akkor pénz is van. Hatvanezret kért. Hát, mondom, annyi most nincs, de adok harmincezret. Elvette a pénzt, a földhöz vágta. Hogy akkor vigyem innen Ronit, mert akkor nála volt, kihozta az intézetből, hogy pénzt kérjen tőlem.

Mondom neki, hogy éppen azért jöttem, viszem Ronit Pestre. Csupa mocskok volt a fiam, meg gebesovány. Na ennyi, viszem is. Rengeteget adtam, hogy neveljék és tiszta legyen, de hát nem törődtek vele, a pénzt meg elverték.

Vissza Pestre, a lakásba, hát nem tudok bemenni. Mi van itt? A zár lecsereelve, bent meg több hang. Verem az ajtót, nyissák ki. Kinyitja a szociális munkás, de rajta hagyja a láncot. A lányok is odajönnek, néznek. Mi van itt, mondom.

Menjek el, mondja a szociális munkás, ne csináljam a cirkuszt, mert kénytelen lesz kihívni a rendőrséget.

Hát ő nem kell kihívja, mondom, kihívom én, és kirakom a lakásból.

A lakás egyedül az ő nevéen van, mondta akkor a szociális munkás, jobban tenném, ha nem okoznék bajt magamnak.

Addig vertem az ajtót, amíg csupa vér lettem. Nem a rendőrség vitt el, hanem a mentők.

Azt hittem, az enyém volt a lakás. Nem az enyém volt, hanem az övé. Én meg azt hittem. Megkerestem a lakás árát az utcán. Most meg semmi. Semmit nem hoztam el onnan, semmit. Majd megjavul egyszer a szociális munkás, hátha. Neki sem jó, hogy ilyen. Lehet, hogy egyszer eszébe jutok. Hát hogy ott volna a helyem a lakásban. Szét fogják kúrni az egészet. Pedig milyen szépen megcsináltam. Egy hajszál, nem sok, annyi se. Neki is nehéz, amúgy, a szociális munkásnak. Nehéz kiszállni. Én kiszállok, eszküszöm.

Kiállok megint, és elkezdek összerakni megint egy lakásra, ha mégse. Arra az esetre. Ha nem jutnék az eszébe. Ott van az a fiú anya és apa nélkül. Ki kell venni az intézetből. Anyám. Nincs is. Apám meg sohasem volt. Roninak sem. Apák nincsenek, na igen, csak futtatók. Futtatók vezetik az országot, baby.

TIZENÖTÖDIK JELENET

Nem megy. Nem bírok visszamenni. Ha megyek, a lányok elkergetnek, ez a parancs, a szociális munkás nem akar látni többet. Nincs helyem az utcán, minden hely elkelt, nem kellek. Vízet iszom, hullámszik bennem a tenger. Énekelek inkább, szépen énekelek. Nem? Mindegy. Kinek? A farkasoknak, az őzeknek. Hogy vigyázzanak Ronira, amíg újabb lakást veszek, hogy együtt legyünk. Vigyázzanak rá, amíg fel nem nő, hogy vigyázzon rám.

There are so many worlds I stumble into
And only a few words I can say
„Hello”, „I’m fine”, „goodbye”
are the ones I know in every language
resting on the tip of my tongue

I draw red lines around the places
I never want to go back to
but I never see them in the dark
I become less and less as I leave myself behind
In every corner in which I fall asleep

I’ve built a prison for myself
So that I don’t slip through my fingers
But soon I have to go
To find another corner
Where I can feel invisible again.²

² Dal. Magyar nyelvű előadás esetén a dalt természetesen magyarul kell énekelni. (Lyrics by Bence Visky.)

Senki, nem baj. Na, mim van még? Én magam vagyok magamnak. Milyen gazdag vagyok!

A karom, itt van, tessék, odaadom, eladó. Az orrom meg a fülem: nagyon finom, nézzék. A bokám: eladó! Osso bucco, pompás, igen, a bárányénál finomabb, esküszöm. Tessék, vegyenek, csupa delikatessz.

A szemem: tele képekkel, tessék – csak nagyon bátraknak! Lássam?

Igen: soha senki nem mert a szemembe nézni.

Roni! Hol vagy? Gyere, nézz a szemembe!

Hullámszik bennem a tenger.

Győztem.

VÉGE

LINA

(IDŐ – KÉP)

Demény Attilának

Szereplők:

NŐ
FÉRFI
MADÁRFEJŰ ORVOSNŐ
SZARVASFEJŰ ORVOS
MÉDVEFEJŰ ORVOSNŐ
KISLÁNY(HANG)
RENDŐR
TŰZOLTÓ

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

A darab Pēteris Vasks lett zeneszerző kompozícióira született, ezért jelzem jelenetenként, milyen művét hallom, amikor olvasom, illetve hallgattam, amikor írtam. Az előadásnak, ami a darab alapján születik, mégsem kötelező követnie a zenei előírásokat. Meghagytam őket a szövegben, mert Vasks darabjai finoman felidéznek az egyes jelenetek hangulatát, terét, a szereplők lelkiállapotát.

Zenére íródott, látomásos, illetve mesei elemeket is magában foglal, de nem fantázia szüleménye a darab. Egyik barátom, akivel a '90-es években színházi előadások létrehozásában is dolgoztunk együtt, elveszítette mindkét lábát. Közelről szembesültem a lehetetlennel. Elkezdtem érdeklődni, miatta is, a világ érzékelésének a különösségéről egy megcsonkult testben: hogyan változnak meg a nyelvi jelentések; milyen viszonyba kerül egymással a való és a fikció; mi a tulajdonképpeni útja önmagunk elvesztésének és újraépítésének.

Az emberi lény mindig egész, mert érzékeli a maga csonkaságát.

Nem szükséges, de minden darabom bevezetőjében leírom, hogy a rendezői utasítások csak javaslatok, és hogy szerepösszevonási lehetőségeket is kínál a szöveg, valamint, ebben a darabban, a férfi és női szerepek

fölcserélhetők. Még annyit, hogy az állatfajok semmiképpen se legyenek ijesztők, hanem inkább szépek, színesek, kedvesek, és mindenképpen nagy méretűek.

1. ANAX IMPERATOR

Fékcsikorgás, ütközés zaja, szikrák tűzijátéka, fém hatol a fémbe, szirénázás, rendőrautók és mentők villogó fényei. A hangok és a fények előbb valóságosak, majd egyre elnyújtottabbá válnak, átcsúsznak egy álomba, míg nem zenei karakterrel bírnak.

Közben beszédet is hallunk (Véralkohol? Nulla. Drogteszt? Negatív. Altatók? Semmi. Anamnézis? Tudunk valamit? Semmit... stb., stb., más ideillő orvosi szakkifejezések.).

Ebből a hangzavarból bontakozik ki az intenzív osztály monitorjainak a hangja, amely átvált a halált jelző, hosszú sípolássá, majd:

NŐ (*főlriad*) Hú, basszus! Majdnem...! Még egyetlen rövid lépés hiányzott... 20 centi se... (*Vissza a bódulatba, nagyon röviden, főlriad ismét*) Tudtam! Pedig tudtam! Megpróbálok még egyszer. Nos. (*Hadar*) Törzs: Ízeltlábúak (Arthropoda). Osztály: Rovarok (Insecta). Rend: Szitakötők (Odonata). Alrend: Nagyszitakötők vagy egyenlőtlen szárnyú szitakötők (Anisoptera). Család: Karcsúacsafélék (Aeshnidae). Genusz: Anax. Faj: Anax imperator... Uramisten! Mi ez? Kik ezek? Kik vagytok, hé?! Nem hallatszik?! Süketek vagytok Nem engedem... nem... nem... nem!

2. TALA GAISMA

Álomszerű elnyújtott fények és hangok ismét, ami alól kibontakozik Péteris Vask's Tala gaisma (Distant Light) című koncertója Gidon Kremmerrel.

NŐ 33 perc 28 másodperc... 33 perc 28 másodperc... 33 perc 28 másodperc... 33 perc 28 másodperc... (*Taps és bravózás hallatszik messziről, egy kicsit ügyetlenül, bizonytalanul.*)

3. PAS DE DEUX

Csak a concertót halljuk. Kórterem, színházi próbaterem, kórterem: gyors fényváltások.

NŐ *(két kézzel táncol a zenére, ütemet számol, hirtelen abbahagyja)* Tudtam! A lábam... A lábaim?! Uramisten! Nincsenek. Leharapták a lábaimat. Valaki tőből befalta mind a kettőt... Nyam-nyam-nyami... Lássuk csak, mi ez: Andante – Cadenza 1. Mit is jelent? Esés, esetleg zuhanás... Igen, az megvolt, biztosan... 7 perc 52 másodperc cadenza. Táncoltam én ezt? Nem lehet, azt mondták, nem lehet ilyen zenére táncolni, nem erre van.

Próbaterem.

FÉRFI Fel, még fennebb, röpj... szállj... És akkor most forgás, és, és, és: esés... Ripp-ropp, ripi-rop... Valami baj van?!

Kórterem.

NŐ Megvan: Tala gaisma. Igen, ez a címe. Concerto? Nem, nem... De igen! Tala gaisma... Mit jelent? Nem tudom... Hogyhogy nem tudom? Tala gaisma! És igen, vegyük a lépéseket... Vegyük már azokat a kurva lépéseket!

Próbaterem.

FÉRFI *(színtelenül)* Pas de chat = macskalépés; Pas fouetté = ostorlépés; Pas des anges = angyallépés; Pas des ciseaux = ollólépés; Pas balancé = mérleglépés; Pas de chassé = vadászlépés...

NŐ Utálom! Nem bírom... Lépésről lépésre utálom a lépéseket... A művészetet, azt, azt, azt, igen!

FÉRFI Jól van... jól van... Próbáld meg még egyszer! Még egyszer! Nem így kell esni, ízeltlábú! Leérkezni, puhán, hangtalanul... Na?

Kórterem.

NŐ *(keresi)* Tala gaisma... Igen, megvan: Távoli fény. (Distant light) Látom, igen, ott van... 33 perc 28 másodperc... És Gidon Kremer. Megvan! Ott van a távoli fény... Jövök... jövök... Uramisten!

Próbaterem.

NŐ *(hisztériásan)* Ne érij hozzám! Ne érij hozzám, megérttetted?!

FÉRFI Szeretem a testedet.

NŐ Ne szeresd! Engem szeress!

Kórterem.

NŐ *(keresi a lábait)* Hol lehetnek? Héj, hol vagytok? Lábak!? Nem érzem őket... És ők sem éreznek engem... Érzem, hogy nem éreznek... Na tes-

sék! Elveszítettem, biztosan elveszítettem őket... Mind a kettőt... Azt a...! Kifutottam a színházból, és, és, és... Biztosan a metrón felejtettem őket, igen... Mindent elhagyok!. Tele van a város a dolgaimmal... Engem keresnek a dolgok... Táskák, csatok, sálak, kesztyűk, meg egy fog vagy kettő... *(Próbálja utánozni a dolgokat, játékosan)* Uram, nem látta véletlenül Linát? És egy fogtömés is, külön... Lina! Meg cipők! Azok is... Egy egész cipőboltot elhagytam már a városban... Lina! Lina! Nem látták? Az előbb még itt volt... Persze! Jaj, lábaim, drága kicsik, ne sírjatok, feladok egy hirdetést máris... Megtalálóját jutalomban részesítem... Lá-baim! Nem éreztek engem?! Én sem, hát én sem... Legalább van rajta-tok cipő... Remélem... Vigyázzatok egymásra! Igen, igen, igen... meg-van: feltéptem a balett-terem ajtaját, és azt ordítottam, soha többet nem teszem be ide a lábam... Erre emlékszem, igen... Egy tükröt is szétör-tem, igen... Ez történt... Nem teszem be ide a lábam! Na a lábamat, azt nem. Egyiket sem, azt hiszem. Hát ez nagyon is igaz lehet... Ripp-ropp, rípi-rop... Kirohantam a színházból... Soha többet nem teszem be ide a lábamat... Igen... Kocsiba vágtam magam, és neki az éjszakának... Ripp-ropp, rípi-rop... Velem voltál?! Velem? Velem? *(Elájul. Vagy: jár körbe, végtelenül.)*

4. PAS DES ANGES

Pēteris Vasks: Presences. Cselló: Sol Gabetta.

MADÁRFEJŰ ORVOSNÓ, SZARVASFEJŰ ORVOS, MEDVEFEJŰ ORVOSNÓ átfut-nak a téren, ki a színpadról, majd vissza. Mikor már majdnem kiszaladnak ismét, megállnak, visszajönnek, nézik a NŐt. Majd szagolgatják egymást, ismerkednek, táncolni próbálnak, tipegnek, forognak, esetlenül, de kedvesen, ahogyan a gyermekek szoktak, egészen finom hangokat is kiadhatnak ma-gukból stb., stb. Végül körbecsókolva egymást, forognak körbe, amíg be nem jön a FÉRFI. Akkor a háttérben megállnak, és figyelik a jelenetet, olykor bó-logatnak, a testükkel kommentálnak, de nagyon megfontoltan, ritkán és so-hasem túljátszva.

A hármójuk alkotta háttérkép inkább a 4. és az 5. jelenet „lekísérése”, sem-mint önálló cselekvéssor.

*A jelenet alatt egy KISLÁNY felolvas az Erdélyi magyar szótörténeti tárból, odaadóan küzd a szöveggel. Mindez lehet videó is; amennyiben viszont a KISLÁNY megjelenik a térben, a hang legyen voice-over. *(Más nyelvű előadá-**

*sok esetén a szöveget az illető nyelv etimológiai szótárából kell összeollózni.)
A szöveg hosszúságát a jelenet adja meg.*

KISLÁNY(HANG) Csonka. (Meg)csenkult. 1600: nem látám mikeppen esett, hanem csak a chonka kezét látám az vtan [Bálint Gothartné Catalin Aszonj Kápolnás olahfalwj lofó]. 1603: Zeky Istúan deak... vallia... az azzony rút izonyw Zitkokkal kezde zydalmaznj chyonka Vitez essez kurwa fianak zydwan, ezt egy nehany wttal iteralta. 1605: monda az A hogy olyan marhát vezte el... vgj techik úgy neúeze hogy eggiknek mind az két fwle chionka [Georgius Josa de Farczad]. 1612/1613: hal-lottam az aszsonak zaiabol hogi zitta az giermeket azt mondvan Tiz-tessegh adassek kegknek besttie czonka ötődfel vyu kurvafi ageb apaiu kurvafia. 1632: ezen közbe be Juta oda Timar Janos is es az Csonka kezénél mutate az vízre. 1641: Lazar Demien agion vere Konaczi Miklos az cionka ujual. 1769: Tit. Sándor Mihálly uram Harka nevezetű Czigány Jobbágya Magyarosbol által jöven ide Agyagfalvra Putzi András-hoz ment, s ott együtt italban elegyedven Harka a Putzi András kargyát ketté torte a térgyin, mellyért meg haragudván Putsi András ugy vágta volna meg Harkát a tsonka kardal. 1772: (Egy katona) Fejedelem Iffiabb Rákotzi György szolgálattyaiból Csonka kézzel elszabadult...

5. GUILLOTINE

FÉRFI az alvó NŐ mellett ül, irreálisan hatalmas rózsacsokorral a kezében. Élénkpiros rózsaféjek, hosszúra hagyott száruk. A FÉRFI szép, fekete öltönyt visel, fekete pólóval; mezítláb van, mint a táncosok. Egy fényképet néz, dobányzik. Föláll, visszaül, jár, táncolni próbál, táncolva nem megy a tánc stb. A NŐ egyenletes, de olykor meg-megszakadó szuszogása ki van erősítve (nem voice over!), betölti az egész teret; a FÉRFI próbál figyelni a lélegzet ritmusára.

FÉRFI Egy karcolás se. Rajtam. Az istenit neki. Ki végez velem, ha mindent megúszok? Rajtam semmi. Elárultuk az apámat, ripp-ropp, ripi-rop... Biztos ezért történt. Mind, az az egész nagy hülye család. Ezért szakadt rám. Még jó, hogy te emlékszel mindenre, Szitakötő. Mert én semmi-re. Ha nem vagyok veled naponta, téged is elfelejtelek. Valakire csak rászakad. Rohantam utánad, és bevágtam magam az autóba, melléd. Ezt mondták. Rekonstruálták. Az eseményeket. Engem még nem. Rajtam most dolgoznak. Gyalultatlan deszkakoporsóban akarta, ez volt az utol-

só kívánsága. Az apámnak. Pedig nem ítélték halálra. Legfennebb csak úgy, mint téged meg engem. Azokat, akik. Akik megszületnek. Világra jönnek. Mind. Azt akarta, hogy a teste. Gyalultatlan deszkák, mindegy, milyen fa. Ami a legolcsóbb aznap a fatelepen. Mindig van legolcsóbb. Ez volt a kikötés. És zsákvászon. Semmi ruha, egy zsák. Nem kell élére vasalni, semmi. Kínai lakkcipő, papírból, ilyenek. Nem fogadásra megy. De a gyáva család. A világ szeme, mit tudom én. Ezt mondták. Apám ismerte a görög betűket. Szépek, meg kell adni. Mindet. Ezt mondták. Meg kell adni. Tisztelet, azt kell megadni. Meg a héber betűket is. Azok is, igen. Személyesen. Ismerte mind. Politúrozott koporsóba kényszerítették. A testét. Őt már nem tudták, na nem. Mondtam, hogy ne csináljanak a testéből szép halottat, legalább azt ne. Suttogva ordítottam: szép halottat, azt ne! Bocsáss meg, Apácska. Hát nem tudom. Már nem lehet, biztosan. Nincs bocsánat. Arra vártam, hogy majd a test. Utolsó erejéből a test. De nem, nem. Ripp-ropp, ripi-rop... A testnek nincs utolsó ereje. Meggyaláztuk azzal a politúrral. Legalább a nap. Legalább ne süttött volna. Mint az állat. Te meg eljöttél, hogy velem legyél. Egyszer le is fogtál. Vagy nem? Ne csináljak itt jelenetet, nincs itt a sajtó. Ezt mondták. Nem te. Te nem. Te mondjuk szeretsz, azt hittem. Szeretsz? Éreztem a melleidet, amikor átöleltél, hogy ne csináljak itt különszámot... Erre emlékszem. A melleidre. Vagy csak sajnáltál? Fekszik az apám. Nincs lélegzet. Csak a teste, mondta az egyik bátyám. Azt hiszem, vigasztalni akart. Mi az, hogy csak; mi az, hogy csak, ordítottam suttogva. És akkor. Akkor a „csak”. Na igen. Egy élesen villanó guillotine-penge abban a pillanatban szabadult el valahonnan. Csak. Elengedték. Jön, zuhan. Mi az, hogy csak. Mi az, hogy csak test. Ripi-rop... Túl közel voltál hozzám. Rajtam meg semmi. Egy karcolás sem. Téged vágott. A megóvás ösztöne. Kímélet. Csodával határos módon, ezt írták a lapok. Melletted ültem. Ne kímélj! De hát késő. Jövök, ne felejtselek el. Mindent amúgy. Tánc, igen, mit is jelent. De jövök, mindig. Megyek, bocs. Ez a szó. Tánc. Lélegzet, igen. Nem bírom, ne haragudj. Szia. *Kimegy.*

Az állatfejű orvosok odamennek, megnézik a Nőt, meghallgatják a szívét, ellenőrzik a pulzusát, majd megállnak gondolkozni, végül kimennek.

6. SAVE AS

Előbb városi hangok (mentők, tűzoltók, metrók a figyelmeztető szövegekkel, autók, közlekedési dugók), majd egy jól ismert rajzfilm, mondjuk a Tom és Jerry hangjai.

RENDŐR Tisztára gyorsajtás. Menekültek valahonnan.

TŰZOLTÓ Nem az a kérdés, honnan, hanem az, hogy hova. *(Egyedül nevet.)*

RENDŐR Vagy valaki elől.

TŰZOLTÓ Az is lehet, na látod. Igazságod van.

RENDŐR Ezeket mondjuk nem üldözte senki. Mert már ideért volna, ha üldözi őket valaki.

TŰZOLTÓ Vagy mert már megelőzte őket.

RENDŐR Ja, lehet.

TŰZOLTÓ De nem tudnak megállni, az istennek sem. Csak menni, menni, nyomni vakon, menekülni. Elég nézni a pályát, mindenki üldöz valakit, és mindenkit üldöznek. Na de hova, ez itt a kérdés.

RENDŐR Szerelem. Valami szerelem lesz. Szerelmi szál. Az mindig van.

TŰZOLTÓ A férfi meg megúsza. Pedig ő a hibás.

RENDŐR Azt nem tudjuk.

TŰZOLTÓ Mit?

RENDŐR Hogy ki a hibás.

TŰZOLTÓ De megúsza.

RENDŐR Azt nem tudjuk.

TŰZOLTÓ Csak elájult, semmi, látom. Egy rövid nézésből tudom.

RENDŐR Lehet. Könnyen lehet. Csak magához tér valahogy.

TŰZOLTÓ Kivágom a lányt az autóból. Nem várok tovább.

RENDŐR Pedig jönnek, azt mondták. Kurva mentősök. Mi mentjük meg őket, aztán mégis ők.

TŰZOLTÓ Kivágom, mert odahal. A lábának úgyis annyi.

RENDŐR Vágjad! Én addig lélegeztetem valahogy. A másikkal nincs baj. Már is elfelejtett mindent, látszik.

TŰZOLTÓ Ja. Még éppen felejteti. Most múlik pontosan. Ja... Aki meg minket lát, átkapcsol egy másik műsorra.

RENDŐR De mégis adásban vagyunk, mégis.

TŰZOLTÓ De átkapcsolnak, hogy az Isten verje meg őket. Alig várják, hogy legyen egy ilyen véres menekülés szerelmi szállal, aztán mégis átkapcsolnak. Hollywoodra, naná! Mert a vér nem kell nekik, hanem csak a ketchup. *(Szomorúan, messzire nézve, mint egy romantikus költő)* Az

adás meg csak megy ott a sötétben, nem tudom, hova, tovább, tovább...
(*Dühösen, megint*) Hát nem tudom, az Isten verje meg, hát nem tudom,
miért van ez így...

RENDŐR Az meg megy.

TŰZOLTÓ Mi?

RENDŐR Az adás. Az aztán megy, azt mondom. Megállás nélkül.

TŰZOLTÓ Ja. De miért, azt mondd meg nekem, miért?! Senki nem tudja...

RENDŐR Engem a feleségem megnéz. Mindet felveszi. Elszéveli. Felhívom,
amikor közvetítenek, és nézi. Most is. Aztán meg széveli.

TŰZOLTÓ Engem ritkán. Azaz senki. Úgy tudom. Pedig jó volna. Mentés
másként, azt nagyon bírom. Egyik dokumentumból a másikba. És van-
nak ezek a kurva folderek: olyan kicsik, mint a körmöm, és mégis be-
leférsz. Egészben.

RENDŐR Bele abba. Egészen jól.

TŰZOLTÓ De engem senki nem ment el, de nem ám. Ahogy kikanyarí-
tom az embereket a pléhből, mint egy isten. Van, hogy egészben, de már
nem él. Vagy fordítva, az is van. Meg külön-külön, mindent.

RENDŐR Ez meg él, de nem egész. A lába, az megment.

TŰZOLTÓ Volt, hogy énekelt, amíg vágtam a hidegvágóval meg a flexszel,
olyan is volt. Végig énekelt, vékony szopránban, mint az operában, ne-
kem olyan is volt.

RENDŐR Minden van. Ma már minden. Régen nem volt minden, de ma
már minden van. Régen például én se voltam. Nem olyan régen, mond-
juk. De ma én is.

TŰZOLTÓ Én is, ja. Pedig régen nem nagyon.

RENDŐR Ja, te is.

TŰZOLTÓ Csak éppen nem szével el senki, engem nem, az Isten verje meg!

RENDŐR A feleségem. Az téged is most. Nézi az adást és széveli. Téged
is. Szóltam, hogy nézze.

TŰZOLTÓ De nem engem néz, nem engem. Mi lesz azokkal, akiket sen-
ki nem szével el? Hát ezt nem értem én, érted.

RENDŐR Ja. Meg akiket elszévelnek, azokkal. Azokkal is mi?

TŰZOLTÓ Valami mégis. El vannak szévelve. Bele abba a tökömnyi fol-
derbe. Meg mentés másként, az is van. Az az igazi, én azt szeretném.
A lábainak annyi.

RENDŐR Ja, ja. Ne vágd le, hagyd! Majd az orvosok. Az ő dolguk.

TŰZOLTÓ Pedig de le tudnám, esküszöm. A flexszel, le. Ja. Mi mentjük meg őket, aztán mégis a mentősök. Ők fejtik fel a szerelmi szálát. Engem meg nem néznek, senki. Velem mi lesz, azt kérdezem.

RENDŐR Ja, ja.

5. VÁGOTT VIRÁG

Pēteris Vasks: Vox Amoris

A NŐ felébred, észreveszi a rózsákat.

NŐ Vágott virág! Levágják a virágot, mind egy szálig. Ripp-ropp, ripp-ropp...! Hol vagy? Táncolok én még...? Ezeknek még megvan a lábuk. Volt ott egy színésznő barátom, francia, vagy inkább örmény, azt hiszem, háborús övezetből menekült ide, vagy nem is ide, Chicagóba. Úgy került a színházba. A családjából, azt hiszem, onnan. A családja volt a háborús övezet meg a humanitárius katasztrófa. Virágüzletben dolgozott, ez volt a dayjobja. Hogy tudta vágni az a nő a virágok lábát, Uramisten! A főnöke, Luke vagy Mark, egy litván, valamelyik evangélium szerzője mindenesetre, hordta az asztalára a virágokat, ő meg vágta, vágta őket, megállás nélkül, egy ilyen viráglábvágó ollóval, csatt, csatt, csatt, csatt... A levágott lábakat meg a virágvért egy odakészített pléh-vödörbe söpörte a munkaasztalról. Luke vagy Mark, inkább Luke, az a litván virágkereskedő, mikor túl sok láb halmozódott fel a vödörben, kivitte a vödört az üzletház mögé, és kidobta a viráglábakat. Nem tudom, mi lesz azzal a sok viráglábbal azután... nem tudom... Nagy mulasztás, nagy... Meg kellett volna kérdezniem tőle... Nem kellett volna hagynom...

4. OPERA MISERIA

Visszajönnek az orvosok, elkezdődik az amputáció-opera, vagy inkább az amputáció-szertartás, de nem a NŐn dolgoznak, hanem műanyag végtagok (kéz, fül, ujjak, nemiszervek) segítségével magyaráznak. Legvégül kerül elő a két láb.

MADÁRFEJŰ ORVOSNŐ Az amputáció egy testrészt (szerv, végtag) elvesztését jelenti. Lehet baleset vagy sebészeti beavatkozás következménye. Egyes országokban a kezek, lábak, a nyelv vagy a genitáliák megcsonkí-

tását büntetésként használták. Az amputációt a háborúban vagy terrorista akciókban taktikai megfontolásokból alkalmazzák. A megrövidített végtagot csonknak nevezzük.

SZARVASFEJŰ ORVOS Muncus, mutilus, muticus, defectivus.

MEDVEFEJŰ ORVOSNÓ³ Amputated are a British brutal death metal band from Bristol, England. Studio albums: Enjoy the Slaughter; Gargling with Infected Semen; Wading Through Rancid Offal; Dissect, Molest, Ingest. Video albums: Live Amputation! Lyrical themes: Gore, Rape, Sickness, Perversity, Pathology. Amputated appeared on the BBC show „Singing with the Enemy”, in which they wrote a song together with the all-girl pop group Fallen Angelz. Pa-pa-pa-pa-pam-pam.

SZARVASFEJŰ ORVOS Amputatio extremitatis superioris sinistrae propter traumam in pes sinistrae. (*Felmutatja a bal lábat*) Ecce primus! Amputatio extremitatis superioris melior propter traumam in pes melioris. (*Felmutatja a jobb lábat*) Ecce secundus!

MADÁRFEJŰ ORVOSNÓ / SZARVASFEJŰ ORVOS / MEDVEFEJŰ ORVOSNÓ (*a Haendel-kórus záradékát éneklik*) Hallelujah, hallelujah, halleelujah! / For ever, and ever, and ever, and ever. / Hallelujah, hallelujah, hallelujah, hallelujah!

7. LÁBSZELFI

Pēteris Vasks: Lidzenuma ainavas (Plainscapes)

A jelenet első része egy elképzelt, bohókásan szomorú temetés, a második meg Lina várakozásává fokozódik. Rendezői döntés kérdése, de ha az előadás úgy kívánja, itt is jelen lehetnek, szótlantul, az állatfejű orvosok; illetve az idősebb nőt játszhatja az egyik (bármelyik) állatfejű szereplő.

NŐ Kértem az orvost, ne dobja el a levágott lábaimat, el akarom temetni őket. Megadni nekik a végtisztességet. A láb is én vagyok. Nem értette. Előbb kitalálok magamnak egy vallást, annak minden szertartását, és eltemetem. Nem értette. (*Bohóckodva előad egy elképzelt temetői jelenetet.*)

³ Maradhat az angol szöveg (esetleg magyar feliratokkal), a tv-műsorok paródiájaként. Ha a közönség nem bírja meg, a magyar szövegnek mindenképpen bántania kell az angol megnevezések magyar változataival.

Kit gyászol, kisasszony?

Két lábat, asszonyom.

Mindjárt kettőt?

Igen, egyvetőjű ikrek voltak, nagyon szépek. És most együtt is mentek el.

Milyen megható. Engedje meg, hogy sírjak.

Itt a temetőben tilos. Amerikában vagyunk, tudja. Amerikában csak a színházban engedélyezett a sírás.

Bocsásson meg, elfeledkeztem magamról. A maga hozzátartozói az elhunytak?

Igen, az én testemből nőttek ki. Hozzám tartoztak. Mind a kettő. Egy jobb meg egy bal. Egy szelfit netán a lábakkal? Nem szeretne? Óh. Nagyon szeretnék. Maga gondolatolvasó, kisasszony. Átlát rajtam, mint egy üvegházon.

Tessék, asszonyom, csak nyugodtan.

Bal. Jobb. Nagyszerű. Lehet esetleg még egy, hogy maga is rajta legyen, kisasszony? Igen? Csodálatos, köszönöm. Akkor őszinte részvétem.

Köszönöm, asszonyom, nagyon kedves.

Lesz valami kő is, sírkő. Itt nyugszik egy pár láb, azaz kettő. Két láb. Jobb oldalon a jobb, bal oldalon meg a bal. Béke poraira.

Nem lehet, a törvények nem engedik, mondta a csonkoló orvos. Egy igazi csonkművész, mindenki hozzá megy a környéken, ő meg senkit nem enged a saját lábán elmenni. Nem akarom elképzelni, mi lesz a lábaimmal. Csonk: ezt a szót tanultam meg. Ismertem, de sohasem használtam eddig. Ez a legcsúnyább szó az én anyanyelvemen. Magyarul. *(Magyarul mondja)* Csonk. Csonk. Azt hittem, emberekre nem is használják, csak az országra. Pedig igen. Helló, csonk, mutatkozz be nekem. Semmi? Akkor mutatkozz be önmagadnak. Helló, helló, Csonk vagyok, te ki vagy? Én is Csonk vagyok, helló.

(Mintha gyászbeszédet mondana a sírnál) Az első nagy háború után így hívták Magyarországot: csonka. Leamputálta a háború a végtagjait. Kezét, lábát, mindenét. Körbeamputálták. Elveszítette a háborút, hát így járt, megbüntették. Az én családom nem a törzsben maradt, abban a félhold alakú torzóban, hanem a keleti jókora csonkba került. „Csonka-Magyarország nem ország, / egész-Magyarország Mennyország.” Volt egy ilyen vers az első háború után. Csonk-vers. Pedig jó költők a magyarok, esküszöm, a legjobb költők a világon. Csonk-élmény, egy

csomó fantomfájdalommal. Aztán jött a második háború, és megint csonkoltak. Nincs egész, akkor végképp eltűnt a világból az egész. Senki. Semmi. Egész-Magyarország a Mennysország, mondja a vers. Na igen. Akkor az Egész-Magyarországban vannak a fantomok. Fantom-térképek. Csak rá kell nézni a térképre: csonk mellett csonk, mindenütt a világon. Meg bolygó fantomfájdalmak, mindenütt. Na igen. A fájdalomnak nincs határa, valahogy. És mégsem, mégsem együtt fájunk, mégsem együtt... (*Egy marok földet vagy virágot dob a sírra.*)

Hol vagy már?

A csonk egy többszemélyes szó. Van a csonk, meg én, a másik, aki ugyanaz. Ripp-ropp, ripi-rop. Gondoltad volna, hogy a lábam nem éli meg a halálomat? Csak a fájás maradt meg belőlük. Nincsenek, de fájnak. Egésszé csak a fájdalom tesz. Ők biztosan táncolnak tovább, megállás nélkül, ott, ahol vannak. Te...? Te...? Te...?

8. ES MILU TEVI⁴ AVAGY A MEGBOCSÁTÁSRÓL

Pēteris Vasks: Vientulais Engelis (Lonely Angel)

NŐ Itt vagy.

FÉRFI Nem mentem el.

NŐ De elköszöntél.

FÉRFI De nem mentem el.

NŐ Elaludtam.

FÉRFI Én is.

NŐ A gyógyszerektől.

FÉRFI Nem, én biztosan nem. A zenétől.

NŐ Milyen zenétől?

FÉRFI Lonely Angel.

NŐ Vientulais Engelis? Vientulais Engelis... Istenem...!

FÉRFI Táncoltál rá. Azt mondtad, lehetetlen, de mégis táncoltál rá.

NŐ Annak vége.

FÉRFI Nem lehet vége, azt mondtad.

NŐ Giccs! Giccses vagyok, ezt mondtad. Mindennek vége van. A nem lehetnek is. Meg a lehetnek is.

FÉRFI Neked nincs.

⁴ Szeretlek – lettül.

NŐ Egy csonknak valóban nincs... Nevessek?
 FÉRFI Ne haragudj.
 NŐ Igazad volt. Nem tudom, mi az, hogy giccs.
 FÉRFI Én sem.
 NŐ Sokáig tudtam, de most már nem tudom.
 FÉRFI Én sem.
 NŐ 12 perc 50 másodperc.
 FÉRFI Mi?
 NŐ Vientulais Engelis. Ennyi az egész. Ezért kezdtem el lettül tanulni.
 Ezért a két szóért. Meg azért a 12 perc 50 másodpercért. Ennyit tart.
 Ennyi az örökkévalóság ideje. Hallod?
 FÉRFI/NŐ *(együtt)* Pedig azt hittem, sosem lesz vége.
 FÉRFI Minek?
 NŐ Minek?
 FÉRFI Gidon Kremer, úgy könnyű.
 NŐ Nem, dehogy, nem ő. Alina Pogostkina. Hallod? Az ment akkor is.
 FÉRFI Hol?
 NŐ Hol, igen. De nem kérdés. Hol: ez már nem kérdés. Mindig ott. Hát
 a kocsiban... Vagy a próbateremben...? Es milu Tevi – mit jelent?
 FÉRFI Biztos valami káromkodás vagy valami átok. Mindig először károm-
 kodni tanulunk meg egy idegen nyelven. Káromkodás-turizmus, nagyon
 jövedelmező. Felejtsd el!
 NŐ Vagy?
 FÉRFI Vagy... Nem tudom. A káromkodásokat, az biztos. Meg a nemiszer-
 vek nevét. Nehogy már. Még kiröhögnek. Es milu Tevi – nagyon vic-
 cesen hangzik.
 NŐ Nem tudom.
 FÉRFI Mit?
 NŐ Elfelejtteni.
 FÉRFI Ja. Majd segítek. Nem te tetted fel?
 NŐ Mit? *(A zenére)* Én nem. Nem hallgatok zenét. Megfogadtam. Többet
 nem. Ez volt az első, amikor magamhoz tértem.
 FÉRFI Pedig zene ment, én meg elaludtam, mielőtt el tudtam volna in-
 dulni.
 NŐ Megy most is.
 FÉRFI Valaki kint, biztosan. És kéreget... lehet... Vagy bent...? Itt? Belőlem?
 NŐ El kellett volna menned.
 FÉRFI Nem tudok elmenni, amikor alszom.

NŐ Én is aludtam.
FÉRFI Akkor meg főként nem.
NŐ Itt maradtál éjszakára?
FÉRFI Nem tudok elmenni, amikor nem tudok elmenni.
NŐ Ki vezetett?
FÉRFI Mikor?
NŐ Mikor, igen. Nem kérdés. Mikor. Hát akkor... Zsiiiiuuuucsattzszszs
brrrdurrrspang...
FÉRFI Te... Ne haragudj...
NŐ Haragszom, de nem tudom, kire.
FÉRFI Senki nem hibás.
NŐ Nem. Csak a halottak. Lehet, hogy a lábaim? Meg is büntették őket...!
FÉRFI Ők sem.
NŐ Akkor nem láttál.
FÉRFI Nem.
NŐ Én sem.
FÉRFI Vagyis hogy igen. Láttalak.
NŐ Én is.
FÉRFI Akkor ugyanazt néztük.
NŐ Mit? Mondd meg, hogy mit?
FÉRFI Előbb te.
NŐ A zuhanást? A becsapódást? A vashíd lábát, ami nem mozdult el elő-
lünk az istennek sem. Mi meg neki... szépen... Zsiiiiuuuucsattzszszsbrrr
durrrspang...
FÉRFI Nem, nem azt. A mozdulatlanul repülő szitakötőt a víz felett.
NŐ Azt néztük...?
FÉRFI Én azt.
NŐ Folyóvíz?
FÉRFI Patak. Hegyipatak. De bővízű.
NŐ Helyes. Én a halat láttam, azt a vad, Schubert-pofájú pisztrángot.
FÉRFI Akkor mégsem.
NŐ Mit mégsem?
FÉRFI Mégsem ugyanazt.
NŐ Lehet, hogy nem ugyanazt, de egymást.
FÉRFI Én a szitakötőt.
NŐ Én meg a pisztrángot. Azt a Schubert-pofájút. Hogy gyűlöltem...!
FÉRFI Én meg szerettem, amit láttam. Néztem a mozdulatlan repülést.
Néztem a lehetetlent.

NŐ Tánc. Az tánc. Nem mindegy.
 FÉRFI Tánc, legyen, mindegy. Mozdulatlan.
 NŐ Te, miért is nevezted el Ripp-ropp, ripi-roppnak?
 FÉRFI Én? Te nevezted el engem!
 NŐ Nahát! Erre nem emlékszem...
 FÉRFI Pedig mindenre...
 NŐ De erre nem...
 FÉRFI Hol tartottunk?
 NŐ Ott, hogy mozdulatlan. És tánc.
 FÉRFI Megvan... Igen... A bővizű gyors patak alul, mint a vak fergeteg,
 fölötte meg a szitakötő mozdulatlan tánca. És a pizstráng...
 NŐ ...az az ellenszenves Schubert-pofájú...
 FÉRFI ...azaz: én magam, személyesen, egy gyönyörű szaltóval...
 NŐ ...tsukahara duplaszaltó másfél csavar jobbra...
 FÉRFI Ezt meg honnan veszed? Hogy jön ide ez a tsukahara?
 NŐ Mindenre emlékszem, tudod... A szüleim emlékeire is emlékszem,
 meg a szüleim szüleinek az emlékére. Az egész ország szörnyű emléke-
 it emlékezem. Már amikor megszülettem. Azóta.
 FÉRFI Az már igaz.
 NŐ Na... Az 1972-es müncheni olimpiai játékok, a huszadik. Jöttek a Fe-
 kete Szeptember terroristái, elfoglalták az olimpiai falut, és lemészá-
 roltak 11 sportolót. És...
 FÉRFI ...most meg ez is...
 NŐ Lóugrás, aranyérem: Tsukahara... Nekem nem jön. (*A fejére mutat*)
 Minden itt van, minden. Nem vagyok egy tabula rasa, az biztos.
 FÉRFI Arvo Pärt.
 NŐ Mi?
 FÉRFI Tabula rasa. Arvo Pärt.
 NŐ 10 perc 54 másodperc: Ludus, és 10 perc 21 másodperc: Silentium,
 ami együtt...
 FÉRFI De most melyik? Mert nem mindegy! A két hegedűre, vonós zene-
 karra és preparált zongorára vagy a hegedűre, mélyhegedűre, vonós ze-
 nekarra és preparált zongorára...
 NŐ Mindegy...
 FÉRFI De nem, de nem, de nem... 27 perc 16 másodperc... együtt!
 NŐ Pedig azt mondták, arra sem lehet táncolni. Na, én megmutattam ne-
 kik... Az anyjuk Úristenit...
 FÉRFI Ne káromkodj... Azt most már igazán ne...

NŐ Nem, nem. Nem káromkodtam. Megmutattam nekik az anyjuk Úris-
tenét. Az a legszebb Isten... Az anyák istene... Nem nevensz?

FÉRFI Ez most egy kicsit giccses... Ripi-rop...

NŐ Igazad van. Többet nem, megígérem...

FÉRFI Az is lett?

NŐ Ki?

FÉRFI Ez a Pärt?

FÉRFI Nem, ő nem. Észte. Kicsi, lebegő országok a hideg föld felett: ki vé-
di meg őket? *(Sír.)*

FÉRFI Ne sírj... Ne sírj... Megígérted...

NŐ Nem sírok.

FÉRFI Akkor jó... Ha nem sírsz, akkor sírhatsz egy kicsit...

NŐ *(sír)* Jó. Amerikában például nem szabad sírni. Csak a színházban. A
temetéseken például kifejezetten tilos. Ott kötelező szelfizni a halottal.
Aki nem szelfizik a halottal, azt feljelentik hullagyalázásért. Nem ne-
vettél a halottal, jön a rendőrség, befognak, mint egy szökött kigyót vagy
krokodilt, és neked annyi...

FÉRFI Honnan jutott eszedbe most Amerika?

NŐ A halottakról... Csak Amerikában szépek a halottak, sehol máshol,
tudtad?

FÉRFI Ha megint sírsz...

NŐ Kicsi országok... nem tudnak semmit, csak énekelni meg mozdulatla-
nul táncolni... Ki fogja megvédeni őket?

FÉRFI Kik? Hol? Mi van?

NŐ ...az az ország már nem is létezik... Meg München... Lehet, hogy nem
létezik az sem...

FÉRFI De, de! Na..., hallod még...?

NŐ Zsiiiuuuucsattripproppripropp... Zsiiiuuuucsattripproppripropp...
Mindig hallom. A becsapódást, a vasak cikkanását, a szikrák recsegését
és ropogását... És a lábaim, ahogy erőtlenül sírnak... Utána meg a csen-
det. Néma hegedűk merednek az égre. Mindig hallom... Giccses? De
most komolyan...

FÉRFI Nem, ez nem... Néma hegedűk... Ez szép... Vagyis hogy nem rossz...

NŐ ...és akkor a Schubert-pofájú pizstráng fölcsap a vízből és...

FÉRFI ... a mozdulatlanul táncoló szitakötő...

NŐ ... miért nem menekül? Miért nem mozdul már? Miért nem?!

FÉRFI Nem mozdul. Táncol. Szárnyaival szétszórja a szivárvány színeit. Nem
mozdulhat, annyira lefoglalja a tánc. Aki táncol, az nem mozdulhat...

NŐ Jó, elfogadva! ...a pizstráng meg, tsukaharaduplaszaltómásfélcsavar-
jobbra, leharapja az összes lábát...

FÉRFI ...csak a lábát... a lábait... Igen, emlékszem, de az összeset...

NŐ Te, hány lába van egy szitakötőnek? Ripi-rop, kérdeztem valamit...

FÉRFI ... nem emlékszem... Lenyeltem. Nyam-nyam-nyami. Hat? Talán.
A Schubert-pofájú pizstráng. Lenyelte. Mind.

NŐ De ő az egész szitakötőt akarta bekapni!

FÉRFI Tévedett... A tsukaharaduplaszaltómásfélcsavarjobbra nem sikerült
tökéletesen... Elbűvölte a szitakötő szépsége...

NŐ Nem szuplé?

FÉRFI Nem, tsukahara, te mondtad...

NŐ Nem sikerült...

FÉRFI Nem. Az érkezés ráadásul katasztrofális volt. Akkorát csobbant a
vízbe, mint egy barázdás kék bálna...

NŐ Vajon miért? Na miért?

FÉRFI Mert a Schubert-pofájú pizstráng tetszeni akart a mozdulatlanul
táncoló gyönyörű szitakötőnek. Mielőtt felfalja. Mielőtt magáévá teszi.
Nem tudta, hogy szerelmes. Későn tudta meg. Amikor röhejesen visz-
szaesett, mint egy túlsúlyos katonabéka.

NŐ Katonabéka vagy barázdás kék bálna? Dönts el!

FÉRFI Bálna. Legyen inkább kék bálna, az a szép csíkos.

NŐ És akkor? És akkor?

FÉRFI Ripp-ropp, ripi-rop... Igen... Nagyon igen... Akkor a szitakötőnek
csak a repülés maradt. A mozdulatlan tánc a víz felett... Attól kezdve
nem tudott leszállni... Sohasem... Lebeg a gyors patak felett...

NŐ Igen. Leharapták róla az időt. Ott van a holban meg az akkorban. A
mindigben meg a sohasemben meg a seholban meg az akkoréppen-
ottban...

FÉRFI Ez történt... És most már így folytatódik a tánc. Mozdulatlanul. A
szívben.

NŐ Te, te, te...

FÉRFI Igen, én, Ripi-rop.

NŐ ...te tudtad, Ripi-rop, hogy az év rovarja 2018-ban az óriás szitakötő?
Tudtad, te, te...?!

FÉRFI Ez most poén. Ez most biztosan egy hülye poén. Erre van kihegyez-
ve... Mindent kihegyeznek, hogy eladhatóbb legyen... Legalább te ne
hegyezz ki mindent a slusszpoénra, legalább te ne... A saját életünkben
vagyunk, Ripi-rop, nem a színházban...!

NŐ De én nem, én nem, én nem... 2018! Anax imperator! Így hívják. Ő az év szitakötője!

FÉRFI Nem úgy, hogy Es milu Tevi?

NŐ Így is hívhatnák, igazad van, te Schubert-pofájú pizstráng... De nem így hívják... Hanem egyszerűen úgy, hogy szitakötő...

FÉRFI Akkor ez a te éved, tabula rasa...

NŐ Nem vagyok tabula rasa, megmondtam...

FÉRFI Akkor spermains...

NŐ Mi?!

FÉRFI Spermains...

NŐ Az mi?

FÉRFI Azt hittem, szép.

NŐ Szép, de mi?

FÉRFI Szitakötő lettül.

NŐ Nem is tabula rasa.

FÉRFI Hát nem.

NŐ Szép. Szép ez a spermains... És észtül?

FÉRFI Liblikas... Nem szép?

NŐ Liblikas... De, de... Liblikas... Na és litvánul?

FÉRFI Várj csak... Megvan: laumžirgis.

NŐ Ez is! Milyen szép...

FÉRFI Gyönyörű. A szépséget nem tudják levágni, Ripi-rop... Amputálni csak úgy... Hogy képzeled?

NŐ Nem?

FÉRFI Nem. A tiedet biztosan nem...

NŐ Mindenre emlékszem, érted, mindenre... Ha beindulok, akkor, mint egy gép, emlékszem... Pedig azt hittem, levágták ezt is...

FÉRFI Mit, Ripi-rop?

NŐ Hát az emlékezést... Meg ezt az egészet, aki vagyok...

FÉRFI Nem, biztosan nem...

NŐ Idess! (*Hadar, viccesen, mintha a biológiaórán felelne*) „A német Wasserjungfer (vízi leány, vízi szűz) vagy a francia demoiselle (hajadon, leány, kisasszony) és a csupazene román libelula jól párhuzamba állítható a megfelelő magyar megnevezéssel (szitakötő), mert ezek szintén pozitív érzelmet hordozó kifejezések. Az angol dragonfly (sárkányléggy) már nem annyira dicséretes jellegű, inkább a szitakötők vérmes ragadozó jellegét hangsúlyozza. A szintén angol damselfly a kisszitakötők neve a tudományos irodalomban...”

FÉRFI ...a Schubert-pofájú pisztráng pedig tudta, tudta, tudta, hogy vízi leány meg vízi szűz, Ripp-ropp, ripi-rop, nagyon tudta, azért tsukaharaduplaszaltómásfélcsavarjobbrázott, mint egy őrült... hülye-hülye szerelemből... *(Sír)* Es milu Tevi.

NŐ Es milu Tevi.

FÉRFI Es milu Tevi.

FÉRFI Es milu Tevi.

NŐ Hagyd abba! Megígérted, hogy nem sírsz. Az amerikaiak nem szeretik...

FÉRFI Csak a színházban.

NŐ Csak a színházban.

FÉRFI/NŐ Akkor: nem sírunk! Tilos! Tánc!

VÉGE

Szabó Róbert Csaba

AGAMEMNÓN KUTYÁJA, AVAGY A GYŐZELEMRE VÁRVA

DRÁMA

Szereplők:

ALEXISZ NEVRAKI, gazdag főúr, őrszem (54)
NIKOSZ, Alexisz Nevraki fia (20)
FIÚ, Alexisz Nevraki szolgája (18)
COSTAS KANAKARISZ, gazdag főúr (50)
KLÜTAIMNÉSZTRA
AIGHISZTOSZ
AGAMEMNÓN
ELSŐ KISFIÚ (11)
MÁSODIK KISFIÚ (9)

1. JELENET

Palota teteje Mükénében, napszállta. Az örökdő Alexisz mereven bámulja az éjszakát, le-lekoppan a szeme. Fiú jön ételhordóval. Alexisz hirtelen magához tér, kihúzza magát, a Fiú felé sem néz, mereven bámulja a távoli sötétséget.

ALEXISZ Végre megjöttél, te senkiházi! Te anyaszomorító! Megint beleittál a levesembe? És a boromba, he? Felvizezted, mert ostoba vagy, és azt hiszed, nem veszem észre.

FIÚ *(megjátszott ájtatossággal)* Minden úgy van, ahogy mondd, uram! *(Levessel kezdi etetni Alexiszt, kanállal, egyáltalán nem figyel a műveletre, olykor gazdája nyakába önti a levest, fecseg)* Mükéné alszik, te pedig a tűzjelenet lesed, amit Trójából küldenek. Ha a mieink elfoglalják végre a várost. *(Próbál átlesni a vállán)* Tíz éve... hiába próbálkoznak. A sok hős!

ALEXISZ Ne leskelődj, mert kapsz egyet!

FIÚ *(egyáltalán nem akarja nézni, de tudja, hogy a gazdáját ez idegesíti)* Nézhetem? Csak egy kicsit?

Fiú káposztát vesz elő, újra etetni kezdi, a fent említett szemtelenséggel.

ALEXISZ A káposztát nézd!

Fiú leskelődik, a kanállal újra Alexisz nyaka közé zúdítja a forró ételt, Alexisz lekever neki egy pofont.

ALEXISZ Megmondtam! Csak én nézhetem! Én, Alexisz Nevraki!

FIÚ Costas Kanakaris és Thalisz, a Fekteképű is öröket béreltek, nem ők maguk nézik a szemközi hegyen.

ALEXISZ Costas Kanakarisz! Nyalással szerzett címet és vagyont! Thalisz!

Pfuj! Ha engem a király arra kér, hogy figyeljem az őrtüzet, akkor nem bérelek szolgálakat magam helyett.

FIÚ A Piactéren azt mondják, Alexisz Nevraki megbolondult!

ALEXISZ Ki mondja?

FIÚ Sokan!

Eteti.

ALEXISZ De ki?

A Fiú vállat von. Alexisz szembefordul vele.

ALEXISZ Ha legközelebb ezt hallod, mondd azt, hogy Alexisz Nevraki a király hűséges szolgája. Ha ő bolond, a király is az, mert a király parancsát követi, amikor éjt nappallá téve saját háza tetején őrködik.

A Fiú az üresen hagyott őrhelyre mutat, Alexisz észbe kap, hogy elhagyta őrhelyét, gyorsan visszafordul. A Fiú tovább eteti.

FIÚ Azt mondják, nem a király, a királyné állította *(Kezével obszécén mozdulatokat tesz, a fellációt imitálva)* a máglyákat Trójától idáig.

ALEXISZ *(tele szájjal)* Mert szereti, és hazavárja a királyt. Király és királynő, ugyanaz, mindegy ki állította, tökféj.

FIÚ Azt is rebesgetik, a Királyné azért állította a lármafákat, hogy nyugodtan henteregjen.

ALEXISZ Taknyos! Ha nem volnék ilyen vén, ledobnálak a tetőről!

FIÚ Tíz éve fiatalember voltál, miért nem csatlakoztál Agamemnón seregéhez Trója alá?

ALEXISZ Akartam! De a király azt mondta, itthon is kell maradnia megbízható embernek.

FIÚ Azt mondják, a látásod sosem volt valami éles, amiatt!

Alexisz kiköpi a szájából az ételt, megfordul, nyakon csípi a Fiút, a levegőbe emeli.

ALEXISZ Te csupaszcsga! Te varangyosbéka! Szóval te terjeszted!
FIÚ *(sivalkodva)* Az istenek óvjanak tőle! Sose tennék ilyet, uram!
ALEXISZ Te szarjankó! *(Észreveszi, hogy elhagyta őrhelyét, leejti a fiút, vissz-
szarohan)* Ne merj még egyszer ilyet pletykálni rólam! Lelógatlak innen,
a tetőről!
FIÚ *(hízelegve)* Éles a szemed, mint a sasnak, uram! A Királynő szobájába
is beröppenhetsz, bármikor. Neked azt is szabad!
ALEXISZ Bitang!
FIÚ Az asszonyod üzeni, ünnepséget tart három nap múlva, és hogy régóta
látogattad már meg.
ALEXISZ *(kiköp)* Nők!
FIÚ Uram, ha akarod, én felváltalak, míg... *(Félreérthetetlen mozdulatokat tesz
a nemi aktusra.)*
ALEXISZ Te semmirekellő! Kotródj a szemem elől! Arakhneión jelzőtüzét
nekem kell meglátnom először. Én viszem majd a Királynőnek a hírt,
senki más, hogy Tróját bevettük. Ennél nincsen most fontosabb!
FIÚ Megmondom az asszonyodnak!
ALEXISZ Te csak ne mondj semmit! A múlt héten is meglátogattott. Majd
megint jön.
FIÚ Csoda, hogy nem maradtál le, uram, az őrtűzről!
ALEXISZ Vigyáztam, hogy ne!
FIÚ De mi van, ha mégis? Ha mégis fellobbant, míg te... szóval *(Félreért-
hetetlen célzást tesz a nemi aktusra)...* és nem vetted észre? És ha közben
leégett?
ALEXISZ Te ostoba! A király azóta megérkezett volna! És nappal tisztán
látszik az Arakhneión hegycsúcsán a máglya! Olyan érintetlen, ahogy tíz
éve fölrakták!
FIÚ Mint úrnőnk, a királyné.
ALEXISZ Rád férne egy nagy verés.
*A Fiú újra megpróbál átlesni Alexisz válla fölött, Alexisz el akarja zavar-
ni, a Fiú mindig hátrébb lép, aztán újra vissza, ezt játsszák párszor, Alexisz
végül elkapja, a hasára fekteti, és bőrszíjat tekerve kezére arra készül, hogy
elverje a szemtelen kölyköt.*
ALEXISZ Most ellátom a bajodat!
Alexisz háttal az őrhelynek, a Fiú szemben vele.
FIÚ Uram! A tűzjel!
ALEXISZ Nem versz át! Megkapod, ami jár, ne félj!
Alexisz ráhúz a Fiú ülepére, a Fiú feljajdul.

FIÚ Ég! Ég az arakhneióni máglya!

Alexisz elengedi, megfordul, döbenten nézi az éjszakában fellobbanó tüzet, majd észbe kap.

ALEXISZ Hamar! Az ünneplőmet!

A Fiú rohan, ládát húz elő, ruhákat hajigál ki belőle.

ALEXISZ Nem ezt!

A Fiú tovább keresgél, rengeteg ruha kerül elő.

ALEXISZ Te idióta! Hogy álljak ebben a Királyné színe elé?

Végül előkerül a megfelelő öltözék, Alexisz elrohan. A Fiú a tüzet nézi megbűvölten.

2. JELENET

Királyi palota. Klütaimnésztra hálószobájában a Királynő Aighisztoszzal üzekedik. Dobogó léptek, Alexisz jön lélekszakadva, feltépi az ajtót. Aighisztosz kiugrik a Királynő ágyából, Alexisz elé áll, Alexisz nekifut, elesik, föltápáskodik.

AIGHISZTOSZ Vak vagy? Kifelé! Zavarod a királynőt!

ALEXISZ A Királynő azt mondta... bármikor bejöhettek, ha...

AIGHISZTOSZ Alszik!

ALEXISZ Égnek!

AIGHISZTOSZ Mi ég, te fontoskodó tulok?

ALEXISZ Arakhneión máglyái.

Aighisztosz lefagy. A Királynő jön, félig meztelen, Alexisz nem mer ránézni a Királynő előbuggyanó melleire.

KLÜTAIMNÉSZTRA *(ijedten)* Biztos vagy benne? Jól láttad?

ALEXISZ *(zavarban)* Hogy jól láttam-e? *(Bizonytalan, a Királynő mellére néz, bámulja)* Trója... a miénk!

KLÜTAIMNÉSZTRA *(eltakarja a mellét, majd Aighisztoszhoz fordul, ijedten, félrehúzza)* A kémeid azt mondták, Agamemnón vesztesre áll.

AIGHISZTOSZ És nem hazudnak.

KLÜTAIMNÉSZTRA *(Alexiszhoz, idegesen)* Megbízhatunk benned? Mi is a neved? Aighisztoszt sem láttad. Nekifutottál.

Alexisz a férfira néz.

ALEXISZ Alexisz Nevraki a nevem! Ha láttam is, nem akarom észrevenni.

Alexisz farkasszemét néz Aighisztoszzal. A Királynő Aighisztoszra néz. Kintről zaj hallatszík, kiabálás, a Fiút hozzák az örök.

FIÚ Uram, uram! A tűzjel nem...

A Fiú meglátja a Királynőt, leborul. Alexisz elképedve nézi, fölemeli a Fiút a földről.

ALEXISZ Beszélj, te disznó!

FIÚ Tévedés! Nem Arakhneión máglyái égnek.

ALEXISZ Micsoda? Hazudsz!

KLÜTAIMNÉSZTRA Hagyd! Honnan veszed, fiú?

FIÚ Könnyű összetéveszteni. De ha egy szögmérőt vesz az ember, és az őrhelyre áll, akkor könnyű kiszámítani, hogy nem az őrtűz lángjai fénylenek. Kórusz dombjai égtek. A 200 éves fa!

ALEXISZ Rosszul láttam, azt mondd, te dög?

AIGHISZTOSZ Azt híresztelik, Agamemnón a rossz szemed miatt hagyott itthon.

ALEXISZ *(rá sem hederítve)* Készüljete, mert jön a király!

KLÜTAIMNÉSZTRA Nem az őrtűz égett! Hanem Kórusz 200 éves fája!

ALEXISZ *(kántálva)* A király akármelyik pillanatban itt lehet!

AIGHISZTOSZ *(üvöltve)* Te bolond, vaklárma volt!

KLÜTAIMNÉSZTRA Felvered a palotát!

ALEXISZ Agamemnón visszatért!

FIÚ Uram, jöjjön! Várja az őrhelye!

Alexisz elnémul, körbenéz, forog vele a világ. Indulatosan megragadja a Fiút, majd ellöki.

ALEXISZ *(belerúg a Fiúba)* Tönkretennél, mi? Ez a hála? Kitaposom a beledet! *(Lefogják.)*

KLÜTAIMNÉSZTRA *(megjátszott fennköltséggel, amitől néha rosszul lesz, öklendezik)* Argosz egész népe arra vár, hogy fiai hazatérjenek. Én is. A lányaimat tíz éve nem láttam, a szívem... *(Elcsuklik a hangja)* majd megszakad értük. És Agamemnón király! Az asszony élete nehéz, ha a férje nincs mellette. Bárcsak jól láttad volna, mert akkor már belépett volna a kapun a király! De ahogy hallom, senki nem jön. Hallgasd te is!

Csend, mély csend. Alexisz némán nézi a királynőt. Megnyugszik, elengedik.

ALEXISZ Bocsásson meg, felséged! Az öröm, hogy viszontláthatom a királyt, elvakított.

KLÜTAIMNÉSZTRA Mind vakok vagyunk, ha a királyról van szó!

Alexisz meghajol, nyakon csípi a Fiút, távozni készül.

KLÜTAIMNÉSZTRA Megvakultál, Alexisz.

ALEXISZ *(döbbenet fordul vissza)* Hogy én?!

KLÜTAIMNÉSZTRA Úgy döntöttem, megvakultál. Nem. Látsz. Már. Jól.

Alexisz tanácstalanul áll, a Királynőt nézi.

KLÜTAIMNÉSZTRA Rosszul látsz. A szemed. Vak.

Alexisz vár, majd elindul, karját előrenyújtva, nekimegy a falnak, ahogy a vakok tapogatóznak, egyre vadabbul, mint aki hirtelen tudta meg, hogy elvesztette a látását, elesik, vergődik, feláll, újra falnak ütközik, „megvakul”.

KLÜTAIMNÉSZTRA Mondtam.

A Királyné int a Fiúnak, aki fölemeli gazdáját, és kifelé vezeti.

KLÜTAIMNÉSZTRA Felmentelek az őrség alól! Három napod van, hogy átadd a helyed!

Alexisz és a Fiú megáll egy pillanatra, majd kimennek.

3. JELENET

Alexisz palotájának teteje. Alexisz az őrhelyén. A Fiú tőle ötméternyire ül.

ALEXISZ Átadtad... az üzenetet?

FIÚ Anyám sírjára.

ALEXISZ Nem volt anyád. Mükéné legkoszosabb sikátorából szedtelek össze.

FIÚ Úgy mondtam neki, ahogy kérted. „Costas Kanakarisz! Az Uram,

Alexisz Nevraiki üzletet ajánl neked! Gyere a háza tetejére, ahol a Király megbízásából leskelődik.”

ALEXISZ „Királyi őrséget áll”, te tuskó!

FIÚ Ó, a pátosz! Majd' elfelejtettem.

ALEXISZ Felcsillant a szeme?

FIÚ Mint a hátsóm, miután a kutyák fényesre nyalják.

ALEXISZ És a Kóruszon mit láttál?

FIÚ Ezt a hasábfát találtam nem messze a 200 éves fától.

ALEXISZ *(megnézi)* Máglyákhoz használják. Körberakták a Fát, és felgyújtották!

FIÚ Persze, azt állítják, villám csapott belé.

ALEXISZ És két lábon járt, kovakövel.

FIÚ Az ősi fát, azt mondják, csak villám ölheti meg.

ALEXISZ Ötven éve kiszáradt.

FIÚ Az Oroszlán-kapun át jöttem. Lefizettem az őrt, aki elmondta, tegnap napnyugta előtt Costas Kanakarisz elhagyta Mükéné, és csak hajnalban tért vissza.

ALEXISZ Na, tévedtem mégis! Nem kétlábú, hanem csúszómaszó.

Costas Kanakarisz jön.

ALEXISZ Costas Kanakarisz!
COSTAS Alexisz Nevraiki! Hát megismersz még?
ALEXISZ Bűzlesz, mint az üzekedő kanmacska!
COSTAS Azt hallom, gyengül a látásod!
ALEXISZ A szemem pont olyan jó, mint az orrom.
COSTAS Pedig nem a kuplerájból jövök.
ALEXISZ Tudom! Füstszagod van.
COSTAS Oltani voltam. Felgyújtották a 200 éves ősi fát.
ALEXISZ Amióta az eszem tudom, ki volt száradva.
COSTAS Sajnálom, hogy megzavart a látvány, és azt hitted, Arakheión tüzei égnék.
ALEXISZ Az a fa a hegy irányában állt. Pont az útban.
Alexisz fáradtan, nyögve leül.
COSTAS Megöregedtél a várakozásban.
Costas is leül.
ALEXISZ Öregség – türelem.
COSTAS Ideje lenne átadnod a helyed.
ALEXISZ Tudsz alkalmas embert?
COSTAS Mióta nem aludtál? Egy éve?
ALEXISZ Idős embernek nincs szüksége alvásra.
COSTAS Ha nem adod át a helyed, más üzlet nem érdekel.
ALEXISZ Átadom.
COSTAS *(örömmel, hízelegve, karját ölelésre tárva, Alexisz azonban meg sem rezdül)* Barátom!
ALEXISZ Napsütés, eső, szél. A lábaim alig bírják, de ha lefekszem, minden csontom fáj. Ez az árva etet kanállal, mintha magatehetetlen volnék. Az asszonyom nélkülem szervez ünnepséget, a hitvesi ágyat egy éve nem láttam. A fiamat föl sem ismerném. Ha jönne. De nem jön, tériszonya van.
COSTAS Megértem a döntésedet.
ALEXISZ De azt kérem cserébe, hogy a Kóruszt, őseid földjét add el nekem.
COSTAS *(méltatlankodva)* Kóruszt?! Az ősök földjét? *(Belemegy az üzletbe)*
Jó, legyen.
ALEXISZ Átadom az őrseget neked, de csak két hét múlva.
COSTAS Két hét?!
ALEXISZ Annyi.
COSTAS *(kutatódón)* Talán megtudtál valamit? Követ érkezett Trója alól?
Két hét alatt eldől a csata?

ALEXISZ Két hétre van szükségem, hogy elszámoljak magammal. Levelet küldök a Királynak, és azt kérem tőle, mentsen fel a rám bízott feladat alól.

COSTAS És ha közben Trója elesik?

ALEXISZ Ahhoz nekem semmi közöm.

COSTAS De a hírt akkor te vinnéd!

ALEXISZ Az este is én vittem, nem volt köszönet benne.

COSTAS Az álhírekért nem jár köszönet.

ALEXISZ Csak akkor nem, ha nem tudjuk, hogy hamis.

COSTAS Szerencsére kiderült.

ALEXISZ Kinek a szerencséjére? *(Előveszi a máglyafát, Costas lábai elé dobja)* A tüzet te gyújtottad.

COSTAS *(nevet)* Óseim szent fáját? Hogy én?

ALEXISZ Az imént adtad el őseid szent földjét. Nem érdekel, jól látom?

COSTAS Rossz a szemed, Alexisz!

ALEXISZ Nem-nem, jól látok én!

COSTAS Rossz betegség! Először csak homályosan látsz, a tárgyak körvonala életlenné válik. Nem ismered föl a barátaid, aztán a rokonaidat sem. Végül magadat sem. Nem ismeresz magadra, ha tükröt tartanak eléd.

ALEXISZ Menj, és gyűjtsd meg Arakheión hegyét, ahogy a király rád bízta, ha eljön az idő.

COSTAS Alexisz Navraki! Két hét? Mi lesz, ha tényleg égni fog Arakheión hegye, és te nem látod meg?

ALEXISZ Trója elestét tőlem fogjátok megtudni legelőször!

COSTAS Vagy ha újra vaklármázol? A Királynő nem fog megint megbocsájtani!

ALEXISZ A Királynő... meg fog bocsájtani.

COSTAS Vak lettél, Alexisz Navraki!

Csend.

ALEXISZ Majd szólok, ha tényleg nem látok! Mi a válaszod?

COSTAS Három nap! Egy perccel sem több.

Alexisz habozik, majd bólint, Costas el.

ALEXISZ Fiú! Hol vagy?

FIÚ Itt fekszem mögötted, uram!

ALEXISZ Nem láttalak! Hozz bort!

FIÚ Nem láttál?

ALEXISZ Nem, mert a Arakheión hegyét nézem.

FIÚ A bor!

Alexisz hátranyúl, tapogatózva elveszi, fölhajtja, visszaadja a Fiúnak.
ALEXISZ Igyál te is. Jó üzletet kötöttem! Nem gyúlhat többé Arakheión és közöttünk megtevesztő tűz, a Kórusz a miénk. Őriztetni fogom.

Fiú iszik.

FIÚ Három nap?

ALEXISZ Agamemnón győzni fog.

FIÚ Honnan veszed, uram?

ALEXISZ Ez a csúszómászó Costas nem tudja, de én igen. Hogy ha egy szent fa tüzet fog, a Király hazatér.

FIÚ Na de győztesen?

ALEXISZ Agamemnón sosem jönne haza vesztesen.

Csend.

FIÚ Tényleg nem látsz, uram?

Alexisz nem válaszol. A Fiú közel lopózik hozzá, kinyújtja a kezét, elhúzza Alexisz merev tekintete előtt. Ebben a pillanatban Alexisz elkapja a kezét.

ALEXISZ Már mondtam, hogy szólok, ha megvakultam.

4. JELENET

Palota teteje, Alexisz és fia, Nikósz. Szpiridón háttal ül, a látóhatárt nézi, a hegyet, a fia nem mer a háztető széléig menni, ahol az apja áll, mert tériszonya van.

NIKÓSZ Ha egy szent fa tűzre kap, hazatér a király?! Ezt a hülyeséget mégis hol hallottad, apám?

ALEXISZ Az mindegy.

NIKÓSZ Az akhájok visszavonultak. Ajándékot hagytak hátra Priamosznak.

ALEXISZ Közeleg a győzelem.

NIKÓSZ Tróját nem lehet bevenni!

ALEXISZ Trójának pusztulnia kell!

NIKÓSZ Apám, gyere haza! Az egész város azt beszéli, megvakultál.

ALEXISZ Amiért nem nézek rád, azért még látlak.

NIKÓSZ A tekintélyed!

SZPIRIDÓN Az öröket felküldted Kóruszra?

NIKÓSZ Ma este ünnepség van. Ha lejönnél, mindenki látná, hogy rendben vagy.

SZPIRIDÓN Még fátylát sem gyűjthetnek a Kóruszon, megmondtad nekik? Nyers húst egyenek, vagy amit akarnak. Tüzet semmiképp ne gyűjtsanak!

NIKÓSZ Apám, ha újra... ha újra tévedni fogsz, vége a családnak.
SZPIRIDÓN Féltitek a bőrötöket, mi? Mükéné legszebb palotájában laktok.
Mindent én szereztem, a hűségemmel!
NIKÓSZ A Király nem is emlékszik már rád! Tíz éve, hogy elment a há-
borúba.
SZPIRIDÓN Majd eszébe jutok, ha meglát az őrhelyemen.
NIKÓSZ Valld be, hogy meg sem ismertél, amikor feljöttem.
ALEXISZ Jöhetnél gyakrabban is, és akkor rögtön tudnám, ki vagy.
NIKÓSZ Jöhetne bárki, és a fiadnak mondhatná magát.
ALEXISZ Maradj itt velem!
NIKÓSZ Hogy itt?
ALEXISZ És akkor nem felejteném el az arcvonásaidat.
NIKÓSZ Nem lehet. A barátaim. Anyám! Szükségük van rám!
ALEXISZ Az apádnak is szüksége van rád.
NIKÓSZ Legyek a szemed? Szóval mégsem látsz már jól?
ALEXISZ Maradj!
NIKÓSZ Megvakultál!
ALEXISZ Te döntesz!
NIKÓSZ Nem maradhatok!
Szünet.
ALEXISZ Akkor kitagadlak!
NIKÓSZ Tessék?
ALEXISZ Ha nem maradsz, kitagadlak. Semmit nem kapsz!
NIKÓSZ Ez a hely elvette az eszedet!
ALEXISZ Tisztánlátással ajándékozott meg.
NIKÓSZ A Piactérig sem látsz el.
ALEXISZ Nos, maradsz?
NIKÓSZ Apám! Kérlek!
ALEXISZ Nem olyan rossz itt. A Fiú etet. Öltöztet. Neked csak figyelni kell.
És ha fellobban a jel!
NIKÓSZ Nem!
ALEXISZ Ha kigyúl az őrtűz, te lehetsz az első, aki szétkürtöli Mükénében!
NIKÓSZ Nem érdekel az őrtűz!
ALEXISZ Mások ölnének érte!
NIKÓSZ Nem akarok a fiad lenni! Nézz rám!
ALEXISZ Nem tehetem.
NIKÓSZ Én tagadlak ki téged!
ALEXISZ Megtisztelő!

Nikósz távozik. A Fiú jön.

FIÚ Az örök fölmentek a Kóruszra. Csak nyers húst ehetnek. Miért éppen nyers húst? *(Röhög.)*

ALEXISZ Te ökör! Mert nem gyűjthatnak tüzet.

FIÚ A Piac téren azt beszélnek...

ALEXISZ Nem érdekel.

Lentről zene és ének hangjai hallatszanak.

FIÚ Lent elkezdődött a buli.

ALEXISZ Nem vagyok süket.

FIÚ Azt nem mondta senki.

ALEXISZ Kik jöttek el?

FIÚ A Feketeképu és Costas. De nem látom tisztán.

ALEXISZ Vak vagy?

FIÚ Nem akarok jobban látni, mint a gazdám. Még a végén beképzeltnek tartana, és azt mondaná, a szolgám többre tartja magát gazdájánál.

ALEXISZ Te bolhagané! Trágyaértékesítő! Válaszolj, amit kérdezek, mert megkeserülsz!

FIÚ Nem, nem. A Királyné... ha a szemem nem csal... Persze, elég sötét van... Nem jött el!

ALEXISZ Ne azt sorold, kik nem jöttek el, hanem hogy kik igen.

FIÚ A hiány néha árulkodóbb.

ALEXISZ Hol tanultál meg ennyit okoskodni?

FIÚ Például azt is látom, bár lehet, rosszul... hogy te sem vagy lent.

ALEXISZ Te viszont könnyen lent találhatod magad, ha nem engedelmessz.

FIÚ Szólt a vak oroszlán!

Alexisz meg sem mozdul. Hallgatnak, a letről áradó zenét figyelik.

ALEXISZ Vak oroszlán! *(Nevet.)*

Alexisz feláll, a tető szélé felé sétál.

ALEXISZ Azt hiszik, nélkülem is azok lehetnek, akik voltak. De tévednek.

Én Alexisz Nevraki vagyok. Mükéné leghűségesebb polgára. A királyi ház embere. Vagyok valaki. Fontos feladatot bíztak rám.

Alexisz egyre közelebb ér a tető széléhez, a Fiú növekvő aggodalommal kíséri, a nyomába ér.

ALEXISZ Azt mondják, vak vagyok. Az egész Piac téren ezt sutyorogják. Nem, már nyíltan beszélnek! Hogy már semmire sem vagyok jó. El akarok dobni. Már nem kellek.

A tető szélére ér, még egy lépés, és lezuhan. Mozdul, meginog, de visszanyeri az egyensúlyát. Ezt még kétszer eljátssza.
ALEXISZ Pedig még így is többet érek, mint ők.
Előrelép, a Fiú elkapja, tartja, de nem bírja rögtön visszahúzni, mert nehéz, aztán végül nehezen visszahúzza, a padlón fekszenek.
FIÚ Majdnem lezuhantál!
ALEXISZ Ugyan!
FIÚ Nem vetted észre, hogy a párkányon állsz!
Alexisz a Fiú felé fordul.
ALEXISZ Azt a párkányt én építettem. Elég, ha tudom, hogy ott van.
FIÚ Megvakultál.
Alexisz föláll, tökéletes magabiztossággal az űrhelyéhez megy, útközben kikerüli az ételes kosarat és még néhány más tárgyat, ami az útjába esik, leül a helyére.
FIÚ Most akkor látsz vagy sem?
Alexisz hallgat, a távot kémleli fennköltén.
FIÚ Tudnom kell!
Semmi.

5. JELENET

*Alexisz az űrhelyén. A Királyné jön, szinte nesztelenül, úgyhogy az Őr so-
káiig észre sem veszi. A Királyné áll, és Alexiszt nézi, aki végre észreveszi,
és otthagya űrhelyét.*
ALEXISZ Felség, bocsánat, nem vettem észre!
KIRÁLYNÉ Milyen messzire látni innét.
ALEXISZ Mégsem látok elég messzire ahhoz, hogy megmondjam a jövőt.
De biztosan tudom, hogy győzni fogunk.
KIRÁLYNÉ A múlt már legyőzött minket.
ALEXISZ A háborúkat a jelenben nyerik.
KIRÁLYNÉ A háborúnak vége, Alexisz.
Alexisz csodálkozva néz a Királynéra.
ALEXISZ Vége? *(Az Arakhneiön hegye felé néz egyre zavartabban)* Nem
gyúltak föl a tüzek. Vége? Nem lehet vége!
KIRÁLYNÉ Meghalt.
ALEXISZ A király?!
KIRÁLYNÉ Agamemnón feláldozta a lányunkat, Iphigéniát.

Alexisz szóhoz sem tud jutni.

KIRÁLYNÉ Egy darab hús lett, amit földobtak a parázsra.

ALEXISZ De... mi van, ha... tévedés? Igen, az lehet, tévedés. A király nem tenne ilyet!

A Királyné zokog, vigasztalhatatlan. Alexisz tanácstalanul álldogál mellette.

ALEXISZ Engem a király tett ide! Kérlek, felség, hagyj a helyemen!

KIRÁLYNÉ *(szánakozva nézi Alexiszt)* Te most is csak erre tudsz gondolni!

Most azonnal kotródj! Vége az örökösnek!

ALEXISZ *(felháborodottan)* Az a feketeképu győzte meg felségedet? Cosztasz Kanakari?

KIRÁLYNÉ Te kutya!

ALEXISZ Kitaposom a belét!

KIRÁLYNÉ *(gyűlölettel)* Nekem éles szemű emberek kellene, nem mint te.

Látni akarom, amikor hazajön! A saját szemem kell lássa, hogy gyúlnak ki a tüzek.

ALEXISZ *(könyörgőn)* Három napot ígért felséged!

KIRÁLYNÉ *(a fejét rázza)* Benned nem bízom. Még ma lecserélnék. Végeztem!

Alexisz átöleli a Királyné lábát, aki alig tud kiszabadulni a szorításából, szinte le kell rugdalnia magáról az őrt. A Királyné távozik. A Fiú jön.

FIÚ Menjünk, uram!

Alexisz magába zuhanva ül a tetőn. A Fiú közelebb jön.

FIÚ Uram?

ALEXISZ Elveszítettem a látásomat ezen az átkozott helyen. És miért? Hogy a győzelem estéjén lecseréljenek!

FIÚ Uram, a királyné emberei elindultak a palotából, és hozzák az új őrszemet.

ALEXISZ Éjjel és nappal! Esőben, kánikulában! Meg sem moccantam!

FIÚ Uram, a családja már várja!

ALEXISZ Mint egy kutya!

FIÚ *(a párkányhoz szalad)* Úgy várnak, mint egy hőst odalent! A fiad! Látom a fiad, eljött ő is!

ALEXISZ A feljárót! Zárd le a feljárót!

A Fiú elképedve néz urára.

FIÚ De a Királyné!

ALEXISZ Nem érdekel a Királyné! Zárd le!

A Fiú nem mozdul.

ALEXISZ Lódulj, vagy ledoblak a tetőről! Te senkiházi!

A Fiú bezárja a tetőre vezető ajtót.
 ALEXISZ Ne, várj! Hozass rácsokat! És egy kovácst! Rácsoztasd be!
A Fiú döbbenően áll, majd elrohan. Hamarosan fém csattogását hallani, ami aztán elhal. Alexis hallgatózza figyel.
 ALEXISZ Hol vagy?
A Fiú jön.
 FIÚ Börtönben.
 ALEXISZ *(kurtán nevet)* Nem fogadunk látogatót!
 FIÚ És én vagyok a rab, és uram az őr, vagy fordítva?
Alexisz nyögve feláll, a párkány felé megy.
 ALEXISZ Az őrszem én vagyok, tudhatnád.
 FIÚ *(közélről követi a veszélyesen botorkáló gazdáját)* Egyszer ültem a város fogdájában lopásért. Pocsék volt a koszt! *(Leköp a tetőről.)*
 ALEXISZ *(a tető szélén halad, időnként megbillen, ilyenkor a Fiú szelíden visszahúzza, Alexis járőrözik a párkányon, hajmeresztő mutatvány)* És ott meddig láttál el? A cellatársad segglyukáig?
 FIÚ *(elismerően bólint)* Ó, azok a kézzelfogható dolgok!
Alexisz folytatja a mutatványát.
 ALEXISZ Így! Hadd lássák, hogy Alexis Nevraki a helyén van! *(Majdnem lezuban, a Fiú rutinosan kapja el, húzza vissza.)*
 FIÚ Ha az esze nem is...
 ALEXISZ Hozass bort, húst, ma ünnepelünk!
 FIÚ A hegyet ne nézzem?
 ALEXISZ *(hezitál)* Néznéd?
 FIÚ *(vállat von)* Ha már ott van.
 ALEXISZ De csak egy félórát. Utána átveszem.
Alexisz lefekszik, elalszik
A Fiú az őrhelyre megy, próbálja utánozni gazdáját, ahogy az örködni szokott. Különböző fennkölt, túlzott pózokat vesz fel. Belefárad. Lefekszik ő is, elalszik.

6. JELENET

Egy tizenegy és egy kilenc év körüli kisfiú ül a tetőn egymással szemben, háborúst játszanak két műanyag katonával. Alexis és a Fiú alszik.

ELSŐ KISFIÚ Dzsúúú, tratatatata! Meghaltál!
 MÁSODIK KISFIÚ Van még egy plusz életem!

ELSŐ KISFIÚ Nem, azt már elhasználtad az előbb!
MÁSODIK KISFIÚ Nem én! Kazettás bombát dobtam rád!
ELSŐ KISFIÚ De én előtte mustárgázt lőttem ki rád!
MÁSODIK KISFIÚ Nem játszom többet veled! *(Feláll, otthagya a társát)* Mindig te nyersz!
ELSŐ KISFIÚ Mert gyorsabb vagyok! És nagyobb!
MÁSODIK KISFIÚ Megbeszéltük, hogy én lőhetem ki a mustárgázt! Neked nem is volt mustárgázad!
ELSŐ KISFIÚ Vettem az oroszoktól!
MÁSODIK KISFIÚ Én meg az amerikaiaktól!
ELSŐ KISFIÚ Na, persze!
MÁSODIK KISFIÚ Én is akarok már egyszer nyerni!
ELSŐ KISFIÚ Te egy lúzer nyomi vagy!
MÁSODIK KISFIÚ Nem vagyok!
ELSŐ KISFIÚ De igen, az vagy!
Összeverekednek. Alexisz fölébred a zajra, vakon pislog feléjük, a gyerekek a tetőn hemperegve verekszenek.
ALEXISZ Hé, ki van itt?
A gyerekek tovább verekednek.
ALEXISZ Fió! Hol vagy?
A Fió felébred, ijedten gazdájához fut, nem veszi észre a fiúkat, mert: ő nem látja a gyerekeket.
FIÚ Itt vagyok!
ALEXISZ *(ijedten, zavarodottan)* Te csapsz ekkora lármát?
A Fió értetlenkedve körülnéz.
FIÚ Lärmát?!ALEXISZ Hallgasd!
ELSŐ KISFIÚ Örülj, hogy nem egy szkád-rakétát vágtam hozzád!
MÁSODIK KISFIÚ Az Kuwaitban volt!
Tovább verekednek.
ALEXISZ Nem látod?
FIÚ *(körülnéz)* De mit?!ALEXISZ Hé, kik vagytok?
A két kisfiú riadtan abbahagyja a verekedést, Alexisz felé fordulnak, most eszmélnek, hogy nincsenek egyedül, mintha eddig ők sem vették volna észre Alexiszt.
ELSŐ KISFIÚ *(a Második kisfiúnak, sűgva)* Ne mondd meg neki a neved!
MÁSODIK KISFIÚ *(sűgva)* Jó! De miért?

ALEXISZ Mit sutyorogtok?

FIÚ (*kétségbeesetten*) De uram! Nincs ott senki! Kinek beszélsz?

Alexisz leintí.

ALEXISZ Többen is vagytok?

A két kisleány egymásra néz, az Első figyelmezteti a Másodikat, nehogy megszólaljon.

ALEXISZ Kértek enni?

A két kisleány egymásra néz. Látszik rajtuk, hogy éhesek. Alexisz étel után tapogat, majd a gyerekek felé nyújtja a Fiú elképedt tekintete előtt, majd leteszi maga elé a földre.

ALEXISZ Tudom, hogy éhesek vagytok.

ELSŐ KISLEÁNY (*súgva*) Vedd el!

A Második kisleány az enniivalóhoz araszol, elveszi, visszafut vele a társához, möhön enni kezdenek.

ALEXISZ Hogy jutottak fel ide?

A két kisleány csodálkozva néz egymásra.

MÁSODIK KISLEÁNY Átmásztunk a kerítésen.

Alexisz a Fiú felé néz megrovón, majd a gyerekek felé fordul vaksi tekintettel.

ALEXISZ Ott szemben, a túloldalon van egy hegy. Azon egy máglya. Ha az kígyúl, jön a király!

ELSŐ GYEREK Ez egy mese?

ALEXISZ Mese?

MÁSODIK GYEREK Mi a vége?

ALEXISZ Hát, a király hazaérkezik, és felül a trónjára.

ELSŐ GYEREK (*felvidul*) Happy end?

ALEXISZ (*zavarban*) Happy?

MÁSODIK GYEREK Utálom a happy endet!

ELSŐ GYEREK Nem si utálad!

MÁSODIK GYEREK Mikor nem utáltam, na, mikor?

ELSŐ GYEREK Sírtál az Oroszlánkirály végén!

MÁSODIK GYEREK Mert utáltam!

ELSŐ GYEREK Imádtad! Pumba!

MÁSODIK GYEREK Te vagy Pumba!

ELSŐ GYEREK Nem, én Simba vagyok! Megegyeztünk!

MÁSODIK GYEREK Az tegnap volt!

ELSŐ GYEREK Az út végéig én leszek Simba!

MÁSODIK Egy frászt!

*Hajba kapnak, Alexisz szétválasztja őket, a Fiú döbbenetesen nézi gazdáját:
ő csak annyit lát, hogy Alexisz a levegőt markolássza.*

ALEXISZ Hé! Hé! Nyugalom! Miről beszéltek korábban?

ELSŐ KISFIÚ *(durcásan)* A mustárgázzal.

ALEXISZ Az mi?

A gyerekek komolyan néznek Alexiszra, majd elnevetik magukat.

ELSŐ KISFIÚ Ez azt sem tudja, mi az a mustárgáz! Nem volt még háborúban!

Nevetnek jóízűen.

ALEXISZ Trójából vagytok?

A fiúk hallgatnak, majd újra kirobban belőlük a nevetés.

FIÚ Uram, jól vagy?

ELSŐ KISFIÚ Trója?! *(Hobotázik)* Brad Pitt, mi?!

A Második kisleány is fetreng a nevetéstől.

ALEXISZ Brad Pitt... az apátok?

A fiúk visítanak a röhögéstől. A Fiú körbejár a tetőn, megáll a kisleányok mellett, de nem látja őket. Aggódva figyeli gazdáját.

ALEXISZ És hová mentek?

A két kisleány egymásra néz.

ELSŐ KISFIÚ Görögben vagyunk, nem?

Alexisz zavartan bólint.

MÁSODIK KISFIÚ Megyünk nyugatnak.

ELSŐ KISFIÚ Te nem oda jössz?

ALEXISZ Nekem örködnöm kell.

A kisleányok félve néznek rá.

ALEXISZ Hol vannak a születek?

Az Első kisleány homlokráncolva néz Alexiszra.

ELSŐ KISFIÚ Hát, itt, nem látod?

MÁSODIK KISFIÚ Sose hagynának magunkra.

Alexisz nézi a tetőt, de a Fiún és a kisleányokon kívül senkit sem lát.

MÁSODIK KISFIÚ *(dicselkedve)* Az én apukámnak hiányzik a bal lába.

ELSŐ KISFIÚ *(büszkén, győzedelmesen)* Az enyémnek a bal karja és a jobb lába!

MÁSODIK KISFIÚ Nem, mert a bal!

ELSŐ KISFIÚ Jobb!

MÁSODIK KISFIÚ Az enyémnek nincs meg egyik kézfeje sem!

ELSŐ KISFIÚ Az is valami?! Az enyémnek egyik lába sincs meg!

MÁSODIK KISFIÚ Az enyémnek se a lába, se a karja!

ELSŐ KISFIÚ *(győzedelmesen)* Láb, kar és vese!

Megjelennek a szülők: a háború nyomorékjai. Alexisz rémulten nézi őket.
MÁSODIK KISFIÚ (*végre eszébe jut egy nyomós érv*) Az én apukámnak hiányzik a feje!

Csend. Alexisz rosszul van a látványtól. A Fiú áll, csak a gazdáját látja.
ELSŐ KISFIÚ (*Alexiszhoz*) És neked mi bajod van?

ALEXISZ (*sírva*) Megvakultam.

Az Első kislefű Alexisz mellé lép, Alexisz balántékára teszi a kezét.
ELSŐ KISFIÚ Nem! Most látsz igazán!

Hosszan vonulnak a háború áldozatai.

7. JELENET

Alexisz és a Fiú. Alexisz a tető közepén ül, biztonságos távolságban a párkánytól. magába roskadva. Fiú örködik, bár nem túl nagy igyekezettel.

FIÚ Télen-nyáron egykedvűen, csak állott rendületlenül, / S figyelt az őrszem Atreusz kőházának magas tetőzetén.

Fiú a gazdájára sandít, akit nem nagyon hatnak meg a verssorok, magába roskadva ül. Fiú kibúzza magát, mintha róla szólnának a sorok.

FIÚ A dúsfalú, drága Mükénai díszpalotájának tág tetejéről / körbevigyázva a sziklás, argoszi tájat. Most valahára / jó hírei vannak. A távolban föl-föllobbanó lángot / vél látni, s előre örvend: fáradozása ma véget érhet.

ALEXISZ (*végre eszmél*) Mit gajdolsz, te anyaszomorító?

FIÚ Verset írok.

ALEXISZ Verset? Minek?

FIÚ Valahogy meg kell magyaráznom a családnak, hogy megbolondultál.

ALEXISZ Folytasd!

FIÚ Eddig jutottam.

ALEXISZ A kovácsot hívtad?

FIÚ Már nem dolgozik, felhagyott a mesterséggel, azt állítja. Itt ragadtunk.

ALEXISZ Akkor csak folytasd nyugodtan a versed.

FIÚ Folytatom.

Csend. Valaki közeledik. Köpenyes alak, Agamemnón átmászik a kerítésen, körülnéz a tetőn.

FIÚ Hé, hogy jutottál át a rácson?

Az alak körülnéz, megnézi a rácsokat.

AGAMEMNÓN Leromboltam Trója erős falát, nehogy már egy rác...

ALEXISZ Ne fárassz!

Fiú ijedten néz a köpenyes alakra, majd Alexiszra. Fiú a szemközti hegyet nézi, de ott minden csendes.

FIÚ Hogyhogy nem ég akkor a tűzlánc?!

AGAMEMNÓN Talán elázott a kovakő!

ALEXISZ Micsoda marha!

Agamemnón sértetten néz a földön heverő Alexiszra.

AGAMEMNÓN *(a Fiúhoz)* Ki ez az alak?

FIÚ Az őrszem.

AGAMEMNÓN Akkor jó helyen járok. Fuss, jelentsd a királynénak, hogy megérkeztem.

ALEXISZ Ahhoz először a kovácsot kéne öntudatra ébreszteni.

AGAMEMNÓN Nem hallod, te bolond!

A Fiú ijedten hajbókol Agamemnón előtt.

FIÚ Azonnal indulok, felség!

ALEXISZ *(röhögve)* Várj, átdoblak a párkányon!

AGAMEMNÓN Helyes, menj, jelentsd, hogy Tróját porig romboltuk. Győztünk!

ALEXISZ Gratulálok!

FIÚ *(súgva)* Gazdám! Itt a király!

ALEXISZ *(végre némi érdeklődést mutatva)* A király?! *(Izgalommal)* A király?!

Alexisz feláll, Agamemnón elé áll.

FIÚ Vegyem elő az ünnepi ruhád?

ALEXISZ Abban vagyok, tökfej!

Alexisz egy szál alsóban. Fiú elnézést kérő tekintettel néz Agamemnónra.

FIÚ *(sürgetően)* Indulni kéne!

ALEXISZ *(kikacsint a Fiúnak)* Szóval, te vagy a király?

AGAMEMNÓN Én.

ALEXISZ De hát nem is ég Arakheión tüze!

AGAMEMNÓN Az most mindegy!

ALEXISZ Már hogy lenne az! Tíz éve várok arra, hogy kigyúljon!

AGAMEMNÓN Attól még én én vagyok.

ALEXISZ Tűzjel nélkül?! Soha!

AGAMEMNÓN Te bugris! Látod a koronámat? Én vagyok az, Agamemnón, aki legyőzte a trójaiakat! Nem kell jelzőtűz!

ALEXISZ Nem látom a koronádat! Hol a kíséreted? A győzelmi menet?

AGAMEMNÓN Csak egy jósnőt hoztam magammal, az is lent vár.

ALEXISZ Furcsa király vagy.

AGAMEMNÓN Mükéné királya.

Alexisz vár, majd vállat von.

ALEXISZ Nekem mindegy! Legyen! *(Újra kikacsint a Fiú felé)* Felség! *(Fé-
jet hajt.)*

AGAMEMNÓN *(megnyugszik)* Te pedig biztos... *(Nem jut eszébe a név.)*

ALEXISZ Alexisz Nevraki!

AGAMEMNÓN Á, igen!

ALEXISZ Hosszú évek óta itt állok. Bár azt pletykálják, csupán egy éve.

AGAMEMNÓN Derék! De most már menj, és jelentsd a királynénak...

ALEXISZ Az Arakhneión hegye, mondhatni, a barátom. Ha becsukom a szemem, akkor is látom a körvonalait.

Agamemnón az őt vak szemeit nézi.

AGAMEMNÓN Ember, te megvakultál!

ALEXISZ *(legyint)* Ehhez a munkához nem kell szem. Trója idáig látszik.

Agamemnón bosszúsan nézi az őt, hallgat pár pillanatig.

AGAMEMNÓN A háborút megnyertük. Trója a földdel egyenlő, nem lát-
hatod.

ALEXISZ Trója jól látszik. De te, valóban itt vagy...?

AGAMEMNÓN Fejezd végre be ezt a cirkuszt! Menj, és végezd a köteles-
séged!

ALEXISZ Mert én nem látlak.

AGAMEMNÓN *(kivonja a kardját)* Most!

ALEXISZ És kinek a hülye ötlete volt?

AGAMEMNÓN Kettéhasítalak!

ALEXISZ Ez a máglyalánc! Ki találta ki? Most már elárulhatod, hogy te
voltál az.

AGAMEMNÓN Már nem emlékszem.

ALEXISZ Mesélj el mindent! Hogy a költő mindent halljon, és hűen adja
vissza, ha megéneкли.

AGAMEMNÓN *(felcsillan a szeme)* Ez a fiú itt? Költő?

ALEXISZ Ó, igen! Mutasd meg neki!

A Fiú döbbenetesen hallgat.

ALEXISZ Na, gyerünk!

FIÚ Ti istenek, kínomnak véget vessetek; / egy hosszú éve őrködöm, s úgy
fekszem itt / az Átridák tetőjén hasmánt, mint az eb.

Alexisz kutyaként vonyítani kezd.

ALEXISZ Tovább!

FIÚ Ennyi.

ALEXISZ *(bocsánatkérően)* Itt tartunk most, felség!

AGAMEMNÓN Menj, és jelentsd a királynénak, hogy érkezem!

Alexisz vaksi szemével a királyt nézi. Lassan bólint, megveregeti a feldúlt király vállát, bár alig éri fel.

ALEXISZ Megyek! Jelentem!

Alexisz elindul a párkány felé, majd mielőtt még a Fiú bármit is tehetne, a mélybe veti magát, letről hatalmas csattanás, ahogy földet ér a test. Fiú döbbenten nézi. A király zavarban van, köhécsel, egyik lábáról a másikra áll.

AGAMEMNÓN Akkor most... mi legyen?

A Fiú a királyra néz, meg sem tud szólalni a döbbenettől.

FIÚ Felség, tényleg használtak kazettás bombát?

Agamemnón megköszörüli a torkát, zavarban van, majd úrrá lesz magán.

AGAMEMNÓN Mi? Ugyan! Hazugság!

A Fiú bólint.

AGAMEMNÓN *(súgva)* Az amerikaiak terjesztik.

FIÚ Akkor jó, megyek. Jelentem a királynénak, hogy...

Agamemnón helyeslőleg bólint, körülnéz a tetőn, kinéz a párkányról, elfordítja a fejét. Elgyakorol pár mozdulatot: a győzelmi bevonulást tervezi, jobbra-balra köszönget, bólogat a fejével, a karját a magasba emeli. A két kislejtes jön, kíváncsian nézik a gesztikuláló férfit.

AGAMEMNÓN *(beszédet próbálgat)* ... és akkor az akháioiok bevitték a falovat...

ELSŐ KISFIÚ *(Második kislejteshez)* Te tudod, mi az a faló?

MÁSODIK KISFIÚ Mint egy drón, csak nem repül.

ELSŐ KISFIÚ Nehogy már ennek lenne egy drónja!

MÁSODIK KISFIÚ Hagyd, ő egy király.

ELSŐ KISFIÚ Király?!

Nevetni kezd, majd a Második kislejtesre is átragad. Fetrengnek a földön a nevetéstől.

VÉGE

* A szövegben részleteket használtam fel Kovács András Ferenc Mikor az őrszem meglátta a fényt című verséből, valamint Aiszkülosz Agamemnón című tragédiájából Devecseri Gábor fordításában.

Stewart Parker

ÉSZAK CSILLAGA

Szereplők (esetleges kettőzésekkel):

HENRY JOY MCCRACKEN

MARY BODLE

JIMMY HOPE

KÍSÉRTET-MENYASSZONY, BELLE MARTIN, CECILY HAMILL

PEGGY BARCLAY, MARY ANNE MCCRACKEN

THOMAS RUSSELL, MÁSODIK ORÁNAI, DRAGONYOS ŐRMES-
TER, GORMAN, SHANAGHAN

SAMUEL NEILSON, DRAGONYOS KAPITÁNY, TEELING

PATRICK HAMILL, WOLFE TONE, MCFADDEN, BÖRTÖNŐR,
VALLATÓ

GIRVAN, EDWARD BUNTING, HASLETT

Megjegyzés: A darab bizonyos jelenetei különféle, jeles ír színi szerzők stílusában íródtak.

I. FELVONÁS

(Írország; a folyamatos múlt. Parasztkunyhó a Belfast környéki Cavehill oldalában. Háttérben a hegy gerincének sziluettje rajzolódik a felhős esti égre. A felhők mögött papírosból készült hold. A részben befejezetlen, részben időrágta kunyhó romnak hat. A földszinti szobán kívül a padlástér is lakható. A ferde tetőt részben zsúp fűdi, de a legtöbb gerenda csupasz; a bal felöliek nyersekek, bárdolatlanok, a jobb felöliek üszkösek, meggörcbültek. A ház tartófalai hasonló ellentétet mutatnak: a jobb felőli csorba, omladozó rom, a bal felőli befejezetlen, de pontos rend szerint rakott.

A kunyhó nyitott belsejét mintegy hátulról látjuk. A padlástér padlója az épület mélységének feléig ér ki, s a nagyszobába vezet, durván ácsolt falép-

cső zárja le. A padláson egyik oldalt ágy, másik oldalt bölcső. A vastag szelemen-gerendára, épp a lépcső fölött, jó darab kötél van felkarikázva. A földszinten hátul a kunyhó homlokfalának belseje: középen ajtó, kétoldalt egy-egy kis ablak. Tűzhely a jobb oldali falon, túloldalt behúzott függönyű szekrény-ágy. A bútorzat ritka és ütött-kopott: konyhaasztal, székek, kredenc, a polcokon kancsók és kupák. A díszlet teljes szélességében és magasságában kitölti a színpadot, de nem nyomul egészen előre, mert egy keskeny színpadi előtérnek hagy helyet. Az előtér bal oldalán két dob: egy nagy, a lambeg és egy kisebb, a bodhran. E két dobon a színészek játszanak, akik a cselekmény során több szerepet is alakíthatnak. A szerepváltást kellőképpen jelezheti egy másik kalap, egy paróka, egy másik kabát; ezek stílusa tükrözzé az egymás utáni jelenetek történelmi váltásait és szándékos anakronizmusait. Sötét. Mary Bodle bölcsődalt dúdol, halkán, érzéssel.)

MARY (énekel)

Magas Ardmore fölött a pacsirta szólt,
Kék égben szólt, odafenn,
És ráfelelt a réti rigó
S a zöldike rá, ideleenn...

(A hold kijön a felhők közül. Kísérteties fényében Mary Bodle tűnik föl: a bölcső mellett ül, gyöngéden ringatja; túloldalt, az ágyon Henry Joy McCracken fekszik, csak a térdnadrágja van rajta.)

MARY (énekel)

...De egyik se szól olyan édesen,
Ahogyan te dalolsz, szívem.
Ah-ah-ah ah-ah,
Ah-ah-ah ah-ah,
Ahogyan te dalolsz, szívem...

(McCracken gyertyát gyújt az ágy mellett. Odamegy vele a szelemen-gerenda alá, a föltekert kötelet vizsgálgatja.)

MARY (énekel)

...Ha eljönne hozzám kis dalosom,
S nem bújna a rejtekén,
Ha kezembe foghatnám kis dalosom,
Kebelembe rejteném,
Mert senki se szól olyan édesen,
Ahogyan te dalolsz, szívem...

(McCracken leteszi a gyertyát a padlóra. A kötél lelógó, kirojtosodott végére hurkot köt.)

Amíg beszél, Mary halkán tovább énekel.)

MCCRACKEN Az akasztás előtti este volt. És elmentek Harryhez mind a fiúk.

(Előrelép) Belfasti polgárok, mi is történt mostanáig. Itt állok előttetek a vérpadon, hogy ítéletem szerint meghaljak ügyetekért.

Bűnösnek találtattam, mert a szeretet testvéri érzületét tápláltam e város katolikusai és a magam protestáns hitén lévők között.

Bűnösnek találtattam, mert hazánk eljövendő boldogságát többre tartottam saját jelentéktelen személyem boldogságánál.

Készséggel és igaz presbiteriánus hitemtől vértézettén indulok a halálba, mert bízvást, sőt, vakon hiszem, hogy a szabadság mindnyájatokat egyesít még a héten, a jövő héten, valamikor majd csak, soha; remélem továbbá, hogy maguk is, ott hátul, jól hallanak, akkor és csakis akkor írassék meg saját kezű sírfeliratom, requiescat in pace, a gyászoló család kéri a csokrok mellőzését, jut eszembe: tekintsék e kötelet, elsőrendű szizál-kender, három láb hat penny, atyám saját kötélverő-üzeméből, további rendelések a kivégzés után azonnal fölvetetnek, köszönöm a nincsmi.

MARY *(egy ideje már nem énekel)* Hagyd már, Harry!

MCCRACKEN Ezek lesznek a híres utolsó szavaim, gyakorolnom kell őket, érted. Képzeld el, ott állok, és csak annyit bírok kinyögni, hogy: Elnézésüket kérem, belepillantának a jegyzeteimbe, egy perc az egész.

MARY Ezek szerint azt akarod, hogy felkössenek?

MCCRACKEN Miért, mit gondolsz, lesz egy sor más ajánlatuk is? – ropogós új pehelypaplan, kétszemélyes Man-szigeti üdülés?

MARY Hát csak gyakorold a bátor benyögéseidet, én megyek aludni.

MCCRACKEN A gyerek elaludt?

MARY Aluszik, mint a holt.

MCCRACKEN *(átmegy a bölcsőhöz, belenéz.)* Aluszik, mint a holt, így igaz.

Mit nem adnék, ha így alhatnám...

MARY Szabad ember vagy most is. Nem kaptak el.

MCCRACKEN Még nem egészen.

MARY Egy teljes új élet áll előtted. Gyere aludni, Harry.

MCCRACKEN Jó kis tréfa biztos helynek emlegetni ezt a házat, nem?

(Megmozgat egy lógó félgerendát) Itt a csendőrség tégláinál komolyabb ve-

szélyt jelentenek a kőműveséi; egy jó böffetés, és a nyakunkba szakad az egész. Nem lett volna szabad azt a borsót megennem vacsorára.

MARY Nagyon vicces, csak az a baj, hogy hozzá se nyúltál.

MCCRACKEN Hogy lett ez ilyen, kiégett? Ha jól nézem, föl sem épült egészen.

MARY Nem is. O'Keefe, az unokabátyám építette magának és a menyasszonyának. A lány feljött egyik reggel, és itt találta holtan – odalent feküdt a teteme – az épületet pedig összerongálva. Az emberek azt mondták, a kő miatt.

MCCRACKEN A kő miatt?

MARY Főntebbről, a boszorkányvárból hordta ide követ, abból épített.

MCCRACKEN Ó, megvan, a tündérek és manók bosszúja. Az Ész Századának újabb diadalaként.

MARY Igen, szabadgondolkodó volt, O'Keefe. A környékeliek gyűlölték is érte.

MCCRACKEN Csak nem? Ez esetben a tündérek és manók társadalmát ki is hagyhatnók a vizsgálódásból. S mi lett a hű arával?

MARY Megbomlott szegény. Az esküvő kitűzött napján, este feljött ide, menyasszonyi ruhában, mirtuszkoszorúval, s felakasztotta magát arra a kötélre, amelyikkel olyan jól játszottad a bolondot.

(McCracken jelzi, hogy immár más szemmel tekint a kötélre.)

MCCRACKEN Lám. A régi nóta. Minden viccből rémálom lesz. És minden rémálomból vicc. Az ír dajka bölcsődala.

MARY Gyakran látják, hogy itt áll, és vár az ajtóban. S aki férfi a szeme közé néz, szörnyethal tüstént. Amiért is ez a ház biztos hely.

MCCRACKEN Mert a Kísértet-Menyasszony védi. Úgy legyen. Emez utolsó éjszakára. Igencsak fura. Fura, hogy az Ész embere így lépjen le a színről.

MARY Hagyd már ezt a hagymázos ostobaságot egyszer s mindenkorra, tudod jól, hogy a húgod már hozza a papírjaidat, s akár holnap ilyenkor Amerika felé hajózol a nyílt tengeren.

MCCRACKEN Minden férfi és nő fellép s lelép, s mindenkit sok szerep vár életében, melynek hét felvonása a hét kor. Illetve, esetemben, a hét év. Mert ennyi volt.

MARY Szép kis hét év, mondhatom.

MCCRACKEN Fogalmad sincs, mi volt az értelme, igaz?

MARY Egyszerű erdőkerülő leánya vagyok, s magam nevelem a zabigyerekem. Nincs nekem agyam a te dicsőséges álmaidhoz.

MCCRACKEN Volt egy új gondolat, Mary. Azt hittük, mi vagyunk a bábái. Mert mit jelentett az, hogy ír az ember? Ha duplán lepároltad, a bakjáig? Azt jelentette, hogy kisémmizettek vagyunk, hogy nem a magunk földjén élünk, ha protestáns, ha katolikus, ha kisszeztás a hitünk, az egész vegyes társaság, aki vagyunk, akit ide plántáltak ebbe a földbe, melyre semmiféle jogcímünk...

MARY Nincs nekem fejem ehhez, Harry.

MCCRACKEN Idehallgass! Kérlek. Csak ma éjjel. Nézz rám! A Joy dédapám francia hugenotta volt, a McCracken dédapám skót presbiteriánus, mindegyiket üldözték érte, idezavarták őket a honi földről, nekik honi, nekem nem, mert én Henry Joy McCracken vagyok, itteni sarjadék, Belfast város természetes fia, ír fattyú, akár az összes jövevény, akit a történelem vihara épp ebbe a kikötőbe zavart. Hogy kelta vagy dán vagy anglo-normann, semmi különbség, nem oszt, nem szoroz, minden anyaszülte természetes gyermek ezen a dicsőségesen kicsesztett földdarabon, sem adománylevelünk, sem örökségünk, semmi különbség, mert az egyetlen különbség, ami számít, az a hatalom és a vagyon közt egyrészt s a benyaklott derék és térd között van, másrészt, s ahányan vagyunk, a benyaklott derék és térd kórságában szenvedünk, egy szálig, s ugyan miért? Mert a hatalom nem a miénk, és a vagyon nem a miénk, az más forrásból ered, ha árad, ha apad, mindig ugyanegy forrásból, a dicső remény világbíró brit szigetéről...

MARY Kaptatok saját parlamentet, miért nem értétek be vele?

MCCRACKEN Az nem lehet, hogy az állatok vezessék az állatkertet. Szókas tehát gondozókat kinevezni. Rang- és módbeli úriembereket. Akik a ketreceket megbízhatóan zár és lakat alatt tartják. Ilyen volt az a parlament, amit kaptunk. A kormányzás zoologikus teóriája. Csakhogy nekünk a logikus tetszett jobban. Ír állatok, egyesüljete! Egyesüljete! Vegyék át örökrészüket a természetes gyermekek, a Katolikus-Protestáns-Kisszeztás nagy, keverék család, ez volt a logikus teória. Az új gondolat. És úgy volt, hogy mi leszünk a bábái... csakhogy elpaccoltuk a szülést, előbb jött a fara, könyékig vájkáltunk a friss, piros vérben, az idétlen magzat végső erejével kaparászta a halál pofáját, míg az anya úgy üvöltött, hogy a zsigerei szakadtak belé, körül pedig a logikus arcok, csupa aggodás mind, csupa zavar, közöttük én, Henry Joy McCracken, ide kérném a fanfárt, az Északi Egyesült Ír Seregek Főparancsnoka, megannyi vitéz nyírott fejű legény, kit nem rettent a vad moraj Szent Írország hegye közt, és még Antrimet sem bírtuk bevenni, voltál már

Antrimben, úgy értem, nem kimondottan egy Párizs, igaz, Boston is nehezen volna, de még Philadelphia se könnyen, igaz?

(Mary vállon ragadja, és vadul megrázza.)

MARY Hagyd abba, hagyd abba, hagyod már végre?

MCCRACKEN Már mi rossz van abban, ha hagysz kibeszélni, hiszen csak beszélek, értelmetlen szavakat mondok, minden más levedlett rólam. A nagy alakítások. Hogy Harry fellép s lelép, történelem az már, s az ő hét kora. Lecsúsztam a pusztá, értelmetlen szavak szintjére, mi másom sincs. Néhány bátor benyögés. Határozottan az utolsó jelenésem.

MARY Uramisten, ha elgondolom, hányszor nem bírtam egy szót se kiveszteni belőled. Annyit se, hogy fapapucs, csak hopp az ágyba. *(A férfi gondolataiba merülten áll)* Gyere már aludni, szívem.

MCCRACKEN Elpaccoltuk a szülést, Mary. Talán soha nem jön rendbe az anyaméh. Isten tudja, miféle förtelmes ivadékot hoz a világra mostantól.

MARY Hallod, neked a színpadon volna a helyed.

MCCRACKEN Nem színpadon voltunk mindig is, a magunk esze szerint? Az isteneknek játszottunk. A történelemnek, az utókornak. Goromba, nehéz közönség. Mennydörögtek a ránk osztott szerepet, a Kontároknak Klubjában, Isten legyen irgalmas hozzánk. Egy raj boros szájú, ifjú kan, Peggy Barclay korcsmájának hátsó szobájában tervelgettük, mint formáljuk át a világot. Balladák és pohárköszöntők, pohárköszöntők és balladák. Nagy, kocsmadöngető beszédek. Kijelentések és Elhatározások erről, arról, amarról, semmi türelmem nem volt hozzájuk, azt mondtam, talpra és cselekedjünk.

MARY Én ne tudnám?

MCCRACKEN Neilson az asztalfőn pontifikált, Tommy Russell a ki tudja, hányadik pint sörébe zengte rapszódiait, Jimmy Hope a dolgozó osztályokról harsogott...

(Szavai közben Neilson, Russell és Hope szellemalakja siklik be a földszinti szobába, az általa leírt helyre és pózba.)

És hová lett az egész éjféltre? Kipisáltuk a kanálisba, belebőföttük az éjszakába. Ez volt a Kontároknak Klubja, nem is tudtuk akkor, milyen jól illik ránk a név. Az Ártatlanság Kora, abban éltünk.

MARY Hiszen mindőjüket elkomédiáztad nekem utána.

MCCRACKEN Hát hogyne. Mókás hangban mindig megbízhatóan jó voltam.

(Russell hangját utánozva) „A mi Urunk emez 1791-ik évében...”¹

NEILSON és HOPE Szent Patrik-nap este!

RUSSELL Kérem Kegyelmeteket, fegyverezzék föl magokat!

(Fődeles kupát nyújt oda Neilsonnak és Russellnek, majd nagy korsóból sört tölt mindhármuknak. McCracken közben egy szál gyertya világánál az ágyhoz vezeti Maryt, s a gyertyát elfújja.)

MCCRACKEN Egyetlen rövid éjszaka. Miért nem valamelyik hosszú decemberi éjszaka akkor már?

MARY Belesántulnánk.

MCCRACKEN Akkor ami a kezünk ügyébe esik, azt emeljük ki az időből.

(Karjába kapja s fölemeli Maryt. A bodbran-dob halkán játszik. McCracken finoman az ágyra teszi Maryt, s melléje fekszik. A hold elbúvik egy felhő mögött. Sötét.)

MCCRACKEN Nincs jövő. Nincs múlt. Csak te meg én. És ez az éjszaka, Mary. Kiemeljük az időből.

(A bodbran-dob sürgetően pörög. A Kísértet-Menyasszony alakja megjelenik a földszinti ablakban, benéz. Neilson, Russell és Hope alakja mozdulatlanul, köszöntőre emelt kupával áll a Kísértet-Menyasszonyból áradó különleges fényben.)

(Russell hirtelen rávág az asztalra az elnöki kalapáccsal. A bodbran-dob elhallgat. A Kísértet-Menyasszony eltűnik.)

RUSSELL, NEILSON és HOPE Minden Kontároknak egészségökre!

(Amint kupájukat egymásra emelik, a földszíntet megvilágító fény a kandalló fölött egy jókora fatáblára esik, melyen ezen felírás olvasható: „Kontároknak Klubja”.)

RUSSELL Rajta!

(Versengésöknek tárgya: ki issza előbb kiskörméig a kupa sert. A szín árnyékba borult háttéréből kilép a korcsmárosné, Peggy Barclay, a szín előterébe megy, s a közönséghez fordul.)

PEGGY Lármának s ámitó pribékségnak micsodás éjtszakája! Becsülletes ember maga árnyékában meg nem bízhatik, engem uccsegéljen, meg nem bízhatik. De még a maga álmodta álmában sem, ha aludtában el találná böffenteni magát, mert amint a szóllás tartja: füle vagy a falnak is. Soha még becsülletes korcsmárosnének ilyen kelepécét nem állítottak, mint énnékem! Dévaj, bohó ifjak mulatják az időt estéről estére korcsomámban; s nagy hangon hánytorgatják, mint fogják ebrúdon

¹ George Farquhar stílusában / Csokonai Vitéz Mihály.

kivetni Grattan Parlamentjét, s a hazában az igaz demokráciát elplántálni. És mind ezalatt ahány kulcslyuk vagyon, mindegyiken egy-egy spion kukuccsál. Mihaszna uraimék meg csak hetvenkednek, hiába is dorgáljam-pirongassam őket. Barátság: mismásság – mondok. Tölts a kupába, Peggy – mondják rá. A frittyfene egye meg, micsodás idők! Dejszen az Aranykor is mindig máskoron vala – úgy tartja a szóllás. Hanem azért egy más kárával kereskedő hamis kisasszonyt magam konyháján csak fölfödöztem, engem úgyse. Még ma este elveszi árulásának bővséges jutalmát, kutya szántsa meg a lelkemet, ha nem, a pimasz seggből esett sehonnai.

Igazsága vagyon a példabeszédnek:

Bőven terem fullánk a lopott méz mellett.

(Visszalopakodik az árnyékba, éppen, midőn Russell kupáját, elsőként ürítvén, nagy garral lecsapja az asztalra.)

RUSSELL Megvagyon!

HOPE *(hasonlóképpen)* Megvagyon!

NEILSON *(utoljára maradván)* Híjja vagyon, hogy az ördög vessen rá porciót!

RUSSELL Ki végére maradott, fizessen!

HOPE Elő a bugyellárist, derék Samuel!

NEILSON Micsodás rongyon gyűlt, sűrű ser! Kanállal könnyebb volna ki-merni.

RUSSELL A három rész lagani iszap, az teszi.

HOPE Igen hasonlatos annak agya velejéhez, aki főzte.

NEILSON Kotty belé, szilvalé, emitt jó. *(Félre)* És fél tucat bölcs mondás a nyelve hegyin, úgy tartson.

(Peggy Barclay belép a helyiségbe.)

PEGGY Nos, vitézlő Uraim, reménylem, jól vagynak Kendtek, ámbátor nem tudva jó a jó, hanem téve, úgy alítom.

NEILSON Bizony igaz, Peggy, s akkor tenné Kend a jót mivélünk, ha a legjobb borát élénk adná.

PEGGY Engem úgysegéljen, Neilson Uram, vagyon is egy szép hordó finom Barcellóna borom, mellybe a csapnak goromba szerszámát belé-ütni ez ideig nem akartam. Hordócskámnak szüzességét Kegyelmetek kedvére őrizvén.

NEILSON Ragadtassék hát el mindjárást. Ama szüzesség virágának leszakasztása pedig írassék az én kontómra.

PEGGY Meg is leszen az, ám elébb figyelmezzenek egy szavamra Kegyelmetek.

RUSSELL *(félre)* Boldog egek! Addig szájong a balgatag buzgóság, míg a borivástól kedvönket elveszi. *(Az asztalra vág az elnöki kalapáccsal)*
Barclay Úrasszonyé a szónoki pulpitus.

HOPE Meg hozzá a hordó, a csap s a tető a fejünk fölött, Thomas.

PEGGY Így igaz, HOPE Uram, és amíg az enyém léssen, bátorsággal okoskodhatnak Kegyelmetek, amint csak tetszik. A korcsmáros nem ebáros, egyik füle bal, a másik nem hall. De – amint a szóllás tartja – döglött lovon patkónak, bölcs tanácsnak egy a foganatja.

NEILSON *(félre)* A szurtos Luciperét – a szóllásaiban csak annyi iszap van, mint a serében.

PEGGY Hamar támadnak bitang, hamis nyelvek, s könnyen tekerik a szót. Én a magam nyelvért jót állok, de sok máséért mindöszve nem adnék egy babot.

(A padláson lévő ágyból Belle Martin kászálódik ki, s lejön a lépcsőn, sebtében rendezgetve blúzát, szoknyáját.)

BELLE Martin, merre kuttogtál mind ez ideig?

BELLE Ágyban feküvék, nagyon is elévett a kólíka.

NEILSON De ágybeli társ nélkül csak nem árválkodtál, gondolom.

BELLE A jelenvaló kompániából ilyen kedvet nem nyert senki is, tudom.

PEGGY Ne osztozzál, Kisasszony! Hozzál fel még sert az uraknak.

RUSSELL A bort hozasd fel, PEGGY, a bort, instállom.

(De Belle Martin már elment.)

PEGGY Tüstént, Russell Uram, tüstént. Hanem annyit azért mondanék: Ne szólj, szám, nem fáj fejem. Ügyeljenek a nyelvökre, Kegyelmetek, amikor nem a seremet szopogatja, úgy-e értik szavamat?

NEILSON Isten hordozzon, Peggy, jókor érkezted az észosztásban. Ez a korcsoma immáron csakugyan a rágalom akadémiája. Csak felgondolni is, miket összehordott McCracken Lord Killowenről tegnap este! De csendesen, nehogy markomba szakadjon az okoskodás.

PEGGY Óh, énelőttem bátoran, Neilson Uram.

NEILSON Már annyit kalendáriom nélkül is megmondhatok, hogy a méltóságos lordnak szerezseny sklávjai vagynak Virginiában. Ezek a szerezseny sklávok pedig, ha igaz, magok vagyonyjából önkényt a Közönséges Segély Fundusára subszkripciókat tettek.

PEGGY Segély Fundusra? Már mi végett?

NEILSON Hogy a méltóságos lordnak Westmeath-ben sínylődő katolikus hitű jobbágyait megsegéljék.

RUSSELL Ühh, Samuel, alacson lélektől koholt mese az ilyen. A méltóságos lord őkegyelme csak át akarja ide hajóztatni a szerecsenyjeit.

PEGGY Ide, Írországba? Már mi végett, Russell Uram?

RUSSELL Hogy az itten való katolikus jobbágyait a gyapotszedés mesteriségére kitanítsák.

PEGGY Láncoz, forgós, lobogós Urak, kendtek csak bonbonokkal tartanak engem, pedig akármely csattanós a bonbon, a piacon még nyúlgyömbért sem kapni érte, amint a szállás tartja.

(Belle Martin megérkezik a sörrel, s kezdi felszolgálni.)

Tudják, Kegyelmetek, hogy e korcsomaszobában hebehurgya beszédek estenek – de bizony, fel is adattanak. S ímé a leányzó, aki megmondhatja, miképpen!

(Karon ragadja Belle Martint.)

BELLE *(küszködik)* Eresszen kend! Mi osztó pere van? Nem mondtam én semmit!

PEGGY Megtaláltam boldog soraidat, amellyeket Bristow Őkegyelmessége kezeibe szántál, leseket hányó kisasszony.

BELLE Eresszen kend, mondom! Országa-vesztett, vén konyhavakarék!

(A küszködéstől Belle Martin inge ujjából papírlap esik ki.)

RUSSELL *(lehajol érte)* Megálljunk! Loppal teleírt papiros, ha jól nézem.

BELLE Az a papiros csak engemet illet, adja ide Kegyelmed... *(Elragadná.)*

PEGGY Ne olyan sietősen, Spion kisasszony. Szívedből csorgott repeső so-raid itt senkit ekszelensz szentimentálissal eltölteni nem fognak.

RUSSELL Ühh, no. Most mindjárt odalesz a kalapácsnyél. Ne terheltesz felolvasni a kompániának, Belle.

BELLE Olvassa maga, Kegyelmed.

PEGGY Ahogy mondva vagyon, úgy csináld, ha a húsod vastagját a veréstől kímélni reményled.

(Belle Martin komor képpel átveszi a papírt, s olvassa.)

BELLE „A Belfast Városa-beli Egyesült Írek Társaságának Kijelentése és Elhatározása...”

NEILSON Hogy az a rozsdás ménkű...!

RUSSELL Ne terheltesz folytatni, Belle.

BELLE „Először is elhatározott, hogy e haza kormányzására az anglus hatalom olly súllyal nehézkedik, hogy immár szükséges az ír haza minden polgárának szívbéli egyetértése, ha fenntartani akarjuk amaz ekvilibriumot, melly szabadságaink megőrzéséhez s a kereskedés előmeneteléhez megkívántatik.”

NEILSON Ez idáig szép mesterséggel frazeáltatott – ha magamnak való híz-
zelkedés nélkül mondhatom. Bár az előadásból a tűz mintha hibázza-
nék. Ne terheltess egy kicsinyég több lélekkel, Belle.

BELLE „Másodszor: az egyedüli kon... kons...”

RUSSELL Konstitúció szerinti.

BELLE „...konstitúció szerinti módja ezen súlyos hatalom elleni védel-
münknek ama teljes és ... és...”

HOPE Radikális.

BELLE „... radikális reform, mely a polgároknak Parlament-beli repre-
zentációját illeti.”

RUSSELL *(a leány vállát fogva, háta mögül olvassa)* „Harmadikszor: semmi-
nemű reform nem lehet sem kivihető, sem hathatós, sem igazságos, ha
nem foglalja kebelébe az öszves ír polgárt, bármelly hiten (religión) lé-
gyenek is.”

HOPE No hát, Belle Martin, mit gondolsz ezen indulatokról?

BELLE A magamfajtat nem azért fizetik, hogy gondolkodjék, hanem hogy
szolgáljon.

PEGGY Két úrnak szolgáltál, eBellette, de ebben a házban ugyan nem szol-
gálsz tovább, mert útilapuval szolgálok neked, kösd a talpad alá, meg-
szolgáltad.

RUSSELL Ugyan, Peggy, gorombán ítélsz. Ezek a mi indulataink a törvény
szerént valók, nemcsak a józan ész szerént. A leányzó jó szolgálatot tett
nekünk, ha városszerte híreket költette.

NEILSON Bizony igaz, tarisznyáljuk fel további egzemplárokkal.

PEGGY Fájdalom, Urak, más pondró is vagyon a nyüves szuka seggiben.

Ez az ebhendi lista öszeírta a Kegyelmetek titkos bizottmányának
minden neveit – úgy higgyék meg, amint mondom.

HOPE Igaz-é ez, Belle Martin? Hol vagyon az a lista?

*(McCracken kióvakodott az ágyból, s inget húzott. Most lefelé jön a lépcsőn,
az ingét gombolja, s egy papírlapot mutat.)*

MCCRACKEN Jó kézben vagyon, Hope polgártárs.

BELLE *(félre)* Hogy a varjak a hollókkal vesszenek öszve a szemén, csak csúf-
fá tett engemet.

NEILSON A mendergőbe, Harry, ez maga volna az a papiros?

MCCRACKEN Még meleg is, Samuel – azon helynek hevétől, ahol közel
a szívhez titkon lappangott.

NEILSON Tölts a vitéz embernek egy jó kupával, hisz a te eszedben is túljárt.

PEGGY Bizony igaz, McCracken Uram, de tudott dolog, hogy Kegyelmed
furmányos ember, s amint a szállás tartja, nem a szakáll teszi a deákot.
HOPE Ez a stratagéma csakis elmondásra méltó történet lehet.
MCCRACKEN Dehogysis, Jimmy, háborúságból megtért együgyű fickó me-
séje, semmi több.
NEILSON Úgy gondolom, afféle parasztos lesvetés volt.
MCCRACKEN Te mit mondasz hozzá, Belle?
BELLE Csúfot tett rajtam az Úr, de megkeserüli még az anyja tejét, hogy
a Belzebug faragjon villanyelet a lelkéből az ilyen léhűtő, mismás kom-
pániának!
PEGGY Neked hallgass a neved, ördög markotányossa. Most azonnal ki-
teszlek, mehetsz a bodza tövére, ahonnan kerültél, ebben a minutában!
Elvakarodhatol a lócs árával.
(Kemény fogással kivезeti Belle-t.)
RUSSELL *(az asztalra vág az elnöki kalapáccsal)* McCracken polgártárs, áll-
jon elé!
MCCRACKEN Parancsolatjára, elnök polgártárs.
RUSSELL Ne terheltesz pontról pontra, aktusról aktusra eléadni az iménti
hadi öszveakaszkodás történetét.
MCCRACKEN Megvallom, első gondolatom az vala, hogy az itt álló Jimmy
Hope hadnagyot küldöm a küzdő porondra magam helyett, a kis ném-
ber mindig olyan szívbeli reménységgel tekintett reá.
NEILSON Ugyan tehetetlen adós maradott volna, Hadnagy Uram.
HOPE Mentségemül felhozom, hogy más küzdőporondon kell helyyemet
megállanom – igen kardos feleségem lévén.
MCCRACKEN Elfogadom mentséged. Így tehát, Urak, magam köteleztet-
tem az attakot szemtől szembe megindítani s kézitusára vinni.
RUSSELL Ha a látottakból ítélnék, szinte hamarosan fölülkerekedtél.
MCCRACKEN Mellvédeit elérvén, lerontottam, majd a szakállas puskát reá-
sütöttem – s nem állt ellenem többé.
NEILSON Bravó!
MCCRACKEN A zsákmányt magamévá tévén, tisztességes békét kötöttem,
s visszavonultam a csata mezejéről.
RUSSELL *(az asztalra vág az elnöki kalapáccsal)* Kontár Polgártársak,
McCracken Uram fényes győzedelmére!
(Ünnepélyesen ürtik kupájukat, s fintorognak a rossz sörön.)
NEILSON Reménylem, haubic ágyúdnak, szakállas puskádnak csövét a vak-
rozda ki nem kezdette.

MCCRACKEN Azért jótállok, Samuel. Ha pedig a kankó morbus mégis reám ragadott, legalább Castlereagh Lord Uram Őkegyelmével kerülök egy regimentbe.

RUSSELL Azt a jégeső öntő... Belle Martin... őlordságának kurvája?

MCCRACKEN Őlordsága éppenséggel készítgeti Dublinban a helyet, ahol a leányasszony megszállhasson. Fölfödöztem azt is, mellyik utcában léssen a lakosztály.

HOPE A bitang gazember – s ezért küzdöttünk volt, hogy megválasszák! A népek vitézlő bajnoka, a reformnak apostola, aki, ímé, a kurváját küldi reánk spionnak!

RUSSELL Nyüves kutya magos hivatalban.

NEILSON Hogy a mértékletesség dicséret nélkül ne maradjon.

HOPE Mértékletesség? Tirannus zsarnokság.

RUSSELL A rozsdás ménkü üsse meg a mértékletességet! Adjátok körbe a sert.

MCCRACKEN Örömetest.

NEILSON Castlereagh – eb ura ő kegyelme! Ördög szánkázza meg őt is, meg a jobbágyok zsírján hízott Északi Whig Klubját! Dűti magába a teknőclevest, bennünket meg csinosan kongó retorikai beszédekkel traktál!

MCCRACKEN *(arisztokratikus hangbordozással)* „Uraim – kérem kegyelmeteket, innánk Legfőbb Urunkra – a Nép Őfelségére!”

NEILSON Eb a lőcse!

MCCRACKEN *(ugyanúgy)* „Kérem kegyelmeteket, innánk Washington Elnök Úrra és az Amerikai Egyesült Státusokra!”

RUSSELL Engem uccse, egy kukkra az ő hangja.

MCCRACKEN *(ugyanúgy)* „Ne terheltesünk a Gallus konstitúció sikerére inni...” – *(Saját hangján)* csak bizton megmaradjon a francúzok nyakán.

NEILSON Elég a papoló, mismás Júdásából. Igyunk derék, jó bort, s idézzük hozzá ama becsülletes szókat, mellyeket Jimmy HOPE barátunk az Önkénytesek zászlajára szánt. *(Kiált)* PEGGY! *(Csöndesebb szóval)* Hogyan is hangzik, Jimmy?

HOPE „Előttünk az Ír Bastille – egyesüljünk, hogy leronthassuk.”

RUSSELL „Gallus fivérünk 1789. július 14-én megszületett. – Jaj, hogy mi még mindig Embryo állapotban leledzünk!”

HOPE Én csak azt állítom: Castlereagh a földesurak parádés gavallérja, Graftan a kereskedőké. Egyiknek gazdája a nemesember, a pénzes ember a másiké. Elvitáztatnak egymással, de mi másért, mint e nyomorú nemzetnek pusztá lelkéért, polgártársak. Módosíthatnak is némelly disz-

nó injúriát, meg is hozhatnak némelly csinos, sőt, emberséges törvényt. De tüstént egyesítik erőiket, hogy megdöngessék a hátát, s a könyökén bujdosassák ki a lelkét bárkinek, ki a magamfajta – a köz jobbágy státusán lévő takács – szabadságát s jussait hánytorgatja. A megrögzött parasztság álmában mélyen hortyogó, disznó sokaság: az vagyunk mi az ő szemökben.

NEILSON Nem hadakozhatnak végestelen ideig félmillió nonkonformista protestáns és három millió katolikus ellen, Jimmy.

RUSSELL Ha a kettő emberséges ember módjára kezét nyújtana egymásnak, s egyesülne.

NEILSON Egyesülni fognak. És mi egyesítjük őket. Te szódd meg a ruhájoknak valót, én kinyomtatom reménységeiket és álmaikat. Russell könyvesboltja pedig elméjük pallérozásán munkálkodik. Ami McCrackent illeti: ő majd egy ágyba udvarolja őket.

MCCRACKEN Egy nótát, Jimmy, mielőtt egészen rászokunk az okoskodásra.

RUSSELL Énekeld azt, amit az Erkölcsi Erőről szerkesztettél.

MCCRACKEN Ördög szánkázza meg, ne azt a kegyes-malasztos nótát.

NEILSON Nagyon jó, keménykötésű, verekedős nóta az, dalold csak, Jimmy.

HOPE *(énekli)* Szellem-vitézek

Kemény had-népe
Láncát letépve
Zúdul elő.
Nincs puska nállok,
Nincs ágyu vélök,
Vezér-igéjük:
Erkölcsi erő.

(Zene. A másik három feláll, s együtt énekel Hope-pal.)

HOPE, NEILSON, RUSSELL, MCCRACKEN *(énekli)* Nincs rőt kabátunk,

Nincs medvecsákónk,
Ám elszánásunk
Mindent merő:
Messzire nézni
Születtünk győzni,
Hadunk vezérli
Erkölcsi erő...

(Neilson, Russel és Hope el.)

(McCracken a lépcső közepe tájt leül. A zene véget ér.)

MCCRACKEN Az akasztás előtti este

Mind megnézték Harryt a fiúk...

MARY (*főlneszel*) Harry...

MCCRACKEN Erkölcsi Erő. Fején a szöget. Mintha léniával lett volna megrajzolva az út. Hét kerek évvel ezelőtt. Harry és az ő hét kora. Ez volt az első kor, mint látod. A gyermekkor. Az Ártatlanság Kora.

MARY Harry, hol vagy? (*Kiszáll az ágyból*) Nincs semmi bajod? Álmodtál valamit?

MCCRACKEN Álmodtam bizony, pár napja, mikor utoljára aludtam, akkor, igen. Befelé mentem a városba, sütött a hold, érted, az utca szinte ragyogott, mintha fényes nappal volna, de nem járt rajta senki, egy kóbor aranyderes mént leszámítva, a hallgatag falakról úgy visszhangzott a patacsattogása, mint a puskalövés... elmentem a Rozmaring utcán a házunk előtt, s tovább a Híd soron. E héten két antrimi emberemet akasztották fel... az ügyvéd James Dickeyt és az Észak Csillaga nyomdászát, John Storeyt, továbbá két ballynahinchi emberemet is... azután lecsapták a fejüket, s föltűzték a Piaci Csarnok lándzsás vaskerítésére. A csődör nyomán befordultam a Főutcára. A négy levágott fő bámult rám, amint közelebb értem, a szemük kidülledt, a hajuk lengett a szélben. Álltam a Főutca közepén a ragyogó holdfényben, megbénított a tekintetük, szerettem volna a szemem behunyni, de nem bírtam, éreztem, hogy csurog a könnyem, letöröltem, vér volt, a négy fej egymás után elröhintette magát, és röhögtek és röhögtek, aztán a röhögésük üvöltésbe fordult, én befogtam a fületem, de az üvöltés a saját fejből fakadt...

MARY (*odamegy hozzá*) Lidércnyomás volt, szívem, rémálom, semmi több.

MCCRACKEN Rémálom, nyilvánvaló. Hamarosan vicc lesz belőle.

MARY Jó erős puncs, az kell neked. Mert muszáj már egyet aludnod, Harry.

MCCRACKEN Nem alszom, míg el nem jön az ideje. Még hat koromat kell rendbe raknom. Ez csak az első volt. Majd alszom hamar eleget.

MARY Hagyd már az ilyen beszédet, elegendem van belőle!

MCCRACKEN Egy hadseregbe való embert vittem a vágóhídra a múlt héten, miről beszélgessek, a kenyér áráról, a kellemetlen időjárásról?

MARY Veled vagy nélküled, ugyanaz volt a nóta, ugyanoda marsoltak volna. Vége van, elég volt. Ha már élsz, élned kell.

MCCRACKEN Az az ember, aki reggel idejővet a hegyen túl szegődött mellénk, Mary. Antrimen jött keresztül mindjárt a csata után. Lát egy teemekkel magasan megrakott szekeret, amit éppen megállít egy csen-

dőrkapitány. Megkérdi a Kapitány a temetni kijelölt csapatot, hova a pokolba valók ezek a férgek. Mire az egyik vérébe fagyott hulla föl-emeli a fejét, és azt mondja: „Magam én Ballyboleyba való volnék.” Így lesz vicc a rémálomból. Úgy röhögtek rajta, mint az eszement. Azután az illetőt szépen eltemették a többi közé.

MARY Miért, mit gondoltál? Hogy békecsókot váltanak vele?

MCCRACKEN Mit tudok én a katonai mesterségről? Holdkóros vászonke-reskedő, aki vagyok? Annyit tudtam, hogy a magam életét zálogul tekintem, és örömet felajánlom.

MARY Nos hát, véletlenül megmaradt az életed. Tekintsd Isten adományának, s úgy becsüld.

MCCRACKEN Még egy éjszaka veled, utoljára, Mary. Az egy adomány, amit becsülni tudok.

MARY Egyetlen éjszaka nem gilt. Harmincegy éves sem vagy még, a Mi Urunk is többet szabott ki magának. Negyedik hete bujdosol, el vagy csigázva, aludnod kell. Átugrom apámékhoz, s keverek egy jó adagot.

MCCRACKEN Hagyd el, Mary, Isten nevében, ne pazarold az időt! Nem az alvás hiányzik nekem. Hanem a két combod a derekam körül.

MARY Nem fogok egy hullás-szekéren mocorgóval, egy kísértettel bujálkodni, abból van országszerte elég. Nekem a férfi kell, akit szerettem, Harry. A férfi, akitől a gyermekünket fogantam. Amint a húgod megjelen, kezdedben a szabadulás. Addig egy jót kéne aludnod. *(Kendőt terít magára)* Megyek, hozom a puncsot. *(Az ajtóhoz lép)* Ügyelj a gyerekre, nem maradok sokáig.

(Kimegy a házból.)

(McCracken megáll a bölcső mellett.)

MCCRACKEN Hát te mit gondolsz, Maria? Mire véled ezt a mamlasz apádat? Hosszú árnyék a hold fényében... nagyjából ennyi vagyok neked... csakhogy egész jövődő életedet ebben az árnyékban éled majd, a Jóisten áldjon meg, Harry-apu kicsi botlása, milyen kicsi vagy a nagy botlásai mellett... Hogy most ne említsek mást, mint fura vidéki barangolásaikat, melyeknek eltökélt célja volt a pápisták és a lóformátusok egyesítése. Merthogy azok bandákba verődve gyilkoloztak rendszeren, tetszik tudni. Már mint a Pitymallat-fiúk meg a vitéz Védelmezők.

(Fölmegy a lépcső tetejéig)

Harry közbelép. Népszínmű². Szín: Armagh megye. Melyre a Természet adományait mindkét kezével. Ám a belső viszály a békésen rusztikus Édenkertet dülja-szagatja. Be: a nemeslelkű, valamint rettenthetetlen ifjú McCracken, ki ragyogó ifjúi hevülete iránti közös szeretetben egyesíti a csőcseléket. Zene!

(A színpalak mögül ír népszínművi zene. McCracken lefelé jön a lépcsőn. Patrick Hamill, kezében nyaláb papír, a szín előterébe lopja magát.)

HAMILL No! Ki közelít szerény lakomhoz ily sebbel-lobbal? Ellenség-e vagy jó barát?

MCCRACKEN Csilaj, becsületes barátom. Henry Joy McCracken vagyok, s azért jöttem, hogy kendnek próbatétele óráján istápja legyenek.

HAMILL Áldja meg az isten minden lépését nagyságos uramnak.

MCCRACKEN Kend Patrick Hamill loughgalli lakos?

HAMILL Én volnék, uram, s a Jóisten vezérelte szerény hajlékomba, hiszen jól tudjuk, mi minden derekasságot cselekedett a magamfajta szegényemberek javára.

(A zene véget ér.)

MCCRACKEN Miféle papírok azok kendnél, Patrick? Itt van-e kendnél a vallomás, melyet Grier rendőrbíró úr előtt tett?

HAMILL Bizony hogy nálam van, uram, a Jóisten áldja meg. Először is azt kérdezte, pópista hitű volnék-e, s mikor igennel feleltem, „úgy?”, azt mondja, „ismer benneteket az egész környék, mint a rossz pénzt, nyírott fejű hitetlenek, hát csak tedd le a bírói kiszállás költségét, s Isten hírével fel is út, le is út, a tárgyalást berekesztem”.

MCCRACKEN *(félre)* A semmirekellő, bitang gazember. *(Hamillnek)* Tehát a kend lábasjóságának szándékos megcsonkítását, a kend feleségének gonosz sértegetését vizsgálati tényállás-számba sem vette?

HAMILL Bizony nem, uram, a Jóisten áldja meg.

MCCRACKEN Patrick, hallgasson a szavamra. Cuthbert úrnak és nekem föl-tett szándékunk, hogy épp a kendéhez hasonló eseteket tisztába hozzuk. S azon sötét gazemberek ellen fordítjuk a törvényt, akik azt gonosz módon s igaztalanul alkalmazzák.

HAMILL A Jóisten legyen a jutalmazójuk érte, uram. Tudja-e, van egy unokahúgom, aki a kigyelmed hűgának szövőműhelyében dolgozott Belfast városában, és csak igaz tisztelettel-becsülettel említhette az egész családjukat.

MCCRACKEN Való igaz, Mary-Ann húgomat városszerte szeretet övezi. Nos hát, lássuk azokat a papírokat. *(Átveszi a paksamétát)* Mielőtt az esetben eljárhatnánk, bizonyosat kell tudnunk afelől: nem volt-e suta a hír közt, amit velünk tudattak, s igaz-e mind az utolsó szóig.

HAMILL Vizsgálja csak meg kigyelmed alaposan.

MCCRACKEN *(amint lapozgat)* Ez meg mi légyen?

HAMILL Ó, azt éppen csak tegnap hajnalban találtuk az ajtónkra szögezve.

MCCRACKEN *(olvassa)* „Vigyen el az ördög, és vissza se hozzon! – Pusztuljon az alja!” – A Pitymallat-fiúk keze-munkája?

HAMILL Ha szabad szólnom, immár nem Pitymallat-fiúnak titulálják magukat a mi környékünkön. Amint hallom.

MCCRACKEN Hanem minek?

HAMILL Hát, Orániai fiúk újabban.

(Zene)

MCCRACKEN Figyelmezzon a szavamra, Patrick: Hallotta-e hírét az Egyesült Írek Társaságának?

HAMILL Tudja-e, emlékszem is: Cuthbert Uram említett valami efféle, mikor kegyeskedett a mi portánk kisebb-nagyobb bajaira pazarolni a drága idejét.

MCCRACKEN Cuthbert uram és jómagam e Társaság tisztikarából valók vagyunk. Igen egyszerű a hitvallás, melyhez tartjuk magunkat: egységben az erő, széthúzásban a gyöngeség. Mert igazából nem a Pitymallat-fiúk, avagy Orániai fiúk fenyegetik a kendtek megélhetését s életét. Hiszen ők maguk is csak raboskodó társaik kendteknek ama hatalmas áristomban, melyet e hazának nevezünk. A földesurak s a rendőrbírák – a hazánkbeli Grier-félék –, a nemesemberek és a pénzes emberek azok, akik gonosz szándékkal a gyűlölséget szítják kend és a szomszédai, sőt, felebarátai között, a maguk nagyobb biztonsága végett. Ők ama kegyetlen rabtartók, akik ellen mindnyájunknak egyesülnünk kell! Megértette-é, amit mondok?

HAMILL Egy szót se többet, McCracken Uram, hiszen én vagyok a kigyelmed embere, s a magamfajták egész sokasága, vélem, amint a gyülekezőt megfúvatja.

(A zene abbamarad. Cecily Hamill érkezik rohanóvást a helyiségbe.)

CECILY Pat, az Isten szerelmére, itt ne kapjanak, menekülj, kipusztítanak a világból mindkettőnket!

HAMILL Teremtő Isten! Mennyire vannak?

CECILY Itt a pitvarban!

HAMILL *(behúzza az ajtó reteszét)* McCracken Uram, menjen innét kigyelmed, siessen! Kigyelmednek nem keresik vesztét.

MCCRACKEN Ki az, aki így közelít, Hamillné asszony?

CECILY Az Orániai fiúk!

(Két narancsszín vállszalagos férfi halad el az ablak előtt, arcukat kendő takarja. Hamill pikát kap elő a kémény mögül. Dörömbölnek az ajtón.)

GIRVAN *(kintről)* Gyere ki, rebellis pápista, mert rátok gyűjtjük a házat!

MCCRACKEN Volna egy kis beszédem ezekkel az urakkal, kérem, tegye el kend azt a pikát.

HAMILL Ne kössön ki velük kigyelmed, nem beszélni akarnak ezek, hanem embervért ontani.

(McCracken az ajtóhoz lép.)

CECILY Az ég szerelmére, Uram, ne hozza a nyakunkra őket!

MCCRACKEN Egyet se féljen, jóasszony. Nem éri kendteket veszedelem, becsületesemre mondom.

*(Az asszony térdre rogy, szinte négykézlábra, s elkezd a rózsafüzéért mondani. McCracken félrehúzza a reteszt, s kinyitja az ajtót. A két Oránia be-
ront, s szemben vele megáll; egyikük sarlót emel rá, a másik kacort.)*

MCCRACKEN Jó reggelt kívánok az uraknak. Ugyan mondják már meg, kihez van szerencsém!

GIRVAN Ebrúdi Tódor és Cséphadari Tamás – más nevünket ne akarja tudni, annyit mondok, mert rossz vége lesz.

MCCRACKEN HAMILL urammal egy törvényes ügyet igyekszünk tisztába hozni, bizonyosra veszem, hogy alkalmasabb időben szívesen fogadja a kendtek látogatását.

MÁSODIK ORÁNIAI Aki ragyogása van, most adjon számot ő is, meg az a génya felesége is!

(McCracken mellett benyomulnak a helyiségbe; utóbbi sarkon fordulván lerántja a kendőt az Első Orániai képéről. Az csapásra emelt sarlóval ront neki. McCracken villámgyorsan és keményen elkapja a karját, s a szemébe néz Girvannak.)

MCCRACKEN Szívesebben szólok egy embernek az arcához, mint a takonytörőjéhez. Ráadásul ezt az arcot, ha hihetek a szememnek, ismerem is. Nemdenem Girvan úr, Richillből? Magam soroztam be kendet az Egyesült Írek közé, alig egy hónapja, Girvan úr.

(Elengedi Girvan karját, az leereszti a sarlót.)

GIRVAN Nem tartozom kigyelmednek semmi számadással, amiért egynehány napig a hiú beszédeivel eláztatott. Hetet-havat összehordott a ti-

zedről meg az adóegzekúcióról meg az Egyesülés nagy ügyéről. Semmi közöm a belfasti locsogásaival, az egész megyében nyavalygó prédikálásaival.

MCCRACKEN Ha sérelmeit kívánja nyilvánosan előadni, ám ki velük. Hamill úr éppoly készséggel meghallgatja, mint jómagam. (*A Második Orániaihoz*) Kend is csak tartsa magát, barátom: le a fegyvert!

GIRVAN (*Hamillre mondja*) Ez az ember a vármegyei Védelmezők föl- esküdt vezetője.

HAMILL Megengedjen nagyságod: szemenszedett hazugság!

GIRVAN Hogy rátámadjanak a protestánsokra a Gyémánt korcsmánál, most csütörtökön egy hete, abban is ő volt a főmester.

HAMILL Tán nem szénakaszálni voltam oda álló nap Shan Durkinnel, aki a szóban forgó tényt mindenkor tanúsítani kész?

MÁSODIK ORÁNIAI Durkint is ott látták a Gyémántnál, kenddel egy sorban.

MCCRACKEN Egy szóra, Girvan úr: mi dolog esett a Gyémántnál?

GIRVAN Gyalázatos árulás, az esett. Békességgel összegyülekeztünk, am- azok pedig úgy gondolták, hogy egy aljas kelepccével elveszejtenek mind- nyájunkat. Node mibennünk emberükre találtak.

MÁSODIK ORÁNIAI Egyszer kellett csak közibük durrantani, vitték az ir- hájukat.

GIRVAN De jó harmincuk elébb úgy ment a pokolba, hogy még csak azt se mondta, beföllegzett.

MCCRACKEN Harminc katolikus, azt mondja kend?

GIRVAN Ha nem több.

MCCRACKEN Értem. És hány parlamenti voksot nyertek? Hány hold föl- det? Mennyi tizedüket engedte el a pap, mennyi adójukat a földesúr? Röviden: mennyi hatalmat, mennyi szabadságot nyert ama harmin- cegynehány halál, ama halhatatlanul dicsőséges győzelem?

GIRVAN Megmondom én, mit nyertünk: az Orániai Társaságot. Szervez- ve vagyunk immáron, hogy megvédjük földünket, hitünket és jussain- kat az ehhez hasonlatos vadember-forma Védelmezők ellenében.

MCCRACKEN Nézzen az arcába ennek az embernek, aki kendnek szom- szédja és felebarátja, és mondja meg igaz lelkére, vadember-forma arc-é, amint kend az imént állította.

GIRVAN Menjen el kigyelmed, és kérdezze meg ugyanezt a Richillbe való Alexander Barclay-tól. Neki, hites feleségének és tizenhárom éves egy- szülött gyermeköknek nyelvüket tépték ki a Védelmezők, hites felesé- gének testén egyéb gyalázatoságot is míveltek, olyannyira, hogy sze-

gény gyötrettetéseibe még azon héten belehalt. Ez a Hamill itten a dolog más részleteiről is számot adhat.

HAMILL Az élő Isten látja lelkemet: rosszlelkűleg rám fogják – semmi közöm e dologhoz, sem magamnak, sem bárki barátomnak.

MCCRACKEN Van kendteknek rendőrbírájok elegendő, s mind a kendtek pártját fogja, azoknak kötelességök ezt elrendezni. Nem mondhatják kendtek, hogy védtelenül állnak a törvény színe előtt, ami viszontag Hamill uramra és hitsorsosaira mindenképpen áll.

GIRVAN Miért pártol kigyelmed és a fajtája mindig az átkozott pápista ellenséghez? Kigyelmed is presbiteriánus volna, akár én magam, meg ez itten – hol a kigyelmed hívsége?

MCCRACKEN Itt vagyon az én hívségem, Girvan uram, ebben a szobában – de ezen hívség az itt jelen lévők mindnyájához köt.

(Zene.)

Ez a tájék környes-körül, ez a haza akár a gyönyörűséges, termő kert, nemde?

GIRVAN És ha az?

MCCRACKEN Minden földi javakban bővelkedik – kínál elegendőt mindeneknek, akik – kendtekhez hasonlóan – arcuk verejtékével munkálnak rajta. Mondják hát, kendtek miért nem részelnék mindebből szabadon?

HAMILL Forgós adta, nem a mi jussunk abban rendelkezni.

MCCRACKEN Ah. De bizony a kendtek jussa volna és lehetne, Patrick – ha nem a bajt növesztenék, ha végre nem egymást marcangolnák ketrebe zárt vadállatok módjára, hanem hozzánk pártolnának a közös szabadságért megvívandó igaz küzdelemre. Kendtek is jól tudják, mennyi kormány pénzelte ágens mászkál országszerte, lelkeket mérgezni, kendtek között a gyűlölséget szítani. Ne hagyják magokat eláztatni! Valahányszor azok szavára hallgatva lesújtanak, a haza testén – önmaguk testén – vágnak sebet. Menjen haza békességgel, Girvan uram, meg kend is. Azt a Gyémántnál esett dolgot ki fogom vizsgálni, s ami igaz benne, a hatóságoknak megjelentem.

(A zene véget ér. Szünet.)

GIRVAN Most az egyszer elmehetünk – ha kigyelmed felel ezekért –, de erővel azon leszünk, hogy teljes elégtételt nyerjünk.

MCCRACKEN Holnap délelőtt mind a kettejüket fölkeresem, s eskü alatti affidavitjukat írásba foglalom. Isten áldja kendteket, barátaim. *(Mindkettejükkel kezét ráz.)* Isten áldja, uram.

(A két Orániai távozik.)

HAMILL A szentek serege kísérje áldásával nagyságodat, két életet mentett meg egy nap.

CECILY Szegény ember szándékát boldog Isten bírja: amíg élünk, imába foglaljuk a kigyelmed nevét.

MCCRACKEN Patrick, egy szóra. Immár bátran szólhat, mondja meg igaz lelkére: csakugyan a Védelmezők fölesküdtött tagja kend?

HAMILL A Jóisten áldja meg Kigyelmedet, hiszen csak ott üt ki az igazság, hogy mind azok vagyunk a vármegyében.

CECILY Gyere már, Pat.

HAMILL Megengedjen nagyságod.

(Megszólal a lambeg-dob, Patrick és Cecily Hamill távozik.)

McCracken fölmegy a lépcsőn, megáll a kötélnél. A dob elhallgat.)

MCCRACKEN Ennyit a második korról. Az Idealizmus Korának szokták nevezni. Harry közbelép, és a szívét teszi ki, akkorát alakít.

Belfasti polgárok, az ember elpróbálja a maga választotta szerepeket, s a legnagyobb odaadással eljátssza őket – leszámítva azt, hogy netán a szerepek játsszák el az embert. Gondoljatok bele. A szerepek magukra öltik az ember húsát és csontjait, kölcsönveszik a hangját, végigmímélik a pózait, végül eltűnnek a balfenéken, *(Megmarkolja a kötelet)* és ott hagyják az embert az akasztón.

(Mary Bodle belép, mögötte két bugyorról Mary-Anne McCracken.)

MARY Talán elbóbiskolt odafönt.

MARY-ANNE Akkor ne ébresszük föl. Inkább várok egy kicsit.

MCCRACKEN Mary-Anne, te vagy az? *(Leszalad a lépcsőn.)*

MARY-ANNE Harry! *(Megöleli, megcsókolja)* Istennek hála, nem esett bántódásod.

MCCRACKEN Én inkább miattad aggódtam, folyton olyan érzésem volt, hogy elrabolnak útközben.

MARY-ANNE Már kora este ott voltam Bodle úréknál, de mostanáig nem mertem följönni, az egész Cavehill csak úgy hemzseg a milicistáktól.

(A két bugyrot az asztalra teszi.)

MCCRACKEN Ülj oda a tűzhely mellé, a parázs még ad egy kis meleget.

MARY Odateszem a puncsot is, ki ne hűljön. *(A kancsót a tűzhely sütőjébe teszi.)*

MARY-ANNE *(pénzt ad neki)* Mary, ez magának jár.

MARY Jaj, ne, McCracken kisasszony, erre igazán semmi szükség...

MARY-ANNE (*a kezébe nyomja*) Egy szót se többet. (*McCrackennek*) Nagyon bátor leány, Harry. Habozás nélkül eljött velem sötét éjszaka... (*Mary-nak*) Most már szaladjon haza, kedves, biztos aggódik az édesapja.

(*Zavart szünet.*)

MCCRACKEN Az a helyzet, hogy... bizonyos értelemben Mary vigyáz rám.

MARY-ANNE Vigyáz bizony, akár az egész családja.

MCCRACKEN Tudod, ő itt is lakik.

(*Szünet.*)

MARY-ANNE Aha, értem. Igen. Nos hát. Ez esetben.

MARY Főnt leszek a padláson, McCracken kisasszony. Kiáltson, ha bármire szüksége van.

MARY-ANNE Köszönöm, Mary.

(*Mary fölmege a lépcsőn a padlástérbe, s elhever az ágyon.*)

MCCRACKEN Jól viseli gondomat.

MARY-ANNE Látom is.

MCCRACKEN Bár a szállás egy leheletnyit túlzottan szellős.

MARY-ANNE Nem méltó lakhely a honfi, a hős számára, annyi bizonyos.

MCCRACKEN Megengedj: így szólni ezen elbájoló falusi rejtekről. Mely a városból kitűnően elérhető. S a legkeresettebb zöldövezetben fekszik.

MARY-ANNE Tudtam, hogy szellemed soha meg nem törik, bármint állították is mások, hogy kétségbeesésben lelek rád, megmondtam nekik...

MCCRACKEN Van híred Frankról és Williamről?

MARY-ANNE Ó, biztos helyen búvik mind a kettő, semmi bajuk sem lesz.

MCCRACKEN No hát akkor, mi van anyáddal, apáddal, Margarettel, Johnnal? Hogy a derék Atty Buntingről meg ne feledkezzünk?

MARY-ANNE Mindenki tökéletesen jól van odahaza. Leszámítva, hogy egyikünknek sem nyugodt az álma, amíg hajóra nem szállsz, és kint nem vagy a nyílt tengeren. Elhoztam mindent, ami szükséges...

MCCRACKEN Állj már meg, a pletykát is hallani akarom.

MARY-ANNE Talán nem értik e küzdelmet oly alaposan, mint én, Harry – mindazonáltal több vagy nekik, mint pusztán szeretett fiuk és fivérük.

Úgy csüggnek rajtad, oly tisztelettel, mint a nemzet hősén, hidd el.

MCCRACKEN Kérsz egy pohár puncsot?

MARY-ANNE Egyikük sem akarná, hogy másképp cselekedtél légyen – még anya sem, bár soha senki rá nem venné, hogy bevallja. Oh, jut eszembe, ezt küldi neked.

(*Az egyik bugyorból könyvet vesz elő.*)

Edward Young *Éji gondolatok* – ne haragudj. „Halogatás az idő tolvaja” és a többi.

MCCRACKEN A legkedvesebb könyve.

MARY-ANNE Tízezer sor szenteskedő szenvelgés. Szellemi vigasz, az ő szavával élve. Megmondtam neki, hogy semmi szükséged az efféle nonszenszre. Mit tesz egyetlen csatavesztés a haza lelkéért vívott háborúban? Az eljövendő nemzedékek – a ti példátokon nevelődve – majd bevégzik, amit ti kezdtek.

MCCRACKEN Isten óvjon az ilyen példától! Jámor frázis-puffogatás a mocskos mézárshék fölött, hős lélekkel viselt vereség, könnyes önsajnálattal – „elárultak!” – vereség! Micsoda példa? Elfertőzött seb. Tisztítsák ki belőle a mérget, minket meg temessenek el, és öntsenek le oltott mésszel.

(Szünet.)

MARY-ANNE Tudod, hogy nem ez lesz a történelem ítélete.

MCCRACKEN A történelem kurva. Mindig a győztest lovagolja.

(Szünet.)

MARY-ANNE Halálosan fáradt vagy, Harry. Mihelyt biztos helyre érsz, önmagad leszel megint.

MCCRACKEN *(a bugyrokra mutat)* Tehát ki volnék addig is?

MARY-ANNE Aha, igen... A papírjaidat Owen Pollock ácsmester nevére állíttattam ki. *(Okmányokat vesz elő az egyik bugyorból)* Ebben csupa ács-holmi és -szerszám van. Holnap pedig annyi a dolgod, hogy elmégy Greencastle-ba, s a rakparton megkeresed a Brownlow nevű csónakost. Ő kivisz a Benjamin Franklin nevű kétárbócoshoz, mely a Garmoyle-öbölben horgonyoz. Ennek parancsnoka Moore Kapitány, apa régi hajós cimborája. Megvagy?

MCCRACKEN Meg.

MARY-ANNE Neve?

MCCRACKEN Pollock. Owen Pollock.

MARY-ANNE Foglalkozása?

MCCRACKEN Ács.

MARY-ANNE Foglalkozása?

MCCRACKEN Ácsmester.

MARY-ANNE A csónakos?

MCCRACKEN Brownlow. A Garmoyle-öbölben Benjamin Franklin, parancsnoka Moore Kapitány. Philadelphia, itt vagyok.

MARY-ANNE Derék.

MCCRACKEN Istenem, ha te vezetted volna a Fölkelést, sétagaloppban végigcsináltuk volna.

MARY-ANNE Ne űzz tréfát belőlem, Harry.

MCCRACKEN Soha komolyabban nem beszéltem. És te magad? Hogy vagy mostanában, Mary-Anne?

MARY-ANNE Hát, tudod. Ülök otthon. Rendben tartom az üzlet dolgait. Ennyi engedélyeztetik, nem tehetek semmit, nem mozdíthatok előre semmit.

MCCRACKEN (*a bugyrokra mutat*) Ez neked semmi?

MARY-ANNE Hallottál részleteket a ballynahinch-i csatáról?

MCCRACKEN Hallottam az eredményt. Elég is volt.

MARY-ANNE A csatamezőn megtalálták egy ifjú leány holttestét. A bátyja és a szeretője fegyvertárs volt a lázadók oldalán. S ő nem tudta elviselni, hogy mind a kettejüket elveszítheti. Tehát kapta magát, és velük együtt állt a csatasorba. Mikor elkövetkezett a visszavonulás, nem bírta a két férfival lépést tartani. Úgyhogy azok sem tágítottak mellőle... a katonák természetesen mind a hármukat lemészárolták. Roppantul romantikus. Még két női hullát találtak, mind a kettő zászlótartóként szolgált. Zöld szaténba voltak kirittyentve, az egyik mint a Szabadság, a másik mint az Ész Istennője. Mint kiderült, városi kurva volt mind a kettő.

MCCRACKEN Ez a kormányznak majd tetszésére szolgál.

MARY-ANNE Úgyhogy amikor a nagy dolgokról történik a döntés, mint látod, miránk ugyanazokat a régi szerepeket osztják megint csak. Lehetünk anyák, feleségek, szeretők. Istennők, kurvák és nővérek. Lehetünk jelkép és hadizsákmány. A Shan Van Vocht és Roisin Dubh. Úgy vélem, szereted azt a leányt odafönt.

MCCRACKEN Attól tartok, igen.

MARY-ANNE (*feláll*) Ideje indulnom.

MCCRACKEN Ezt hogy érted? Épp hogy ideértél.

MARY-ANNE Ha visszaértem David Bodle házába, hajnalhasadtával nekivágok a parti útnak, és elkapom a belfasti delizsánszot.

MCCRACKEN Te voltál a legjobb barátom ezen az égadta világon, Mary-Anne. Eleitől fogva.

MARY-ANNE Vajmi kevéssé illenék hát hozzám, hogy éppen most nyűg legyek a nyakadon.

MCCRACKEN Ha szorul a kapca, senkit sem látnék szívesebben magam mellett.

MARY-ANNE Mint mondd – itt jól gondodat viselik. *(Az ajtó felé indul)*
 Nem lesz nyugodt az álmom, amíg nem tudom, hogy az a hajó elindult, és te rajta vagy.

MCCRACKEN Atty Buntingről mondd már valamit. Most is gyűjti a népdalkincset, miközben itt zajlik az élet?

MARY-ANNE Ismered Attyt. Megszállottja a hárfának. A hárfának meg az orgonának.

MCCRACKEN Csókoltatom, mondd meg neki.

MARY-ANNE *(megöleli)* Jaj, Harry!

MCCRACKEN Micsoda húgom van. Jobb, mint amelyet érdelek.

MARY-ANNE Ne! Végigbeszéljük ezt mi még, eljön az ideje. De ne most. Most a cselekvés, a cselekvés számít. Ügyelj magadra!

MCCRACKEN Te is.

MARY-ANNE Isten áldjon!
(Gyorsan kilép az ajtón.)

MCCRACKEN *(eközben)* Isten áldjon, Mary-Anne.
(Mély, megkönnyebbült sóhajjal nekidől a csukott ajtónak)
 Megfigyeltem... soha nem oly hűtlen az ember önmagához, mint szerető családjában. *(Csöndesen fölnevet)*
 Atty Bunting, az ő szövege. A fogadott fiú szövege. Amilyen okos, olyan sértődős. Szíve oltárán a gael Írország muzsikája. A Jóisten áldja meg! Apró vasszög rézkondérban.
(Távolról hárfamuzsika, mely a következő jelenet alatt halkán végig szól)
 A legendás, már-már mitikus Belfasti Hárfafesztivál. Mely a nemzet öntudatát acélozza, arra akkor már nagyon adtunk. Új kultúra a régi tőről... reneszánsz!
 Ez volt harmadik kor.
 A szikrázóan szellemes társalgás. Az Okosság Kora³.
(Atty Bunting a távoli hárfamuzsika felőli oldalról belép.)

BUNTING Szabad érdeklődnöm, mit csinálsz itt?

MCCRACKEN Úgy látom, égsz a vágytól, hogy megmagyarázd. El ne mulaszd tehát.

BUNTING Helyes. Egy hangversenyterem ajtaja előtt álldogálsz, és beszélsz magadban. Ami művelt társaságban nem szokás. Pontosabban: a koldus és a sajtókritikus kiváltsága.

³ Oscar Wilde stílusában.

MCCRACKEN Drága Buntingom. Elegendő kínszenvedés a hárfáid pönögését hallgatni – hogy a hárfásaidat is bámuljam közben, az már fölös penitencia volna. Amíg az ősi ír hárfást nem láttam, képtelen voltam kitalálni, mihez kezd az ír koldus a levetett gönceivel.

BUNTING Szerencsére nem kívánhatjuk tőlük, hogy a bókot viszonozzák, lévén a többségük vak. Továbbá: a fehér mellény és a bársony kézelő nem föltétele a jó zenei teljesítménynek. Bármennyire is kötelező a magadfajta amatőr hadi szájaló számára.

MCCRACKEN Úgy látom, égsz a vágytól, hogy veszekedést provokálj ketőnk között. Remélem, erőszakba torkollik.

BUNTING Iszonyodom az erőszaktól – hacsak nem fegyveres testület vete-medik rá olyan illetőkkel szemben, akiket ki nem állhatok.

MCCRACKEN Ezek szerint az egész belfasti művelt társaságot ki nem állhatod?

BUNTING Csak időről időre. Csütörtökönként már-már elviselhetők. Ámbátor vasárnap délutánonként utálkozom tőlük. S ugyan miért kérded?

MCCRACKEN Tizenkét vasdróttal felhúrozott hárfa erőszaknak épp elegendő, ha említeni bátorzkodhatom. Vegyük tekintetbe súlyosbító körülményként, hogy két álló napja hallgatom őket.

BUNTING Írország ősi muzsikáját megőrizni nemes és épületes feladat. Melytől élvezetet várni súlyos felelőtlenségre vall.

MCCRACKEN Ha élvezhetnénk azon dolgokat, melyek javulásunkra szolgálnak, az a társadalmat átformálná bizonyosan. Talán még a jelen fogalmaink szerint civilizált életvitel kezdete is lehetne.

(Belép Wolfe Tone.)

TONE Úgy látom, felébe szakítottam moralizálásukat, uraim. Remélem, hogy a kár helyrehozhatatlan.

MCCRACKEN Drága Tone-om, egyetlen társalgás sem mondható teljesnek, amíg te felébe nem szakítottad. Az urak ismerik egymást?

BUNTING Nem hinném, hogy részem volt a balszerencsében.

MCCRACKEN Megengeded tehát, hogy bemutassam az ünnepeelt dublini polgár Wolfe Tone-t?

BUNTING Tone, azt mondd? Neve muzikális tónusú, természete azonban, úgy látom, kevésbé.

TONE Biztosíthatom, hogy az ír hárfát minden más hangszereknél többre becsülöm – mindaddig legalábbis, amíg emberi kezek húrjait tépniszaggatni nem kezdik. Föltételezhetem, hogy a jeles Edward Bunting úrhoz van megtisztelő szerencsém?

BUNTING Szolgálatára, Tone úr. Bátorzkodhatom figyelmét az önök Egyesült Ír társaságának jelvényére felhívni? Melyen az épp említett hárfa áll, a következő mottó alatt: „Húrja feszes és messzire hallik.” Úgy látom azonban, az Ön becses füleire a mottó a legkevésbé sem érvényes.

MCCRACKEN Ez az, amit az alantas nép álszentségnek nevez. Kiművelt emberfők ugyanerre mint szimbolizmusra utalnak.

TONE Félremagyarázza, hogy nem tartózkodunk a teremben, Bunting úr. Mi természetunktől összeesküvők vagyunk. Az összeesküvő pedig hallani szeret, ám gyűlöl látszani. Míg a hangversenyek közönségét éppen ellenkező indulatok vezérlik. Ők látszani kívánnak, ám amit hallának, rühellik. Mint látja tehát, McCracken és jómagam az Ön ügyének leghívebb pártfogói vagyunk.

BUNTING Nem tudom, igényt tartsak-e az Önök pártfogására. Önök szerint e hétnek egyetlen fontos eseménye a Bastille lerontásának harmadik évfordulója volna. Amikor is a patkányok kieresztették ketrecükből a hullóket. Metaforikusan fejeztem ki magamat. Metaforámat a zoológia világából vettem.

MCCRACKEN Bunting úr szerint ősi muzsikájának feltámasztása egymagában megmentheti Írországot. Még akkor is, ha Bunting úr hárfásai kettőzött erővel fáradnak érte.

TONE A muzsika az egyetlen művészet, mely a politika fölött áll. Épp ezért tehetetlen báb a politika kezében. Az öreg György király imádta Händelt. És ezt nem róhatom fel szegény Händelnek. Bár bizonyára ez az egyetlen dolog, amely közös III. Györgyben és énbennem.

BUNTING A zene pusztán oly értelemben áll a politika fölött, amint a csillag is a mocsár fölött ragyog. Jobban tenné, uram, ha hasonlót hasonlóval mérne össze, s azt mondaná, hogy az uzsora a politika fölött áll. Avagy esetleg a szodómia. Avagy bármi más, ami becses nyelvére tolul. Hiszen ezen az égadta világon mi állhatna a politika alatt? Most pedig nézzék el, uraim, ha külön helyemre térek vissza.

(Kimegy.)

TONE Micsoda módfölött kellemetlen fickó. Remélem, gyakran látjuk majd. Egészen kiverte a fájást a fejemből.

MCCRACKEN Drága Tone-om. Amióta ide látogattál, minden áldott este fejfájásra ittad magad. Ha ilyen eltökélten dolgoznál a lojalista parasztság pallérozásán is, szavamra, közelébb járnánk az ír nép egységbe kovácsolásához, melyről oly elegáns stílusban értekezel.

TONE Drága McCrackenem. Miután megalkottam az Egyesült Ír mozgalom teljes ideológiáját; miután tettekre serkentettem eszmetársaimat, a déli protestáns radikálisokat; miután a katolikus közvélemény formálóit irányításom alá vontam: kötelességemnek érzem, hogy valami csekélyke dolgot neked és idefönti kollégáidnak is hagyjak.

MCCRACKEN Roppantul nagylelkű vagy, meggyőződésed. Mégis hadd merjem remélni, hogy a mi északi működésünket is valamelyes siker koronázza: miután mi indítottuk el az egész mozgalmat, melyhez utóbb voltál kegyes – és felvilágosult – csatlakozni.

(Mary Bodle megmoccan az ágyban.)

MARY Harry?

TONE Ami a fejfájásomat illeti: egyáltalán nem az általad fölemlgetett csekélyke alkoholfogyasztás okozza. Ellenkezőleg. Az alkoholfogyasztás az egyetlen tisztességes kúra rá. Fejfájásomat a ti perzselni való ulsteri szurkálódástok-piszkálódástok okozza. Ebben a városban úgy érzi magát az ember, mint a kutyafalka közepébe hajtott macska. Mindezt tekintetbe – és Bunting úr hárfásait hallomásba – véve, ezen mód elmegyek, és kikúrálom magam.

(Távozik.)

MARY Harry?

(A lépcső tetejéhez megy.)

MCCRACKEN Mármost hogy a lojalista parasztság milyen mértékű lelkesedéssel fogadja a pallérozást...

(Mary lejön a lépcsőn, s a férfihoz ér. A hárfamuzsika elhallgat.)

MARY Kihez beszéltél?

MCCRACKEN Hogy...?

MARY A húgod hol van?

MCCRACKEN Hárfamuzsikát hallgattam.

MARY Hárfamuzsikát? Uramisten, azt hitted, hogy meghaltál és fölmentél a mennyekbe, vagy mi?

MCCRACKEN Tudod, óriási bemondásai voltak.

MARY Kinek?

MCCRACKEN Tone-nak. Ő meg Russell meg Sinclair meg én ugyanazon a héten lementünk a dokkokhoz, hogy megcsudáljuk a papám új hajóját. Hiberniának keresztelték – de a név fölé oda volt festve a korona is. Hát, TONE alaposan leszedte rólam a keresztvizet.

MARY A puncsot megittad?

MCCRACKEN Elfelejtettem.

MARY Ülj le, mindjárt töltök.

(Tölt is.)

MCCRACKEN *(felkapja Young Éji gondolatok kötetét)* Ez jobb altató, mint a whiskey... „Halogatás az idő tolvaja”...

MARY Már meg mit zagyválsz?

MCCRACKEN Ez egy költemény, több mint tízezer sor – s a halogatásról szóló az egyetlen, amire bárki is emlékszik. *(Beleolvas)* „Sors! Le a függönyt – elég a csapás...” Anyám küldte.

MARY Elbóbiskoltam, nem vettem észre, hogy elmegy a húgod.

MCCRACKEN Visszament apádékhoz. Annyi baj legyen. Képtelen lettem volna egész éjszaka a hős honfit alakítani.

MARY A gyermekről nem tud?

MCCRACKEN Rólad sem tudott, ma estig.

MARY Nemigen helyesli.

MCCRACKEN Elvei vannak. Tudod, mi emelkedett szellemű család vagyunk. Volt egy nagyapám, a Joy nagytata – három héttel a halála előtt, kilencvenhárom évesen, elüszkösödött lábbal, kikövetelte, hogy a csészán bevigyék Randalstownból Antrimbe.

MARY Miért?

MCCRACKEN Hogy a választáson leadja a szavazatát. Igazi öreg harcos volt: ő indította el a Belfasti Híreket, alapítója volt az Önkéntes mozgalomnak, Grattan Parlamentjét ő agította be a jogaiba. Nos hát, megérkezik, kilencvenhárom éves, és már alig él, cipelik be a szavazóhelyiségbe. Az unokabátyám meglátja, elképed, odarohan hozzá, s megkérdi: „Nagyuram, mi hozza ide kegyelmedet?” Az öregúr csak ránéz, keményen, s odamordul: „Hazám üdve!”

MARY No, volt kitől örökölnöd.

MCCRACKEN Akire pedig szavazott, az a nagy mérsékelt reformer O’Neill. Ugyanaz a John O’Neill, akit három hete az antrimi Főutcán öltek meg – a két lapockája közé kapta a pikát az egyik talpasomtól. Ilyen ez a mi családunk, bizony.

(Nyughatatlanul járkálni kezd a szobában) Nincs alku elvekről-eszmékről, egy jottányi sem. Ami persze nem kivételes jelenség ulsteri tájainkon. Vívni a vitát kemény, sebosztó érvekkel a keserves kifulladásig. A mi Társaságunk is eljutott ebbe a stádiumba, elég hamar. Ez volt a Dialektika Kora. Ott állt Tommy Russell az asztalfőn, kezében az elnöki kalapács... *(Az Éji gondolatok kötetét levágja az asztalra)* Kezdjük!

(Kivágódik az ajtó, s egy Dragonyos Őrmester ront be: arca bekormozva, szuronyos puskája döfésre készen.

Mary nagyot sikít és felugrik.

McCracken tökéletes, higgadt nyugalomban.)

ŐRMESTER Senki se mozduljon! Kiontom a belét, aki moccanni mer. *(Sebtében végigjárja a szobát, nincs-e ott még valaki, majd visszamegy az ajtóhoz, és kiszól)* Csak kettő idebent, Kapitány Úr.

(Egy Dragonyos Kapitány vonul be hanyag eleganciával – bár az ő arca is be van kormozva.)

KAPITÁNY Helyes, Őrmester. A szakasz az udvart, az árkokat és a fákat deríti föl, maga lásson neki a háznak.

ŐRMESTER Igenis, uram.

(Nekilát, hogy módszeresen átkutassa a szobát.)

KAPITÁNY *(McCrackennek)* Nos, jóember. Tudni kívánom a nevét, és hogy mely okból tartózkodik e festői rom falai között⁴.

MCCRACKEN Hogyne, Kapitány úr. Owen Pollocknak hívnak, ácsmester vagyok, s e hajlék helyreállításán dolgozom.

KAPITÁNY Hajnali fél három van.

MCCRACKEN Csakugyan? Mint látja, nem hordok zsebórát.

KAPITÁNY *(fölv teszi az asztalról az iratokat)* Ezek a papírjai, gondolom.

MCCRACKEN Amint mondja.

KAPITÁNY Fenemód szolgálatkész, hogy így a keze ügyében tartja őket.

MCCRACKEN Tanácsosnak érzem a mai időkben, hogy az Őfelsége kedvtelése szerinti parancsoknak eleget tenni mindig készen álljak.

KAPITÁNY Csakugyan? Kétségkívül jó oka lehet rá.

MCCRACKEN Amint mondja. Tudja, ezen a környéken nem szokatlan, hogy Őfelsége szolgálai betoppanjanak hozzánk látogatóba.

KAPITÁNY Figyelemreméltóan választékos a beszéde, ahhoz képest, hogy ács.

MCCRACKEN Ácsmester.

KAPITÁNY Elnézését kérem.

MCCRACKEN Felvilágosult nevelésben volt szerencsém részesülni.

KAPITÁNY S ugyan-vajjon hol, ha kérdenem szabad, netán a Sorbonne-on?

MCCRACKEN David Manson belfasti líceumában. Ő hitt benne, hogy a tanulás tartománya túlterjed az ábécén.

⁴ George Bernard Shaw stílusában.

KAPITÁNY Ha jól tudom, bizonyos ideig Samuel Neilson és Henry Joy McCracken is működtetett egy tanintézményt Belfastban. Ők az án, a bén és a cén túl egészen az „r”-ig eljutottak: Reform, mondták. Rá azt, hogy Represszió. Végül, hogy Revolúció.

MCCRACKEN Igyék meg velünk egy pohár puncsot, Kapitány úr.

KAPITÁNY Köszönöm, örömet. Kérem, foglaljon helyet, asszonyom. Ha szabad kérdenem, mi szándék hozta ide?

MCCRACKEN Ő a feleségem, Mary.

KAPITÁNY Értem. Szokás szerint elkíséri Önt az efféle éjszakai műszakjaira? Netán kőművesmestert tisztelhetek benne?

(Az Őrmester elindul föl a lépcsőn. Mary rögtön feláll.)

MARY Várjon, Őrmester úr. *(A Kapitánynak)* A kislányom odafönt van. Szeretnék mellette lenni, amíg az Őrmester úr átvizsgálja a padlást, nehogy a gyermek megijedjen.

KAPITÁNY *(McCrackenhez)* Ezek szerint a gyermeküket is magukkal hordják mindenhová, ahol dolgoznak? A családi tűzhelynek ezt a hurcolászását már-már excentrikusnak kell tekintenem.

MARY Ezzel az erővel megtudhatja akár az igazságot is, Kapitány úr.

MCCRACKEN Mary!

MARY Nincs értelmé ez a színházasdit játszani. *(A Kapitánynak)* Nem vagyok Pollock úr felesége.

KAPITÁNY Kérem, folytassa. Az eddigiekből úgysem hittem el egy szót se.

MARY A nevem Mary Bodle. Atyám, David Bodle erdőkerülő, ide egy mér földnyire lakik. Súlyosan ellenzi Pollock úrral való kapcsolatomat. Pollock úr immár három éve a szeretőm. A helyzet az... hogy Ön épp szökés közben ért bennünket. Megbeszélés szerint éjfélre jött volna értünk O'Keefe unokabátyám, aki megígérte, hogy elvisz bennünket Donaghadee-ig, ahol is holnap reggel elérnénk a Skóciába tartó postahajót. Unokabátyám valamely közbejött véletlen miatt késik, de biztos tudom, hogy megjön. A sors kényre-kedvre kiszolgáltatót Önnek bennünket, Kapitány úr. Három ártatlan élet van a kezében. Könyörögve kérem, tanúsítson kíméletet, ha csak a gyermek kedvéért is.

(Szünet)

KAPITÁNY Mélyen megindít sanyarú sorsa, asszonyom. Bízvást megvallhatom, utoljára a színházban szórakoztam ilyen remekül.

Őrmester!

ŐRMESTER Kapitány úr.

KAPITÁNY Bodle kisasszony fölmege a padlástérbe. Engedje előre.

ŐRMESTER Igenis.

(Mary az Őrmester kíséretében fölmege, s végig a bölcső mellett ül, amíg az Őrmester átkutatja a padlást.)

KAPITÁNY Kedves egészségére, Pollock úr.

MCCRACKEN A magáéra, Kapitány úr.

KAPITÁNY El nem igazodhatom ezen a Bodle úron. Miért nem bírja elviselni, hogy egy ilyen leleményes fickó legyen a veje?

MCCRACKEN Erdememen fölül dicsér, Kapitány úr, de az az igazság, hogy nonkonformista protestáns vagyok, Mary családja viszont katolikus.

KAPITÁNY Ezek a katolikusok megveszekedett népség, nemde?

MCCRACKEN Megveszekedett időket élünk, nemde?

KAPITÁNY Ártatlan protestánsokat mészároltak odalent Wexfordban, vagy talán nem is hallotta?

MCCRACKEN Az ember annyi mindent hall.

KAPITÁNY Egy hónapja, ha volt. Scullabogue-ban csóvát vetettek egy csűrre, melynek falai közt háromszáz protestáns férfit, nőt és gyermeket égettek hamuvá. Egész családokat. Az Egyesült Ír nemzet nevében. Maga hisz az ír nemzetben, Pollock úr?

MCCRACKEN Hazafiúnak hiszem és remélem magamat.

KAPITÁNY És mit vár, mit gondoljak e kis szónoklatáról?

MCCRACKEN Soha nem várom egy katonától, hogy gondolkodjék, Kapitány úr.

KAPITÁNY *(irtóra élvezi)* Nem is szabad. Mindazonáltal: én is hazafiúnak hiszem és remélem magamat. Mi másért szolgálom a hazát? Jut eszembe: mit gondol, melyik hazát szolgálom?

MCCRACKEN Angol uniformist visel.

KAPITÁNY Tévedés, mert nem úgy van. Írország Királyát, Parlamentjének és Lordjainak Házát szolgálom. III. Györgyöt, Írország Királyát, s az ő dublini választott parlamentjét. Ugyanúgy, mint odakint, ama sötét, gyilkos terepen a szakaszom. Amelyben is minden egyes baka Kerry-beli katolikus parasztfiú.

MCCRACKEN Megveszekedett népség. Amint az imént mondta.

KAPITÁNY A bűnösség, illetve az ártatlanság kérdése nem különösebben korlátozza cselekvőkedvüket. Szívük szerint addig korbácsolják a gyanúsítottat, amíg a zsigereit meg nem látják.

MCCRACKEN Ön pedig vezeti őket, Kapitány úr; nem érzem a helyzetét maradéktalanul irigylésre méltónak.

KAPITÁNY Bízvást megvallhatom, sokkal örömebb volnék kint a harc-
téren a franciák ellenében. A háború bestiális, persze. Ebben mindahá-
nyan egyetértünk. Mégis mintha csodálnánk az előmenetelt és az ér-
demrendeket, amelyek vele járnak. Míg viszont akár ebből, akár abból
vajmi kevés terem egy polgárháborúban.

MCCRACKEN Ön szerint ez most polgárháború?

KAPITÁNY Írország egész története egyetlen polgárháború. Kifejezetten
komikus képzelődésre vall, hogy ezek a skót presbiteriánus rőfösök és
fűzőkészítők meg akarták változtatni. Ezen a szigeten a nemzetállam-
nak soha a legcsekélyebb nyoma nem volt. Nem is lesz. Apró hűbérbir-
tokok voltak, gael tartományocskák, törzsi területek, klán-települések –
a gyalázkodás és a gyilkolás állandó körforgásában. Egyetlen kötelék
volt képes összetartani legalább a többségüket: a brit korona iránti hű-
ség köteléke. Amíg azután ezek az Egyesült Írek e tárgyban is meg nem
osztották őket. Vigasztalan egy bohózat volt, nemde? Ahogy ezek a
fennkölt vidéki kalmárok – a színpadi előképek kóbor lovagjainak jel-
mezébe rittyentve – fölvonultatták a sörpincék csőcselékét a saját hon-
fitársaikból kiállított hivatásos hadsereg ellen. Oly igen józan polgárok
hogyan áltathatták, hogyan csaphatták be önnönmagukat ennyire gro-
teszk módon, mit gondol, Pollock úr?

MCCRACKEN Ellenségem ellensége a barátom – tán ebben a régi szólás-
ban hittek.

KAPITÁNY Ön a franciákra céloz. A franciák kínos zavarban voltak ettől az
egésztől, s roppant könnyebbségükre szolgált, hogy a megkísérelt part-
raszállítás oly hamar összeomlott.

MCCRACKEN Önt, úgy látom, figyelemre méltó alapossággal tájékoztat-
ták, Kapitány úr.

KAPITÁNY Minthogy az összeesküvés minden szintjén elsőrangú hírszer-
zőnk volt. Ön szemlátomást szeret olvasni, Pollock úr.

MCCRACKEN A mértékkal fogyasztott költészet táplálja a lelket.

KAPITÁNY Gondolom, ismeri azt a Bridge Street-i könyvárust, hogy a po-
kolba is hívják?

MCCRACKEN Pillanatnyilag nekem sem jut eszembe. Bár a cégére alatt
elégé sokszor elmentem.

KAPITÁNY John Hughes, nemde? A Kontároknak ama híres Klubjában
volt tag.

MCCRACKEN Mely klubra, ha jól látom, igencsak illett a neve.

KAPITÁNY John Hughes volt a mi emberünk. A kezdet kezdetétől. Akármit tervezett a belfasti Társaság, értesültünk róla. McCracken haditervét például már akkor ismertük, amikor ő maga még el sem ért Ant-
rimba.

(Szünet. McCracken mosolyog.)

MCCRACKEN Ezek szerint mostanra már szép nyugodtan rács mögött tartja az ipsét, Kapitány úr.

(Az Őrmester lejön a tetőtérből.)

ŐRMESTER Kapitány úrnak jelentem, semmi érdemleges.

KAPITÁNY Helyes, Őrmester. Sorakoztassa az embereket.

ŐRMESTER Igenis.

(Az ajtón át el.)

KAPITÁNY *(feláll)* Nos tehát, Pollock úr. Ha szíveskedik összecsomagolni a holmiját, bekísérjük a Tűzérsegi Laktanyába.

(Szünet)

MCCRACKEN Hallja-e, Kapitány úr – a magam részéről örömebb maradnék, ahol vagyok, ha Önnek mindegy.

KAPITÁNY Sajnálattal közlöm, oly mértékben szolgált élvezetemre kettőnk politikai eszmecsereje, hogy kénytelenítettem érzem magam kevésbé huzatos helyen folytatni. Bodle kisasszony is velünk jöhet. Amennyiben mindketten annak bizonyulnak, akinek mondják magukat, katonai útiokmányokkal mehetnek Donaghadee-ba. Bevallom, az én képzetemtől sem egészen idegen a romantika.

(Beront az Őrmester, módfelett izgatott.)

ŐRMESTER Bocsánatát, Kapitány úr.

KAPITÁNY Mi a baj, Őrmester, úgy fest, mintha kísértetet látott volna.

ŐRMESTER Isten irgalmazzon, Kapitány úr, azt láttam!

KAPITÁNY Mi az ördögöt akar mondani?

ŐRMESTER Engedelmevel, Kapitány úr, egy női személy kísértete áll a kapuban.

KAPITÁNY Megbolondult maga?

ŐRMESTER Áthajtottam rajta a panganétot, és mintha csak a levegőt szurkáltam volna.

KAPITÁNY Babonás baromállat! Takarodjék innét, és sorakoztassa az embereket!

ŐRMESTER Engedelmevel, Kapitány úr, az emberek eltűntek.

KAPITÁNY Mit csináltak?

ŐRMESTER Amint meglátták azt az asszonyt, Kapitány úr, eszük nélkül szétfutottak.

KAPITÁNY Utánuk, de rohanvást, maga átkozott vadbarom, hadbírótság elé citálom ügyis, gyerünk már!

(Kirohan az ajtón, mögötte az Őrmester. McCracken nevet.)

(Kintről, a csukott ajtó mögül a Kapitány halálordítását halljuk.

A bölcsőben felsír Maria, a gyermek.

McCracken az ablakhoz megy, kinéz.

A padláson Mary Bodle a ringatni kezdi a bölcsőt, s halkan énekel hozzá.)

MARY *(énekel)* A belfasti nagy hegyek közt

Egy lány panassza szólt;

Az édes nyári estét

Keserítve így dalolt:

„Jaj nekem, ifjú éltem

Gyötrelmes kínra vált,

Mióta Henry Joy McCracken

A bitón lelt halált.”

(McCracken a színpad közepére megy.)

MCCRACKEN Belfasti polgárok... '95-ig még azt sem erőltettem, hogy legyen az Esküt. Akkor viszont komolyra fordultak a dolgok. Mi a Reformot próbáltuk elérni. Válaszul megkaptuk a Repressziót. S akkor fölgyúlt és megszilárdult bennünk a vágyakozás. Hogy jöjjön a Revolúció.

MARY *(énekel)* „Ne félj, szerelmem, – mondta –

S a múltakat ne bánd.”

„Remélj, szerelmem, – mondta –

Feltámad még hazánk.”

Háromszor csókolta ajkam

Szerelmes-édesen,

„Nem választ el minket – mondta –

A sír hidege sem.”

(Felpattan az ajtó. A küszöbön az áradó holdfényben ott áll a Kísértet-Menyasszony.)

MCCRACKEN *(főlemeli jobb kezét)* Isten ítélőszíne előtt én, Henry Joy McCracken szabad akaratomból kijelentem: minden erőmmel munkálkodni kívánok azért, hogy az érzemények testvérisége, az érdekek azonossága, a jogok közössége s a hatalom egysége az írek – bárminő vallási meggyőződésű írek – között létrejöjjön. Kijelentem továbbá, hogy sem remény, sem félelem, sem jutalom, sem büntetés ezen társaság vagy

hasznos más társaságok tagja vagy tagjai elleni közvetlen vagy közvetett jelentésre vagy tanúvallomásra soha rá nem vehet, cselekedtek vagy szölkak legyen ezen kötelességük jegyében személy szerint vagy közösen, e Társaság keretein belül vagy kívül. A Mi Urunk születése utáni 1795-ik év márciusának 24-ik napján.”

(Miközben az ének folytatódik, a Kísértet-Menyasszony bejön. McCracken hátrafordul, és szembenéz vele. A Kísértet-Menyasszony megcsókolja, majd ragadozó módjára ráugrik, lábát a dereka, karját a nyaka köré fonja.)

MARY *(énekel)* Ezért várom az éjfélt –

Jóslata valóra vált –
Hogy újból keblemre vonjam
Sápadt, bús homlokát.
Mert eljön minden éjjel
Reszketőn, véresen
Harry, az én drága Harrym,
S mellettem megpihen.

(A hold felhő mögé bújzik.

Sötét.

Vége az I. felvonásnak.)

II. FELVONÁS

(Sötét.

A lambeg megszólal, crescendál, majd elhallgat. Mary Bodle kiáltása. A bodhran, halkabban.

Előjön a hold.

Mary Bodle kimerülten terül el a feldúlt ágyon, öltözéke hiányos. McCracken az ágy szélén ül, szintén rendetlen öltözékben.)

MCCRACKEN Biztos fájdalmat okoztam. Nem akartam.

MARY Kész csoda, hogy nem rogyott be alattunk a padló.

MCCRACKEN O’Keefe unokabátyád dicséretre méltó mesterember volt.

MARY Isten nyugosztalja.

MCCRACKEN Bizony. Minden szabadgondolkodásával együtt. Nincs baj?

MARY Nem törünk mi össze olyan könnyen. A férfiaknál mindenképp szívósabbak vagyunk. *(Megérinti a férfi vállát)* De veled mi van? Reszketsz, mint a nyárfalevél.

MCCRACKEN Kissé hűs a levegő.

MARY Kapd magadra a kabátod! Tessék.

(Zöld félkabátot kotor elő az ágyból, s a férfi vállára borítja.)

Nemigen jönnek erre egyhamar, az az egy biztos.

MCCRACKEN Kik nem jönnek?

MARY A katonaság, ki más? Nagy marha kegyetlen emberek, gondold csak el – vérontás, hentesmunka naponta, évek óta –, aztán meglátják O’Keefe eljegyzett mátkáját, és egy rakás síró kölyök válik belőlük.

MCCRACKEN Isten az atyám, meg mernék rá esküdni, hogy magam is láttam, itt, ebben a házban.

MARY Már miért ne láttad volna? Nem az ő háza?

MCCRACKEN Ki nem állhatom a saját elmémet! Pedig az az egyetlen, amit féltve őriztem magamban. Az Ész, a logika és a józan ész embere; és tessék, egyre-másra szégyenletes dolgokat látok, holdkóros árnyakat, mikor tiszta és világos gondolatokra volna a legnagyobb szükségem. Mi-re megyek a szellemekkel?

MARY Itt a tanyavilágban nincs tőlük menekvés. Jól megszoktuk a hazajáró lelkeket, ezen a vidéken több a kísértet, mint az eleven ember. És akkor? Nincs abban semmi baj, ha szellemet látsz. Csak arra vigyázz, hogy te magad ne válj azzá idő előtt. Még mindig reszketsz, mi baj?

(McCracken feláll, kinéz a Cavehillre.)

MCCRACKEN Olyan tisztán látszik a McArt vára, mintha fényes nappal volna. Hát legalább ez tiszta.

(Nyughatatlanul járkal)

Furcsa dolog a félelem. Az az elviselhetetlen lágy rész az ember lelkén. Ha rátapintasz, zsebedben az illető.

MARY Isten bocsássa meg, hogy ilyeneket mondasz.

MCCRACKEN Aligha fog mostanában, hacsak nem túlórázik.

MARY Nem épp a félelemtől ember az ember? Mit gondolsz, mi másért szeretlek, mint hogy félni tudsz? A jeles tetteidért? Azért avasson hőssé a húgod, énnekem az olyasmi üresen kong...

MCCRACKEN Az embert a gondolat teszi emberré, Mary, a gondolat hatalma, az ész hatalma. Attól félek, hogy épp ezt az egyet veszítem el.

MARY Aligha csak attól félsz te.

MCCRACKEN Azt hiszed, a harctól félttem, a csatától? Tiszta gyönyörűség volt, mikor már ott tartottunk. Éles körvonalú és hihetetlen, akár a holdvilág odakint. Annyi hónap, annyi év kontárkodás, kárhuztatás, keserűség, kínos röhögés után, hirtelen ott meneteltünk, volt ellenség és volt cél előttünk, szédítően izgalmas játék, melyet mintegy álmában játszik

az ember, egyszerre voltam benne és néztem magamat kívülről, amint a kardot forgatom. Félelmet egy szikrányit sem éreztem, én legalábbis. MARY Persze hogy nem, öldöklés közben. Mitől is ijedtél volna meg? Te az élettől félsz. Az a sebes rész a lelked. Attól az élettől, amit én élek, amit a legtöbb ember él. A szürke, rendes, hamar feledésbe merülő élettől. Ezért vonz jobban az a kötél, mint én meg a gyermek...

MCCRACKEN Nem igaz!

MARY Ezért fogadtad el a parancsnokságot egyik napról a másikra akkor, amikor minden épeszű ember már hazament teázni. Ezért fogtál fegyvert, eleve, mikor a szíved mélyén jól tudtad, az csak terjeszti a betegséget, amit gyógyítani kellene. És ezért fogod a vérpadot és a kötelet választani, mikor pedig rendes, tisztességes életet élhetnél egy másik országban.

MCCRACKEN Mit csinálnék, mégis? Őszintén: el tudsz képzelni Massachusettsben, amint valamelyik Fő utca tisztos boltjában szövetet mérek?

MARY Mi ebben olyan ijesztő? Nem a hatalmas, ifjú Amerikai Köztársaságra mondtátok folyton a pohárköszöntőt?

MCCRACKEN Én idetartozom. És amit csináltam, attól még inkább idetartozom. Nem bírok elmenni innét.

MARY Nem is. Most aztán végképp nem, mikor a bátor és dicső halál kilátása vár – hogy a kötél végén fityegsz, és a gatyaszáradból csöpög a szar. Én nem leszek ott közönségnek, remélem, a húgod majd élvezi. És még csak nem is az lesz a legrosszabb benne. Hanem amit jóval a haláloed után fabrikálnak belőled. Meg amit még később rád hivatkozva elkövetnek.

MCCRACKEN Miért nem élhetek szabad emberként a magam országában?

MARY Miért engedted meg, hogy fegyvert fogjatok?

(Szünet. McCracken leül a felső lépcsőre.)

MCCRACKEN Csak az erkölcsi erő volt. Azután csak a fizikai erő. Senki nem határozta el, hogy márpedig így legyen. Az események kérelhetetlen logikája hozta.

MARY Nemet mindig mondhat az ember.

MCCRACKEN Nemet mondani a végső menekülés. Eljátszod a magad kis szerepét a hatalmas drámában, de még azt a szerepet sem te írtad. Sötétben ágálsz, hiába hiszed úgy akkor, hogy mindent tisztán látsz. Egyetlen választásod van. Vagy egyszer s mindenkorra lelépsz a színről. Vagy játszod a rád osztott szerepet, amíg le nem fordul a kárpit.

MARY Úgy bizony. A hullákkal borított színpadra.

(Kezdi rendbe rakni az ágyat.)

MCCRACKEN Nem tudok mást mondani.

(A földszinti szobába belép Jimmy Hope majdani szelleme.)

HOPE Nem is hittünk másban mi ketten soha, Harry.

MCCRACKEN Jimmy Hope szebben magyarázta volna. Biztos megszeretted volna Jimmyt.

HOPE A Dolgozó osztályok helyzete volt az igazán alapvető kérdés. Az embernek természetadta joga, hogy megélhetést nyerjen a földből, melyet munkája árán megművel.

MCCRACKEN Hallgatlak, Jimmy.

HOPE Egy velejéig rohadt rendszert nem lehet megreformálni. Ha bárkiről kiderítették, hogy aktivista, kiverték a kezéből a kenyeret. William Orrt pedig egyszerűen felakasztották. Minden utat végigjártunk, ami csak volt, és mindegyik zsákutcába torkollott. Nem volt már hová máshová elmennünk, mint a végletekig. A független köztársaság követeléséig.

MCCRACKEN Az emberek többsége készületlen volt rá, hogy meghallgasson.

HOPE Miért lettek volna készületlenek? Nem fölesküdtök tagjai voltak a Társaságnak?

MCCRACKEN Elsősorban és mindenekelőtt kereskedők voltak. Inkább elszüllesztették volna ezt az egész szigetet azzal a kevés szabadságjogával együtt, semhogy a tengerhajózási cégüket fenyegetés érje.

HOPE Akkor a rosseb egye ki őket, mert akkor ők rakták a nyakunkra a kötelet, neked is, nekem is.

MCCRACKEN Csak nem félsz az akasztástól, Jimmy?

HOPE Tudom, hogy nagy tisztesség, de nem mondhatnám, hogy élek-halok érte. Amint te sem.

MCCRACKEN *(a kötél felé fordul)* Nem kívánok ágyban, párnák közt meghalni.

MARY Ez igen nagy és nemes lélekre vall. *(Visszafekszik az ágyba)* A családod szeretete nem elég. Az én szerelmem nem elég. Neked az összes eljövendő világok szeretete kell, meg a toronyóra, láncsal. Rendben van, rajta, szeressenek csak halálra, pingálják csak fel a képedet az ír zöld negyven árnyalatában valami isten háta mögötti vályogfalra!

(Befordul a falnak.)

MCCRACKEN *(feláll)* Mary...

HOPE Tone átment Amerikába.

MCCRACKEN Kénytelen volt. Megvult ellene a vádirat, felségárulásért.

HOPE Azt hiszem, te is kikísérted a hajóhoz.

MCCRACKEN Utoljára még elvittük kirándulni. Fel a Cavehillre. Fel, a McArt várához⁵.

(Thomas Russell lép a színpad előterébe, s végigtekint a nézőtéren.)

RUSSELL Nem éppenséggel ezt mondom, édös jó barát? Az északi part századok szentölte Athénja terül el a kend lába előtt, s oly gyönyörűségös ragyogással, hogy a Mindenható égyszülött Fia is méltán mögfüröszt-hetné áldott mód mögtestösült lényét benne!

MCCRACKEN A Hősiesség Kora köszöntött ránk aznap. Egy tűz volt a lelkünk, hogy verekedhessünk végre. Először esküdtünk föl az Egyesült Írek Köztársaságára. A szívünk majd' beleszakadt a lelkesedésbe.

HOPE S már miért ne szakadt volna?

(Russell mellett Wolfe Tone is megjelenik.)

TONE Csitítsa kend, Thomas Russell azt a prédikálni mindig kész nyelvet. Ki e helyet szülötte földeként ismeri, bizvást igazabb szóval tanúsíthatja dicső voltát, lévén a hely faja természeti géniuszának bölcseje is. Henry Joy lösz, aki a regét elregéli, kétség nem fér hozzá.

MCCRACKEN Augusztusi nap. Verőfény. Féltucatnyian állunk a tetőn. Mámoros, szárnyaló lélekkel.

(Samuel Neilson csatlakozik Russellhoz és Tone-hoz.)

NEILSON Csudálatos gondolatai lehetnek csakis, hogy így itt tartják kendöt ezön a ritka szép kinéző helyön, amihöz fogható kevés akad a hazában, édös jó barát.

TONE Csak nem a jussunkul követölt édös szabadság felől gondolkozik így ki a világból kend, Samuel Neilson? S tán arról is, hogy addig abból a szabadságból egy körömfeketényit nem látunk, amíg Anglia a magunk könyerére s a magunk gazdájának nem hagy bennünköt?

NEILSON Ez aztán a beszéd.

RUSSELL Soha el nem takarodik erről a mi földünkről, úgy gondolom, amíg egy hajnalpirkadáskor föl nem kelünk, s belé nem szorítjuk vöröskabátos seregét a tengör sós habjába.

NEILSON S tán nem lönne mög rá a jussunk, s hozzá az erőnk hatalma?

TONE Hányszor járultunk Anglia díszes kapujához oly bölcs érvelő beszéddel, amitől a régi nagy idők filozófusainak is elállt volna a szavuk. És hányszor járultunk ugyanazon Anglia hátsó cseléd-kapujához a tisztőségös vándor ékös-édös beszédével, csak egy morzsácskát koldulni dús asztaláról. S nem üres kézzel kullogtunk-é el örökkétől-örökkétig, de

⁵ John Miliington Synge stílusában / Tömörkény István.

még a palota vérös szömű, gyilkos ebeit is ránk uszították, hogy kínjaink érdömében letépjenek?

NEILSON Az a korcs kutyafalka nyüszítve kotródik óljába, mihelyt Ulsterunkat őriző legendás Kutyanék, hős Cuchulainunk kötelékét mögoldjuk.

RUSSELL Nem támad-é bennünk valamiféle dicsőség, amint hajdanvolt korok szentjei s hősei módjára, királyi lélökkel legöltetjük szömünket az Északi part egyötlen igaz csodáján? A Lough Neagh tükrös kék vize úgy terül el alattunk, akár a mönnyország égyik főnséges mögyéje; a Belfasti-öböl nyaka csinosan előrehajlik, vágyakozva kínálván nagy, mohó száját a tengör viharzó csókjának; s a vizek ölelte város szikrázó gyémántja olyan díj, melynek csak a gondolatára is mögremög a nagy Bonaparte, pedig szinte roskadozik ökelme a világ kincseinek garmadája alatt.

TONE Hát ne fejedelmök és királynők díja lögyen: lögyen a vagyontalan férfiak mögszentölt birodalma, s a jelön kompánia fogadja esküvéssel, hogy addig nincs nyugovásunk, amíg e tájat s benne a várost a mi drága köztársaságunknak nem mondhatjuk!

NEILSON Ez aztán a kívánság!

RUSSELL Nincs valami tisztösségös kortyolnivaló, hogy az embör az ilyen derék beszéd örömére ihasson egyet, mikor a högymászástól amúgy is megszomjazott?

NEILSON Talán nem hül a tündérkö mellett, a forrás vizében égy mázos kancsó magam üstjín fött gabonapálinka, ha netán valaki kortyolna belőle?

TONE Keressük hát föl azt a forrást, hogy ajkunk piros tüzét a korty jó ízivel fölszítva, a reköttyeillatú levegőt a jövendő idők halhatatlan látomásával pözsdítsük!

(Russell, Neilson és Tone távozik.)

HOPE Egy leheletnyi esélyünk sem volt. S egy későbbi korból jött kísértet dolga, hogy ezt a füledbe lehelje. Túl későn léptünk ki az üzletből, Harry.

MCCRACKEN Az egész Északot átfogta a parancsnoki riadólánc.

HOPE Melynek minden második szeme lelkes vénkisasszony volt. Aki bebújt az ágya alá rettegni, mikor a gyilkolódzásra sor került.

MCCRACKEN Csak Antrimből hétezer Védelmező vétette magát lajstromba.

HOPE És Protestáns?

(Szünet.)

MCCRACKEN Nos: ott voltál te és ott voltam én, indulásnak.

HOPE Te meg én, és egy maroknyi hozzánk hasonló.

MCCRACKEN Tízezrek voltak a lajstromon alig egy éve is. Ki jósolhatta volna meg, hányan fognak fegyvert közülük.

HOPE Most már bezzeg tudjuk, nem? Hanem egy dolog bizonyos, Harry. Az északi protestánsok nélkül soha nem lesz itt nemzet. Ha ők nem részesek benne.

MCCRACKEN Ha ők nem oroszlánrészesek benne, Jimmy. A mieink.

HOPE Most az Orániai Társaság terelte karámba legtöbbjüket. A föld volt a gyökere az egésznek. A mieink attól féltek, hogy ha bejön a Köztársaság, a pápisták visszakövetelik a hajdani földjeiket. Amint némely Védelmezők akarták is.

MCCRACKEN A Kontároknak Klubjában ezzel valahogy soha nem számoltunk, igaz? Ha a kettő valaha egyesül, mi egyesítjük őket, a Jóisten is megáldjon érte. Az ártatlanságunkkal, az idealizmusunkkal, az okosságunkkal, a dialektikánkkal, a hősiességünkkel. Közben pedig a gromba tény végig a képünkbe bámult, csak nem néztünk oda. A darab föld, melyért két férfi gyilkolja egymást. Káin és Ábel. Elkeseredettebb küzdelmet ember még nem vívott, amióta világ a világ. Városi fiúk voltunk. Mit tudtuk mi, két férfi egy darab földért hogyan képes gyilkolni egymást.

HOPE Megvan a megoldás erre is. Ha minden ember egyenlően részel munkájának gyümölcséből – melyet az általa megművelt föld terem.

MCCRACKEN Hagyd el, Jimmy. Senki nem figyel rád. Figyeltek-é valaha is, tudomásod szerint? Azt kaptuk, amit érdemeltünk. A leginkább elvadult katolikus parasztok – és közibük habarva egy bánatos töredéknyi presbiteriánus polgár. A kormány előre kiszámított mindent. Egy hónappal a fölkelés előtt a földesúr és a rendőrbíró még banditának nyilvánította az Orániai Társaságot, és ott csépelte, ahol érte. Azután egyszerre, tudod jól: amazok vették át a parancsnokságot.

HOPE Ellenünk fegyvernek igen alkalmasak lévén.

MCCRACKEN Az egész feledésbe merült volna – föltéve, hogy mi győzünk. A lojalisták nem a brit Koronához hűségesek, hanem a saját jól-rosszul felfogott érdekeikhez. És ebben aligha különböznek mitőlünk, többiektől.

HOPE Egy leheletnyi esélyünk sem volt. Ahogyan a dolgok álltak.

(Szünet.)

MCCRACKEN Akárhogy is, ti bátran harcoltatok. A spártai szakasz. A felőrölt sereg utóvédje.

HOPE Templepatrick kerületi takács vagyok, s annyit megtanultam az iskolamestertől, hogy Az Ember Jogait elolvassam. A magamfajta egy világot nyerhet, és édeskevé a veszítenivalója, Harry.

MCCRACKEN A magamfajtának még annál is kevesebb a veszítenivalója. Volt egy lenszövődénk a Zuhogónál meg egy kelmenyomónk a Cromac téren – s én mind a kettőt csődbe vittem. A rokonság csak örülhet, hogy megszabadult tőlem.

HOPE A húgod zokon venné, hogy ilyeneket beszélsz.

MCCRACKEN Még mindig nála dolgozol?

HOPE Sok minden megváltozott azóta, Harry. Mary-Anne kisasszony igazi úrhölgy volt. John bátyád viszont, attól tartok, nem úriember.

MCCRACKEN Azért lesz belőle iparmágnás.

HOPE Engem mindenestre kirúgott, Harry. Amint ürügyet talált rá. Mivel most már az ő kezében az üzlet, érted. Új kor virradt ránk.

MCCRACKEN Uramisten!

HOPE Keserves kor. De egyet se félj. A dolgozó osztályok erkölcsi ereje diadalmaskodni fog, bármint alakul is a napi árfolyam. *(Feláll.)*

MCCRACKEN Ne hagyj itt, Jimmy. Harry hét korából kettőt még tisztába kell rakni. Mielőtt a kenderkötéltől megtudja fejem, mennyit nyom felekem.

HOPE Persze. De én jó néhány évvel későbből jövök. Úgyhogy innen, ahol vagyok, mit sem tehetek érted. Amúgy sem látlak többé. Nincs hol viszontlátnunk egymást, hacsak e város hosszú emlékezetében, hosszú álmu emlékezetében nem.

(Szünet.)

MCCRACKEN Elfogadom mentséged. Hope polgártárs, leléphet a színről. *(Hope kimegy.)*

MCCRACKEN A biztos fény, Észak hű Csillaga... ő. Nem én. Az ő fénye nem pislákkolt soha. A többi: garasos csillagszóró meg egy rakat dohos petárda. Jó éjszakát, Jimmy.

(Fölveszi az Éji gondolatokat, s miközben fölfelé megy a lépcsőn, lapozgatja. Rálapoz egy részre, melyen megakad a szeme, s megáll, épp a kötél alatt.)

(A közönség felé fordul) Belfasti polgárok... *(Felolvassa)*

„Most ébrednek rút összeesküvések;
S rémítő holdkórjukat elfödöztvén
Romlást és pusztulást készítenek,
S ingó trónusok közt véres mezőt.

Dühvel tobzódnak lázadó fiak.

Mit tegyek? Pusztítsam? Vagy csak fenyítsem?”

...mintha volna választásod. Ha egyszer a lázadó fiak lendületbe jönnek, a hős, vitéz Védelmezők. Akiknek az utcájába szép lassan hagyjuk, hogy a körülmények bezavarjanak. A kompromisszum kora, a keserves színvallás kora. Ennyit az Egyesült Írek nagy forradalmáról. Amiből végül is mi sült ki: a sokadik katolikus lázadás.

(Megint belenéz a könyvbe, s olvassa)

„Önhitt, tejjeszájú reménykedők

Ifjan, duhajul, lengő lobogóval

Elmetsszük kötelékünk, s nekivágunk,

Álmodván: szél és csillag mind barátunk...”

(Gorman dublini kocsmáros kidugja fejét az ajtón.)⁶

GORMAN Béosonsz-e kis szobámba, szól a légyhez pók apó.

(Odalép a polchoz, levesz egy palackot és két poharat)

Énnekem egy kollégám se settenkedjen az ajtóm előtt, mint valami cigánypurdé. Ide egyenes derékkal tessék besétálni, ahogy egy Dublin szép városából szalajtott szabad ipséhez illik.

(Croaker McFadden óvatosan bedugja fejét az ajtón.)

McFADDEN *(hízeleg)* Biztos, hogy ónagysága nem luftol a helyszínen, parancsnokom?

GORMAN És ugyan mi jelentősége volna, hogy luftol vagy nem luftol? Nehogy már egy ilyen vén sztrigától hagyjam magamat stokkoltatni, a saját jó kis kocsmámban! Halljam, kamerád, mi a mai napra rendelt méreg?

McFADDEN *(belép)* Megmondom én a szemedbe, vagy a lapát két füledbe: az én parancsnokom nem az az ember, akire csak úgy rá lehet ijeszteni, igazam van, vagy igazam van?

GORMAN Már az biztos, hogy akárkitől nem hagyom magamat stokkoltatni.

McFADDEN Akkor egy fél whiskey lesz. Ha már elől van az a palack.

McCRACKEN *(lefelé jön a lépcsőn)* Hogy van ebben a rossz időben, Gorman úr?

GORMAN Voltam jobban is, akkor se panaszkodtam. McCracken úr, alázatos szolgája. Engedelmével bemutatnám McFadden őrnagyot, aki a szárnysegédem, a faktótom, és nem mai gyerek a szakmában.

McCRACKEN Örvendek, McFadden úr, hogy van?

⁶ Sean O'Casey stílusában / Gelléri Andor Endre.

MCFADDEN A katona tette kész és halni kész, jó barát, tette kész és halni kész.

GORMAN McFadden úr Dublin drágaszép városából érkezett ide, látogatásra. Ismer engemet még a régi időkből, amikor több stokkos detektív szaglászta Dublinban a nyomomat, mint légy, úgyhogy lassan már olyan voltam, mint a Vörös Pimperli.

MCFADDEN Szaglásszák itten, szaglásszák ottan, csak nem bírják kiszaglászni.

GORMAN Noná, majd még kiszaglásznak, a chara, mikor végig itt luftoltam, a saját jó kis kocsmámban, Antrim megye kellős közepén, ahol persze eszükbe nem jutott keresni.

MCCRACKEN Hivatalos ügyben üzent értem, Gorman úr.

GORMAN De még mennyire, McCracken úr. Olyan hivatalos ügyben, amiben maga meg én régi kollégák vagyunk, aki pedig nem az, az kopjon le, de hamar.

(McCracken McFadden felé pillant)

Ami a jelenlévő McFadden urat illeti, maga ő fölesküdt és kalivikált Védelő, úgyhogy társaságunkban jogosan tartózkodik.

MCFADDEN Csak akiben a szív halott, Az nem hallja meg sóhajod, Édes hazám, szülőházám!

GORMAN Hagyd a lírát, öcsém, facsiga, amíg McCracken úr meg én a komplikált munkával foglaljuk el magunkat.

MCFADDEN Nem abban voltam én is, hogy szép csöndesen elvagyok magamnak, amíg a fölesketés lezajlódik? Kegyedé a szó, parancsnokom.

MCCRACKEN Miféle fölesketés?

GORMAN Miután a szóban forgó dolog, McCracken úr, annak a nagyszabású munkálkodásnak az elősegítése, amit maga miértünk, Katolikus Védelőkért ebben a megyében és vice versa más megyékben kifejtett. Mindazonáltal – miután a fölvétel tekintetében nincs semmiféle depozíció a két honpolgári orgánus között – mármint egyik részről a Védelő, másik részről az Egyesült Írek között –, magára ruházzuk a jelen helyszín, azaz Antrim megye tekintetében a Parancsnokhelyetesi tisztséget.

MCFADDEN Szívemből szóltál, parancsnokom, szívemből szóltál.

(Gorman egy dühös pillantással elhallgattatja.)

GORMAN De viszont – hogy a tisztség rezignálását defektíve elvégezhesük – elsőbbség is föl kell magát esketnem társaságunk tagjának, az Ír-

országi Nemzeti Katolikus Védelmezők jogszokás szentesítette koncipiumai szerint.

MCCRACKEN Tekintsem ezt Magennis úr kívánságának?

GORMAN A jelen helyszínen, azaz Antrim megye Védelmezőinek parancsnoka – a főntebb posztófált Magennis úr – meghatalmazott engem, mint rendkívüli deputánsát, hogy halaszthatatlan ügyben történő távolléte folytán én folytassam le a jelen officínát.

MCCRACKEN Értettem. Mi a teendőm?

GORMAN Pusztán a mellékelt papírlapra felírt válaszokat szükségeltetik számomra megadni.

(Ujjával odapattint McFaddennek, aki viharvert papírlapot ad oda neki, melyet ő azután McCrackennek nyújt át)

Nos hát, jó barát, McCracken úr. „Megígéred-é, hogy Francia- és Írország Katolikus Egyesült Államaihoz s a többi Keresztény királysághoz hű leszel?”

MCCRACKEN „Megígérem.”

GORMAN „Mi célod?”

MCCRACKEN „Szabadság.”

GORMAN „Hol helyeztetik el célod?”

MCCRACKEN „Kősziklára alapoztatottan.”

GORMAN „Mi jelszavad?”

MCCRACKEN „Eliphismastis.”

GORMAN „Ezennel beléfoglaltattál a Védelmezők nagy testvériségébe. Védelmező testvéredet pedig megismerheted a következőképpen: két kezét feje hátoldalán egybekulcsolván ásitást mímél, majd kezeit térdére avagy az asztal lapjára csúsztatja. Mire te felelsz a következőképpen: jobb kezeddél homlokodat megsimítván ugyane kezedet balodra visszahelyezed.”

(Gorman és McFadden ünnepélyesen előadja az első gesztus-sort; McCracken engedelmesen végigcsinálja a választ. A másik kettő erélyesen kezét ráz vele, s a hátát lapogatja.)

MCFADDEN Hadd rázom meg izmos kezét a vén Erin igaz fiának, s aki simlis főszer nem követi példám, az egy életre esküdt ellenségem, idejében szólok.

GORMAN Maga a legjobbakhoz méltó, derék ember, McCracken úr, és megmondom kereken a képébe: ha olyanok állnak váll váll mellett, mint magam én, akkor senki sem bírhatja magát stukkoltatni.

MCCRACKEN Köszönöm mindkettejüknek.

MCFADDEN Istenemre mondom, úgy feszíti a mellényemet a nagy idők hősi vére, hogy legszívesebben most rögtön nekiindulnék, és pusztá kézzel tépném ki a bárzsingját az első tizenhat Orániai zsoldárgajdolónak, aki az utamba akad, s egy órán belül itt volnék új parancsért!

GORMAN Tartóztasd a hevülést, amíg olyan személyiségek adják meg a jelet, akik generálisabb mód szerint értenek a katonai magaviselet tudományához. De ha mi egyszer mindahányan fölkelünk, széles e hazában nem marad egyetlen Orániai disznó, aki egy hurkára való eleven vért a magáénak mondhatna.

MCFADDEN Már hajón a Francia, Most kell partra szállnia, Megdögölsz, Oránia, Szólt a San van Voht.

MCCRACKEN Nem. Félreérthetetlenül ki kell mondanunk, hogy nem indítunk vendettát az Orániai Társaság ellen. Igaz, földesúri parancsra sok Orániai páholy alakult át csendőrszázaddá. Ki is vezénylik majd őket ellenünk, akár a katolikus milíciákat, ám azok az emberek akkor is a történelem rászédettjei maradnak. Pörünk és viszályunk nekünk nem a bábukkal van, hanem a bábuk drótjait rángató ármányosokkal. Az angol latifundiális és merkantilista érdekcsoporttal. Az – és csakis az – ama hatalom, melynek ellenében erőinket egyesítjük.

(Szünet.)

GORMAN Nem éppenséggel ugyanebben a formulában fejeztem ki magamat, de szó szerint, alig pár perccel azelőtt, hogy maga, McCracken úr, megérkezett volna? Croaker, mondom, ha nem akarod blamálni az üzletet, és azoknak akarsz a képébe mászni, akik e hazában nekünk a legártalmasabb kártételeket okozták, akkor ne is keresd őket másutt, mint az angol militarista fundálásokban.

MCFADDEN Mostan csak a magam ismeretségéből szólva, megmondom én bárkinek a szemébe vagy a lapát két fülébe, hogy az az egyszerű Orániai ugyanolyan kemény hazafi, mint akárki, és van olyan rendes, ha nem sokkal rendesebb, mint jó néhány szenteskedő pápista, mondhatnék neveket is.

GORMAN Ragadja meg a poharát, McCracken úr, és mondjunk stószot az egyesülésre, mely a maga derék személye és a mi nemes és épületes szervezetünk között folyamatba tétetett.

(McFadden dalra fakad.)

MCFADDEN *(éneklí)* Ügyünk igaz, vérünkig az,
Jer hát, ha friss erő kell,

Hazánk szabad lesz, győz a had
A hős Védelmezőkkel.

(Mary mocrogni kezd az ágyban.)

MARY Harry?

GORMAN A Jézusát, előbb ért haza az asszony!

(Kikapja a poharat McFadden kezéből, s az italt visszatölti a palackba)

Hagyd abba a vernyákolást, és húzd a csíkot, amíg nincs itt a nyakunkon!

MCFADDEN Pucoljak, mint egy taknyos kölyök? Én, aki kalivikált őrnagyod vagyok, még a régi időkben?

MARY Harry?

GORMAN A keserves mindenit, ember, túnés innen, mert aztán mind a ketten stokkolhatunk! Ha rajta ér, hogy belenyakaltál abba a vacak kis piakészletünkbe, amink van, olyan parasztlázadás lesz a jelen helyszínen, amelyet még nem éltél!

MCFADDEN Belenyakaltam? Belenyakaltam? Ki invitált be?

GORMAN Alzó, akkor most ki vagy invitálva.

MCFADDEN Elmesélhetnéd a zsoldárgajdoló úri barátodnak, miért is szaglászták a nyomodat a dublini detektívek, a régi szép időkben! Mert olyan lovakat árultál, amikhez semmi tisztességes közöd nem volt...

GORMAN Te hullaképű, purifikátor, csahos kutya, passzusom volt az utolsó rossz gebéről is!

MCFADDEN ...s azokat a szerencsétlen nyomorultakat is a döngyöző udvarából hajtottad el, hogy falkavadászatra való paripának add el őket...

GORMAN A keserves Istenedet, szétcsapom a mocskos pofádat, te rühös cigánypudding, te!

(McFadden a kulisszák közé menekül, Gorman utána rohan. Mary fölkel az ágyból, s a lépcső tetejéhez lép.)

MARY Sokáig aludtam? Mindjárt hajnalodik?

MCCRACKEN Hétezret ígérték.

MARY Hétezer micsodát?

MCCRACKEN Hős, vitéz Védelmezőt. S a nagy nap eljövén, megjelent százegynéhány.

MARY Miért gyötröd magadat még mindig? Tudod, hogy a hadsereg rettegésben tartotta őket, otthon is, már jóval a fölkelés előtt.

MCCRACKEN Azért kaptam meg legalább azt a százegynéhányat. Azt mondták: inkább halnak meg férfi módjára csatában, mint hogy rőt vad módjára vadásszák le őket.

MARY Nem láttál te abból semmit, amit a hadsereg művelt, egész idő alatt börtönben ültél. A próbaakasztásokat meg a szuroksipkázásokat. Egy délelőtt Muckamore felé jöttem haza a vásárból. Gyászos egy nap volt, szürke égből hideg eső, csípős levegő. A nép tömegbe gyűlt egy kunyhó köré, ahol is a monaghani Milícia elkapott egy embert. Forró szurkot öntöttek a fejére, meggyújtották, aztán bezárták az emberüket a kunyhóba a feleségével és a gyermekeivel együtt. Mikor odaértem, az a szerencsétlen épp kibukott a saját kéménye tetején, a tíz körmével kapaszkodott fel belülről, lobogva égett, mint a fáklya, tépte volna le a hajas bőrt a fejéről, az olvadt szurok csurgott az arcán lefelé, ő maga üvöltött, mint a fába szorult féreg, csak épp kéménybe szorult, a népek egy mukk nélkül nézték, a katonák meg dőltek a röhögéstől. Én leszegtem a fejem, mentem tovább, azóta próbálom kitisztítani a látványt a fejemről, képtelenség. Ember az ilyesmit el nem felejtheti.

(Szünet.)

MCCRACKEN Az emberek felejtnek. Elfelejtik az olyan tényeket, amik nincsenek ínükre.

MARY Ebben az országban semmit el nem felejtnek, soha.

MCCRACKEN Nem, nem igazságos azt mondani rájuk, hogy semmit el nem felejtnek. Sokkal rosszabb. Mindenre rosszul emlékeznek.

(Szünet.)

Bár hogy én magam különb vagyok-e... De valahogy mégiscsak tisztáznom kell. Még az éjjel. Most az egyszer, végre-valahára.

MARY Mindjárt hajnalodik.

MCCRACKEN A tagságunk körében dívott ez a hajviselet. Rövidre nyíratkozni, akár a Francia Jakobinusok.

MARY No és?

MCCRACKEN Mit gondolsz, mi adta a szuroksipka ötletét? Azt hiszed, az én szemgolyómba nem égtek bele efféle képek, vagy milliószor pokolibbak, gonoszabbak, azt hiszed, gyógyüdülés volt a börtön?

MARY Tudom, hogy nem az volt.

MCCRACKEN Mi az igaz hit – az Ész – birtokosai voltunk, érted. Logikus férfiak. A történelem sötét börtön. Az emberek be vannak zárva rémálmokkal és bűzzel teli zárkákba, ki-ki a magáéba. De a börtönök nem állhatnak meg a Ráció erejével szemben. Csak egyszer egyesüljenek az emberek, és mi kivetjük sarkukból a zárkák ajtaját, ők pedig kiözönlenek a ragyogó napvilágra. Mámorító gondolat. Részegítő. Bármikor kész voltam meghalni érte – persze csakis a csatamezőn, a hivatásos hadse-

reg elleni küzdelemben, ennél tovább nem láttunk előre. Egyetlen gyilkossághoz nem adtuk volna a nevünket, és mennyi történt, épp a mi nevünkben, akaratunk ellenére... így aztán mit értünk el, érted: megerősítettük a zárat, jobban telitöltöttük a cellákat, mint valaha, saját szarukban és elmebajukban csúszó-mászó, véresre zúzott testekkel, és a ciklus pörög tovább, nemzedékről nemzedékre elővezeti a révedések vígjátékának ugyanazt a gyilkos örületét, ugyanazon fertőzötes legenda kelepcecéjében vergődve, mert arra ítéltetett, hogy újra meg újra végigszenvedje, mintha az Antikrisztus, aki az egészet kiagyalta, beleőrült volna a saját agyalmányába, s a perverz gonoszságnak ez a gépezete forog tovább fékezhetetlenül, míg egy nap a világ szét nem robban tőle, hát ez az a csinos örökség, amit ivadékaiknak továbbadunk végül is...

MARY Mi értelme ennek?

MCCRACKEN Idehallgass! Tizennégy hónapig voltam a Kilmainhami Börtönben. Ott dőlt öndugájába végül: az új, világnagy eszme. Nem hősöknek való hely a börtön. Nem tudhatta előre senki... *(Megragadja Mary mindkét kezét)* Ezt hallgasd meg, mert ezt még sosem hallottad, egy szót se belőle eddig. Végül ettünk a tudás fájáról. A híres tiltott gyümölcsből. Ez lett a mi utolsó és végső korunk. Mi avattuk be egymást: a szégyen ismeretébe, Mary... *(Levezeti, s az egyik konyhaszéknél megállnak)* Castlereagh fölött Belfastba a birodalom több más nagyurának kíséretében, és letartóztatott mindannyiunkat. Engem leszámítva, mert én a Védellezőkkel folytatott megbeszélésről jöttem hazafelé Armaghból. Úgyhogy engem útközben kaptak el, és külön csomagban küldtek le Dublinba. Gondoltam, jön a tárgyalás, de szó sem volt róla. Egy darabig magánzárkában tartottak bennünket. Azután egybezsúfoltak szépen. *(Szavai közben több fény kialszik, s a maradék szűk börtöncellát jelez. Megverik a bodhran-dobot, s a kulisszák közül három további rab csatlakozik hősünkhöz: Henry Haslett, Charles Teeling és James Shanaghan. McCracken az egyik faficcsen áll, s a börtön udvarára néz ki. Shanaghan hason fekszik. Teeling pasziánszot játszik. Haslett föl-le mászkál. A bodhran dobaját hangos kalapácsütések váltják fel.)*⁷

MCCRACKEN Ez aztán az ácsmunka. Ilyen baromerős akasztófára az egész ír bírói kart föl lehetne kötni.

TEELING Azok az ácsok Udvari Szállítók. Ha tőlük nem várhat rendes iparosmunkát az ember... akkor ugyan kitől ezekben a mai időkben, kérdem én.

MCCRACKEN Ez kőbe kívánkozik.

TEELING Hányszor eltűnődtem, mikor némelyik kirakatban azt a rahedli klassz ételt-italt láttam, és ki volt írva: ez és ez, Udvari Szállító. Ha igazán oda szállítják, amit állítólag oda szállítanak – akkor Őfelsége udvara baromi mennyiséget bezabál-bepiál.

HASLETT Mit gondolsz, miért zsíragyúak vezetik az országot?

TEELING Nem intézhetnék úgy a dolgot, hogy a napi potyadékból egy-két csomaggal ideküldjenek?

HASLETT Őfelsége Udvara nem kívánja, hogy a magadfajta csemege-áruházzal nyisson a sitten.

MCCRACKEN A reggeli sétán összefutottam a Kötelessel.

TEELING Kicsit megmozgatta a lábát – mi a fenének? Majd megmozgatja jobban is, mint szeretné, mikor a kötél végén kalimpál.

MCCRACKEN Belfastban dolgozott, Charlie Davisnél, amikor engem begyűjtöttek.

HASLETT Ez aztán édes mindegy a mozgalom szempontjából; ócska kis tolvaj, akit a pénzesposta kirablásáért bíróság elé állítottak és elítéltek.

TEELING Így igaz. Nem is olyan, mint mi. Rendes, böcsületes bűnöző.

MCCRACKEN Egyetlen dolog bánt, azt mondja. Hogy olyasmicért halok meg, amit szégyellek, és nem a haza üdvéért.

TEELING No éppen nem erre ránt rá a hóhér, mikor a hurkot a Köteles nyakára teszi.

HASLETT A kurva életbe, nem bírtok a témáról leszállni! Nem elég, hogy az ember itt resved a halál árnyékában, még azt is hallgassam, hogy hantáltok az akasztásról, mint két ivartalanított vénasszony!

MCCRACKEN Ne rezelj, úgysem létezik, hogy téged felmadzagoljanak, túl vastag vagy te ahhoz nyakastul.

TEELING Annnyit mindenképpen fel lehet hozni az akasztás mellett – hogy némi színt visz a börtönélet egyhangúságába.

HASLETT No, ezzel vigasztald magad te, mikor majd arra vársz, hogy hazavágjanak.

(Mogorván lekuporodik, s ujjával ábrákat rajzol a porba.)

Szünet.)

TEELING *(újabb kártyát fordít fel)* Jolly Joker. Talán mégiscsak lejön a kegyelem.

SHANAGHAN Kaptunk reggelit vagy sem?

HASLETT Éppen most kell a reggelin rágódnod, mikor odaát valaki arra vár, hogy fellógassák?

SHANAGHAN Csak próbáltam visszaemlékezni, hogy megettem-e.

TEELING Ne erőltesd, visszatartják, amíg a Köteles alól ki nem rúgták a sámlit. Akkor úgysem lesz kedvünk hozzányúlni. Nem akarnák, hogy a sok kikészült gyomrú rab összerondítsa nekik a drága szőnyegeiket.

MCCRACKEN Gyere föl és figyelj, nekem már egyszerűen nem bírja a lábam.

TEELING *(odalép és lesegíti)* Kiújult a régi reumád?

MCCRACKEN Mindig ilyen krónikusan újul ki. *(Nagy nehezen lekászálódik.)*
(Teeling átveszi az ügyeletet. McCracken leül a priccsére, s a lábát masszírozza.)

TEELING Most rakják fel a kötelet. Már nem sok híja.
(Szünet.)

SHANAGHAN Hogy is hívták?

HASLETT Kit?

SHANAGHAN A Kötelest.

HASLETT Számít?

SHANAGHAN Csak próbáltam rá visszaemlékezni.

HASLETT Gyámság alá kéne helyezni téged, Shanaghan.
(A lambeg-dob tompa menetütembe kezd.)

TEELING Túl vagyunk a rajton, s a mezőny így alakul: a Parancsnok és a káplán tör az élre, s úgy hajtják egymást a vérpadig, hogy senki meg nem szorítja őket.

MCCRACKEN Ők sem kaptak még reggelit.

TEELING Messze lemaradva a Köteles, két fölvezető smasszer között.

MCCRACKEN Tartja magát becsülettel?

HASLETT Szemlátomást csúcsformában van, eltekintve attól, hogy a nyaka kissé nyilallik.

TEELING Jóságos Úristen! Emeli az öklét: ideköszön nekünk.
(McCracken már ott áll Teeling mellett. Bal öklüket fölemelve viszonozzák a Köteles gesztusát.)

HASLETT Mi az istent csináltok, ez csak egy ócska kis tetű, aki így akarja a saját nímandságát feltolni.

MCCRACKEN Jobb volna, ha leköpnénk a bátorságát, mikor ott himbál a kötél az orra előtt? Uramisten, ha benned csak tizedannyi lélek volna...

TEELING Ráhúzzák a pudingzacskót az arcára. Ott a lába a krétavonalon. És megy a hurok.

*(Dobpergés. Haslett befogja a fülét. Csönd. Teeling és McCracken lassan le-
kászálódik a priccsról.)*

SHANAGHAN Minek is hívják itt a Parancsnokot, Richardsonnak?

HASLETT Fogod már be a pofád, te húgyagyú, istenverte idétlen!

TEELING *(McCrackennek)* Mit gondolsz, mennyi időbe telik?

MCCRACKEN Szegény bűnösnek bikanyaka van. Húsz perc mindenképpen.

TEELING Akkor legalább egy óra hosszát hagyják himbálózni.

MCCRACKEN Ha nem két óra hosszát, ahogy ismerem őket. Ma aztán jó
későn reggelizünk.

(Kemény lambeg-ütések. Sötét.)

*Megvilágosodik a színpad: a négy fogoly pokrócba burkolózva a priccsen, illet-
ve a padlón kuporog.*

*Kulcs fordul a zárban, belép egy Börtönőr, vörösréz rocskában gőzölgő forró
vizet hoz meg egy súrolókefét.)*

BÖRTÖNŐR Fel!

(McCracken kivételével egykedvűen felállnak)

Úristen, hogy ez a cella milyen büdös... Itt a forró víz és a kefe, gana-
jazzanak ki tisztességesen!

HASLETT Köszönjük a vizet, uram.

BÖRTÖNŐR Magának meg mi baja, McCracken?

TEELING Hétfő óta le nem megy a láza, uram, csupa reuma az egész ember.

(A Börtönőr lábával megbökdösi McCrackent.)

BÖRTÖNŐR Álljon fel, magához beszélek.

(McCracken nagy nehezen feltápáskodik)

Biztos, hogy most már eléggé sajnálja magát?

MCCRACKEN Hívjon orvost! Megkapta érte a jattot.

BÖRTÖNŐR Az orvos azt üzeni, hogy ha maga tényleg beteg lesz, majd
megnézi. Reuma, mi a franc, nekem is van a keresztcsontomban, és ki
hallott panaszkodni? Egyébként meg hamarosan lesz elég helye nyúj-
tózni, mikor ez a kettő itt hagy minket.

(Szünet.)

MCCRACKEN Kicsoda kettő?

BÖRTÖNŐR A Parancsnok jó pár deputációt fogadott. Rokonokat, parla-
menti képviselőket, Pápai Nuncikat a kurva életbe, mit tudom én.

MCCRACKEN Erről nekem nem szólt senki.

BÖRTÖNŐR Ki-ki magának, öcsi. A Nielson barátjuk már összepakolt. Sza-
badláb különleges családi okból. Aztán Haslett és Teeling következik.

TEELING Nem lehet, hogy csak viccel velünk, uram?

BÖRTÖNŐR Szoktam én viccelni? *(Az ajtóhoz lép)* Azt mondanám, akkor lássam magukat, amikor a hátam közepét. Ha nem érezném, hogy visszakerülnek úgylis, ahányan vannak.

TEELING Akkor most mégiscsak viccelt, uram.

(Az ajtónál ott a kübli. A Börtönőr szántsándékkal felrúgja.)

BÖRTÖNŐR Ejnye-bejnye. Hogy én milyen ügyetlen vagyok. Nem tiszta szerencse, hogy hoztam azt a forró vizet?

(Kimegy, bezárja az ajtót maga után.)

MCCRACKEN Akkor most mi van?

TEELING Te is tudod, milyen szemét. Csak cukkol bennünket.

MCCRACKEN Elintéztétek a hátam mögött?

HASLETT Annyit tudsz, amennyit mi magunk.

MCCRACKEN Egyezséget kötöttünk. Senki innen ki nem megy, ha nem együtt megyünk.

TEELING Nyugodj meg, Harry. A kisdéd játékaikat játsszák velünk.

(Szünet.)

SHANAGHAN Óriási esetet hallottam a sétán, arról a... tudjátok, hogyishíjják. Mikor Leitrimben bujdosott. Nem, nem, nem Leitrimben... hogyishíjják. Roscommonban bujdosott. Azt hiszem, Roscommonban. Az az illető, aki mindig mindenkit utánoz. Hogyishíjják.

TEELING McCabe.

SHANAGHAN Az. Az. McCabe. Órás volt az apja a North utcában. Normármost. Lopja az irháját, és közben ott várják a tárgyalást Roscommonban azok a Védelmesők. Hát, elhatározza, hogy megpróbálja megléptetni őket. Tudjátok-e, mit csinált? Beöltözött angol tisztnek, aztán fogta azt a kis vakarék embert, aki Antrim megyében takács... tudjátok, amelyiknek a szája folyton a dolgozó osztályokkal van tele... hogyishíjják...

TEELING Jimmy Hope.

SHANAGHAN Az. Hope. Szóval fogja ezt a HOPE-ot, beöltözteti angol Őrmesternek, és így, ahogy vannak, tiszteletüket teszik a roscommoni bíróságon, és persze a legjobb helyet kapják a tárgyalóteremben. Naszóval ez a Dry nevezetű Védelmeső az elsőrendű vádlott. Azt mondja a bíró: bűnös. Mire McCabe feláll, és a legszebb brit akcentusával azt mondja: Megkérdezném Méltóságodat, szabad-e ezen szerencsétlen érdekében közbenjárnom.

MCCRACKEN Nielson okosított ki?

HASLETT A pokolba már.

SHANAGHAN Az Őrmester meg én, azt mondja, Őfelsége toborzótisztjei volnánk. Amennyiben a vádlott kijelenti, hogy e világi élete tartamára a Király szolgálatába lép, fölmenti-e Méltóságod gonosz tetteinek jogos következményei alól? Mire a bíró azt mondja, föltétlenül.

MCCRACKEN Kifőztétek hármásban, hogyan áruljátok el.

TEELING Hagyd már, Harry, még csak nem is igaz.

SHANAGHAN Így aztán a hogyishíjják odamegy a vádlottak padjához, és odakínálja ennek a Dry nevezetűnek a király foglaló shillingjét. Drynak leesik az álla, mert egyszerre megismeri az illetőt, de leesik neki a rézgaras, és felcsap katonának. Hármásban szépen kísétnak a tárgyalásról, és üthették a nyomukat bottal. Hát nem óriási?

MCCRACKEN Egyesült Írek, mondhatom: az egymásnak adott szavunkat sem tartjuk meg.

HASLETT A családunkat mégsem csukathatjuk be magunk mellé! Ha lépéseket tesznek azért, hogy kihozzanak bennünket ebből a pokolbúgyorból, mégis hogyan állítsuk le őket?

MCCRACKEN Úgy, hogy megmondjátok nekik. Ugyanúgy, ahogy én. Joy Tanácsos, a nagybátyám, a város egyik legjobb ügyvédje mégis tudja, hogy nem veszem igénybe a protekcióját.

TEELING Sam Neilson családját igazán nem hibáztathatod, Harry. Felesége van, három gyermeke, és senki támaszuk rajta kívül. A szövetáru-dáját bezárták, az Északi Csillag nyomdagépeit szétverték, a szerencsétlen koldusszegény.

HASLETT Ráadásul komolyan beteg.

MCCRACKEN Én talán kicsattanok az egészségtől?

TEELING Mindnyájunkat kiengednek. Bizonyos vagyok benne.

MCCRACKEN Mit számít, mikor ilyen remek az ellátás.

HASLETT Jézus szent nevére, abbahagyod-e már? Igaza volt a smasszernak, önsajnáló, szemforgató lepra ember vagy, és remélem, megadja az a nagy Isten, hogy itt rohadj meg, amíg mi otthon alszunk a meleg ágyunkban!

TEELING Hagyd abba!

MCCRACKEN Én téged nem vagyok hajlandó a közönséges árulókkal egy napon említeni, Haslett. Mert te még annak is gyatra vagy. Annyi jellemző sincs, hogy akár magadnak egy kicsit is hasznára légy.

SHANAGHAN Egy másik alkalommal ugyanez a hogyishíjják beöltözött papnak...

HASLETT Hallottuk már, az édes Jézus szent nevére, százezerszer hallottuk ugyanezeket a gügye meséidet, pusztul az eszed lefelé, Shanaghan,

nem bírod felfogni, elmeorvosi eset vagy, a diliházban fogod végezni!

(A hajánál fogva rázza.)

TEELING Hagyd már békén!

HASLETT Mi közöd hozzá?

TEELING Nem árt senkinek.

HASLETT Ne játszd nekem a plébános urat, te pápista seggnyaló!

MCCRACKEN Csak kibújik a szög a zsákból.

HASLETT A kurva anyádba, fogd be a pofád!

(Felkapja a vörösréz rocskát, s a forró vizet McCracken arcába zúditja.

McCracken egyet kiáltva térdre esik, s az arca elé kapja a kezét)

Lássuk, hogy ízlik a forró víz, rohadt, kurva nagyképű ír.

(A rocskával veri McCrackent, tébolyult dübvel, amíg Teeling el nem rángatja.)

TEELING Hagyd már, Haslett, hagyd már!

(Levágja Haslettet a földre, azután odahajol McCrackenhez, hogy a sérüléseit ellássa)

Uramisten, talán meg is ölted!

(Szünet.)

SHANAGHAN Elképzelitek, hogy föstött Harry a reverendában? Mikor bejött ide, és lelkére beszélt annak az illetőnek, hogy ne tegyen tanúvallomást a vádlott-társai ellen? Tudjátok, a gyöngélkedő melletti cellában... hogyishíjják...

(Kemény lambeg-ütések. Sötét.

Földről lassan fehér fény önti el a színpadot. A Teelinget, Haslettet és Shanaghant játszó három színész a hátsó fal előtt áll terpeszben, széttárt karral, ujjaiuk hegyére támaszkodva, fejükön csuklya.)

MCCRACKEN⁸ Most már hamar vége, szinte most rögtön, úgy kell, soha nem elég hamar, hogy bevégezzem, hogy bevégeztessenem. Előbb a szűk szőrgallér, Isten állítólagos szava, hozzám intéztetve, a fejem fölöttről, még ő is szavakra szorul, hiúságok hiúsága, arcok körös-körül odalent, mind a legjobb helyért hemzseg. Minden mintha álomban, a másik, ismeretlen álom előtt, talán álmodni sem. Ismeretlen. Majd az Isten embere bizton távozván, és az arcok, és a fekete csuklya, vární, a jelre. És azután a talpas-ugrás, a rántás, a talpas, a goromba fojtás, és akkor vége neki. Befejezni. Hacsak nem újra is kezdeni egyúttal, az persze benne a pakliban. Tovább pislákolni egy másik idő képmásában, más idő-

⁸ Samuel Beckett stílusában.

ben, más képmásokban, soha meg nem ismerni a vég irgalmát, soha be nem végezhetni, soha irgalmat meg nem ismerni, ennyit a kötél adta vigaszról, hamarosan kegyeletbe balzsamoztatom, minden hiába. Hát bujakóros kurvafolyás a jövőre! És nem bocsátok meg neki semmit, mert semmit nem tanul majd azoktól, akik felmadzagolódtak érte, és nem fadkad béke belőle, a jövőből, a magamfajtáknak, akik immár semmi mást nem akarnak, csak befejezni, macskafosadék a szentképre, bármiféle szentképre, amit belőlem fabrikálnak!

(Fülsüketítő „fehér zaj”).

A három csuklyás fogoly üvölt. McCracken befogja a fülét.

Vallatótiszt ront be, kezében gumibot. Elrántja a faltól az első csuklyás foglyot, leteríti, s a torkán keresztbe tett gumibotokkal leszorítja.

A zaj elhallgat.

Géppisztolyosorozat-szerűen gyors kérdések-feleletek.)

VALLATÓTISZT Ki volt a Down megyei lázadók parancsnoka?

FOGOLY 1. William Steel Dickson tisztelendő úr.

VALLATÓTISZT Mi lett vele?

FOGOLY 1. Június 4-én letartóztatták.

VALLATÓTISZT Ki vette át a parancsnokságot?

FOGOLY 1. George Sinclair.

VALLATÓTISZT Mi lett vele?

FOGOLY 1. Leköszönt.

(Fehér zaj. A Vallatótiszt az 1. Foglyot kivágja a színről, elkapja a 2. Foglyot, s ugyanazokkal a fogásokkal leszorítja.)

A zaj elhallgat.)

VALLATÓTISZT Ki volt az Antrim megyei lázadók parancsnoka?

FOGOLY 2. Robert Simms.

VALLATÓTISZT Mi lett vele?

FOGOLY 2. Június 2-án leköszönt.

VALLATÓTISZT Kit neveztek ki a helyébe?

FOGOLY 2. A terv szerint vagy Henry Monrót vagy John Coultert.

VALLATÓTISZT Mi volt velük?

FOGOLY 2. Nem voltak elérhetőek.

(Fehér zaj. A Vallatótiszt a 2. Foglyot kivágja a színről, elkapja a 3. Foglyot, s ugyanazokkal a fogásokkal leszorítja.)

A zaj elhallgat.)

VALLATÓTISZT Ki vette át George Sinclairtól a Down megyei parancsnokságot?

FOGOLY 3. Henry Joy McCracken.
VALLATÓTISZT Ki kapta meg az Antrim megyei parancsnokságot?
FOGOLY 3. Henry Joy McCracken.
VALLATÓTISZT Maga át akar engem rázni?
FOGOLY 3. Isten szent nevére esküszöm, kinevezték az egész Északi Hadsereg Főparancsnokává.
VALLATÓTISZT Mikor nevezték ki Főparancsnokká?
FOGOLY 3. Éppen három nappal a fölkelés előtt. Június 4-én.
(McCracken feláll, ledobja magáról a pokrócot.)
MCCRACKEN Holnap megindulunk Antrim ellen – útközben szétzavarjátok a randalstowni helyőrséget, és gyors menetben egyesültök a Főparancsnok erőivel. Kelt a Szabadság Első Évében, 1798. június 6-án!
(Fehér zaj.
A Vallatótiszt kivágja a színről a 3. Foglyot, majd maga is távozik. McCracken a fülére szorítja kezét.
Amint a zaj elhallgat, helyreáll a normális színpadi világítás, és Mary Bodle beszalad McCrackent megnyugtatni.
Kintről halkán rigó éneke, mely a darab végéig szól.)
MARY Harry! *(Megöleli.)*
MCCRACKEN Már itt az idő?
MARY Nem. Nem. Még nincs.
MCCRACKEN Hallom a rigót.
MARY Álmában dalol.
MCCRACKEN Három nap, hogy összekovácsoljuk a nemzetet. Párezer pikával fölfegyverzett ember. Egyetlen tábori ágyú, az is szétesett, mikor harmadszor elsütöttük.
MARY Csitt, szívem.
MCCRACKEN Igazából gatyába ráztuk a várost még így is. A lovasságot harapófogóba szorítottuk. Akkor érkeztek a randalstowniak, és látták, hogy szemben velük csattog a sebesen visszavonuló lovasság. Csakhogy ők rohamnak nézték a dolgot, és eszük nélkül megfutottak. A pánik átragadt az én embereimre. Ők is megfutottak. És ennyi volt. Vereségünket az el-lenség visszavonulása okozta. Ezt sem mindenki mondhatja el magáról.
MARY Gyere, fekdj le velem, Harry. Van még időnk elég. Gyere!
(A lépcső aljához vezeti a férfit, aki ott megáll, s kinéz a tájra.)
MCCRACKEN Ott már szürkül. A város fölött. Nézd csak meg!
MARY Még jó félóra hosszát nem kel föl a nap.
MCCRACKEN Menj föl, Mary, egy perc, és megyek utánad. Megígérem.

(Mary lassan fölmege a lépcsőn, s befekszik az ágyba. A férfi tovább nézi a tájat.)

Miért nem szakasztja az ember szívét az egyik hely, és miért szakasztja a másik? És miért egy ilyen hely? Ez az agyakárosodott, veszélyes hely, mely állandóan erőszakot tesz önmagán, a folytonos csődök és üzemzavarok helye, a füstös, nyirkos homályban trágár módon rikoltozó, egymással összebékíthetetlen hangoké. Ez a kiégett és tovább parázsló tűzfészek. Idegbeteg, szájalmas. Rémisztő. Őrületes és halálos fáradságba kerget, akár az összes többi önnön kínjaiba belegárgyult, nyomorú hely a világon. És mégis: mit nem adnék, én szegény bolond, ha még egyszer szabadon, kedvemre elsétálhatnék Stranmillistől le az Ann utcán... átvágnék a Pottinger-közön, betérnék túloldalt Peggy kocsmájába egy sörre... tovább ballagnék le a Waring utcán, elnézném a rakodóhajókat a folyóparton, aztán visszajönnék föl a régi házunkhoz... Nem szerethetjük ezt a helyet azért, ami, hát szeretjük azért, ami lehetett volna, ha mindent jól csinálunk, ha minden egészségesen alakul. Így most kísértetváros, engesztelhetetlen, acsargó kísértetek városa. Akik közé engem ítéletileg besoroztak. Soha nem lett belőlünk nemzet. Szellemünk gyermeke. Halva született. A mi hibánk. Elpaccoltuk a szülést. Igen ám, de mi van, ha az angolok egy szép nap egymás nyakára hagynak bennünket? Mi van akkor? Mikor senki mást nem hibáztathatunk, csak magunkat?

(Sarkon fordul, s elindul a lépcsőn fölfelé. Mary halkán dúdolja a „Kis dalosom” bölcsődalt.

Hajnal hasad.)

MCCRACKEN *(a lépcső tetején, a kötél alatt)* Persze van egy másik séta is a városon keresztül, amit még végig kell járni. A Vár terétől a Gabonavásárig, onnan le az Ann utcán a Tüzérségi Laktanyáig. És onnan vissza föl a Gabonavásárra, a vérpadhoz. Nohát: mit mondjak a hemzsegő arcoknak?

(Nyakába teszi a hurkot)

Belfasti polgárok...

(A lambeg-dob oly hangosan szólal meg, hogy elfojtja szavait, akár Mary bölcsődalát és a rigó énekét. A színen lassan elsötétül.

Vége.)

TALÁLT VERS

Aiszhülosz

(i. e. 525 – 456)

AGAMEMNÓN

(RÉSZLET)

ŐR *(a palota tetején)*

Ti istenek, kínomnak véget vessetek;
egy hosszú éve őrködöm, s úgy fekszem itt
az Átridák tetőjén hasmánt, mint az eb,
így nézem én az éj csillagseregletét,
a földi embernek telet s nyarat hozó
uralkodó nagy égi fényességeket,
a sorvadozva gyöngülőt s a fölkelőt.
Most is lesem, hogy gyúl-e már a fáklya-jel,
a tűz-sugár, a hírhozó, hogy Trója már
ledőlt, bevettük: így akarja, rendeli
a férfitervü nő reménykedő szive.
Harmatmegeste éji-vándor ágyamat
nyomván, ez álmok-elkerülte fekhelyet
– mert hisz nem álom állong itt, de félelem,
a szemhéjam hogy le ne szorítsa szunnyadás –,
mikor dúdolni vagy fütyülni kezdenék,
a szendert visszaéneklő varázsszerű,
e ház balsorsán sírok nyögve akkor is,
mert nem vezérli már a régi bölcsesség.
Ó, bár ez éj kínomnak véget vetne már,
s jóhírt ragyogni gyúlna éji tűz-sugár.

DEVECSERI GÁBOR fordítása

NÉVJEGY

GYERMEK

Gyenge für bontotta mentegatice, radas say, memonija
pantlon ekeleser; basidelen manyy paloch usi-
resony kogy senilest a tengeren,
a senilesthen miszen nytoront; atrosot stozs, gonelogy soret.
altersotth bajall bishon saja bishonit piseent.
mint stolon panton isretent fozal redusxeli gy kexet,
cipem ott fozal sabdija el, isretenti onosaks
apu a kexis tenentette kogy,
viliogy palochas ussaks ot a tengeret,
usok nem valtheti senitt gonostogy a fisehmen,
mint valkeresoblat - hozatt item
egy radaha ep pupilla malekadija. Idivatsebb piseent.

Ash G

2019. 07. 03.

Lapunk állandó támogatói:

Aranka György Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap,
Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alap

25nka
Nemzeti Kulturális Alap

A szerkesztőség székhelye: Marosvásárhely, Tusnád u. 5. sz.; Postacím: 540027 Târgu Mureș, str. Tușnad 5, vagy Of. P. 1. C. P. 89; Telefon: 0040-(0)365-801946; E-mail: lato@lato.ro; Kiadóhivatal: 540028 Târgu Mureș, str. Primăriei 2. Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. Nyomta az Alutus Rt., Csíkszereda. Igazgató: Hajdú Áron. Belföldi előfizetés egy évre 96, fél évre 48, negyedévre 24 lej. Külföldi olvasóinknak egy évre 35 EURO, tengerentúlra 45 USD. Előfizetéseket a szerkesztőségben veszünk föl.

ISSN 1220-5982